33

Efter fotografi af Gihbsson, Chra.

Eivind Astrup

EIVIND ASTRUP

BLANDT NORDPOLENS NABOER

MED ILLUSTRATIONER

AF

TH. HOLMBOE

EFTER FOTOGRAFIER OG SKITSER AF FORFATTEREN

SAMT

FOTOGRAFIER OG KARTER

FOLKEUDGAVE

KRISTIANIA

H. ASCHEHOUG & CO.s FORLAG

1896

Aktie-Bogtrykkeriet.
(Forhen. Det Mallingske Bogtrykkeri.)

Forord.

Lidet tænkte jeg, da jeg for ikke mange aar siden sad paa skolebænken og strævede med mine norske stile, der stedse repræsenterede et minimum af omfang og indhold, at jeg nogensinde skulde give mig ikast med at skrive en hel bog. Thi af naturen var jeg soltilbeder og elskede friluftslivet langt høiere end bøger og skrivepulte.

Men underlige er skjæbnens veie.

Det traf sig, at jeg kom udenfor folkeskikken et par aars tid, og besøgte steder, hvor endnu ingen havde været. Dette maatte jeg jo fortælle om, og saa skrev jeg nogle reisebreve til «Morgenbladet», hvorefter jeg troede alle alvorlige følger af mine vidløftigheder var overstaaede.

Men nu kom folk og spurgte mig: «Naar faar vi Deres bog?» ja, mange var endog saa venlige at fortælle mig, at de glædede sig til at læse den. Saa blev det ingen anden raad, end at jeg maatte sætte mig hen paa et roligt sted og agere forfatter, og resultatet af denne min literære virksomhed er det da, jeg her vover at fremlægge for et forhaabentlig ikke altfor kritisk publikum.

Christiania, høsten 1895.

Eivind Astrup.

Indhold.

I.

Indledning.

En vakker vaarmorgen i aaret 1891 sad jeg i en lun lænestol i et af Philadelphias store hoteller og læste om verdens nyeste begivenheder. Striker, mord og banktyverier, der fyldte bladenes lange spalter, interesserede mig kun lidet. Jeg gik med revolutionære planer i mit hode. Jeg ønskede nemlig intet mindre end at komme bort fra den civiliserede verden jo før jo heller. Thi besjælet, som jeg var, af et levende ønske om at prøve mine kræfter paa nye og ukjendte felter, magtede jeg ikke længer at holde mig selv i tøiler. Jeg maatte ud paa en eller anden verdens udpost for der at søge mine længsler tilfredsstillede i de civilisatoriske fortroppers store væddeløb.

Foreløbig var jeg stanset ved en plan om at begive mig til Afrikas vestkyst for derfra paa en eller anden maade at trænge mig ind i det indre af dette mægtige fastland med dets mange vilde folkestammer. Klimatet skulde rigtignok være lidt slemt dernede, det havde jeg jo ofte læst. Men i den henseende stolede

jeg, som saa mange andre før og efter den tid har gjort, ene og alene paa en kraftig konstitution.

Som sagt, — avisen interesserede mig ikke synderlig hin aprilmorgen. Jeg skulde netop til at lægge den bort, da jeg pludselig fik øie paa en liden beskeden notis nede i dens ene hjørne:

«Robert E. Peary, ingeniør ved det herværende marineværft, er nu beskjæftiget med at udruste sin expedition til Nord-Grønland. Som bekjendt er det hans hensigt at søge at bestemme Grønlands udstrækning nordover ved at foretage en udstrakt slædefærd over dets snedækte indre. Hans ledsagere paa expeditionen er endnu ikke bestemte.»

Ingeniør Robert E. Peary,
United States Navy.

I samme øieblik, som jeg havde læst den lille notis til ende, var min beslutning tagen: at melde mig som deltager i expeditionen. Afrika fik foreløbig fare. I de arktiske egne vilde jeg begynde; der passede desuden vi normænd bedst. Og hvor herligt skulde det ikke igrunden ogsaa være engang at faa beskue disse øde isdækte landskaber, om hvilke jeg hidtil alene havde maattet nøie mig med at læse.

Samme dag sendte jeg derfor løitnant Peary en skrivelse, hvori jeg tilbød ham min tjeneste paa den forestaaende færd.

Kort efter modtog jeg et svar, hvori han anmodede mig om personlig at komme ud til ham paa værftet. Jeg erindrer endnu detaljerne i den halvt komiske scene, der foregik under vort første møde. Som skolegut havde jeg tilhørt de latinstuderendes tal og havde derfor paa den tid, hvorom jeg her taler, et noget mangelfuldt kjendskab til det engelske sprog. Men for alligevel i samtalens løb at kunne udtale mig med «lethed og elegance» havde jeg listeligen forsynet mine to største frakkelommer med et engelsk og et norsk lexikon, og udrustet med disse samt de nødvendige

lægeattester og anbefalinger begav jeg mig rolig og seierssikker ind gjennem værftets kontorgange.

En ung mand af afrikansk oprindelse, den senere fra de to Peary-expeditioner saa navnkundige «Matt», viste mig ind i løitnant Peary's arbeidsværelse. Her blev jeg meget elskværdig modtaget af denne selv. Hans hele udseende indgød mig uvilkaarlig tillid. Hans høie magre skikkelse var elastisk og senestærk, hans ansigtstræk grove, men tillige bestemte, og ud af dem lyste et aabent og freidigt blik.

Neppe var vor samtale begyndt, før jeg saa mig nødsaget til med en noget paataget nonchalant bevægelse at trække mine filologiske mesterværker op af lommerne. Med en feberagtig hastighed bladede jeg nu under resten af mit besøg omkring i disse, fandt selvfølgelig næsten aldrig de ord, jeg søgte, men opnaaede dog omsider ved hjælp af temmelig lakoniske bemærkninger at faa sagt, hvad der laa mig paa hjerte.

I samtalens løb lagde jeg mærke til, at Peary's sorte tjener af og til med et underligt minespil forsvandt gjennem en sidedør for straks efter igjen at komme tilbage med et næsten uhyggelig alvorligt og fortrukket ansigt. Dette har han senere maattet tilstaa skede, hvergang han ved at se paa mig tabte herredømmet over sine lattermuskler og i en hast maatte søge enerum, for der at give sine voldsomme afrikanske udbrud den fornødne luft. Som man kan skjønne, har jeg altsaa ikke været ganske fri for at være latterlig, som jeg stod der og bladede energisk efter udtryk for mine meninger.

Et par dage efter dette mit første møde med løitnant Peary fik jeg underretning om, at jeg var antaget som en af den kommende expeditions 5 medlemmer.

II.

De to Peary-expeditioner.

Naar jeg i nærværende kapitel vil give en kort skildring af de to arktiske expeditioners historie, i hvilke jeg har havt anledning til at tage del, saa sker det væsentlig for at give læseren det fornødne indblik i de forhold, under hvilke mine personlige studier og iagttagelser i Grønlands nordligste egne fandt sted. Thi fremstillingen af disse mine personlige iagttagelser er det egentlige formaal med nærværende bog. En nøiagtig og udførlig beskrivelse af expeditionernes historie med tilhørende opgaver over de forskjellige videnskabelige observationer, der regelmæssig udførtes, overlader jeg derimod til lederen af de to foretagender, saa meget mere som alene han er i besiddelse af alt det materiale, der udfordres til et saadant arbeide.

* * *

Med hensyn til den første Peary-expeditions historie, saa vil jeg i det følgende give et uddrag af den rapport, som jeg efter min hjemkomst i høsten 1892 forelagde Det norske geografiske selskab, dog med udeladelse af de dele, der i senere afsnit vil blive gjort til gjenstand for en fyldigere behandling, saaledes som f. ex. skildringer af den nord-grønlandske folkestamme, livet og naturen i de arktiske egne etc. etc.

* * *

The North Greenland Expedition of 1891—92.

Løitnant Peary's plan for denne expedition var i korthed følgende: «Med et selskab paa 5 eller 6 medlemmer vil jeg lade mig sætte iland ved Whale Sound paa Grønlands vestkyst paa 77° 35′ nordl. bredde i juni eller juli maaned. Resten af sommeren samt høsten vil vi tilbringe med at opføre en hytte for overvintringen, lægge op en rigelig forsyning af kjød for brug under opholdet der, samle, gjøre videnskabelige undersøgelser, gjøre udflugter til indlandsisen og, hvis aarstiden er gunstig, oprette et forsyningsdepot nær Humboltbræens sydlige hjørne. I løbet af vinteren vil vi gjøre istand kjælker, ski, klæder og reiseudrustning, samt øve os i at gaa paa ski og kanadiske snesko, hvortil bunden af Whale Sound er godt skikket. Til vaaren vil 4 eller 5 af selskabet drage afsted over indlandsisen til Humboltbræen, medens en eller to vil blive igjen for at tage vare paa huset. Hvis der gjøres god fremgang, vil vi fortsætte fra Humboltbræen til bunden af Petermannfjorden. Her vil to eller tre af selskabet drage videre, medens de andre vender tilbage til Whale Sound kun med den nødvendige proviant for hjemturen. De, som drager videre, vil fortsætte til Sherard Osborn fjord, gaa videre til bunden af De Long fjord og saa fortsætte derfra til Grønlands nordligste punkt. Naar dette punkt er naaet og dets geografiske beliggenhed bestemt, vil man gaa den samme vei tilbage til Whale Sound, og derefter vil expeditionen benytte første leilighed til at vende hjem til Amerika.»

Dette var altsaa Peary's plan, og som den blev lagt, blev den ogsaa i det væsentligste gjennemført.

Antallet af expeditionens medlemmer var fem. Foruden løitnant Peary bestod de af lægen, dr. Cook, en meget aktiv og energisk mand paa henimod de 30, der særlig som expeditionens ethnolog indlagde sig betydelige fortjenester under vort ophold blandt de indfødte. Videre Mr. Gibson, der som fremragende sportsmand og især som dygtig jæger var vort lille selskab til uberegnelig nytte, samt endvidere mineralogen, Mr. Verhoeff, der blandt andet havde bidraget 2000 dollars til dækkelse af expeditionens udgifter. Den sidstnævnte kom, som vi skal se, desværre aldrig mere til at sætte foden tilbage i sit fædreland. Selv var jeg den yngste af selskabet, idet jeg ved expeditionens afreise endnu ikke havde fyldt mit 20de aar. Selvfølgelig var vi

alle frivillige uden nogensomhelst pekuniær godtgjørelse for vor deltagelse i expeditionen. Som expeditionens kok medfulgte negeren Matt, der i flere aar havde været Peary's tjener og nu i tillid og trofasthed til sin herre ikke betænkte sig paa at følge ham til de arktiske egne. Endvidere ledsagedes vort lille selskab af en kvinde, nemlig Peary's hustru, hvad der i Amerika ikke mindst bidrog til at gjøre den hele expedition til et sensationelt foretagende.

«*Kite*» i isen i Melvillebugten.

Den 6te juni forlod expeditionen New-York i sælfangeren «Kite». Foruden expeditionens medlemmer medfulgte endel videnskabsmænd fra Philadelphia for at gjøre iagttagelser og indsamlinger under reisen, dog alene i den hensigt at medfølge skibet tilbage efter at have sat vort lille selskab iland.

Efter en lang og tildels kjedelig reise langs Nord-Amerikas og New-Foundlands kyster og over Davisstrædet fik vi endelig den 23de juni øie paa det land, hvortil al vor higen og længsel stod.

Paa veien opover langs Grønlands vestkyst anløb vi et par af de danske kolonier, nemlig Godhavn og Upernavik, hvor vi i

den korte tid, vi opholdt os der, blev overmaade venligt og gjæstfrit behandlede af de derværende danske embedsmænd.

Den 2den juli stoppedes vi af pakisen i Melvillebugten, hvorefter vi i tre uger var indestængte i isen og herunder kun gjorde yderst ringe fremgang. Dagene faldt os i denne tid temmelig lange, idet vi alle var utaalmodige efter at naa vort bestemmelsessted, det til vinterkvarter udseede punkt i Inglefield Gulf. Vor hovedbeskjæftigelse var at skyde sæl og søfugl samt at spise. — Den 11te juli hændte det uheld, at løitnant Peary brak sit ene ben, idet det rammedes af en under rattet anbragt kort jernrorpinde, der gjorde et voldsomt slag til siden, just som skibet gik agterover, og roret derunder kom i kollision med et stort isflag. Mr. Peary fandt sig imidlertid rolig i sin skjæbne. I fire uger maatte han holde sengen, men sikker paa sig selv og sin sag betragtede han det hele uheld med den største sindsro.

Den 16de juli skjød vi vor første bjørn og observerede i de følgende dage flere uden dog at komme dem paa skudhold.

Den 22de juli, ret i øst for Cape York, blev vi endelig igjen fri for pakisen, og dagen efter saa vi i det fjerne de golde kyster, der for den kommende vinter skulde omgive vort nye hjem.

Det sted, løitnant Peary havde bestemt til vinterkvarter, var beliggende paa den søndre side af Mac Cormick bugten og nogle minutter søndenfor den 78de breddegrad. Did naaede vi tidlig om morgenen den 24de juli. Dagen benyttede vi til at opsøge den mest passende plads for bygningen af vort hus. Udpaa aftenen havde vi endelig truffet vort valg, en liden tør plads lige ved stranden, med en bæk fossende ned ved siden af. I den uge, som nu fulgte, bragte skibets besætning al vor proviant og øvrige udrustning iland, medens vi straks begyndte opførelsen af vort hus, hvortil de fornødne træmaterialier medhavdes ombord. Det fik en længde af 22 og en bredde af 12 fod, samt deltes i et større og et mindre rum. Vægge og tag bestod af en 1-toms bordklædning, paa ydersiden trukket med tjærepap. En fod indenfor var anbragt en anden klædning af almindelig pap, paa indersiden tapetseret med tykke uldtæpper. Rundt huset byggede vi en 3 fod høi stenmur, og ovenpaa denne anbragte vi saa de talrige kasser og tønder, i hvilke vor proviant opbevaredes. Fra taget rundt volden blev der udpaa høsten trukket seildug, og der opstod saaledes en lukket svalegang rundt den hele bygning, der

i den strenge kulde senere paa vinteren bidrog meget til at gjøre husets indre lunt og varmt.

Den 30te juli forlod skibet os, efterat Peary med sit brukne ben kort tid i forveien var ilandbragt paa en for anledningen konstrueret bærestol. Huset var da paa det nærmeste under tag. Det var ingenlunde med vemodige blikke, vi saa denne sidste forbindelse med den civiliserede verden lidt efter lidt forsvinde i det fjerne. Nu var vi alene og kunde i ro tage fat paa det arbeide, der laa foran os og til hvilket vi havde viet os i det kommende aar.

Saasnart vort hus var nogenlunde fuldført, tog vi straks fat paa de mange andre ting, som skulde gjøres før vinteren satte ind. Blandt disse var først og fremt at faa fat paa nogle af de paa North Humberland-øen bosiddende eskimoer for at faa overtalt dem til at slaa sig ned i nærheden af vort hus, da de i løbet af vinteren kunde være os til megen nytte, specielt under syningen af vore skindklæder. Den 12te august satte derfor 4 af os ud paa en baadexpedition til nævnte ø, hvor det ogsaa lykkedes os at finde endel eskimoer. Det første møde med dem var ganske eiendommeligt, idet vi jo ikke forstod et ord af deres sprog. Omsider lykkedes det os dog ved tegn og underlige fagter at gjøre dem vort ærinde forstaaeligt. En familie bestaaende af mand, kone og 2 børn erklærede sig øieblikkelig villig til at følge med os i vor baad, og saasnart vi vel havde faaet dem ombord, satte vi straks kursen hjemover, hvor vi ankom den 18de i samme maaned. Sommeren var nu langt fremskreden, og resten af sæsonen tilbragtes derfor, foruden med et par kortere rekognosceringsture paa indlandsisen, hovedsagelig med jagt efter rensdyr, da vi baade trængte kjød for vort proviantforraad og skind til vore klæder. Disse jagtudflugter foretoges i regelen gjerne ind til bunden af Mac Cormickbugten, og sjelden kom vi hjem uden bytte. Ialt nedlagte vi 34 rensdyr den høst, men saa kom mørket og afbrød os. Den 26de oktober forlod nemlig solen os for ikke igjen at vende tilbage paa næsten 4 maaneder, og i over halvparten af denne tid var der saagodtsom ingen forskjel i lyset mellem nat og dag. Hvad vi gjorde, og hvordan vi befandt os i denne lange mørketid, vil jeg i det følgende forsøge at give en ide om. — Som før omtalt var vor hytte lun og koselig, og endskjønt pladsen var lidt knap, befandt vi os dog alle vel der. Vi spiste ialt 3 maaltider om dagen, hvoraf det sidste var vort hovedmaaltid. Dette bestod foruden af rensdyrsteg

af flere sorter grønsager, hvoraf vi medhavde en stor forsyning i hermetiske bokse. Dagen tilbragte vi med et eller andet slags haandværkerarbeide, da der jo var meget, som skulde gjøres paa vor udrustning til den store slædefærd den følgende vaar. Selv var jeg mest snedker og lavede slæder og ski, medens af de øvrige løitnant Peary fortrinsvis udmærkede sig i den høiere tilskjærerkunst, idet de fleste af vore skindklæder forfærdigedes efter hans mønster. Dr. Cook befattede sig paa en anerkjendelsesværdig maade som garver, samtidig som Mr. Gibson drev en særdeles udstrakt skomagervirksomhed. I disse forskjellige praktiske gjøremaal opnaaede vi efterhaanden en saadan færdighed, at vi mangen en gang spøgende udtalte vore gjensidige tvil om, at den ene eller anden af os virkelig nogensinde havde bestilt andet i sit tidligere liv end at garve, sy begsøm, høvle eller lave mønstre til de af os benyttede usædvanlige former af menneskelig beklædning.

Om lørdagen begyndte vi gjerne dagen med at feie husets lange kakkelovnsrør, hvilket var et saa vanskeligt arbeide, at alle expeditionens mandlige medlemmer maatte deltage, og naar vi endelig var færdige hermed, kunde vi med lethed have forestillet os, at vi befandt os i en negerkoloni i det mørke fastland, at dømme efter ansigtsfarven. Men saa havde vi jo rigtignok hver lørdag aften et varmt karbad i en gammel parafintønde. Badet toges efter ønske med eller uden betjening, mest dog det første, idet vi da havde to eller tre velvillige eskimoer til at skrubbe os ind med sæbe og skurebørste. Om søndagen gik vi derefter omkring i vore mere eller mindre aflagte civiliserede klædningsstykker og var efter omstændighederne særdeles fine; men mandag morgen satte vi atter klogeligen alle forfængelighedshensyn til side og krøb noksaa fornøiede ind i vore skindpelse igjen. Disse var forfærdigede af rensdyrskind, der i forhold til sin vægt yder den bedste beskyttelse mod kulden. De var syede af eskimokvinder i løbet af høsten, efterat skindet først var tilberedt paa den enkle, men noget besværlige grønlandske maade, som simpelthen bestaar i at brække fibrene ved tygning af de i forveien tørrede skind. — Da skindklæder saavelsom andre klæder slides, og specielt for benklædernes vedkommende slides mer paa enkelte steder end paa andre, fik vi alle henimod vinterens slutning et temmelig gorillamæssigt udseende. Dette havde dog vor værdige doktor forstaaet at raade bod paa, idet han paa det mest udsatte sted havde anbragt en vældig lap af isbjørneskind, der

med den lange, hvide, nedhængende rag gav ham et fra næsten alle sider morsomt udseende.

En stor del af vor fritid om vinteren tilbragte vi med læsning dels af aarsgamle aviser og tidsskrifter, dels ogsaa af videnskabelige værker samt arktisk reiseliteratur, hvoraf vi medbragte en rigelig forsyning. Aftenen tilbragtes dog gjerne med at pludre med eskimoerne og fortælle dem om de fjerne lande i syd, hvortil de i timevis kunde lytte med begjærlighed. Men naar vi spurgte dem, om de ikke vilde være med os nedover paa skibet, naar det engang kom og hentede os, saa svarede de alvorlig, at deres eget land af klipper og is vilde de aldrig i evighed forlade. Ofte sang og dansede de ogsaa for os, det vil sige en mand eller kvinde gik frem paa gulvet efter tur og gjorde de mest afskyelige grimaser og fagter, idet den agerende herunder foredrog mere eller mindre improviserede viser af et meget mystisk og uforstaaeligt indhold, akkompagneret af de taktfaste slag paa en tromme af tarmskind. Rundt om i ring stod da de øvrige eskimoer og morede sig i skjøn forening med expeditionens medlemmer, medens negeren sad i baggrunden paa kanten af sin køie og spillede salmemelodier paa en falsk harmonika som en slags protest mod alt dette hedenskab.

Næsten daglig modtog vi i vintermaanederne nye eskimobesøg, og især kom de gjerne i flokke hver gang vi havde fuldmaane. Nogle af dem byggede ved saadanne anledninger straks efter ankomsten sine karakteristiske kuppelformede snehytter, hvor de indlogerede sig, medens de, der kun agtede at forblive hos os i kortere tid, i almindelighed blev tilladte at sove paa gulvet i vort hus, hvor de ofte laa stuvede i tætte rader. At dette, især i begyndelsen, ikke var af den behageligste virkning paa vore forfinede næser, kan man let tænke sig; men saa stor er vanens magt, at den atmosfære, som det i førstningen næsten var os en umulighed at indaande, efterhaanden forekom os ganske dagligdags, ja eksellent. Ved denne intime omgang med de indfødte lærte vi dem snart selv at kjende og fik lidt efter lidt en ganske god øvelse i deres vanskelige sprog.

Julen var naturligvis en festtid ligesaavel for os som for folk herhjemme, om vi end ingen kanefarter og baller kunde holde. Selve juleaften havde vi en større middag. Ved 6-tiden gik vi tilbords med høitidelige ansigter og iførte vore allerbedste klædebon, der for de flestes vedkommende bestod af en høist komisk sammensætning af moderne og improviserede plag.

I udmærket feststemning tog vi fat paa de fremsatte retter, og først da evnen til at fortsætte denne behagelige beskjæftigelse var ophørt at være tilstede, kunde vi bekvemme os til at hæve det hyggelige taffel. Vi gav da plads for vore venner eskimoerne, af hvilke vi havde nogle paa besøg i den tid, og disse blev nu beværtede paa civiliseret vis. Ukjendte som de var med brugen af kniv og gaffel, tog de sig yderst løierlige ud, som de sad der og puttede maden i munden med den største forsigtighed af frygt for at stikke sig i kindet med gaffelen. Selv syntes de mærkelig nok at more sig om muligt endnu bedre end os. — Senere paa aftenen puttede nogle af expeditionens medlemmer ubemærket julemasker paa, og jeg glemmer aldrig den scene, som nu fulgte. Kjærringer og unger hylte af frygt, og alle, selv de modigste af mændene, forsvandt med en forbausende hurtighed ud gjennem stuedøren. Dette var enden paa vor juleaften, og først langt ud paa næste dags formiddag lod de gode folk sig bevæge til igjen at komme indenfor vort hus. Vi forklarede dem maskernes hemmelighed, og da de først var kommen paa det rene med sammenhængen, kunde de ikke noksom udtale sin beundring og glæde over dette sindrige legetøi.

Mellem jul og nytaar havde vi vedholdende snestorme med betydelig nedbør. Saavidt jeg i øieblikket erindrer, var den samlede snemængde i vinterens løb betydelig over 1 meter. — Med hensyn til nordlys, saa observerede vi i vinterens løb af dem ikke mange og kun enkelte af speciel styrke og klarhed. Derimod havde vi en anden trøst i den lange vinternat, og det var maanen, som naar den kom forblev uafbrudt paa himmelen i en 6—7 dage og herunder spredte en slig pragt over de øde ismarker, at man med lethed kunde indbilde sig at være i eventyrenes land, hvor alt er gjort af det skinnende sølv.

Ud i januar begyndte vi at se en lysning mod syd, og ikke længe efter sporede vi en kort dag. Den 13de februar hilsede vi solens tilbagekomst efter et fravær af 110 dage, og den mørke vinternat var tilende. Den havde forløbet over forventning hurtig og behagelig. Paa mig havde den ialfald ingen anden virkning, end at den ved sit kolde, uhyggelige mørke kun forhøiede følelsen af hygge og velvære, hvergang jeg befandt mig godt og vel inden døre. Efter solens tilbagekomst blev luften mildere dag for dag. Hele februar maaned som ogsaa januar var forresten en meget kold periode med temperaturen regelmæssig omkring ÷ 40° Celsius. Den laveste temperatur, vi i

løbet af vinteren havde, var ÷ 47½° Celsius. I midten af februar oplevede vi en i meteorologisk henseende meget interessant veirforandring, idet nemlig temperaturen ved vort vinterkvarter med sydostlig storm pludselig gik op til + 5° med øsende regnveir; og dette var mellem den 77de og 78de breddegrad og midt i aarets koldeste maaned. Et par dage efter havde vi igjen den samme lave temperatur som tidligere. Marts og april var travle maaneder for os, og arbeidet paa vor udrustning gik nu raskt fremad. Desuden foretog vi i disse maaneder flere jagtture

Expeditionens vinterkvarter (*«Redcliffe House»*).

og udflugter i landmaalingsøiemed. Saaledes foretog Peary en 7 dages slædereise rundt Inglefield Gulf, hvorunder han blandt andet opdagede flere isbræer af betydelige dimensioner. I slutten af maaneden lagdes den sidste haand paa vor udrustning for reisen paa indlandsisen. Ligeledes tiltuskede vi os af eskimoerne 20 af deres stærkeste hunde til brug som trækdyr . . . . . Af vore udrustningsgjenstande til den forestaaende reise kan foruden ski, kjælker og kanadiske snesko ogsaa nævnes vore soveposer, som var gjorte af rensdyrskind. De var forøvrigt af ringe be-

tydning for os, da vi snart fandt, at vore dragter alene var tilstrækkelig varme til at sove i, og poserne blev derfor snart efterladte underveis. Noget telt bragte vi ikke med paa grund af den dermed forbundne vægt; naar vi skulde sove, lagde vi os altsaa kun ned paa sneen i læ af en slæde, medens vi i storm krøb under et olieklæde. Vor kogning udførte vi paa en spiritus-lampe. Pemmican, d. e. tørret og malet kjød, blandet med talg, var under hele reisen vor hovednæringsartikel. Desuden havde vi beskøiter, lidt harskt smør samt Knor's ertemel.

Den 30te april paabegyndte vi transporten af vor proviant, slæder og udrustning fra bunden af Mac Cormickbugten op til randen af indlandsisen. Det var et overordentlig anstrængende arbeide, idet veien laa snart gjennem dybe snefaner og snart over bratte stenure, og hver ladning blev derfor ikke stor. Den 13de mai var vi endelig færdige med dette arbeide, og foran os laa indlandsisen jevn og svagt skraanende indover i solskinnet.

Da jeg i et pår senere kapitler agter at give en fuldstændig og detaljeret beskrivelse af vor reise over det indre lands isdække, udelader jeg den nu følgende del af min nævnte rapport, der handler om vore oplevelser under denne færd, og hidsætter foreløbig kun nogle af de vigtigste punkter for ikke helt at afbryde min beretning.

Den 14de mai var alt istand til vor afreise, og det lille parti, bestaaende af Mr. Peary, Gibson, Dr. Cook og mig, satte derefter med lyse forhaabninger ud mod vort fjerne maal. Vi havde da 16 hunde, idet 4 var døde under de foregaaende dages anstrængende arbeide. Den 24de mai naaedes Humboltbræen, og partiet delte sig nu i to, idet Gibson og Dr. Cook med 2 Hunde vendte hjem til vort vinterkvarter, medens Peary og jeg satte kursen nordover.

Den tid, som nu fulgte, var overmaade ensformig og dog saa fuld af interesse for forskeren.

Den 27de juni, omtrent paa den 82de breddegrad, fandt vi veien nordover afskaaret, idet den grønlandske indlandsis her ganske ophører, hvorfor vi forandrede vor kurs til østkysten, som vi naaede den 4de juli, De forenede Staters uafhængighedsdag. Vi opdagede her en meget vid og udstrakt fjord, som vi til ære for dagen gav navnet Independence Bay. Samme dag lykkedes det os at fælde 5 moskusokser, 3 voksne og 2 unger, hvis kjød benyttedes som føde saavel for os selv som for vore forsultne hunde og derfor var os af stor nytte.

Den 8de juli begyndte vi hjemturen, der medtog 27 dage. Vi naaede herunder en høide af 8000 fod og forsinkedes meget af storme og dyb, løs sne. Vor gjennemsnitshastighed de 7 sidste dage var 32 eng. mil pr. dag. Vi havde herunder ganske godt føre. Peary benyttede under hele reisen med kun faa undtagelser kanadiske snesko, medens jeg selv udelukkende benyttede ski.

Den 5te august naaede vi tilbage til vort vinterkvarter, og kort efter saa vi skibet, som skulde bringe os tilbage til Amerika.

97 dage havde vi tilbragt paa den grønlandske indlandsis og herunder tilbagelagt ca. 2000 kilometer. I 76 dage af denne tid havde løitnant Peary og jeg været ganske alene, og det var derfor ved vor tilbagekomst en ubeskrivelig tilfredsstillelse for os igjen at faa se og tale med andre mennesker.

Førend vi imidlertid kom afsted paa hjemreisen, hændte den sørgelige ulykke, at expeditionens før omtalte mineralog og meteorologiske observatør, Mr. Verhoeff, omkom under en udflugt alene efter mineraler. Det var hans hensigt at forblive ude i 2 dage, men da han ved udløbet af den 3die dag endnu ikke var returneret, iværksattes straks energiske eftersøgninger efter ham, men desværre uden resultat. I 7 dage og nætter fortsattes eftersøgningerne forgjæves, hvorefter de opgaves. Den almindelige mening blandt expeditionens medlemmer er, at Mr. Verhoeff under forsøget paa at vandre tversover en kolossal isbræ er faldt ned i en af dens mange sprækker, idet hans fodspor fandtes i sneen paa den ene side af selve bræen, medens ellers intet spor af ham kunde opdages.

Før jeg slutter denne skildring af den første Peary-expeditions historie, vil jeg i korthed sammenstille expeditionens videnskabelige udbytte. Foruden de før nævnte opdagelser i Inglefield Golf samt den nøiagtige bestemmelse af den grønlandske indlandsis's nordligste grænser og bestemmelsen af selve det grønlandske fastlands form og sandsynlige udstrækning nordover, bygget paa opdagelsen af Independence Bay, maa ogsaa, som et særdeles vigtigt resultat nævnes det videnskabelige og indgaaaende studium af verdens nordligste folkestamme, hvorom man tidligere kun har havt faa og upaalidelige oplysninger at støtte sig til. Samtidig bør nævnes de omfangsrige samlinger af alleslags eskimogjenstande, mineraler, planter og fugle, der hjembragtes med «Kite» til videnskabsselskabet i Philadelphia. Desuden ogsaa fuldstændige opgaver over de i vinterens løb tagne meteorologiske og tidevandsobservationer.

Den 24de august dampede «Kite» langsomt ud af Mac Cornickbugten og bort fra vort lille vinterkvarter, hvor vi havde tilbragt saa mangen en lykkelig time, og det var med eiendommelige følelser, at vi omsider tabte det af sigte derinde mellem hundreder af isbjerge.

4 uger senere, efter 14 maaneders ophold mellem de øde ismarker, befandt vi os atter i et af civilisationens millioncentre.

* * *

Neppe trefjerdedels aar var hengaaet efter denne første expeditions afslutning, førend dens energiske leder igjen befandt sig paa veien nordover i spidsen for et nyt arktisk foretagende, hvis formaal det var at supplere de af os under den første færd gjorte opdagelser paa Grønlands nordkyst. At jeg selv ikke kunde modstaa den fristende mulighed af at gjense og nærmere at udforske de hemmelighedsfulde landstrækninger, over hvilke vi paa vor tidligere reise alene havde opnaaet at kaste et forholdsvis flygtigt blik, er en selvfølge; thi de erfaringer, vi under vor første færd var komne i besiddelse af, havde for os begge været forbundne med en altfor møisommelig kamp, til at vi nu skulde lade dem ligge uvirksomme i den store og langtfra tilendebragte kappestrid mellem forskerne i videnskabens interesse.

* * *

The Second Peary Arctic Expedition.

Den 2den juli 1893 forlod expeditionen New-York i sælfangeren «Falcon».

Blandt nyheder i dens udstyr kan nævnes 8 mexikanske mulæsler, der efter sigende skulde være af en overraskende stærk og udholdende race og samtidig vante til temmelig strenge temperaturer.

Disse dyr var det meningen at benytte til provianttransport fra vort vinterkvarter op til indlandsisens rand — en strækning af ca. 6 kilometer med henimod 3000 fods stigning.

Af andre sager af speciel interesse ombord kan nævnes et stort duehus, indeholdende en større samling fine brevduer, der var forærede expeditionen af en af dens kvindelige velyndere. Disse var det løitnant Peary's hensigt forsøgsvis at anvende som budbringere til vort vinterkvarter under slædereiserne i Grønlands

indre, hvad de dog efter de af os indhentede erfaringer neppe kan siges at være egnede for.

«Solbad».

Endvidere medbragtes foruden almindelige baade en liden med petroleumsmaskine forsynet dampbarkasse, der ventedes at

skulle yde expeditionen stor nytte under eventuelle sommerudflugter i jagt- og landmaalingsøiemed i farvandet omkring vort vinterkvarter. Dette viste den sig dog senere ikke at være skikket til paa grund af sin lette bygning og svage maskine. Det var endvidere, naar isen udpaa høsten lagde sig, Peary's plan at benytte det lille fartøis maskine oppe ved vort hus til i forbindelse med en medbragt dynamo at fremstille elektricitet til 18—20 glødelamper, noget der, som vi senere skal se, heller ikke kom til udførelse.

Antallet af expeditionens deltagere var ved afreisen fra Amerika 14; senere forøgedes imidlertid dette tal til 15, idet Peary's hustru, der ogsaa denne gang valgte at følge sin mand til de arktiske egne, udpaa høsten fødte et pigebarn til verden, som det virkelig ogsaa senere lykkedes hende at bringe velbeholden hjem til den civiliserede verden.

Foruden Peary's hustru medfulgte en anden kvinde, nemlig den gamle madam Cross, der skulde gjøre tjeneste dels som kokkepige, dels som pleierske for det forventede barn. Hun er siden den tid afgaaet ved døden. Hun blev nemlig syg ombord i «Falcon» under expeditionens hjemreise sidste høst og døde ikke længe efter skibets ankomst til Philadelphia.

Endvidere bestod expeditionens deltagere af følgende personer: Mr. Entrikin, maskiningeniør, Dr. Vincent, expeditionens læge, Mr. Baldwin, meteorolog, Mr. Clark, zoolog, Mssrs Lee, Davidson og Carr samt Mr. Swain, expeditionens sekretær og stenograf.

Uden egentlig at henhøre blandt expeditionens medlemmer medfulgte endvidere kunstneren Stokes, hvis beskjæftigelse udelukkende skulde omfatte forfærdigelsen af arktiske malerier.

Endelig befandt sig ogsaa blandt vort lille selskab Peary's tjener Matt, der nu for anden gang gik en frivillig overvintring i polaregnenes barske klima imøde.

Under reisen nordover med «Falcon» anløb vi flere af de engelske missionsstationer langs østkysten af det af eskimoer beboede Labrador, i den hensigt at gjøre indkjøb af slædehunde, disse for vor planlagte reise saa nødvendige dyr. Det lykkedes os at samle godt og vel 20 hunde paa denne kyst, hvorefter kursen sattes direkte for Grønland. Den 26de juli fik vi dets luftige, snedækte tinder isigte og anløb samme aften den danske koloni Holstensborg, hvor det lykkedes os at erholde 17 hunde.

To dages yderligere seilads bragte os til kolonien Godhavn, hvor vi fremdeles indkjøbte 25 kraftige dyr, samt opnaaede endelig

fra distriktet Upernivik, som vi i de følgende dage besøgte, et sidste tillæg af 27 smukke exemplarer. Dette bragte vor samlede hundebestand ombord op til 89 dyr, et antal, som vi ansaa tilstrækkelig betryggende mod enhver fare for at komme tilkort i denne henseende, især naar hensyn toges til de dyr, vi yderligere efter al sandsynlighed vilde være istand til at erholde af eskimoerne ved vort vinterkvarter i Smiths Sund.

Den 31te juli var vi ved sydenden af Melvillebugten, dette af hvalfangerne saa frygtede farvand, som det i løbet af 25 timer lykkedes os at passere uden ringeste ishindring, og to dage derefter, den 3die august, kastede «Falcon» anker nær bunden af Bowdoin-bugten. Denne er beliggende ca. 20 kvartmil øst for vort første vinterkvarter, vel beskyttet mod vind og sø samt med en nogenlunde let adkomst til indlandsisen.

Dette var det for expeditionen udseede overvintringssted, og første akt af vort foretagende var altsaa hermed afsluttet.

Nu begyndte en travl tid. Først bragtes materialierne til huset iland, forat dette øieblikkelig kunde paabegyndes, dernæst al den mangfoldighed af tønder og kasser, hvori vor proviant opbevaredes, og som alle skulde anbringes paa sine bestemte pladse i og udenom huset.

Dette selv var snart bragt under tag. Dets dimensioner var, som rimeligt kunde være, noget større end de til forrige aars vinterkvarter benyttede, idet det jo nemlig skulde kunne huse det dobbelte antal mennesker. Det fik saaledes en længde og en bredde af resp. 33 og 14 fod og deltes i flere mindre rum. Det forsynedes desuden med dobbelt glastag, for derved i størst mulig udstrækning at forkorte vinterens ubehagelige og triste mørketid samt den i forbindelse dermed nødvendiggjorte usunde kunstige belysning. Til opvarmning af huset samt til kogning agtede Peary denne gang udelukkende at benytte parafin istedetfor det ellers brugelige stenkul.

Den 20de august forlod «Falcon» os for at returnere til New-Foundland, og enhver kommunikation mellem os og den civiliserede verden var fra nu af afskaaret.

I de følgende dage fortsattes arbeidet paa den endelige indredning af vort hus, som af Peary døbtes Anniversary Lodge.

Personlig var jeg i disse dage optaget med fra kysten at opbringe ca. 5000 pd. proviant paa indlandsisen. 20 af de indfødte mænd assisterede mig i dette arbeide, der jo efter planen egentlig skulde være bleven udført af de medbragte muldyr. Af

disse var imidlertid kun 3 ilive af de medbragte 8, der ombordbragtes i Philadelphia, og da de snart efter vor ankomst viste sig at være lidet skikkede for det vilde og ubanede grønlandske terræn, blev tanken om at udføre dette arbeide ved disse dyrs hjælp meget hurtigt opgivet. Dog fortjener det at tilføies, at de benyttede muldyr efter forlydende ikke var af en saa god og kraftig race, som løitnant Peary i sin ordre udtrykkelig havde forlangt.

Ren i fjeldet.

Maanederne september og oktober blev benyttede dels til jagt for at sikre os det nødvendige kjød til brug under overvintringen, dels ogsaa til oprettelsen af et proviantdepot paa indlandsisen til fordel for den kommende vaars slædereise.

Vore jægeres bestræbelser kronedes med held, idet der allerede inden oktober maaneds udgang var fældet ca. 70 rensdyr samt over 20 hvalrosse. Disse sidste blev i vinterens løb benyttede til føde for vore hunde.

Oprettelsen af et proviantdepot i det indre lykkedes ligeledes, om vi end ikke opnaaede at give det en saa nordostlig beliggenhed, som fra først af haabet.

Høsten var ualmindelig mild, men ogsaa meget regnfuld og

ubehagelig. Først i begyndelsen af november lagde isen sig over Bowdoin-bugten eller netop en hel maaned senere end i 1891.

Den 26de oktober sagde vi farvel til solen for et tidsrum af henimod 4 maaneder, og det ensformige vinterliv begyndte.

Den 31te oktober indtraf en katastrofe, der, om dens dimensioner ikke havde været saa indskrænkede, let kunde havt en alvorligere indflydelse paa expeditionens skjæbne, end den i virkeligheden fik. En voldsom flodbølge, opstaaet ved løsningen af et mægtigt isfjeld fra den betydelige bræ nær vort hus, overskyllede strandbredden og husets omgivelser til en høide af over 20 fod over høivande og rev med sig i sin favn de 32 parafintønder, der i den lange vinter skulde varme og oplyse vort hus og koge vor mad. Heldigvis blev kun fire tønder fuldstændig knuste, de øvrige, der opfiskedes, havde dog omtrent alle erholdt større eller mindre lækager, hvilket først opdagedes, efterat deres indhold var betydelig formindsket. Det blev efter denne begivenhed nødvendigt at indskrænke det daglige forbrug af parafin til et minimum. Og hvad værre var, den forventede elektriske belysning maatte efter denne hændelse selvfølgelig opgives.

Med vinterens begyndelse kom de vanlige besøg af de kjære eskimoer, der saa utrættelig og trofast hjalp os i alle expeditionens gjøremaal og mangen gang lod sig overtale til at give os kjød til foder for vore hunde, naar deres egne næsten sultede.

November og december maaned benyttedes for en stor del til forfærdigelse af udrustning for den kommende vaarreise. Skind tørredes, skares til og syedes sammen til dragter og soveposer. Slæder maatte ogsaa forarbeides, da desværre alt det fra Amerika medbragte slædemateriel havde vist sig at være ubrugeligt, medens uheldigvis samtidig to af de tre slæder, jeg selv havde medbragt, under en voldsom storm paa indlandsisen den foregaaende høst af vinden var løftede tilveirs og slyngede udover de nærliggende fjeldskraaninger, hvorved de for stedse gik tabt. Dette var saa meget beklageligere, som vi ikke var i besiddelse af noget passende træmateriale til bygning af nye slæder. Heldigvis var fra Norge medbragt adskillige flere par ski, end vi behøvede, og af disse forarbeidede jeg 8 slæder, der dog selvfølgelig langtfra svarede til de fordringer, der maatte sættes til moderne slædemateriel. Mr. Entrikin producerede ligeledes et lignende antal af endel 7 fods askebord, der dog desværre var altfor korte til, at der af dem kunde gjøres gode slæder til de af os bestemte øiemed.

Juleaften blev høitideligholdt i god orden; nytaarsdagen ligeledes, og det nye aar taget fat paa med fornyet energi. Hyppige lange reiser til omliggende eskimokolonier udførtes fra nu af for at skaffe foder til vore sydgrønlandske hunde, af hvilke omtrent 40 endnu var ilive. Ligeledes udsendtes flere jagtpartier efter rensdyr, og i regelen vendte de ikke tomhændede tilbage.

Den stærkeste kulde i vinterens løb indtraf i begyndelsen af februar, men sank dog ikke under ÷ 37° C. mod ÷ 47° C. i 1891—92. Vinteren var i det hele iaar noget mildere end den forrige, vaaren derimod blev kold og sen. Den 14de februar hilsede vi igjen den gryende dag, og kort efter blev de endelige indkjøb af slædehunde for den nær forestaaende reise gjort.

De indfødte havde iaar en overflod af hunde, saa vi erholdt med lethed ca. 30 gode dyr, hvilket bragte antallet af Peary's trækdyr op til over 70. Den 6te marts var hele expeditionens udrustning bragt op til indlandsisens rand og alt færdigt til den forestaaende færd.

Den 9de var expeditionen samlet inde ved høstdepotet, hvor reisens begyndelsespunkt laa. Under vort ophold ved depotet blev jeg, i lighed med hvad der allerede den foregaaende høst under slædearbeidet paa indlandsisen var hændt mig, paavirket af vor ikke meget tidsmæssige pemmican paa en saa uheldig maade, at jeg ikke fandt det raadeligt at deltage i reisen. Efter anmodning af Peary forblev jeg dog endnu et par dage deroppe. Den 14de marts vendte jeg tilbage til huset sammen med Lee, som havde været saa uheldig at fryse sin ene fod saa alvorlig, at han ikke længere kunde bruge den. Mandag den 26de marts eller neppe to uger efter vor hjemkomst returnerede endvidere Dr. Vincent med Davidson, der havde frosset sin ene hæl paa en meget slem maade under den rasende jævndøgnsstorm, som hjemsøgte disse egne den 22de og 23de marts. Under stormen herskede en temperatur meget nær ÷ 45° C., hvad der er et enestaaende fænomen under en saa voldsom vind.

Kadluktu,
den forældreløse.

Adskillige af hundene blev fundne ihjelfrosne efter stormens ophør, og alle var mere eller mindre medtagne. Dette var de sidste nyheder, jeg hørte om færden indtil den 1ste mai. Jeg var nemlig i

mellemtiden beskjæftiget med en slædereise til de uudforskede kyster i Melvillebugten, som jeg længe havde ønsket at besøge, og under hvilken det lykkedes mig at gjøre flere interessante opdagelser.

Denne reise, under hvilken jeg kun var ledsaget af en trofast indfødt ven, vil jeg i et senere afsnit beskrive, hvorfor jeg anser det for unødigt her at berøre den.

Ved min hjemkomst til vinterkvarteret fandt jeg Peary og hans ledsagere tilbage fra indlandsisen med det sørgelige resultat, at det hele havde maattet opgives. Hundene var i de voldsomme storme med temperaturer i enkelte tilfælde under ÷ 45 ° C. stærkt mindskede i antal, og Mr. Entrikin havde under surringen af en improviseret slæde faaet begge fødder frosne, saa han neppe længer kunde bruge dem. Desuden var de øvrige alle i en temmelig medtagen tilstand, saa det vilde være høist risikabelt at fortsætte reisen.

Om den gjenværende del af vort ophold i Grønland under den sidste expedition er der lidet at berette; nok er det at sige, at længselen efter «Falcon», som af løitnant Peary var engageret op den kommende sommer, efterhaanden blev meget stor.

En solklar aften i slutten af juli kom endelig to indfødte med de meget efterlængtede efterretninger om ankomsten af et skib. Stor var den lettelse, forkyndelsen af dette budskab forskaffede os. Begeistrede hurraraab sang gjennem den kjølige aftenluft, ekkoerne drønnede tilbage fra Mount Bartletts lodrette klippevægge og døde langsomt hen ude mellem de fjerne aase.

Hjemreisen med «Falcon», der nogen tid efter dette paabegyndtes, foregik hurtigt og uden uheld og var gjennemgaaende temmelig blottet for alle interessantere begivenheder.

Dette er derfor alt, hvad jeg i nærværende kortfattede form tror at burde omtale af expeditionens historie; dog er den endnu ikke tilende; Peary forblev, som bekjendt, ved vinterkvarteret for at tilbringe nok et aar i disse øde egne, efterat have erholdt proviant og kul iland fra «Falcons» forraad. Den unge Lee forblev med ham, tilligemed Matt, der altid er en trofast og lydig tjener overfor sin herres ønsker.

III.

En fattig kyst.

Den menneskelige race har som bekjendt altid været i besiddelse af en mærkelig evne til at finde sig tilrette under de mangeartede og vekslende naturforholde, der hersker paa de forskjellige dele af jorden. Et mere slaaende exempel paa denne kjendsgjerning end vore smaa muntre brødre deroppe i de arktiske egne kjender vi ikke. Thi de repræsenterer en yderlighed, kan man sige, af menneskeheden, den ringe del af den, der har vovet at optage tilværelsens kamp i egne, der i vore øine faa eller ingen betingelser for livets ophold synes at yde, og hvor medrette kun dødens kulde skulde kunne antages at herske.

Sparsomt fordelte langs de mod nord vendende kyster af Europa, Asien og Amerika samt langs kysterne af Grønland og de øvrige nordenfor Amerika beliggende ølande, henlever de sit nøisomme liv fjernt fra den civiliserede verdens larm og tummel, snart søgende den fornødne beskyttelse mod polaregnenes strenge kulde i primitive «gammer» eller mørke jordhytter, snart igjen bag væggene af et ensligt skindtelt eller indunder en snehules vanddryppende hvælving.

Den gren af de indbyrdes nær beslægtede polarfolk, der gjennem aarhundreders vandringer og reiser har opnaaet at trænge sig længst frem mod nord, er eskimoerne eller som de selv kalder sig «innuitterne». Fra Amerikas nordkyst har disse rastløse folk efterhaanden spredt sig udover det nordenfor beliggende archipel for derfra endog tilsidst over Smiths Sund og vel ogsaa over Baffinsbugten at vinde fodfæste i Grønland.

At den medfødte menneskelige nysgjerrighed og higen efter det ukjendte har været den virksomste drivfjær til deres utrættelige fremtrængen, tør vi vel med rimelighed antage. Men høist sandsynligt er det tilige, at stærk konkurrence om fangstfelterne længere sydpaa samt deraf følgende indbyrdes uoverensstemmelser har havt en ikke ubetydelig andel i aarsagen til eskimoernes omflakkende tilbøieligheder.

Mod nye fangstfelter.

Disse emigrationsreiser har de udført dels i de lange, lyse sommerdage i sine skindbaade, dels ogsaa paa vaarparten, mens isen endnu laa fast over sund og fjord, ved hundeslædens hjælp.

Og at de herunder ofte, især langs kysterne høit nordpaa, har været udsat for haarde savn og prøvelser, kan der neppe være nogen tvil om. Thi ikke allesteds kan man i disse egne vente at finde en sikker fangst. Og slaar den gjennem et længere tidsrum helt feil, da er hungersnøden den sikre gjæst, i hvis fodspor døden trolig følger, for, naar en stakket frist er omme, at banke med sine knokkelfingre paa de rimede stendøre.

Saaledes var, for at nævne et exempel, for henimod 20 aar siden en talrig skare af indfødte mænd, kvinder og børn paa

vandring nordover langs Smithssundets vestside for at søge efter nye fangstfelter. Langs Ellesmere-landets kyst, der i særlig grad

Paa farten.

udmærker sig ved sin kolde, livløse natur og sit barske klima, mødte der dem imidlertid en saa daarlig fangstlykke, at de fleste

af dem lidt efter lidt maatte bukke under for hunger og savn. Dette blev fortalt mig af et par af de gjenlevende, hvem det senerehen omsider lykkedes at redde sig over Smithssundet til innuitterne paa Grønlandssiden, blandt hvilke de endnu lever. Paalideligheden af deres udsagn bekræftede sig i sommer, da jeg under et besøg med «Falcon» langs den samme kyststrækning paa et enkelt sted paatraf et uhyggelig stort antal grave, uagtet der i nærheden hverken fandtes de sædvanlige stenhytter eller nogetsomhelst andet spor, der kunde tyde paa, at de indfødte her havde opholdt sig gjennem et længere tidsrum.

Den nordligste af mennesker beboede kyststrækning.

Det var under de tidligere nævnte, gjennem aarhundreder foretagne vandringer og reiser, at en liden skare af den nuværende grønlandske befolknings forfædre efterhaanden bosatte sig langs østsiden af Smiths Sund som menneskehedens yderste forpost mod nord. Og det var blandt de fuldstændig isolerede efterkommere af denne haardføre skare, at de to Peary-expeditioner opholdt sig og færdedes gjennem vintrenes maanedlange mørke og de arktiske sommeres pragt.

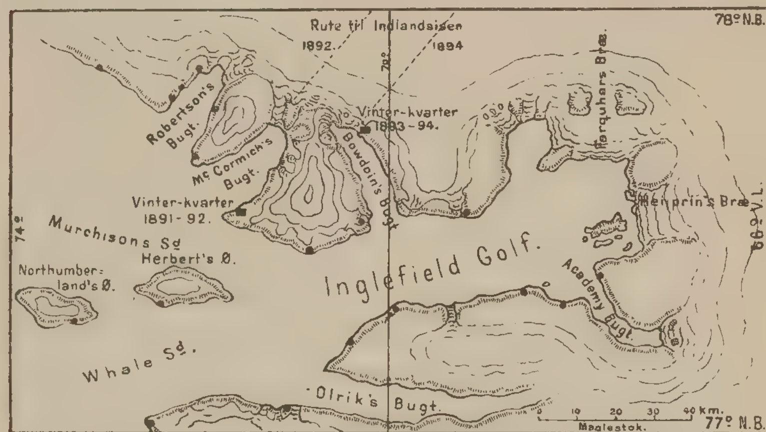
At det ikke blot er midlertidig, at innuitterne ved Smiths Sund har udvalgt dette ensomme hjørne af verden til sit fædreland, derpaa tyder den rørende kjærlighed, hvormed de endnu den dag idag klynger sig til de kolde, nøgne klipper. Dog er det kun gjennem vore, den tempererede zones øine, at disse kyster faar et saadant nøgent og livløst udseende. Thi seet fra eskimoens standpunkt yder de ikke alene de nødvendige midler til livets ophold, men ogsaa alt, hvad der med rimelighed kan for-

langes til befordring af ethvert menneskes materielle og aandelige velvære. Og kan vi end ikke ganske dele denne hans opfatning, saa skal vi dog, ved at aflægge et besøg paa disse kyster, faa se, at den herskende forskjel mellem de tempererede og de arktiske egnes livfrembringelser i virkeligheden ikke er fuldt saa overvældende, som man ialmindelighed paa afstand er tilbøielig til at antage.

Naar man en stille sommerdag nærmer sig den del af de grønlandske kyster, hvormed vi i det følgende kommer til at befatte os, nemlig strækningen langs Smiths Sund mellem den 76de og 79de breddegrad, saa vil man gjennem den under saadanne omstændigheder som oftest forbausende klare og rene luft allerede paa en afstand af fra 50 til 80 kilometer øine linierne i de lange, fint kurvede snekupler, der saa godt som overalt kroner de mørke plateauformede kyster. Som man kommer nærmere, kan man efterhaanden iagttage mere og mere af de underliggende bratte kystfjelde, hvis skygger og konturer paa grund af den netop nævnte atmosfæriske renhed selv paa meget lange afstande fremtræder med en forbausende tydelighed. For den uerfarne vil derfor afstandene ved de grønlandske kyster forekomme i aller høieste grad skuffende, saameget mere som man ved bedømmelsen jo ganske savner den veiledning, som man i sydligere og mere civiliserede egne har i tilsteværelsen af kjendte objekter som huse, trær eller lignende. Et fjernt og meget høit fjeldparti vil derfor i Nord-Grønland i regelen faa netop det samme udseende som et langt nærmere, men mindre høit fjeld. Ja, det feilagtige indtryk er i den grad forvirrende, at en korrekt ansættelse af afstandene langs en ny og ukjendt kyst, selv for den erfarne forsker eller sømand ofte kan frembyde uoverstigelige vanskeligheder. Thi ikke alene varierer de samme fjeldformationers bøide meget betydelig paa de forskjellige steder, men luften har, som rimelig kan være, ingenlunde altid den samme grad af klarhed.

Jeg husker saaledes et illustrerende exempel paa disse forholde kort efter at vi i juli 1891 paa sælfangeren «Kite» var ankommet til aabningen af Mac Cormickbugten, der dengang endnu var belagt med resterne af den foregaaende vinters is. For at tage de tilsyneladende lovende renjagtfelter ved bunden af bugten i øiesyn besluttede doktoren, Gibson og jeg at tage en tur derind over isen. Det vilde være saadan en passende tur før frokost. Isen var vistnok temmelig vandtrukken med talrige indsøer og

huller, og marschen vilde muligens derfor ikke blive fri for diverse fodbad og andre smaa ubehageligheder. Men saa var jo heldigvis veien, som vi var nødsaget til at tilbagelægge, «en ren bagatel». Vor vandring kom imidlertid ikke til udførelse. Vi fandt nemlig snart, at fremkomsten over isen paa grund af de mange huller og kanaler var værre, end vi havde tænkt. Men ved senere foretagne maalinger har det vist sig, at af den vandring, som vi hin morgen saa freidig havde sat os som maal at udføre før frokost, vilde indmarschen alene naaet op i 23 kilometer!

Egnene om Inglefield Golf.

Af skade bliver man klog. Da jeg engang under efterforskningerne efter de savnede svenske reisende Bjørling og Kallstenius og deres ledsagere sidste sommer sammen med endel af undsætnings-expeditionens medlemmer straks efter aftensmaden ombord skulde gaa over isen iland til Ellesmere-kysten, puttede jeg, førend jeg drog afsted, i hast et drabeligt stykke kjød og nogle brødskiver i lommen. At dette foraarsagede nogle sarkastiske bemærkninger fra enkelte øienvidners side, om at de nok syntes, de havde lagt mærke til min ringe appetit ved aftensbordet, hvorfor de godt kunde skjønne, jeg trængte noget paa veien o. s. v.' maa man ikke bebreide dem. Sagen var nemlig den, at majoriteten af de ombordværende ansaa veien iland for en ubetydelig spasertur, medens jeg i dette tilfælde, takket være mine mange dyrekjøbte erfaringer, havde mine berettigede tvil. Og det viste sig ogsaa, at om den medbragte niste end ikke netop opnaaede at frelse os fra hungersdødens kvaler, saa var det dog med ganske

fornøiede ansigter, vi fortærede den; thi indmarschen alene havde, omveie iberegnet, neppe været under de 10 kilometer.

Det er, som man af ovenstaaende vil skjønne, derfor først i kystfjeldenes umiddelbare nærhed, at den reisende faar det rette indtryk af deres imponerende mægtighed og storslagne former. Som regel varierer de yderste fjeldvægges høide mellem to og tre tusen fod og bestaar ialmindelighed af den idetheletaget i Nord-Grønland stærkt udbredte trapdannelse.

Hvor plateauernes mere eller mindre horisontale overlinie for et kortere stykke er afbrudt, er gjerne den mellemliggende kløft opfyldt af bratte jøkler eller hængende sne- og ismasser, fra hvilke om sommeren enkelte stykker nu og da med vældige brag løsriver sig og falder ned paa de underliggende stenurer eller sparsomme moselag. Nede mellem disse stenurer bruser om sommeren fjeldbækken i sit vilde løb nedover mod søen, snart fuldstændig skjult under de ældgamle klippeblokke, snart igjen vældende sin krystalklare vædske frem i dagslyset, hvor den livligt og muntert blinker i polarsolens straaler.

Det, der ubetinget giver de nord-grønlandske kyster sit mest karakteristiske præg, er de mægtige isbræer, der hist og her fra det indre land skyder sig ned mod havets overflade. Det er udelukkende i dalstrækningerne, at disse vældige isstrømme forefindes, og især møder man dem inde ved bunden af de fleste fjorde og bugter, hvor sænkningerne i landet er særlig dybe og vide. De stammer alle fra et fælles ophav, nemlig det umaadelige isdække, der gjennem aartusenders snefald efterhaanden har dannet sig i Grønlands indre.

Det er et trist billede, dette det indre af landet frembyder for beskueren. Alle dale er udjevnede, alle de mægtige fjeldtinder med sine kupler og luftige toppe begravne i hele sin storhed og pragt under dette kolde, umaadelige liglagen. Kun hist og her i kysternes nærhed stikker de veirbidte kjæmper frem gjennem snehavet som mindesmærker over det underliggende, forlængst udjevnede og stivnede landskab.

For at komme til sikker kundskab, om et isdække som det grønlandske er i tiltagende, eller om det mindsker, vilde der udkræves, at man i den hensigt gjennem en længere række af aar foretog nøiagtige iagttagelser, og da saadanne iagttagelser endnu ikke haves, er det vanskeligt at udtale nogen bestemt mening om dette spørgsmaal. Kun en ting kan vi med sikkerhed vide, nemlig at dette isdække i svundne tider har været baade større

og mindre, end det nu er, samt at lignende forandringer i dets størrelse ogsaa i fremtiden vil gjentage sig.

Det er tyngdekraftens virkning paa indlandets isdække, der har frembragt de mægtige, langsomt fremadskridende bræer eller isstrømme hist og her i sænkningerne langs de steile kyster. Hvorledes et fast og skjørt stof som is i disse tilfælder ganske kunde arte sig som en tyktflydende vædske, var længe blandt de lærde et vanskeligt spørgsmaal at besvare. Det er ogsaa kun tilsyneladende, at de store isbræer under sin fremadskriden har den tyktflydende vædskes egenskaber. Thi det er gjennem tyngdekraftens virkning paa de enkelte ved solvarmen til vand forvandlede ismolekyler, at den hele bevægelse alene kan foregaa, et fænomen, hvis forklaring vi imidlertid ikke her nærmere kan gaa ind paa.

Man kan kun vanskelig gjøre sig nogen forestilling om størrelsen af de ismasser, hvoraf disse bræer bestaar, uden at have havt den sjeldne anledning til at beskue dem paa nærmere hold. De bræer, som vi har at opvise indenfor Europas grænser, og af hvilke flere er blevne i høi grad berømte paa grund af sin imponerende størrelse, vilde mellem de nord-grønlandske isstrømme neppe endog tiltrække sig den reisendes flygtige opmærksomhed.

Som regel ender disse bræer, hvis overflade er fyldt med store, gabende revner, i en steil isvæg af ofte over 30 meters høide over vandfladen, udstyret med allehaande fantastiske huler og grotter og vældige overhængende partier, der spiller i de pragtfuldeste grønne og blaa farver.

Det mest storslagne exempel paa en nord-grønlandsk bræ's mægtighed har vi i den lige nordenfor Smithssundet beliggende Humboldtsbræ, der er den største af alle hidtil kjendte bræer paa den nordlige halvkugle, og i omfang alene overgaaes af den af Ross i 1841 i de antarktiske egne iagttagne isstrøm ved Victorialand. Humboldtsbræ har nemlig den enorme bredde af henimod 100 kilometer eller, udtrykt paa en anden maade, en udstrækning, der paa det nærmeste er lig med afstanden mellem Kristiania og Larvik. Anslaaes dens middelstykkelse ved udløbet i havet til omkring 200 meter samt middelhastigheden af den samlede ismasses bevægelse i et aar til henved 100 meter, saa vil man forstaa, at det er hundreder af millioner af kubikmeter eller flere kubikkilometer solid is, det her er tale om aarlig føres ud i havet for som drivende isfjelde at bortføres til smeltning under sydligere bredder.

Naar et isfjeld pludselig løsner sig fra en saadan bræ, sker det altid under øredøvende larm og støi, der af og til gaar over til voldsomme tordenlignende brag. Samtidig sættes søen i vid omkreds i stærk bevægelse ved de heftige rullinger, iskolossen undergaar ved tabet af sin ligevægt.

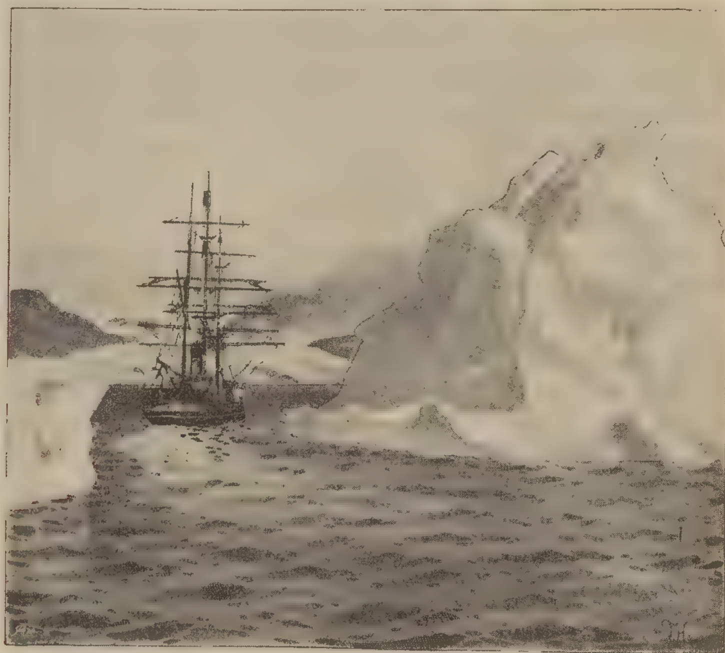
Det var en paa denne maade opstaaet bølge, der, som allerede før kortelig omtalt, den 31te oktober 1893 pludselig oversvømmede klipperne lige nedenfor vort vinterkvarter og ødelagde endel af vore petroleumsfade tilligemed en mindre baad.

Selv var jeg ikke hjemme ved den nævnte leilighed, idet jeg nemlig paa den tid sammen med løitnant Peary befandt mig indlogeret i en snehytte oppe ved indlandsisens rand, men jeg fik den følgende dag en temmelig livlig beskrivelse af katastrofen af expeditionens øvrige medlemmer. Gamle madam Cross skulde efter sigende, da begivenheden hændte, have været fuldt paa det rene med, at dommedag nu endelig var forhaanden, hvilket jo ikke er saameget at forundre sig over, naar man betænker, at det hele foregik i mørket og var ledsaget af en frygtelig støi og larm, der end yderligere øgedes ved itubrækningen af den allerede dengang temmelig solide høstis, der dækkede den indre havn. Den næste morgen kom ogsaa vi fraværende tilstede paa skuepladsen, idet vi ved bud var blevne underrettede om det passerede. Hele dagen tilbragte vi derpaa med redningsarbeide, og mange var de mere eller mindre muntre scener, vi herunder oplevede paa de af nattekulden kun slet sammenføiede isflag. Snart var det en med uendelig møie reddet tønde, der i et ubevogtet øieblik dybt og venlig neiende atter trak sig tilbage gjennem det tynde isdække, snart var det en af de optrædende personer selv, der med et langt klagehyl forsvandt gjennem scenens gulv som Mefistofeles gjennem theatrets brædder.

Det er ikke frit for, at vandet var lidt koldt paa den tid af aaret. Ialfald paastod vor meteorolog, da han engang i formiddagens løb af ædle tililende kamerater var bleven reddet fra de med en drukning forbundne ubehageligheder, at vandets temperatur netop da maatte være «adskillige grader under frysepunktet».

Vi talte om isfjeldene og deres oprindelse fra de mægtige bræer. Vi skal nu kortelig berøre deres dimensioner. Angaaende deres vanlige høide over vandskorpen tror jeg der blandt folk ialmindelighed hersker temmelig feilagtige forestillinger, takket være de mange ældre reiseberetningers overdrivelser i den retning. Det er kun sjelden, at et isfjeld rager høiere op over

vandskorpen end mastetopperne paa et af nutidens sæl- eller hvalfangstskibe, det vil sige en 30 til 40 meter. Dette gjælder især for de fjeldes vedkommende, hvis overflader nogenlunde har bevaret den horisontale stilling, de indtog, da disse endnu var fragmenter af den oprindelige bræ. Har et isfjeld forandret denne stilling, saaledes at kanske et mere eller mindre skarpt hjørne er kommet i veiret, vil kolossen derved selvfølgelig rage saa meget høiere tilveirs. Dog opnaar de vel neppe nogensinde en høide af over 100 meter.

«Falcon» blandt isfjelde.

Isfjeldenes udstrækning forøvrigt er yderst forskjellig. Fra forholdsvis ubetydelige blokke af længde og bredde som et middelsstort skibsskrog kan de undertiden gaa op til mægtige, flydende øer, paa hvis overflader man magelig kunde finde plads til hele landsbyer. I Melvillebugten har isfjeldene saaledes ikke sjelden en længde af flere kilometer og har da som oftest en aflang form. Naar vi forsøger at forestille os en saadan kolos og massen af den deri indeholdte is, bør vi ikke glemme, at hvad vi kan iagttage af den oven vande, kun er en ringe del af dens

virkelige størrelse. Et stykke bræis vil nemlig i saltvand have omtrent 7 gange saameget af sin masse under vandfladen som over den. De større isfjelde stikker derfor saa dybt, at mange af dem endog vilde kunne forbause verden ved at rende paa grund midt ude i Nordsøen, om de nogensinde af en eller anden aarsag skulde komme til at forvilde sig ind over dette farvands grænser.

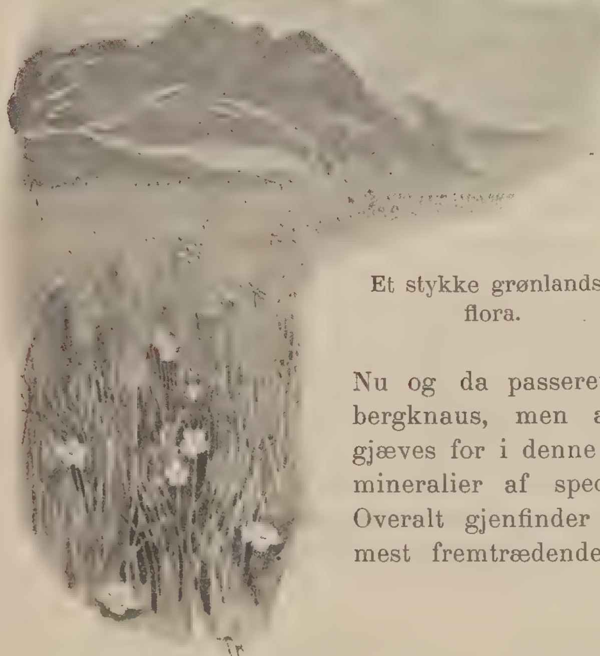
Foreløbig faar vi nu være færdig med alt, som heder isbræer og isfjelde, for at kunne gaa over til mindre livløse emner. Til en begyndelse vil vi foretage en liden vandring indover landet for om muligt hist og her at faa øie paa nogle af de faa exemplarer af dyreverdenen, der er i besiddelse af seighed og haardførhed nok til at udholde tilværelsens kamp inde blandt disse øde landskaber.

Neppe har vi gaaet mange skridt opover fra strandbredden, før vi faar øie paa et par snehvide punkter, der nu og da synes at bevæge sig høit oppe i en mørk fjeldskrænt. Lad os se godt efter, førend vi fastslaar, at dette er to harer; thi vi maa huske paa, at sanserne kun altfor ofte bedrager en i denne nye verden, saa helt forskjellig fra den, hvori vi er vant til at færdes.

Jeg husker saaledes, hvorledes det engang hændte mig, at jeg under allehaande jægerceremonier nærmede mig to graahvide harer i den tro, at det var rensdyr. Det eneste, jeg ikke rigtig kunde faa til at passe, var, at begge dyr syntes at være i besiddelse af evnen til at bevæge sine horn, som om det skulde have været lange ører. Var dette en ny og sjelden art af den grønlandske ren? Længe skulde jeg ikke befinde mig i uvished herom. En sten gav efter under mit ene knæ, og lyden af dens rullen nedover fjeldskraaningen havde den virkning, at de to sjeldne dyr lagde ivei opover uren paa en saa karakteristisk haremaner, at der ikke længer kunde være nogen tvil om, hvilken kapital feiltagelse jeg havde gjort mig skyldig i. Dette var længe det flaueste øieblik i mit liv. Men saa en dag, som vi under den sidste expedition sad tilbords og spiste haresteg, var jeg dristig nok til at fortælle historien, som jeg indtil da havde vidst med omhu at bevare under taushedens slør. Dette havde den uventede virkning, at der fra de øvrige tilstedeværende ved bordet fremkom en række ærlige bekjendelser, der satte min egen lille misforstaaelse fuldstændig i skyggen. At en saaledes engang havde trukket sig skyndsomst tilbage for en hare i den tro, at det var en isbjørn, han befandt sig i nærheden af, kunde endda lade sig

høre. Men at forveksle en rype med et rensdyr, hvilken vittige feiltagelse en anden roste sig af at have begaaet, fandt vi dog at burde belønne med stormende bifald. Ligesaa velvilligt modtoges beretningen om en liden hændelse, som var tilstødt en af de tilstedeværende under et ophold paa indlandsisen. Endel ravne kredsede over hovedet paa ham for kort efter at forsvinde gjennem den tykke, taagefyldte luft. Vor helts morderiske lyster var imidlertid herunder blevne optændte, og da han straks efter i nogen afstand fra leiren troede at skimte en ravn paa sneens overflade, greb han blodtørstig sin rifle og begav sig langsomt og forsigtig afsted henimod det lille sorte punkt. Han havde kun gaaet nogle faa skridt, da han opdager, at han allerede befinder sig nær ved sit maal, som gjennem taagen havde forekommet ham at være betydelig længere borte. Men i samme øieblik ser han ogsaa til sin ikke ringe overraskelse, at hvad han ved list har beredt sig til at overrumple, desværre ikke er en stor og glinsende ravn, men alene de veirbidte rester af en eskimohunds primitive visitkort.

Men vi faar vel vende tilbage til vor vandring. Vi lægger vor rute opover en jevn og forholdsvis vid dalstrækning, der paa hver side er begrænset af mørke fjelde, foroven temmelig bratte, men længere nede jevnt skraanende udover. Midt i dalbunden risler en bæk, der hist og her danner smaa blinkende indsøer, noget, der i høi grad opliver det triste landskab. Grunden, som vi gaar over, er for størstedelen bedækket af grus eller rullesten med spredte, smaa oaser indimellem af grøn mose, græsstraa og vilde blomster af brogede farver.

Et stykke grønlandsk flora.

Nu og da passerer vi ogsaa kanhænde en bergknaus, men anstrænger os stedse forgjæves for i denne at opdage noget tegn til mineralier af speciel interesse eller værdi. Overalt gjenfinder vi i bergarterne som de mest fremtrædende mineralier kvarts, feld-

spat, glimmer og hornblende i de forskjelligste blandinger og forhold.

Gamle, afbrudte rensdyrhorn, som vi ikke sjelden kan iagttage langs vor vei, i forbindelse med talrige spor efter disse dyr, giver os godt haab om inden kort tid at faa øie paa nogle af dem. Og vi skulde i virkeligheden ogsaa være meget uheldige, om ikke dette vort haab viste sig at gaa i opfyldelse. Thi renen er ingenlunde et sjeldent dyr i disse trakter. Faar vi saa efter nogen speiden øie paa en renflok, saa kan vi, selv om den er noksaa fjern, med temmelig stor sandsynlighed antage, at flokkens vagthavende okse allerede forlængst har opdaget os. I saa tilfælde vil de snart tage flugten for at søge op paa fjeldplateauerne, idet de i den senere tid er blevne meget sky. For nogle aar siden var det anderledes. Under den første Peary-expedition hændte det saaledes engang, at Mr. Verhoeff, der var betydelig mere videnskabsmand, end han var jæger, og under sine vandringer efter mineralier som oftest fordybede sig helt i studiet af de stene, der laa i hans vei, ved at se op pludselig opdagede, at han gik og sankede sine mineralske skatte midt indimellem en skare græssende rensdyr.

Det er haardføre dyr disse rensdyr, der streifer om i de nord-grønlandske fjelde. Men af naturen er de ogsaa bleven udstyret paa en fortrinlig maade for det strenge klima, under hvilket de maa friste sin tilværelse. Deres vinterpels er nemlig den varmeste af alle de animalske haarbeklædninger, man kjender.

Renen lever altid under aaben himmel og maa som følge heraf uden beskyttelse hele vinteren igjennem kunne udstaa de strengeste temperaturer og de voldsomste storme. Naar dertil kommer, at der gjennem hele denne aarstid hersker et evigt mørke, samt at sneen paa marken lægger betydelige hindringer iveien for dens adkomst til de sparsomme græsstraa, den søger, saa maa man høilig forbauses over, at den alligevel trods alt kan trives og formere sig under saa ugunstige livsvilkaar. Heldigvis for renen falder der dog i normale vintre kun meget lidet sne, og da ethvert snefald i regelen ledsages af stærk vind, vil sneen i almindelighed indskrænke sig til alene at udjevne alle mindre uregelmæssigheder eller fordybninger, saaledes at en god del af landet fremdeles forbliver snefrit. Dog er rensdyrene ved vaarens frembrud næsten altid i en meget udmagret tilstand, da de alle i denne tid i større eller mindre grad maa tære paa den fedme, det i den foregaaende korte sommer er lykkedes dem at opnaa.

Indtræffer der et enkelt aar i løbet af vinteren usædvanlig meget sne, der tillige lægger sig jevnt over det hele landskab, kan dette have de mest skjæbnesvangre følger for renbestanden.

Da fryder den lille polarræv sig af ganske hjerte ved tanken paa de sorgfri og lykkelige dage, den gaar imøde. Thi ogsaa for den er vinteren en alvorlig tid tiltrods for, at den altid kan sidde lunt inden døre, naar udenfor kulden eller stormen regjerer paa det værste. Mikkel holder nemlig hus for sig og sin familie enten bortimellem svære, af sne tildækkede klippestykker eller nede under isskorpen i de lune, udtørrede bækkeleier. Polarræven, der er brunblaa, sjeldnere hvid af farve, er vistnok langt mindre end sin navnkundige broder i syden, men at den tillige skulde være mindre klog eller listig end denne, har jeg endnu ikke hørt tale om eller opdaget. Der har endog været sagt om den grønlandske ræv, at den i løbet af sommeren, naar tiderne er gode, pleier at samle op forraad for den kommende vinter, og at dette ogsaa virkelig forholder sig saa, tør man vistnok anse for sikkert.

Ialfald er det engang hændt mig, før jeg endnu havde faaet noget nøiere kjendskab til de arktiske ræve og deres underfundighed, at nogle af disse dyr meget sindrig havde faaet aabnet laaget paa en stor blikkasse, som jeg, før jeg forlod den, i ubetænksomhed havde undladt at belaste med stene. Kassen var fyldt med pemmikan, der var opskaaret i smaastykker paa et kvart kilograms vægt. Da jeg 5 dage efter kom tilbage til stedet, var den rummelige kasse paa det nærmeste tømt, medens en vel oparbeidet rævesti, der imidlertid ikke kunde forfølges, da grunden længere nede var snebar, forkyndte om, hvem forøverne af den frække udaad var. At pemmikanen i dette tilfælde simpelthen under fuld damp var bleven borttransporteret til tyvens eller tyvenes bolig, kan der neppe være nogen tvil om. Thi for at faa fortæret varerne paa stedet maatte ialfald den oprindelige finder først have sendt bud til alle omegnens polarræve efter velvillig assistance, en grad af elskværdighed, som jeg har vanskelig for at tro, den har været i besiddelse af.

I den tid, da isen ligger ved kysterne, det vil i almindelighed sige i 8 à 10 maaneder af aaret, foretager ræven hyppig længere reiser udover isvidderne, hvor den ofte gjør glimrende forretninger i alslags blodigt affald dels efter isbjørnenes maaltider, dels ogsaa efter eskimoernes jagter. I Melvillebugten har jeg endog paatruffet en ræv i over 35 kilometers afstand fra nærmeste land.

Den var, da jeg først opdagede den, ifærd med at fortære en sælunge. Men da vi med vor slæde og 8 glubske hunde nærmede os stedet, lod den fornuftigvis sit bytte i stikken og forsvandt snart i det fjerne som en skydot i storm.

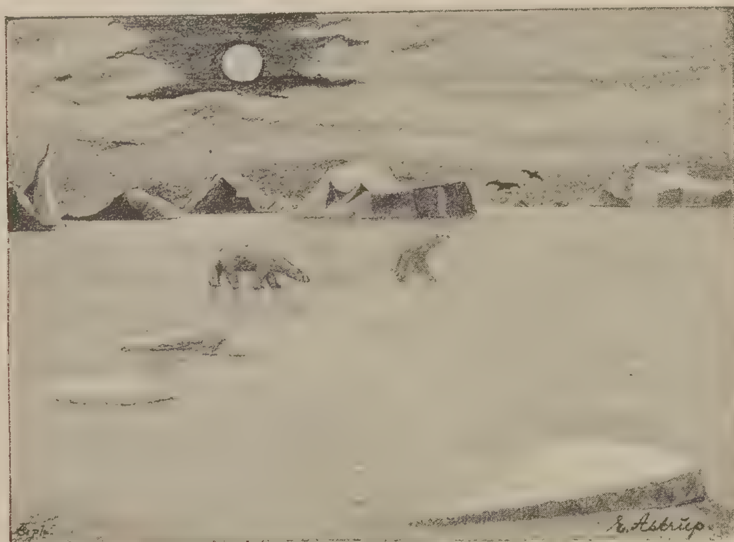
Ræven nyder som nævnt ofte godt af levningerne fra bjørnenes maaltider, og man ser den derfor ikke sjelden følge trofast i disses fodspor. Men en endnu trofastere ledsager af bjørnen paa dens isvandringer synes dog ravnen at være. Faar saaledes eskimoen under forfølgelsen af et bjørnespor øie paa ravne, der synes at kredse over et bestemt omraade paa den af store talrige ujevnheder bedækkede isflade, betænker han sig ikke længe paa, hvilken kurs han bør vælge.

Det er et imponerende syn, den fuldt udviklede bjørn frembyder, naar den let og smidig som en kat bevæger sig henover pakisens ujevne flade.

Med hensyn til isbjørnens mod og blodtørstighed overfor mennesker har der været fremsat meget forskjellige meninger. Sikkert nok er det, at den «civiliserede» bjørn, d. v. s. den bjørn, der efterhaanden har lært mennesket og dets morderiske tilbøieligheder at kjende, selv om den er noksaa forsulten, i regelen ikke er sen om at trække sig undaf ved synet af mennesker. At den derimod i tidligere tider i almindelighed har udvist betydelig mindre grad af sagtmodighed ligeoverfor skabningens herrer end i nutiden, synes at fremgaa af de mange ældre beskrivelser, der haves af reisendes sammentræf med den. Saaledes har man exempler paa, at den ikke alene har forfulgt mennesker, men endog dræbt eller saaret dem, uden først at være angreben af disse. Nu derimod har bjørnene i de fleste egne, hvor de holder til, gjennem aarrækker været saa udsatte for menneskenes stadige og farlige angreb, at de derved efterhaanden har faaet en afgjort tendens til at forsvinde ved synet af dem, hvad der igjen har forledet mange til at gjøre den slutning, at bjørnene af naturen er feige dyr. Nu har som bekjendt bjørnen ord for at være i høi grad nysgjerrig, og det er vistnok ganske korrekt. Men den hensynsløse maade, hvorpaa den, især i de tidligere tider, tilfredsstillede denne sin nysgjerrighed overfor mennesker og ikke mindst overfor skibe, tjener netop til at illustrere dens naturlige selvtillid og mangel paa frygt.

En aftenstund under opreisen med «Kite» i 1891 ogdagede en af maskinisterne en bjørn i det fjerne, hvilken nyhed han ufortøvet meddelte endel af os, der sad inde i dækshuset og pas-

siarede. I et øieblik var vi med riflen i haand ude paa dæk, hvor vi snart fik øie paa bjørnen, der tilsyneladende med rask fart bevægede sig imod os. Saalænge den nærmede sig, var det jo overflødigt at foretage sig noget, hvorfor vi rolig forblev ombord, vel skjulte bag skibets skanseklædning. Nærmere og nærmere kom det vældige dyr os. At et saa mærkelig konstrueret uhyre som et skib tillige kunde være en farlig ting at komme i berøring med, faldt den neppe ind. Thi naar den af og til stansede og veirede ud i luften, saa var det kun for straks efter med forøget fart at fortsætte sit løb imod os. Endelig paa noget over

Nattevandrere.

50 meters afstand faldt det første skud og straks efter de øvrige, der endte dens liv. Havde vi saasandt kunnet holde os fra at skyde, vilde vi uden tvil være bleven vidne til det usædvanlige syn at se den dumdristige røver komme op over rækken paa jagt efter toldpligtige varer.

Saadan opførsel af en bjørn som den her udviste synes ikke egentlig i nogen særlig grad at tyde paa en feig natur.

Naar bjørnen fanger sæl, viser den sig fra sin intelligenteste side. Forsigtig snuser den i snefanerne, der har ophobet sig langs isfjeldenes vægge, og under hvilke sælerne om vinteren har indrettet sine skjulte pustehuller. Har den med sin fine næse veiret et saadant, skraber den forsigtig i sneen en aabning ind til det

over hullet beliggende snekammer. Ind gjennem denne aabning strækker den sit hoved og venter saa taalmodig paa, at sælen skal komme op for at drage aande. Naar den omsider indfinder sig, er den vistnok i de aller fleste tilfælde bjørnens sikre bytte, idet denne med et eneste hug af sine tænder er istand til at knuse dens hjerneskalle.

Den sæl, der er den almindeligste i disse egne, er den saakaldte netchik *(phoca foetida)*, eller som innuitterne i daglig tale benævner den: pú-si. Den bliver i almindelighed noget over en meter lang og kan i fedme maale sig med en hvilkensomhelst gris. Da den samtidig forekommer i temmelig rigelig mængde, er den af stor nytte for befolkningen, ikke mindst ved sit skind, hvoraf laves klæder, støvler, telte og kajakker.

En anden og langt større sæl er den saakaldte ogsok eller ugsuk *(phoca barbata*, hos os: storkobben), der kan blive op til 3 meter lang. Den er dog langtfra saa hyppig som den første. Dens skind benyttes af eskimoerne til støvlesaaler, remme, harpunliner etc.

Endnu større end ugsukken er hvalrossen, som af de indfødte benævnes á-vek. Dens længde overstiger ofte 3 meter. Kjødet af hvalrossen er de indfødtes hovedsagelige næringsmiddel. Den fortæres, kan man sige, med hud og haar; thi dens tykke, bruskagtige hud er høit skattet som fodringsmiddel for de indfødtes hunde. Hvalrossen er som bekjendt udstyret med to vældige hugtænder, der giver den et yderst uhyggeligt udseende, saameget mere som dens aasyn forøvrigt ikke egentlig kan siges at være dannet efter skjønhedens regler. Saaledes er dens øine ikke sjelden stærkt rødsprængte, hvad der ikke undlader at give dens ansigt et vist «forsoffent» udtryk. Hvalrossen holder altid til nær det aabne vand, hvorfor den, saalænge isen ligger, udelukkende paatræffes langs dennes yderste grænse ud mod det selv om vinteren delvis aabne farvand i Smiths sund. For de indfødte er hvalrossens lange tænder ogsaa af stor betydning, idet disse anvendes til forfærdigelsen af forskjellige dele af deres redskaber.

Af meget almindelig forekomst i disse egne er fremdeles narhvalen med sin op til to meter lange spiralfurede stødtand, samt endvidere den hvide hval eller hvidfisken, hvilken sidste dog tilbringer vinteren under sydligere bredder. Ogsaa andre hvalarter forekommer, om end dog mindre hyppig.

Fisk findes der yderst lidet af under disse bredder. Den

mest nævneværdige er lax-ørreten, der for størstedelen opholder sig i indsøerne.

Fuglelivet maa i den korte sommertid siges at være myldrende. Alkerne og særlig alkekongerne er de dominerende. De bygger sine reder i tusendvis langs steile klippevægge og stenurer, saa utilgjængelige, at selv den lille Mikkel ræv mangen gang har vanskeligheder med at faa udført sine plyndringer

Netchik-sæl paa isen.

iblandt dem. Skindet af disse fugle benyttes af de indfødte til dele af deres beklædning. Af andre trækfugle kan nævnes edderfuglene, der dog langtfra er saa talrige som alkerne, samt endvidere maager, terner, lommer, teister etc. Af fugle, der forbliver paa stedet vinteren igjennem, kan anføres ryper og ugler samt ravne, af hvilke sidste dog den større del synes at trække sydover for et kortere tidsrum.

Dette var i flygtige træk en skitse af de kyster, hvis mærkelige befolkning jeg i det følgende skal gaa over til at skildre.

IV.

De indfødte ved Smiths sund.

Det var om aftenen den 23de juli 1891, at vi i en af «Kite's» baade langsomt nærmede os land etsteds paa sydsiden af Whale sund, efterat vi kort tid i forveien fra skibets dæk havde opdaget, hvad vi antog at være menneskelige boliger.

Disse boliger, der snart viste sig at være en samling telte og jordhytter, var beliggende ved foden af et forbjerg, paa en lav, fremspringende odde, hvor det et øieblik senere med noget besvær lykkedes os at lande.

Af stedets beboere, der ialt beløb sig til 11 personer, kom mændene os straks imøde nedover mod strandbredden, medens kvinder og børn forsigtig holdt sig i baggrunden. Et par af os rakte uvilkaarligt ud vore hænder til dem for at hilse dem paa civiliseret vis; men hvilket underligt indtryk det gjorde, da de istedetfor at gribe disse stirrede paa os med forbausede blikke uden ringeste begreb om, hvad disse gebærder skulde betyde. At vi var snille og fredelige mennesker, der ikke vilde dem noget ondt, syntes de dog temmelig snart at være paa det rene med, og den i begyndelsen noget trykkede stemning gik lidt efter lidt over til at blive særdeles munter og livlig.

En af vore matroser, der tilfældigvis under landgangen var bevæbnet med en kort snadde, tiltrak sig deres specielle opmærksomhed, og særlig syntes de røgskyer, han fra tid til anden udsendte, at imponere dem og give dem en afgjort tro paa hans mystiske og overnaturlige gaver. Et endnu mægtigere indtryk gjorde det, da han straks efter ved en hurtig haandbevægelse

langs sit høire bagparti opnaaede at sætte ild i en træpinde for derefter ved dennes hjælp at frembringe nye og forøgede røgskyer fra sin mærkelige «lampe».

Det var tydeligt at skjønne, at de mennesker, vi her havde for os, ikke tidligere havde været i nogen nærmere berøring med den civiliserede verdens sønner, ja, at størsteparten af dem endnu aldrig, end ikke paa afstand, havde havt anledning til at nyde synet af et skib, dette i deres øine saa vidunderlige produkt af menneskelige hænders arbeide.

Og opnaaede vi med alle vore rariteter og vidundere at vække deres høieste interesse og forbauselse, saa gjorde de indfødte til gjengjæld et ikke mindre stærkt og uudsletteligt indtryk paa vore sind. Vilde at se til, skiddenfærdige og langtfra vakre fremviste disse mennesker uvilkaarligt billedet af tilsyneladende meget lavtstaaende individer.

Deres lange, ravnsorte haar hang vildt og lurvet nedover de skinddækte skuldre, ja skjulte for enkeltes vedkommende endog halvt de mørke, sammenknebne øine, hvorved de fik et mærkværdig skummelt, næsten afskrækkende udseende.

Senere fik jeg forresten se, at ikke alle de indfødte var saa helt blottet for haarfrisur som de, vi her havde mødt. Kvinderne, især de yngre, har saaledes ofte haaret fæstet op i en top paa issen ved hjælp af en tynd sælskindsrem, ligesom enkelte af mændene af og til bærer en lignende rem rundt hovedet for derved at holde øinene fri for sine lange, fedtglinsende lokker. Disse «lokker», som mest ligner fine hestetagl, sammenfiltrede til en lurvet masse, afgiver sikre og varme boliger for snyltedyrenes hærskarer.

Eskimoernes pande er lav, ansigtet bredt og trækkene gjennemgaaende uskjønne. Øieaabningerne er baade smaa og skjæve, men øieæblet maa ellers nok være af første sort, da deres syn er beundringsværdigt.

Næsen er liden og bred, munden derimod stor med tykke læber, saa at den selv hos det smukke kjøn har en saa ringe lighed med den ideelle kirsebærmund, at mændene, fremfor at kysse sine hustruer, foretrækker at vise dem sin specielle ømhed ved at trykke sin allerede tidligere flade næse endnu fladere mod den andens ansigt, hvilket kjærtegn i regelen ledsages med en lydelig snusen.

Indenfor de svulmende læber lyser der en række stærke tænder, hvis nytte strækker sig langt udenfor madtygningens

omraade. Thi befæstede, som de er, til senestærke kjæver, danner de en patent-skruestikke, der benyttes i stor udstrækning ved deres daglige gjerning.

Skal en mand saaledes surre sin slæde, et arbeide, hvortil der udkræves stor kraft, lægger han den ene ende af skindremmen mellem tænderne, støtter slæden, hvortil den anden ende er fæstet, med knæet og den venstre haand, medens han derpaa med den høire rykker paa midten af remmen med en saadan

Gruppe af kvinder og børn; gut i forgrunden tilhøire.

vedholdende voldsomhed, at synet deraf kunde bringe selv en gorilla til at ryste betænkeligt paa hovedet.

Kvinderne forstaar ogsaa godt, i lighed med sine civiliserede søstre længere sydpaa, at «bruge mundtøiet», men dog til noget større gavn for sine medmennesker, end disse sidste pleier at gjøre det. Saaledes tygger de tomme for tomme hvert af de skind, som mændene bringer dem hjem fra jagten, efterat de først i udspændt tilstand er bleven omhyggelig tørrede. Paa denne maade gjøres de nemlig bøielige og skikkede til klæder for familiens medlemmer.

Som af ovenstaaende vil fremgaa, vilde en eskimo for

ansigtets vedkommende falde fuldstændig igjennem ved et europæisk skjønhedsstevne. I legemlig henseende kommer de derimod vort ideal adskillig nærmere. Saaledes er hænder og fødder meget nette og velformede. Dette ser man forøvrigt, hvad hænderne angaar, bedst hos kvinderne; thi mændenes hænder er somoftest saa vansirede af ar og mærker efter gamle knivskaar, erholdte under flaaningen af de fældede dyr, at de derved har tabt sine oprindelige linier.

Eskimoerne er smaa folk. En mand ved navn Miuk, der er 170 cm. høi, samt hans broder Kayegvitto, der har en lignende høide, betragtes saaledes og med rette af sine landsmænd som rene kjæmper. Kvindernes legemer er betydelig kortere end mændenes og holder sig gjerne omkring 140 cm.

For saavel mændenes som kvindernes vedkommende, og mere iøinefaldende hos disse sidste, er hofterne lidet fremtrædende, medens fordøielsesorganerne synes at optage en forholdsvis betydelig del af legemets volum, noget, der vistnok staar i forbindelse med dét arktiske klimas strenghed og den derved nødvendiggjorte forøgede næringstilførsel. Dog har jeg aldrig paatruffet nogen værdig eskimoborger, der kunde siges at være generet af «et vist enbonpoint».

Mændene er gjennemgaaende udstyret med en brillant muskulatur, hvad jo ogsaa er en direkte følge af det yderst strabadsiøse liv, de fører. De unge gutter begynder allerede tidlig at deltage i det besværlige jagtliv og hærdes herunder i en grad, der senere gjør dem istand til med lethed at udholde, hvad for den uøvede vilde være forbundet med de største anstrengelser og savn. Ikke sjelden maa de desuden undvære føde gjennem længere tidsrum end egentlig behagelig, noget, de finder sig i uden knurren, ligesom de ikke mangler erfaringer paa sultefodringens omraade.

Intet under derfor, at de i rige og overflødige dage strækker sine maaltider udover de fleste timer af døgnet. Vistnok har de af denne grund været beskyldt for fraadseri; men dertil har man ligesaa liden ret som til at bebreide en opløben skolegut, at han søger tilflugt mellem maaltiderne i sin mors spisekammer.

Saa liden som eskimoen er, saa raader han dog over selv efter vore begreber betydelige legemskræfter, og ofte kan hans kraftpræstationer gjøre et noksaa imponerende indtryk. Naar han for exempel bygger sig sin jordhytte, hvis indre vægge og tag altid opstives med stene, vil man kunne se ham trippe afsted i sine bløde skindstøvler henover bergknauserne med et helt

lidet Dovrefjeld paa maven og førende sig med en letvinthed, som om det bare var en almindelig Amerika-kuffert, han holdt mellem hænderne.

Eller naar han om sommeren drager tilfjelds med kone og børn for at drive renjagt. Indi den mægtige bylt, som det stive skindtelt danner, putter han det meste af sit liggendefæ, hænger det hele op i en rem over panden og vandrer saa muntert afsted uden at tænke paa jernbane eller bybud. Man kan følge ham med øinene, som han bevæger sig opover fjeldskraaningen, lig et vandrende skjærmbret, medens ravnene kredser nysgjerrigt omkring i luften over hans usædvanlige skikkelse.

Med hensyn til eskimoernes hudfarve er det ikke saa let at fælde nogen afgjørende dom derom paa grund af det rigelige smudsbetræk, hvori de er indbalsamerede. Undlod man at tage dette med i betragtningen, vilde man komme til det resultat, at nyfødte børn er af en ensartet lys, gulbrun eller graabrun hudfarve, en voksen mand derimod noget mørkere med sorte flekker og endelig en olding sort med lyse flekker. I virkeligheden er den voksnes hudfarve sammensat af de samme kulører som de, der ovenfor er angivne for nyfødte børn, om end muligens af en gjennemgaaende noget mørkere tone.

Man kan vanskelig bebreide eskimoerne ved Smiths sund deres skiddenfærdighed; thi den er en næsten uundgaaelig følge af de haarde og primitive vilkaar, under hvilke de er henviste til at leve. Alt det vand, de trænger til drikke eller til sin simple madlavning, maa nemlig gjennem 9 til 10 maaneder af aaret møisommelig skaffes tilveie ved smeltning af sne eller is i stenkar over sparsomme spækflammer, hvilket baade er besværligt og paa det nærmeste kræver alt det spæk, de har til sin raadighed i disse øiemed.

Som rimeligt kan være, er derfor et bad eller en ordentlig vask for dem en ukjendt luksus, som de, trods vort forholdsvis gode exempel blandt dem, aldrig vil kunne indføre under sine nuværende kaar. Men en god del maatte de dog kunne udrette i retning af renslighed alene ved et vædet fugleskind eller i nødstilfælde en skarp sten, om sansen for renslighed først blev vakt hos dem. Og dette kan det nok hænde, vi allerede opnaaede at gjøre under vort ophold blandt dem, at dømme efter visse smaa tilsprang til properhed hos kvinderne, hvis lyst til at behage ikke er ringere under disse breddegrader end under Ækvator.

Det vakte megen forbauselse og tildels munterhed, kan jeg

huske, da nogle af de indfødte første gang saa os dukke vore hoveder i en vandbøtte for derefter at gnide os som rasende med næverne. De forstod tilsyneladende ikke den hele manøvre, fattede ikke, hvad aarsagen kunde være, eller hvilken hensigt vi havde. De syntes at være uvidende om begreberne renslighed og urenslighed og undlod letsindig at rødme, naar de af og til fik se sine sorte hænder ved siden af vore «noget» mindre sorte.

Grunden, hvorfor de mangler denne sans for renslighed, er ubetinget at søge i den omstændighed, at skiddenfærdigheden, idetmindste tilsyneladende, ikke paafører dem ulemper eller skade paa sundheden. Dette har igjen sin aarsag i den overordentlig rene og bakteriefrie luft, hvad der vel for størstedelen maa tilskrives det strenge klima.

Vi skal nu gaa over til noget enestaaende i sit slags, nemlig klædedragten, der uden tvil har egenheder, der i høi grad er egnede til at vække forundring og opsigt blandt civiliserede mennesker.

Eller hvordan skal man karakterisere en dragt, der er i den grad stridende mod vore hjemlige regler for sundhedens bevarelse, at den istedetfor at beskytte sin bærers ædlere organer tillader nordenvinden at feie vildt henover hans trinde mave eller snekrystallerne at smelte mod korsryggens blottede hud?

Og dette i en egn, hvor kulden om vinteren kan gaa ned til 50° Celsius, og blandt mennesker, hvis praktiske hjerner har ofret aarhundreders arbeide paa fuldkommengjørelsen af denne originale habit!

At den eskimoiske klædedragt tiltrods for sine extravagancer, eller rettere, netop paa grund af disse, opfylder alle de betingelser, der bør stilles til en dragt, i hvilken man med held skal kunne trodse polaregnenes kulde, skal man i det følgende faa anledning til at overbevise sig om. Jeg skal i den hensigt kortelig berøre hvert enkelt plag.

Saavel mænd som kvinder bærer paa overkroppen en underskjorte af fugleskind med fjærene indad. Den er forarbeidet af alkekongens eller den almindelige alkes skind. Da skindene af den første er meget smaa, benyttes der til en enkelt skjorte et stort antal af dem, idet de efter at være tilskaarne i regelmæssige firkanter sammensyes ved hjælp af senetraad.

Den maade, hvorpaa fugleskindene tilberedes, er ganske enkel. Husmoderen putter gjennem et snit i fuglens skind pegefingeren ind under dette, hvorefter hun med øvet haand fuldstændig løsner

det fra kroppen, vrænger det af og hænger det op til tørring. Naar det er tørt, putter hun det, fremdeles vrængt, ind i munden,

To nord-grønlandske jægere.

hvorpaa det tygges forsvarligt, og tilberedningsprocessen er tilende. Paa mig gjorde det et vist tryllekunstnerisk indtryk, hvergang

jeg saa et af de større alkeskind forsvinde ind gjennem en ung husmoders mund.

Fugleskindsskjorten er hos mændene forsynet med en hætte, der sidder tæt rundt ansigtet, naar den er oppe; hos kvinderne derimod mangler denne. Skjorten rækker hos begge kjøn til lidt nedenfor hofterne, hvor benklæderne begynder.

Disse er hos mændene forarbeidede af isbjørnskind eller i særdeles sjeldne tilfælde af hundeskind og rækker saavidt nedenfor knæskallen. Da de ingen underbenklæder bruger, er benene i direkte berøring med den tykke, ujevne og lidet bøielige bjørnehud, hvad jeg kan forsikre ikke er nogen behagelighed for et almindeligt menneske før efter lange tiders træning. Bjørneskindsbuksen er et noksaa mærkeligt plag i den henseende, at den holdes oppe uden buksesæler paa en saa hemmelighedsfuld maade, at man i begyndelsen aldeles ikke, og senere kun vanskelig, vil kunne fatte det hele.

Dens øvre linning gaar nemlig ikke som hos os ovenfor, men derimod nedenfor hoften eller nøiagtig til laarbenets øverste led, en forholdsregel, for hvis grunde jeg senere skal gjøre rede. Fortil ligger denne linning paa mavens nederste parti, medens den bagtil passerer ret over de bekjendte kjødfulde dele, tæt tilstrammet ved en indeni linningen anbragt sælskindslidse.

Naar man første gang ser en indfødt klædt efter denne mode, der forøvrigt ikke bruges af eskimoerne udenfor Smithssundsegnene, er man straks tilbøielig til at anse fyren for en skjødesløs ungkarl, der har mistet fire af sine seks bukseknapper, samtidig som man kun betragter det som et tidsspørgsmaal, naar han vil gjøre skandale. Men mærkelig nok gaar manden rolig omkring, ja er endog saa fræk, at han bøier sig ned for at flaa en sæl, uden at noget indtræffer, samtidig som man dog selv fremdeles føler sig fuldstændig sikker paa, at en katastrofe er uundgaaelig. Men nei, manden gaar aar ud og aar ind i den samme truende tilstand, som da vi først saa ham; og vi kunde ikke gjøre ham det efter heller; thi han og hans landsmænd har nemlig en noget mere udpræget sænkning i musklerne bagenfor laarbenets led, end vi kan opvise, og dette er saaledes løsningen paa gaaden. Jeg beder mine læsere erindre sig dette, naar de paa kommende illustrationer muligens maatte faa øie paa en og anden person, der, efter alle ydre kjendetegn at dømme, er ifærd med at miste sit nødvendigste plag, og de af denne grund kunde fristes til at slutte, at tegningens teknik var mindre heldig.

Jeg har allerede antydet, at der mellem benklæderne og fugleskindsskjorten er en aabning, hvorigjennem den ydre luft har fri adgang ind til det blotte legeme. Vistnok er skjorten af en saadan længde, at den i regelen nogenlunde kommer ned over benklædernes øverste kant; men da den tillige er særdeles vid, de sidste derimod tæt tilstrammede oventil, bliver der dog rundt det hele legeme en rummelig aabning tilbage, hvorigjennem deres mørke hud ved enhver bevægelse kan skimtes.

Hensigten med denne rummelige aabning er, at den skal vedligeholde en virksom og jevn ventilation ind til overkroppen.

Hele hemmeligheden ved brugen af skinddragten under saadanne legemlige strabadser og anstrengelser som de, der møder en paa eskimoiske jagtture eller under arktiske slædereiser i videnskabelige øiemed, bestaar idetheletaget saagodtsom udelukkende i en kraftig og systemastisk gjennemført ventilation.

Thi først da vil pelsklæderne vise sig i besiddelse af de gode egenskaber, der i saa høi grad gjør dem overlegne over alle de forskjellige, af kunstige stoffe sammensatte beklædninger, der hidindtil har været foreslaaede til brug eller prøvede under reiser i de arktiske egne.

Forsømmer man derimod at skaffe skinddragten den nødvendige ventilatiom, kan det ikke undgaaes, at man ved de mindste legemlige anstrengelser kommer i en stærk sved, der, om end luftens temperatur udenfor kan være streng nok, ikke derfor virker mindre mattende end paa en varm sommerdag herhjemme. Og den trækker paa en jagt- eller slædefærd i de arktiske egne andre ubehageligheder efter sig, der endog indeholder alvorlige farer for helbreden. Thi kun sjelden kan man under saadanne reiser efter en dags anstrengende marsch om aftenen lægge sig til hvile i andre klæder end de, man om dagen har benyttet, hvorfor man for at undgaa en kold og søvnløs nat og dens mulige skjæbnesvangre følger for enhver pris maa søge at forhindre al transspiration.

Med hensyn til grundene, hvorfor de indfødte mænd ikke som andre skikkelige mandfolk lader sine benklæder komme op over hofterne og hvile paa disse, saa maa for det første nævnes, at om det stive bjørneskind helt skulde dække hofteleddet, vilde vedkommende hæmmes betydelig i sine bevægelser. Dernæst vilde ogsaa i saadant tilfælde aabningen mellem benklæderne og overkroppens pels komme til at ligge over mere ømfindtlige partier af legemet, end den nu gjør.

For benklædernes vedkommende foregaar den hovedsagelige ventilation gjennem aabningerne rundt knæleddene. Thi ogsaa der har disse tilsyneladende saa uvorrene mennesker givet den ydre luft fri adgang til legemet selv. Forresten benytter de paa kjøreture om vinteren, naar snoen henover de nøgne knæled bliver dem noget vel skarp, at binde en rævehale, af hvilke hver mand medbringer et par i dette øiemed, rundt hvert knæled, hvorved aabningerne tildækkes. En lignende indretning benyttes, om end betydelig sjeldnere, i form af en kort, af rævehaler sammensyet boa til at tildække aabningen rundt maven under lignende omstændigheder.

Blandt de eskimoiske kvinder anvendes ikke skjørter fra hofterne og nedover, men istedet derfor benklæder som hos mændene. Disse er meget kortere end det andet kjøns, eller omtrent af samme længde som et par pufbenklæder fra riddertiden. Fuldt saa elegante er de dog ikke, da de er gjort af ræve- eller hundeskind uden nogensomhelst andre udsmykninger end de, der kan opnaaes ved at putte lidt hvidt skind ved siden af mørkt eller omvendt. Indenfor de ydre benklæder af ræve- eller hundeskind bæres et par lettere af sælskind, der selv under deres ophold indendørs aldrig aftages.

Af ydre pelse for overkroppen har de indfødte to slags, der begge er af samme form som den allerede omtalte fugleskindsskjorte. Til vaar-, sommer- og høstbrug har de en sælskindstrøie, forsynet med hætte. Om vinteren benyttes derimod en betydelig varmere pels af ræveskind. Forresten ser man hos mændene ogsaa af og til renskind benyttet i deres vinterpelse. Kvinder med spædbørn har paa ryggen af sin sommer- eller vinterpels en poseagtig udvidelse, hvori barnet noksaa fornøiet residerer, naar moderen er udendørs i fri luft. Det er da ofte uden en traad paa kroppen, saaledes at dets bare, næsten haarløse hoved og de runde smaa skuldre er udsatte for den kolde vinterluft, uden at dette dog i ringeste mon synes at forstyrre barnets tilfredse mine.

Overkroppens pelse og skjorter er alle saaledes skaarne i ærmernes øverste del, at personen, der bærer dem, altid med lethed kan trække den ene eller begge arme ud af ærmerne og ind paa kroppen. Dette medfører to store behageligheder. For det første kan han, naar han fryser paa hænder og arme, paa denne maade meget letvindt atter faa varme i dem ved at holde dem en stund inde paa brystet, hvad eskimoen benytter sig af i stor udstrækning, ikke mindst paa sine lange kjøreture.

Den anden behagelighed, der følger af den omtalte egenskab ved pelsen, er, at den giver vedkommende anledning til uden mindste bryderi at foretage jagtture inde paa fugleskindsskjortens mørke vidder.

Og at disse udflugter er noksaa paakrævede, kan man ikke tvile paa; thi de indfødte er temmelig stærkt befængte med utøi. Men alligevel har jeg aldrig hørt de voksne for alvor beklage sig over denne omstændighed, mens de smaa børn dog nu og da kan fælde en hed taare over de brydsomme plageaander. Jeg har endog en svag mistanke om, at de indfødte vilde føle savnet noksaa haardt, om det omtalte vildt pludselig skulde uddø; thi det er ikke tvil om, at indfangningen af de spredte individer skaffer dem næsten stadigt og ofte særdeles muntert tidsfordriv i de lange, ensformige vintermaaneder. Hvis det ikke havde været en smule udelikat, vilde jeg ogsaa have tilføiet, at de indfødte altid fortærer udbyttet af denne fangst. Dette gjør de dog ene og alene af den grund, at det er den letvindteste og sikreste maade at tilintetgjøre dem paa.

I alle de forskjellige dele af polaregnene synes parasiterne at være stærkt udbredte baade blandt mennesker og dyr. For de menneskers vedkommende, der helt igjennem gaar klædte i pelsværk, er de vistnok saagodtsom uundgaaelige. Thi de skind, hvoraf klæderne syes, er som regel allerede hjemsøgte af dem. Specielt synes skindet af den arktiske hare at være dem et kjært opholdssted.

Eskimoernes fodbeklædning er som de øvrige dele af deres dragt ligesaa enkel, som den er sindrig. Støvlerne, de saakaldte kamikker, er lavede af sælskind, hvorfra haarene er fjernede, mens strømperne indenfor er gjorte af hareskind eller af og til, især hos kvinderne, af hundeskind med pelssiden vendt indad. Mellem kamikkens og strømpens saalestykke anbringes et lag af tørt græs, hvilket bidrager særdeles meget til at gjøre dette fodtøi varmt og behageligt.

Til at beskytte hænderne bruges i almindelighed votter af sælskind, i meget koldt veir af rensdyrskind. Ogsaa indeni votterne anbringes tørt græs.

Naar man ser en større samling af indfødte jægere, bliver man overrasket over den store lighed, der hersker mellem hver enkelts klædedragt. Thi ikke alene findes der ikke hos de forskjellige individer et eneste stykke i denne dragt, der ikke er skaaret nøiagtig efter samme mønster, men endog skindet, hvoraf

disse stykker bestaar, stammer jo hos dem alle saagodtsom altid fra de samme dyrearter.

For tiden bestaar den isolerede stamme af indfødte ved Smiths sund af 243 individer, mod 234 i 1892, idet fødslernes antal i de mellemliggende to aar havde oversteget dødsfaldenes med 9. Heraf alene kan man dog neppe drage den slutning, at antallet af stammens medlemmer er tiltagende. Derimod synes de indfødte selv at være af denne mening, ligesom de ogsaa ved at fortælle om, at deres antal engang i tiden har været langt betydeligere, end det nu er.

V.

Jagt.

Vil vi nærmere lære at kjende de mennesker, hvis udseende og klædedragt jeg netop har beskrevet, maa vi iagttage dem i deres daglige gjerning, det vil sige, vi maa først og fremst være med dem paa jagt.

*   *   *

Høstens tid er kommen, og med hvert døgn, som gaar, beskriver solen sin bue alt nærmere og nærmere den sydlige horisont. Saa en vakker dag sænker den for stedse sin gyldne skive ned bag de lange rækker af blaalige fjelde paa Inglefieldgolfens sydside. Som den forsvinder, sender den det øde landskab sin sidste glødende hilsen. Thi næsten fire maaneder skal langsomt henrinde, førend det atter skal bade sig i dens vækkende straaler. For sidste gang blinker og glitrer det derude i golfens mørke bølger, hvor isfjeldene vugges lig svømmende feslotte; for sidste gang gløder de skinnende snekupler over fjeldplateauerne i det fjerne.

Men midt under denne ophøiede og storslagne sceneforandring i naturens tause rige kan vi dybt inde i en afsides og beskyttet fjord iagttage en liden livlig, rødmosset eskimo, hvem det ved adskillige dristige sprang over isflagene nærmest land omsider er lykkedes at sætte foden paa den nyfrosne høstis. Hans ansigt straaler af livslyst og glæde; thi livet byder ham jo saa uendelig mange tiltrækninger. Sommeren begyndte netop at blive en smule ensformig med sine evig sollyse dage og nætter,

og nu kommer vinteren som en kjær og velseet gjæst. Nu kan han straks begynde den spændende høstjagt efter sælen; thi isen har lagt sig. Og inde paa stranden staar hans unge kone foran den lave stenhytte og smiler ved tanken paa den behagelige afveksling, lidt ferskt sælkjød skal forskaffe dem nu efter sommerens seige narhvalkjød eller dens evindelige alker.

Forsigtig prøver den indfødte isens styrke med sit sælspyd, eftersom han raskt bevæger sig udover dens speilblanke flade. Mindre og mindre bliver hans skikkelse, indtil han tilsidst forsvinder bag et mægtigt, indefrosset isfjeld. Dette blir for meget for hans tre trofaste hunde, der inde fra stranden opmærksomt og med spidsede ører har fulgt sin herre paa hans ensomme vandring. De rykker utaalmodig i de lange remme, hvormed de holdes bundne til en svær stenhelle, og sender sine lange klagehyl ud i den stille middagstime. De saa jo, at isen var sikker, og saa lader han dem alligevel være tilbage, glemmer, hvor lystig de mangen gang før har trukket ham paa slæden henover det jevne, glatte isdække. Nei; det er for meget! De hyler endnu stærkere og mere melankolsk, saa husmoderen tilsidst maa gaa bort og klappe dem alle. Da tier de og lægger sig rolig til at sove paa de kolde klipper.

Vi vil imidlertid følge manden paa hans vandring ude mellem isfjeldne paa fjorden.

Fremdeles bevæger han sig fremover, men langsommere, som om han speidede efter noget. Foruden sit sælspyd, som han bærer i høire haand, med tilhørende line, har han paa sin venstre arm hængende en let liden, trebenet stol. Den er af en mærkværdig net konstruktion, idet dens svage og tynde, af mange smaa træstykker sammensurrede ben er elegant opstivede ved tynde, diagonalt udspændte remme. I venstre haand har han et stykke bjørneskind, medens han bag paa ryggen i en sælskindsslir bærer en halvt udslidt jagtkniv med et af hvalrostand forarbeidet skaft.

Pludselig stanser han og bøier sig ned mod isen. Det er et hul af neppe 5. cm. gjennemsnit, der tiltrækker sig hans opmærksomhed i saa stærk grad; det er nemlig et af fjordsælens pustehuller.

Forsigtig lægger han det lille stykke skind tilrette paa isen tæt ved hullet, placerer lydløst sin stol bagenfor og sætter sig saa roligt ned for at vente paa sælens tilsynekomst.

Da imidlertid en enkelt sæl har flere pustehuller, kan det

ofte hengaa lang tid, førend dette indtræffer. Men taalmodig bliver han siddende time efter time, indtil dens snude endelig viser sig i den lille aabning. Da gjælder det at føre spydet med sikkerhed; thi blinken er liden, og gjør han et feiltræf, er hele hans lange venten spildt. Er der paa den tid mangel paa næringsmidler i hans hus, har han i saa tilfælde intet andet at gjøre end at vente fra nyt af, medmindre han kjender sælens øvrige pustehuller. Thi da kan han nemlig ved et raskt løb

Sælfangst paa høstisen.

bort til det af disse huller, som han anser det for sandsynligst, at den bortskræmte sæl vil benytte, ofte opnaa at møde den paanyt.

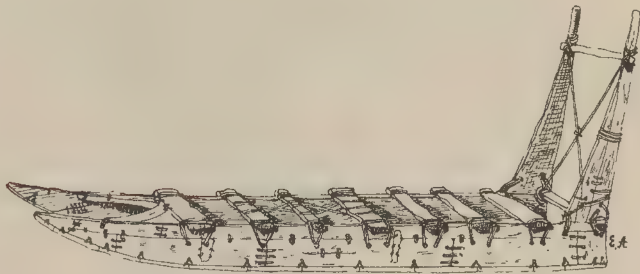
Træffer han sælen, er den imidlertid for stor til, at den kan trækkes op gjennem hullet, der alene er beregnet paa dens snude. Han maa derfor forstørre aabningen, hvilket han udfører ved hjælp af sin kniv med en beundringsværdig øvelse og hurtighed.

Er saa sælen bragt op paa isen, stikkes den, om nødvendigt, end yderligere med kniven, hvorefter saaraabningen omhyggelig

tillukkes ved hjælp af en bennaal, for at unødvendigt blodtab skal undgaaes.

Fornøiet vandrer nu den indfødte tilbage efter sin slæde og sine hunde for at bringe byttet hjem, uagtet han nok ogsaa uden synderlig vanskelighed med det samme kunde have slæbt det med sig over den snefri is. Men ønsket om straks at faa nyde sæsonens første kjøretur er altfor stærkt til, at han ikke skulde tilfredsstille det. Snart staar han hos sine tre yndlinger, løsner dem fra stenhellen under øredøvende spektakel, og et øieblik efter render de med slæden neppe fastgjort til trækremmene afsted nedover fjeldknauserne mod strandbredden, indtil han omsider faar stanset dem og kan bringe sit kjøretøi helt i orden.

Denne stans vil vi benytte til at tage den originale slæde nærmere i øiesyn.

Slæde fra Smithssund-egnene.

Selve dens form er tilsyneladende meget simpel og ligetil og gjør et temmelig klodset indtryk paa den, der er vant til vore egne elegante slæde- og kjælkefaçoner. Man aner derfor ikke, naar man ser den, at den dog den dag idag, hvad selve formen og konstruktionen angaar, kan tjene den mest erfarne arktiske forsker til model.

Naar meiernes skoning, der er af elfenben, undtages, bestaar materialet, hvoraf de nord-grønlandske slæder er lavet, i de senere tider omtrent udelukkende af træ, idet dette stof ikke længer er af saa stor sjeldenhed blandt dem som tidligere. Dog finder man endnu slæder, i hvilke ikke saa faa af de mindre stykker bestaar af rensdyrhorn.

Man vil straks se, at det i slæden benyttede træmateriale er i høi grad opstykket, samt at de fleste af de anvendte stykker endog er saa smaa, at man maa forbauses over, at et saadant

lapværk virkelig kan danne et fast og solid hele. Dette opnaar imidlertid de indfødte i en mærkelig grad ved den store omhyggelighed, hvormed de tilpasser de enkelte stykker til hinanden, samt ved den kraft, de tillige anvender under sammensurringen af disse.

Grunden til, at man saa sjelden ser større træstykker enten i deres slæder eller deres øvrige redskaber, er den, at den smule ved, de kan komme i besiddelse af, under almindelige omstændigheder indskrænker sig til de temmelig uanseelige bordstumper, tøndestave og lignende, som det fra aar til andet lykkes dem at tiltuske sig nede ved Kap York kolonien af forbipasserende engelske hvalfangere. I de allersidste aar har de dog paa grund af deres samkvem med de to Peary-expeditioner havt en forholdsvis rigelig forsyning af træmaterialer, hvilket da ogsaa har resulteret i en ikke ubetydelig forøgelse af slædeeiernes antal.

Det fortjener at anføres, at drivved, der blandt eskimoerne i det sydlige Grønland samt paa østkysten dels har spillet, dels endnu spiller en saa betydningsfuld rolle ved forfærdigelsen af deres redskaber, saagodtsom ikke findes indenfor de grænser af den grønlandske kyst, hvor Smithssund-innuitterne for tiden har sine permanente boliger.

Under slædernes meier er der, som i forbigaaende nævnt, en skoning af elfenben. Den bestaar af smaastykker paa 10 til 20 cm.s længde, forarbeidede af hvalros- eller narhvaltand og fæstede til meien ved surringer. De danner paa undersiden en jevn, poleret flade, der er fortrinlig skikket til at glide let henover sne, skare eller is. Skoningens omtrentlige bredde og høide er respektive 3 og 2 cm.

Alle surringer, som findes paa slæden, er udførte med skindremme. Paa de nedre dele af meierne er de desuden indfældte i træet, saa de ikke under kjørselen kan beskadiges af skare eller is. Den naturlige følge af de mange sammenføininger og surringer er en elasticitet, der gjør den fortrinlig skikket til at kunne modstaa de voldsomme stød og hug, den bliver tildel under kjørsel i ujevn og opskruet is.

Den almindelige længde af en nord-grønlandsk slæde er fra to til halvtredie meter, medens meiernes høide som regel er henimod 20 cm. Med hensyn til afstanden mellem meierne, saa er denne for alle slæders vedkommende nogenlunde den samme. Herved opnaaes den fordel, som de norske jernbaner mangler, nemlig at sporvidden i alle dele af landet bliver den samme.

Dette er af ikke ringe betydning for en hurtig fremkomst mellem de indfødtes kolonier. Har saaledes et par familier efter et større, kanske noget fugtigt snefald med megen møie paa hundeslæder tilbagelagt en længere strækning mellem to kolonier, saa vil de reisende, der dagen efter i deiligt, klart vinterveir befarer den samme strækning, saa at sige kjøre paa sporvei. Time efter time vil deres hunde kunne løbe uden stans, medens meiernes polerede elfenben lystig knitrer henover i de isede spor.

At blive dømt til at forfærdige en slæde med det materiale og de redskaber, der staar til en indfødts raadighed, vilde, tror jeg, forskaffe selv en skaldet snedker graa haar paa issen. Man tænke sig blot, hvilken prøvelse det vilde være for ham, om han for exempel blev tvungen til at forvandle en planke til to bord ved hjælp af en sag, hvis sløve blad var 5 cm. kortere end plankens bredde. Eller at bore to hundrede huller med en til et træskaft fastsurret gammel spiger. Eller at tilhugge en slædes elfenbens skoning med et knivblad, hvis oprindelse skrev sig fra et ældre tøndebaand. Og dog er dette for de indfødte bagateller, som de gjennem aarrækker har udført med den største taalmodighed.

Trefjerdedels aarhundrede tilbage i tiden maa deres værktøi uden tvil have været af en endnu mere primitiv art. Thi de var da endnu ikke opdaget af den øvrige verden, var altsaa uden enhver hjælpekilde, der ikke skrev sig fra deres egne golde kyster.

Men er deres værktøi af simpleste slags, og gaar deres arbeide langsomt og møisommeligt for sig, saa har de heldigvis ogsaa tiden mellem jagtsæsonerne til sin fuldeste raadighed for det industrielle arbeide. Det er dem jo til velsignelse dette, at en slæde kræver en lang vinters arbeide, eller at deres værktøi ikke netop er af første sort. Thi hvad skulde disse mennesker ellers tage sig til under vinterens mørke derinde i de smaa sodede hytter? Kjedsomhed maatte jo tilsidst gjøre deres liv nærsagt uudholdeligt.

Saasnart vor indfødte ven har bragt sit kjøretøi i orden, svinger han sit korte svøbeskaft, der er udstyret med en snert af 5 meters længde, med øvet haand, kaster sig paa slæden, og afsted gaar det saa i fuld galop henover den glatte flade. Ingen tømmer bruger han til at styre sit viltre forspand; svøben alene behersker dem fuldstændig. Slaar han gjentagende paa isen til venstre for dyrene, gaar de til høire, og omvendt. Vil han paaskynde ens løb, forstaar han at træffe den paa dens mest ømfindtlige steder, dog altid med den størst mulige lempe.

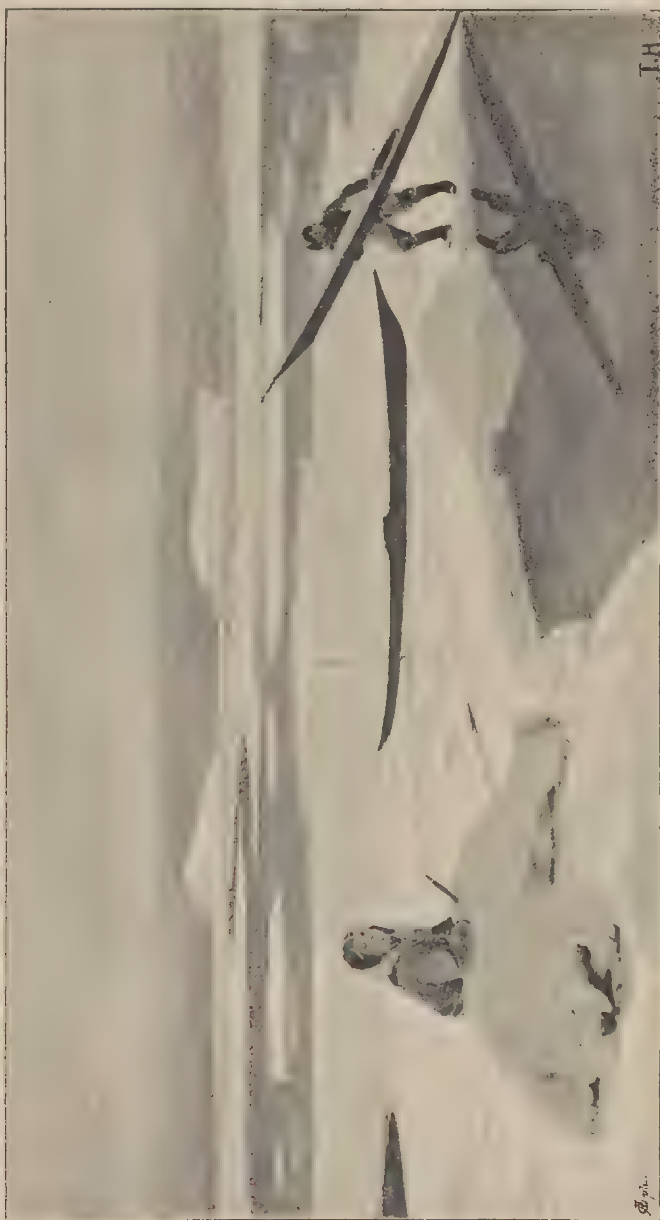
Snart er sælen naaet og byttet placeret paa slæden. Hjemover lægger han kanhænde veien indom en eller anden liden odde, hvor han har en rævefælde staaende, som bør være i orden nu, naar vinteren staar for døren. Den er bygget af regelmæssige, flade stene i form af en aflang firkant, og dens aabning er saaledes indrettet, at naar ræven trækker i et indeni fælden anbragt stykke spæk, tillukkes den øieblikkelig ved hjælp af en større, flad sten, der gjennem en rem paa en sindrig maade staar i forbindelse med spækstykket. Hvor mange ræveskind der paa denne maade af stammens medlemmer erholdes hvert aar, er ikke godt at sige. Men adskillige hundrede maa det være, da der til hver af de voksnes pels alene medgaar omkring 8 ræveskind. Skindene af disse dyr er desuden ikke synderlig holdbare.

Ogsaa til bjørnefangst anvendtes vistnok ikke sjelden før i tiden lignende fælder som de ovenfor beskrevne, dog selvfølgelig byggede i langt større maalestok og af betydelig tungere sten. Jeg havde saaledes anledning til at iagttage resterne af en saadan vældig, gammel bjørnefælde paa østkysten af det nu ubeboede Ellesmere-land i sommeren 94. Men for tiden er denne bjørnefangstmetode, saavidt jeg har kunnet opdage, gaaet fuldstændig af brug. Naar der derfor alligevel hvert aar dræbes ikke saa faa bjørne i disse egne, saa sker dette paa en betydelig mere uforfærdet maade end den ovenfor antydede.

Det egentlige bjørnejagtfelt er beliggende søndenfor Kap York paa Melvillebugtens islagte farvand. Derude paa de øde vidder, fjernt fra den hjemlige arne, har eskimoen udkjæmpet mangen en haard dyst med den mægtige hvidbjørn.

Der skal mod og aandsnærværelse til en saadan kamp, og det er derfor ikke alle indfødte, der er lige godt skikkede til at være bjørnejægere. En af de mere fremtrædende af disse for tiden er en mand ved navn Akpallia. I aaret 1891 kaldte han sig forresten Nordingjer; men da vi to aar senere atter traf ham, havde han uden nogensomhelst høiere resolution tilladt sig at forandre dette sit oprindelige navn. Hvilken grund han havde havt hertil, var det mig umuligt at faa ud af ham. Formodentlig er han stadig bleven plaget med breve, der var bestemte for andre med samme navn. Nok herom, — manden er en dygtig bjørnejæger paa omkring de 40, der har nedlagt mangen en lodden kjæmpe. Sidste gang han havde været ude for at prøve jagtlykken, traf det sig, at jeg fik nattely i hans hytte nogle dage

efter hans hjemkomst. Jeg spurgte ham straks ud om hans færd; thi rygtet havde allerede vidst at fortælle, at bjørnene havde faret

Sidste akt af et bjørnedrama.

slemt med ham dennegang, idet de foruden at have flænget hans ene arm skulde have dræbt 2 af hans hunde.

Jeg fik efter megen spørgen greie paa hans oplevelser under denne tur, og jeg gjengiver dem her i en noget udarbeidet form, idet man af samme vil faa et ganske korrekt indtryk af de eskimoiske bjørnejagter i sin almindelighed.

Det var i marts maaned, at Akpallia pludselig blev betaget af en ubetvingelig længsel efter at gjense Melvillebugtens gamle tomter, hvor saa mange af hans bjørnejagter havde gaaet for sig. Han reparerede i en hast sin alderdomssvage slæde, lappede selv sin fillede fugleskindsskjorte — thi han var enkemand — og gav sine hunde en rigtig ordentlig portion mad. Saa tog han sig en god lur og drog tidlig den næste morgen afgaarde, efterladende sine tre øiestene, en gut og to piger, i sine naboers varetægt. Fire dage efter befandt han sig ved Kap York, 200 km. i sydost for sit hjem paa Herbert-øen. Her har bjørnejægerne sit hovedkvarter, idet nemlig dette sted som regel er beboet af flere faste familier, hvis forsørgere for en stor del beskjæftiger sig med bjørnejagt.

I et par dage forblev nu Akpallia i ro og mag ved Kap York-koloniens kjødgryder, og herunder blev det aftalt, at to af stedets jægere skulde slaa følge med ham paa den forestaaende jagt. Den ene af disse var kun en halvvoksen gut, og hvorfor han egentlig kom med, var nok, fordi han var eier af et veritabelt gevær. Dette havde han tiltusket sig af en af mandskabet paa en engelsk hvalfanger for et betydeligt kvantum elfenben, hvilken handel han i høi grad syntes at være tilfreds over. Rigtignok havde han for tiden kun to ladninger krudt tilbage samt intet bly til kugler, hvorfor han maatte nøie sig med smaasten, og vistnok var ogsaa bøsseløbets længde ved en explosion bleven forkortet til en halv meter; men ikke desto mindre var og blev dog geværet med sine feil og mangler et særdeles frygtindjagende vaaben, der satte dets unge eiermand i en respekt blandt hans kammerater, som om han allerede skulde have nedlagt et dusin bjørne.

Da de tre jægere omsider drog afsted fra Kap York, raadede de over tilsammen 15 hunde samt tre gode slæder. To dage hengik, uden at de saa noget tegn til, hvad de søgte. De var da saa langt ude paa isvidderne, at kun en let, blaalig stribe mod nord forkyndte om landets nærværelse. Om morgenen den tredie dag kom de endelig op i friske bjørnespor.

Man kan kun daarlig gjøre sig en idé om, hvilken ophidsende virkning en begivenhed som denne har paa eskimoerne, disse

ivrige jagtens dyrkere, og deres rovlystne hunde, naar man ikke personlig har havt anledning til at iagttage dem under saadanne omstændigheder. Hundene strammer utaalmodig i sine trækremme og speider med spidsede ører udover den hvide flade, medens deres herrer samtaler, ivrig hviskende, stanser og lytter, strækker sig og speider, løber lidt og stanser igjen, saa man tilsidst begynder at tvile om, at folk, der bærer sig saa, bare fordi de opdager et spor eller to, virkelig kan være saadanne mesterjægere, som man fra først af kunde have grund til at tro. Dog kommer man snart ved yderligere iagttagelser af dem til det resultat, at de tiltrods for sin stærkt ophidsede sindstilstand selv i de alvorligste situationer forstaar at bevare den mest beundringsværdige aandsnærværelse.

Bjørnejæger in spe.

De spor, vore venner havde opdaget, var efter en binne med to unger. En tid forfulgte de alle de samme spor, men da de saa med et paatraf endnu et friskt spor efter en enkelt bjørn, der havde gaaet i en helt forskjellig retning fra de første, skiltes de, idet Akpallia valgte at forfølge det sidste paa egen haand.

Langt om længe opnaaede han at faa øie paa det efterstræbte dyr. Det laa da roligt og solede sig ved foden af et isbjerg, men endnu saalangt borte, at det kun saa ud som en uformelig mørk masse.

I samme øieblik som den indfødte har opdaget det, stiger hans ophidselse, og han tiltaler sine hunde i en dæmpet hæs, næsten hvæsende tone. «Takkotakko-takkotakko!» («se, se!») udslynges med en forbausende hurtighed. Hundene vender i samme nu sine hoveder med spørgende miner mod sin herre. Har han virkeligt opdaget noget? Thi fra den ringe høide, hvori deres øine befinder sig, kan de selv endnu kun se de ensformige sneskavler og isstykker omkring sig.

Saa fortsætter han: «Nannuk, — nannuk, — nannuk, — nannuksua!» («bjørnen, — en stor bjørn!») Neppe har han udtalt disse ord, førend de fem hunde bliver overfaldt af en iver, der ikke længer lader sig styre. De ophører at følge sporets

lange kurver og haster kun vildt og instinktmæssig i den rigtige retning.

Der er nu kun en kilometers afstand mellem dem og bjørnen. Da gjør denne et pludseligt ryk, reiser sig op og staar et øieblik ubevægelig med hoved og hals udstrakt i retning mod slæden. Men i sin nye stilling er den bleven synlig ogsaa for hundene, der nu med forøget voldsomhed trækker slæden henover isens mange ujevnheder.

Kun altfor godt synes bjørnen af traditionen at kjende den blodtørstige eskimo og hans fodrappe hunde. Thi snart kaster den sig smidig ind i et pilsnart løb bort fra det farlige sted. Men Akpallia hopper af slæden for at lette hundenes løb og griber fast i styrearmene bagpaa, medens hans ben danser vildt under ham for at holde følge med de paanyt opmuntrede dyr.

Bjørnen render vistnok hurtig, men den kan dog ikke holde hundene stangen. Mere og mere haler de ind paa den, medens denne ihærdig fortsætter sit løb. Men Akpallia maa atter slænge sig paa slæden for at spare kræfterne, indtil om faa øieblikke hele hans kraft og spænstighed skal lægges beslag paa. Han er en forholdsvis stor og tung mand, saa hans vægt sinker hundene ikke saa lidet. Men han ved, at det forfulgte dyr snart maa sagtne sin fart; thi bjørnen er ingen længdeløber.

Tilslut er han kun nogle hundrede meter fjernet fra den. Da bøier han sig forover og overskjærer med et raskt snit hempen, der holder de enkelte hundes trækremme sammen. Slæden braastanser i samme nu, og de befriede dyr skjærer med lynets hastighed fremover mod fienden. Saasnart denne mærker, at al videre flugt er til ingen nytte, kaster den sig rundt for at sætte sig til modværge.

Imedens river Akpallia sin lanse af slæden og haster afsted for selv at naa kamppladsen.

Frygt kjender ikke denne isørkenens kjække søn. Han befinder sig alene ude paa en ensom snevidde; thi hans to venner er forlængst med sine kjøretøier forsvundne i horisonten. Han er ifærd med at optage kampen mod et rovdyr, der med et eneste slag af sin pote kan berøve ham livet. En kamp, hvori han samtidig maa præstere mod, seighed, styrke, koldblodighed, kløgt og behændighed, for at udfaldet med nogenlunde sandsynlighed skal kunne antages at blive til hans fordel.

Saasnart Akpallia har naaet hen til bjørnen, griber han med begge hænder fast om sin lanse og render den med voldsom

kraft mod dens hjerte. Men ved en pludselig og uventet bevægelse af dyret faar lansen en gal retning og stanser braat mod dens mægtige skulderben. I næste øieblik er lansen brudt i sønder af dens ene pote, og Akpallia er vaabenløs. Bjørnen vender nu sit raseri helt mod jægeren, idet den herunder fuldstændig synes at ignorere hans glæfsende hunde. Akpallia gjør et par kast bortover sneen for at naa sin kniv, som han under angrebet med lansen slængte fra sig i kamppladsens umiddelbare nærhed, men herunder synker hans ene fod uventet ned

Paa bjørnespor ved vintertider.

gjennem den forræderske skare, han snubler, og i næste øieblik hviler bjørnens ene forlab tungt paa hans venstre overarm. Han opbyder overnaturlige kræfter for at komme løs, hyler op imod dens vældige gab for at skræmme den og slaar den i ophidselsen med knytnæven i brystet. Men løs kan han ikke komme, dertil har dens kløр allerede trængt sig for dybt ind i hans kjød. Naar bjørnen alligevel ikke i øieblikket tilføier eskimoen nogen yderligere skade, saa er det alene fordi den nu har faaet andet at bestille. Thi ikke før saa hundene sin herre styrte til marken og trues med at knuses under den mægtige modstanders poter,

førend disse trofaste dyr dumdristig styrter sig ind over bjørnens krop, angribende den som rasende tigerkatte. De to ældste i flokken, ét par prægtige, fuldstændig ulvelignende dyr, som har fulgt sin herre i saa mangen en haard dyst, viger ikke fra hans nærhed, men angriber bjørnen ret i fronten, ja den ene glæfser endog gjentagende efter poten, der holder den indfødte presset mod den hvide sne. Men bjørnen slipper ikke sit tag. Snart opnaar den ved en hastig manøvre at slaa den ene af sine to værste angribere isvime. Situationen, der før var farlig nok, begynder nu at blive fortvilet. Men ikke nok hermed, en ny bjørn dukker op bag et isbjerg i nærheden og nærmer sig i fuldt sprang. Nok en hund ligger snart blødende paa sneen, og alt haab synes nu at være ude for Akpallia's redning.

Da skjærer i pilsnar fart to lette kjøretøier frem bag det samme isfjeld, hvor den sidste bjørn netop var kommen tilsyne. Det er Akpallia's kamerater. De hyler vildt ved synet af sin truede ven, der halvt bevidstløs svarer med stærke og fortvilede nødraab.

Bjørnen slipper sit bytte og flygter henimod det andet dyr, der allerede i nogen afstand har passeret forbi stedet, og Akpallia er reddet. I næste øieblik er de to kameraters hundespand sat i frihed, bjørnenes flugt stanset, og med forenede kræfter samt under medvirkning af et dundrende skud fra den mishandlede bøsse lykkedes det dem i løbet af en kort og skarp kamp at nedlægge de to dyr. Saa blev Akpallia's saar, der heldigvis ikke havde foraarsaget noget stærkere blodtab, forbundet med lange striber, skaaret af et gammelt tilspækket og smudsigt sælskind, hvorefter bjørnene blev flaaede og mest muligt af kjødet læsset paa slæderne.

Kun den ene af de to trofaste hunde, der under kampen var blevne saarede af bjørnen, var endnu ilive og blev paa slæden transporteret hjem, hvor den senere kom sig, medens den anden var dræbt paa flekken. To dage derefter var jægerne atter tilbage ved kolonien ved Kap York, hvor deres eventyr blev berettede med omhyggelig nøiagtighed for en levende interesseret tilhørerskare.

Akpallia var en anden gang paa bjørnejagt ude paa isvidderne i Smiths sund omtrent midt imellem Grønland og Ellesmereland. Han var da sammen med en ung, men usædvanlig dygtig jæger ved navn Kolotengva. Under forfølgelsen af en bjørn kom Kolotengva, der endnu aldrig alene havde fældet en saadan,

langt bort fra Akpallia, og da han herunder pludselig mødte bjørnen bag et lidet isbjerg, maatte han selvfølgelig angribe den alene. Men saa langt fra at dette ængstede ham, greb han tvertimod med glæde denne anledning til at vinde sine sporer inden stammen og specielt til at hæve sin anseelse hos sin forlængst udkaarne — svigermoder.

Neppe havde hans tre hunde, efter at være løsskaarne fra slæden, naaet hen til bjørnen, førend denne med sine skarpe klør klavrede sig op paa det lille bratte isbjerg, hvorhen hverken Kolotengva eller hans hunde i øieblikket kunde følge ham. Men den unge jæger blev ikke staaende raadløs. Han huskede paa, at han paa slæden havde taget med sig sin bue og de faa pile, han eiede, i den tanke, at han muligens under reisen langs kysten kunde træffe rensdyr, og nu plantede han derfor skyndsomt sin lanse i en snefane og skyndte sig afsted for at hente det omtalte vaaben. I en haandvending var han tilbage, stansede, tog sigte, idet han spændte buen saa langt, som pilens længde paa nogen maade vilde tillade, og snart gjorde bjørnen et rasende spring forover, truffet i brystet af det skrøbelige redskab. Saaret var dog langtfra dybt nok til at være farligt, det gjorde blot bjørnen ophidset ved den smerte, det forvoldte. Ved det andet skud blev den end mere rasende, den knækkede pilene i smaastykker med sin pote og brølede ved synet af sit eget blod. Den tredie pil var den sidste. Den traf bjørnen i skulderen for næsten i samme øieblik at blive omsluttet af dyrets tænder, revet ud af saaret og slængt langt ud i luften, forbi det sted, hvor Kolotengva stod. Med rask behændighed greb han den atter fat, men den var brukken paa to steder og hang blot sammen ved de omviklede sener. Atter at surre den sammen var et øieblikssag, og for fjerde gang tog han sigte og traf. Bjørnens raseri var nu steget til det yderste, og med et sæt farer den udfor isbjergets afsats, saa pludselig, at Kolotengva undgaar at blive knust alene ved et hastigt spring til siden. Nu kommer hans medfødte snarraadighed ham tilgode, han griber i farten sin lanse og sender dens spids med al sin kraft ind under bjørnens venstre skulder. Lansen knækkes mellem hans hænder, saa han blot beholder en stump tilbage, og trods de stærkt blødende saar synes bjørnens kræfter dog endnu ikke at ville svigte den. Den gjør frygtelige kast med sin svære krop, idet den med hævede forlabber forsøger at ramme Kolotengva. Men hans tre hunde ligger den stadig iveien, ja tvinger den ofte til helt at henvende sin opmærksomhed

mod dem. Saa endelig efter yderligere nogle krampagtige tigersprang, hvorunder den indfødte kun ved den yderste smidighed og aandsnærværelse undgaar at rammes af det rasende dyr, synes dets kræfter udtømte, og det synker døende om paa den blodplettede sne.

Slige scener som de, vi nu har fulgt, er ikke sjeldne under eskimoernes vilde bjørnejagter. Deres liv er som et høit og farligt spil, i hvilket ingen kan undgaa at deltage. Selve livet er indsatsen, kost og klæder for en stakket tid den attraaede gevinst.

Endnu en bjørnehistorie vil vi tage med, før vi forlader bjørnejagtens rige emner.

Kaschu, en indfødt personlighed, med hvem vi forøvrigt skal gjøre nærmere bekjendtskab i et senere kapitel, fik en høstdag øie paa en bjørn paa nyisen ved Inglefield-golfens sydside. Uagtet han ingen lanse havde ved haanden, kunde det dog aldrig med en tanke falde ham ind at lade bjørnen gaa uantastet videre, dertil er han en altfor vild og uvorren krabat. Han surrede i hast sin gamle, haardt prøvede jagtkniv til et lidet sælspyd, han havde med sig, og forsøgte at nærme sig bjørnen, hvilket ogsaa lykkedes ham. Men netop som han skulde til at optage kampen med sin fiende, fik denne betænkeligheder, formodentlig fordi Kaschu, hvad stedse er tilfældet, naar han blir ivrig, har skaaret altfor frygtelige grimacer med sit uglefjæs. Vende ryggen gjorde den ialfald og løb i fuld fart afgaarde henimod en bred vaag i isen lige i nærheden.

I sin ophidselse over muligens at skulle gaa glip af byttet, støder Kaschu sit nylavede mordervaaben ind i bjørnens bagdel i haab om herved at stoppe den. Men det skulde han helst ikke have gjort; thi som han trækker vaabenet tilbage, blir kniven siddende igjen i bjørnens krop, og da dyret i næste øieblik kaster sig i vandet for snart efter at kravle sig op paa vaagens modsatte bred og forsvinde i det fjerne, er Kaschu ikke længer den rige mand, han før var.

Hans græmmelse over denne begivenhed, ikke fordi han herunder gik glip af sit bytte, men i anledning af at bjørnen uden videre fratog ham hans kniv, dette i Nord-Grønland saa uhørt værdifulde redskab, er da ogsaa saa dybt rodfæstet i ham, at han neppe nogensinde i sit liv vil glemme den.

Vi vil nu gjøre bekjendtskab med hvalrosjagten, saaledes som den drives i disse øde egne.

Tidlig, tidlig paa foraaret, netop som vinterkulden er paa det strengeste, og førend endnu solen har vist et glimt af sin

Forskjellige vaaben og redskaber.

a. Bue med og uden streng samt pile. b. Knive med skafte af hvalrostand. c. Lanse for hvalros og bjørn. d. Harpun for sæljagt. e. Stenøkse med skaft af ben. f. Snekniv af hvalrostand.

flade over horisonten i syd, begynder de indfødte familier lidt efter lidt at forlade sine spredte vinterhuse langs kysten ved

Inglefield-golf og søndenfor denne for at tage midlertidig bolig i snehytter længere nordpaa i nærheden af Kap Alexander (se kartet side 28). Her vokser disse snehytter i løbet af kort tid op som paddehatte, sædvanligvis samlede i et par større klynger, gjerne i en halv snes kilometers afstand fra hinanden.

Hvorfor de indfødte under hvalrosfangsten vælger at bosætte sig saa langt nordostover, er fordi de derved stadig kan befinde sig i nærheden af kystisens yderste grænse, hvad der er særdeles bekvemt, idet denne fangst netop foregaar paa den nye is, der jevnlig danner sig paa disse steder.

Vi vil nu følge en flok jægere paa deres færd, naar de en tidlig morgenstund drager afgaarde for at drive hvalrosjagt langt ude paa nyisen i Smiths sund.

Udpaa morgenkvisten kaster en og anden familiefader resolut den bløde varme rensdyrfæld tilside fra sit leie, hopper i Adams dragt fra brixen ned paa det kolde snegulv og sender speidende blikke ud igjennem det lille kegleformede kigehul i hyttens snevæg. Først er det nogle meteorologiske iagttagelser han maa gjøre for at komme paa det rene med, om dagen egner sig til jagt eller ikke. Finder han veiret nogenlunde lovende og klart, som han staar der og grøsser og smaamumler, gjælder det i en hast at kige lidt paa stjernerne for at faa greie paa, hvad tid paa natten det kan være. Der ser han Pleiaderne, Karlsvognen, Orions bælte, Polarstjernen og mange andre vinke hemmelighedsfuldt ned til ham deroppe paa den mørke hvælving. De har hver især sit eget navn paa hans indfødte tungemaal. Jo, nu er det paatide at tørne ud; naar den store blaalige stjerne, der staar ret over Kieti, kolonien paa den fjerne spøgelsesagtige ø i syd, med sine mørke fjeldvægge og snehvide kupler og forhæng, da er ingen tid at spilde.

Klokken er omtrent 5 om morgenen efter vor maade at angive tiden paa. Udenfor de smaa hytter, gjennem hvis lave halvrunde udgange tranlamperne indenfor kaster et svagt lysskjær ud over de nærmeste snefaner, sees mørke skikkelser at færdes omkring mellem utydelige grupper af slæder og hunde. Dæmpede mandsstemmer og halvvoksne gutters spædere røster blander sig med ulvelignende hyl fra hundene, der ivrig benytter tiden til at slaas nu, mens det endnu er tid, førend dagværket begynder. En mand raaber noget i en af hytternes nærhed, en stemme høres dæmpet inde fra snehvælvingen. Snart kommer en liden krabbe af en gut tilsyne i døraabningen, krybende med

hovedet først og med den ene haand forsigtig hævet foran sig. Thi han holder med den, spiddet til et sælribben, en liden torvdot, dryppende af tran, der brænder lystigt spragende, sendende forræderske tunger bort mod hans bustede hoved. Han skal lyse for far sin, han stakkar, saa liden han er, mens denne paa en af hundenes sæletøier løser en knude, som han tilsidst havde maattet opgive at klare i mørket. Gutten er neppe halvt paaklædt i den raakolde vintermorgen, og snoen staar skarp ned fra fjeldskaret bag hytterne. Votter har han ingen af, hvorfor han afvekslende prøver at varme sine smaa pusselanker mod maven indunder fugleskindsskjorten eller borti den røde, osende flamme. Men det er ikke godt her i verden for den, som er liden, og en stor taare lister sig efterhaanden frem i hvert øie, snart efterfulgt af en sagte hulken. Sligt taaler ikke selv en eskimofar at høre; med kjælne ord løfter han gutten op og bærer ham bort de faa skridt til hyttens indgang. Saa skyver han ham varsomt ind under dens lune hvælving.

En lang karavane af slæder drager efterhaanden afsted udover havisen. Der er henved et dusin af dem. Hver slæde er som oftest bemandet af et par jægere samt trukket af et spand, bestaaende af gjennemsnitlig 5 à 6 hunde. I regelen hengaar henimod et par timer, førend jægerne naar ud til fangstfelterne nær det aabne hav, og det uagtet farten over den for størstedelen snefri is er meget rask, ja uden vanskelighed kan gaa op i et snes kilometer i timen. Under den sidste del af udfarten spreder gjerne kjøretøierne sig, saa de fleste af dem snart svinder for ens blikke under horisonten. Slæder og hundespand efterlades omsider, men sædvanligvis saa langt tilbage fra selve tyndisen, hvor jagten drives, at hundene holdes fuldstændig udenfor den hele affære. Saa begiver jægerne sig videre tilfods en kilometers vei eller saa, indtil de befinder sig ude paa et isdække, saa tyndt, at det gaar i tydelige bølger ved hvert skridt, de tager. Da isen herude paa grund af forskjellige aarsager, som paa visse steder stærke strømninger eller dens opbrud og senere sammenfrysning, overalt har en forskjellig tykkelse, udviser de indfødte altid den største forsigtighed, naar de bevæger sig henover den. Herunder er deres nøie kjendskab til forskjellige istykkelsers schatteringer, den større eller mindre rigdom paa saltkrystaller paa overfladen samt øvrige udseende dem til stor veiledning, saaledes at de allerede med øiet alene med nogenlunde sikkerhed vilde kunne bestemme den krogede marschlinie, der er nødvendig

for at undgaa alle farlige steder. Dog pleier de samtidig stadig at prøve isens styrke med lansen, hvis ene ende er forsynet med en paasurret pig af narhvalhorn eller i de aller sidste aar som oftest af et eller andet stykke jern, som det under deres sparsomme samkvem med de hvide mænd er lykkedes dem at tiltuske sig. Denne pig benyttes, som vi skal se, ogsaa under selve hvalrossens indfangning. Tegning af en saadan hvalroslanse, der forøvrigt er den samme, som benyttes under bjørnejagten, vil sees paa side 68 under bogstavet c. Af længde er den omkring halvanden meter og bestaar for størstedelen af træ. I 30 til 40 ctm.'s afstand fra den ene ende eller der, hvor det temmelig tykke træskaft støder sammen med selve lansepartiet, der er af elfenben, er den forsynet med et kunstigt, ved hjælp af seige, elastiske skindremme konstrueret led, der alene virker, naar de to dele af harpunen udsættes for ydre pres. Ved dette led hindres blandt andet lansen fra at brække, naar den efter at være trængt ind i hvalrossens legeme med stærk fart føres ned i dybet. Yderst i enden er den forsynet med en skarp od, der i tidligere tider var af sten, men i de senere aar udelukkende forarbeides af jern. Gamle tøndebaand benyttes som materiale hertil i stor udstrækning; kun maa disse ikke være altfor tynde. Til lansens træskaft maa de indfødte ofte i mangel af et større stykke træ benytte to eller flere mindre stykker, der da bliver fast sammensurrede med skindremme.

Ude paa det tynde, bølgende isdække derude i havbrynet er det altsaa, at jagten begynder. Snart hist, snart her synger og brager det i isen omkring en, speildækket splintres, saa smaastykker skyves raslende udover den glatte flade, og op igjennem det saaledes dannede hul løfter den skjæggede hvalros rolig og majestætisk sit grinende aasyn. Man hører dens dybe aandedræt, der lyder som en langsom snorken i formiddagens stille tusmørke. Lyden gjentager sig nogle gange ligesom sukkende, man skimter den udaandede sky af vanddamp, der i den overordentlig lave temperatur synes en ligesaa skinnende hvid som skyerne fra et lokomotivs ventiler. Efter et øiebliks forløb trækker dyret sig atter langsomt og roligt tilbage ned i dybet. De kolde bølger lukker sig over dets mørke skalle, medens man endnu hører de sælsomme pustende lyd fra andre kanter.

Det er, naar hvalrossen saaledes er ifærd med at bryde sig op igjennem isen for at drage aande, at eskimoen som en pil iler hen til stedet og angriber det opdukkende dyr. Endnu oftere

bruger han at vente ved et allerede tidligere formet hul, hvor som regel dyret senerehen jevnlig indfinder sig. Ofte paatræffes ogsaa hvalrosse, der trods vinterkulden har krøbet op paa selve isens overflade, der hvor denne er stærk nok til at bære dem, f. eks. hvor den ved ispresninger har faaet flere lag af sin tykkelse skjøvet ovenpaa hinanden.

Under angrebet paa hvalrossen benytter den indfødte som regel kun det ene vaaben, lansen, som han, for at undgaa at

Hvalrosfangst i Nord-Grønland.

medføre nogen særskilt harpun, har indrettet saaledes, at den ogsaa kan bruges i denne egenskab. Herunder tjener det i den butte ende paasurrede jernstykke som tap for selve harpunspidsen, der staar i forbindelse med en ofte henved 40 meter lang fangrem af ganske overordentlig styrke. Fangremmen, der har lidt over 1 ctm.'s bredde og er forfærdiget af ogsuk-skind, har kun sjelden nogen skjød i hele sin længde, idet den nemlig erholdes ved spiralformigt at opskjære et bredt sammenhængende stykke af dyrets skind, saaledes som det endnu var, da det omspændte dets svære krop.

Da hvalrossen har et overmaade tykt og seigt skind, støder den indfødte helst vaabenet ind i dyrets legeme direkte med den høire haand — istedetfor at kaste det, — medens linen holdes omhyggelig opkveilet i den venstre. Selve lansen napper han atter ud, harpunspidsen derimod bliver paa grund af sin særegne form siddende igjen paatvers i dyrets kjød.

Saasnart det rammede dyr forsvinder i dybet, gjælder det i en fart at hindre det fra at fare afsted med hele redskaben. Thi ligeoverfor en hvalros nytter det kun lidet, at jægeren stoler paa sin egen fysiske styrke. Lansens jernpig planter han med et kraftigt stød i isen, og omkring den gjør han længst nede en hastig tørn eller to med linen. Knæet og den ene skulder stemmes nu imod det solide skaft, hvorefter han spændt afventer, at linen skal strammes. Saa svinder alle dens krøl og bugtninger langsomt og efterhaanden, og den ligger der, spændt og dirrende som en buestreng, langs isens overflade.

Glipper i det øieblik jernpiggen, eller brister isen, hvor den er rammet ned, gaar som oftest byttet tabt sammen med harpunen og fangremmen, medmindre det lykkes ham i farten at faa fæstet linen paanyt. Men som den resterende del af den opkveilede fangrem rives bortover, kan det nok ogsaa hænde, at jægeren faar sine ben viklede ind i den, saaledes at han maa gjøre følge med ned i de kolde bølger. Hvalrosjagten er idetheletaget temmelig farlig. Alene i tidsrummet 1891 til og med 1894 er saaledes to jægere inden denne lille stamme dragne ned i dybet og druknede under hvalrosfangst.

Lad os imidlertid forudsætte, at is og redskab holder og alt gaar godt Snart slappes atter langsomt den strammede line, jægeren puster lettere og kan, medens dyret nu kommer op for at aande, med sin kniv paabegynde et par huller i isen tæt ved, hvor han staar. Men hver gang linen strammes paanyt, maa han atter lægge sig med hele sin tyngde mod den knagende lanse.

Saasnart de to huller i isen er færdige, haler han ind nogle favne af linen, mens denne er slap, stikker løkken et par gange ned igjennem det ene hul og op igjennem det andet, fæster den yderligere, og byttet er paa det nærmeste sikret.

Nu griber han den fra linen befriede lanse og iler hen til aabningen i isen, hvor han hver gang modtager det opdukkende dyr med kraftige lansestød. Paa denne maade lykkes det ham efterhaanden at udmatte og dræbe det. Ser han nu nogle af sine

kamerater etsteds ude paa den hvide flade, raaber han til dem, forat en af dem kan komme ham til hjælp under arbeidet med at faa dyret op paa isen og partere det. Men ofte er ingen af hans kamerater i nærheden, og han maa udføre det hele alene.

Men nu kan en hvalros veie henimod sine 1 000 kg., og det skulde derfor synes noksaa umuligt for en enkelt mand uden videre hjælpemidler at manøvrere med en slig kolos. For saa praktiske og omtænksomme mennesker som eskimoerne er det imidlertid, som vi skal se, ingen umulighed.

Jægeren hugger blot et par nye huller i isen, skjærer endvidere nogle parallele snit i hvalrossens fingertykke skind, hvorved stærke hemper frembringes, træder fangremmen igjennem saavel hullerne i isen som hemperne, og han har straks til sin raadighed den prægtigste firskaarne talje, han kan ønske sig. Thi, som man kan forstaa, glider en line, som den var smurt, gjennem ishuller og tranede hemper. Er isen stærk nok, bringer han helst det døde dyr helt op paa dennes overflade, medens han i modsat tilfælde maa nøie sig med at hæve en del af byttet op over vandfladen, hvilken del derefter afskjæres stykkevis. Saa skjærer han nye hemper længere nede i dyrets krop, en ny del af denne hæves derefter i veiret og parteres, — og saaledes fremdeles, indtil det hele ligger opskaaret i stykker udover isen. Nu hentes hundene, slæden belæsses med omtrent den halve del af byttet, og han begiver sig paa hjemreisen. Herunder opsøger han nogle af de andre fangere, fortæller dem om, hvor resten af kjødet er at finde, om de ikke selv skulde gjøre nogen fangst, og endelig langt om længe naar han saa træt og sulten hjem til pladsen udenfor kolonien, hvor nysgjerrige smaabørn møder ham med fakkelskin i den mørke vinteraften.

Jeg vil fortælle et af mine egne mindre hyggelige minder fra hvalrosjagten. Det var i den første halvdel af februar maaned 1894. Sammen med den allerede under bjørnejagterne nævnte Kaschu var jeg paa besøg ved pladsen Nøkki, hvor paa den tid en hel del hvalrosfangeres snehytter var beliggende. Jeg ønskede om muligt at tiltuske mig et par slædelæs med hvalroskjød, som vi trængte til foder for vore hunde hjemme ved vinterkvarteret; men da de indfødte kun daarligt syntes at kunne undvære noget af sit kjødforraad, besluttede Kaschu og jeg os til dagen efter at slaa os i følge med et halvt dusin af stedets fangere, der da skulde afsted i den tidlige morgenstund, — i det haab, at vi

muligens for egen regning kunde slumpe til at nedlægge et dyr eller to.

Kl. 7 om morgenen forlod vi kolonien i det klareste maaneskin og kjørte i et par timers tid med rask fart udover mod Smiths sund for at naa tyndisen. I noget over 30 km.'s afstand fra kysten stansede Kaschu og jeg omsider — vore kamerater havde vi da forlængst skilt os fra —, bandt vore hunde til en opskruet isblok og drog saa tilfods et par kilometer længere udover, hvor vi i maaneskinnet nu og da troede at skimte mørke, spøgelsesagtige skikkelser langsomt hæve sig op gjennem det speilblanke dække.

Hele formiddagen gik imidlertid med, uden at vi endnu havde kunnet komme noget dyr paa tilstrækkelig nært hold, og det var først noget efter middagstider, at det endelig lykkedes os at fælde en vældig hunhvalros, der var krøbet op paa isen for at sove. Det hele gik forholdsvis let og hurtig for sig, da vi jo baade var forsynede med harpun og magasinrifle.

Medens Kaschu nu parterede byttet, skulde jeg rende efter slæden og hundene. Jeg fandt dem godt og vel og drog med strygende fart udover mod min ledsager. Se ham kunde jeg imidlertid ikke; thi uagtet det var lige efter middag, var tusmørket dog noksaa tæt, og kun en stærk rødme paa himmel hvælvingen i syd forkyndte, hvor vi snart kunde vente den efterlængtede sol.

Pludselig gjør slæden et lidet hop, og den farer lydløst ud paa et mørkt, fløielsblødt dække af bøielig nyis. Jeg aner, at hundene i halvmørket har sat kursen ret udover en nyfrossen klare, og tiltrods for, at slæden allerede befinder sig i en mærkbar bølgegang, ser det dog for et øieblik ud, som om jeg vilde naa raakens anden side uden nogen katastrofe. Da skjærer den ene slædemei sig igjennem, farten sagtner og stanser næsten, da forenden af slæden allerede er delvis under isen. Tilsøs skulde jeg alligevel, det vidste jeg jo straks, og ned af slæden lod jeg mig langsomt glide, mens jeg idetsamme gav et ordentlig ryk i dens styrarme, hvorved forenden igjen kom over isskorpen. Nu begyndte en uhyggelig kamp, hvorunder vi langsomt baskede os over mod klarens anden side. Hundene behøvede ingen opfordring til at trække nu; de kloge dyr anstrengte sig til det yderste, idet de fuldstændig forstod den kritiske stilling. Til alt held var slæden denne dag forspændt med et større antal hunde end vanligt eller ialt 12 kraftige dyr. I det ene øieblik var de fleste af

dem i vandet, i det næste fik de atter fodfæste ved hjælp af sine skarpe klør, men kun for uundgaaelig igjen at drages ned i de kolde bølger. Endelig efter forløbet af maaske et minut, der forekom mig en ren evighed, fik hundene atter fodfæste paa den anden side af den omkring 15 meter brede raak, og vi var reddede. Men en rifle og en jagtkniv, der havde ligget løse paa slæden, var selvfølgelig forsvundne, ligesom ogsaa mine svære rendyrskindsvotter var stukket af og nu laa og drev ude paa raakens mørke krusning.

Sæljagt i vaar- og sommermaanederne (Utok-fangst).

Nu gjaldt det blot at komme hurtigst muligt i hus. Thi jeg var gjennemvaad til opunder armene, og temperaturen var under de 30 grader (C.).

Jeg vil ikke trække historien i langdrag. Kun skal jeg tilføie, at jeg kort efter befandt mig paa en af fangernes slæder paa veien til Nøkki. Af og til forsøgte jeg at springe lidt bagefter slæden for ikke at blive helt stiv, der jeg sad. Men altid maaatte jeg opgive det igjen efter kun nogle øieblikkes forsøg. Thi min dragt havde i kort tid forvandlet sig til et sivt ishylster,

der glinsede som en sølvrustning i maaneskinnet. Ikkedestomindre undgik jeg dog at fryse i nogen alvorligere grad, idet jeg efter uheldet øieblikkelig havde sørget for at faa alle aabninger paa mine skindklæder omhyggelig igjensurrede. Et par timer efter var jeg atter i god behold tilbage i en af de indfødtes jordhytter, hvor jeg snart forjog alle kuldegysninger ved massefortæring af brunet sælspæk og brændende hed ertesuppe.

Møder man om sommeren en eller flere flokke af nordgrønlandske hvalrosse og angriber eller forstyrrer dem, kan de være temmelig farlige at have med at gjøre, om man befinder sig i aaben baad. Og i kajak vilde det jo være det rene selvmord at blande sig i disse dyrs anliggender.

Ved en anledning — det var under en baadtur over Whale sund i august 1891 — mødte Dr. Cook, Mr. Gibson, mineralogen Verhoeff og jeg flere flokke af hvalrosse, der laa og solede sig paa nogle isflag lige i vor kurs. Vi angreb nogle af dem i al troskyldighed for straks efter til vor ikke ringe overraskelse at se os omringede af, hvad jeg skulde anslaa til henimod et hundrede af disse uhyrer, der brølende og snøftende nærmede sig vor baad paa alle kanter. Heldigvis var vi alle bevæbnede med hurtigskydende magasinrifler, og en eskimo, Ekva, der ligeledes befandt sig ombord, var desuden udstyret med harpun og lanse. Men ikkedestomindre er det ingen overdrivelse at sige, at vi kun med nød og neppe var istand til at holde os de ophidsede dyr fra livet. Kun efter en heftig og temmelig langvarig kamp, hvorunder vi endog et par gange mod nogle af de mest nærgaaende dyr maatte tage tilfældige haandvaaben, saasom en økse og en baadshage, til hjælp, lykkedes det os omsider at bringe dyrene til at fortrække. Sandsynligvis var dette foraarsaget ved, at flere af flokkenes ældre anførere havde maattet bukke under for vor frygtelige kugleregn. Hvor mange dyr vi under kampen havde nedlagt, er ikke godt at sige, da de dræbte dyr næsten øieblikkelig af sine kamerater blev førte ned i dybet ved hjælp af deres lange hugtænder. Kun to af de døde legemer var det os derfor muligt at sikre os, hvilket alene lod sig gjøre ved hjælp af den indfødtes harpunliner. Havde blot et par af dyrene faaet anledning til at iværksætte sin hensigt, nemlig at faa anbragt sine tænder over baadens æsing, kunde de selvfølgelig med lethed have bragt den til at kantre, hvad der i tidligere tider oftere skal være tilstødt vore norske hvalrosfangere ved Spitsbergen. I saadanne tilfælde er der selvfølgelig neppe tale om

nogen redning, medmindre en anden baad befinder sig i nærheden.

Og hermed vil vi da, taknemmelige over endnu at være ilive, forlade hvalrosfangstens talløse farer og gjenvordigheder.

Foruden den allerede tidligere i dette kapitel beskrevne jagt efter sæl, der drives paa nyisen om høsten samt delvis ogsaa i vintermaanederne, den saakaldte maupok- eller oversat ventefangst, findes der ogsaa en anden og vigtigere maade, hvorpaa sæljagten drives, en maade, der anvendes om sommeren og foraaret, naar disse dyr tilbringer mesteparten af sin tid sovende eller hvilende paa overfladen af de sollyse isvidder. I april maaned, naar denne jagt begynder, har den da omkring 6 maaneder gamle is i fjordene en tykkelse af over halvanden meter, og det er derfor alene ved at vedligeholde og lidt efter lidt at udvide det om høsten dannede pustehul, at den lille fjordsæl om vaaren kan bane sig vei gjennem dette mægtige islag.

Ogsaa naar han skal paa denne slags jagt, liker eskimoen at drage afsted tidlig paa morgenkvisten, saa han kan have tiden for sig. Rigtignok er solen allerede i slutten af april maaned oppe hele døgnet rundt, og sæl træffer man i sommermaanederne paa isen baade dag og nat. Men om dagen, naar varmen er størst og solskinnet mest intenst, hersker dog de bedste betingelser for denne jagt, idet sælen paa den tid er mere døsig og mindre agtpaagivende.

Det varer sjelden længe, førend den indfødte med sit skarpe blik opdager en og anden sort prik i det fjerne ude paa den vide sneflade. Han udvælger en af prikkerne eller helst en gruppe af dem som maal, og snart bringer hans raske hunde ham hen i sælenes nærhed. I noget mindre end en kilometers afstand fra dyrene bruger han saa at stanse sine hunde, da han ellers blot risikerer at skræmme sælene tilsøs, hvorefter han begiver sig videre tilfods for at komme dyrene tillivs med sin harpun. Bestaar hans spand af ældre hunde, der er vel vante til denne jagt, bliver de rolige tilbage paa stedet uden nogen speciel foranstaltning, medens han ligeoverfor yngre dyr gjerne vender slæden med meierne i veiret for derved at hindre dem i at løbe løbsk.

Eftersom jægeren nærmer sig dyrene, indtager han en mere og mere ludende stilling, indtil han tilsidst lægger sig ned i hele sin længde. Fra nu af nærmer han sig krybende paa alle fire. Kunsten er nu at faa sælene til at tro, at den lumske fiende

alene er en af deres egne kamerater. Ser et af dyrene op, ophører jægeren straks at bevæge sig fremover, skraber paa sælenes vis i sneen med den ene fod eller den haand, han har fri, mens han samtidig med struben udstøder tro efterligninger af disse dyrs underlige, hvæsende lyd.

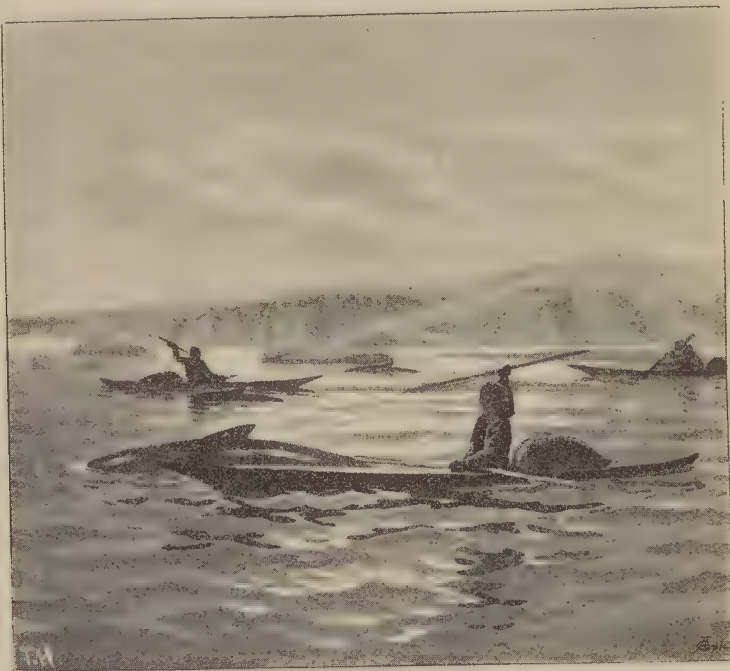
Det er ganske interessant at iagttage sælene og deres bevægelser paa nært hold. Nogle hviler sig mageligt paa siden som et menneske, andre ligger paa maven med hovedet søvnigt nede paa isen, atter andre strækker sig paa ryggen med velbehag, idet de forsøger at pudse den runde krop med de korte forpoter. Nu og da hæver et og andet dyr sig raskt med forkroppen i veiret, strækker paa sin glatte, smidige hals og ser sig opmærksomt og veirende omkring i alle retninger.

Kommen dyrene paa ganske nært hold, reiser han sig pludselig, gjør et par raske sprang fremover for at komme dem saa langt ind paa livet som muligt, og i næste øieblik farer hans harpun, hvortil den ene ende af fangremmen er fæstet, frem gjennem luften. Et af dyrene rammes i ryggen, netop som det glider ned i dybet, og byttet er sikret. Saasnart han har faaet sælen paa isen igjen, behøver han blot høit at lokke paa sine hunde — om disse blev efterladt løse —, forat de i fuldt firsprang skal nærme sig stedet.

Harpunen, der bruges til denne slags sæljagt, er i regelen ikke fuldt halvanden meter lang. Den bestaar af to hoveddele, nemlig harpunskaftet, der er af træ med en elfenbensforstærkning i den ene ende, samt harpunspidsen selv, der er forsynet med en jernod og kun er forbundet med skaftet ved hjælp af fangremmen, saalænge det hele redskab endnu befinder sig i luften. Naar det har rammet sælen, og linen strammes, løsner straks skaftet sig, men selve harpunspidsen derimod bliver siddende tilbage i dyrets krop. Man vil finde dette vaaben afbildet paa side 68 under bogstavet d. Et lettere og i enden noget smækrere harpunskaft er det, der anvendes under den før beskrevne jagt efter sælen om høsten og vinteren.

Af fangst efter større havdyr blandt eskimoerne har vi nu kun tilbage at nævne narhvalfangsten. Indtil for omkring 20 aar tilbage foregik denne fangst vistnok udelukkende fra isen af, i vaager og større aabne raaker, idet de indfødte dengang syntes at have været ganske uden ethvert fremkomstmiddel paa søen, naar da undtages de naturlige farkoster, de har kunnet danne sig af et hvilketsomhelst drivende isflag.

Nu derimod drives hovedsagelig narhvalfangsten i kajak. Grunden til, at innuitterne indtil for ikke mange aar siden har været ganske uden kajakker, er utvilsomt den, at de under deres oprindelige fremtrængen nordover lidt efter lidt er kommet ind i egne, hvor de fornødne træmaterialier ikke længer kunde opdrives, hvorved forfærdigelsen af kajakker blev umuliggjort, og dermed gik da ogsaa bygningskunsten lidt efter lidt i glemme. Denne forklaring bekræftes blandt andet af eskimoerne selv, der siger, at de tiltrods for den tilgang paa træmaterialier, de erholdt

Narhvalfangst fra kajak.

allerede for en menneskealder siden ved Kap York-innuitternes periodiske kommunikation med engelske hvalfangere, var de dog paa den tid ganske uden kjendskab til bygningen af kajakker, disse mærkelige baade, om hvilke de dog vel gjennem traditionen endnu havde bevaret en slags dunkel forestilling. Det var først for henimod 20 aar siden, da den allerede i et tidligere kapitel (se side 24) omtalte lille skare af indfødte, der havde overlevet den for deres talrige reisefæller saa skjæbnesvangre hungersnød, naaede den grønlandske kyst over Smiths sund, at forfærdigelsen af kajakker blev indført inden stammen. Deres kajakker har

derfor ogsaa den samme egne form som de, der benyttes paa den amerikanske side af Baffinsbugten. Af større skindbaade, de saakaldte omiakker eller konebaade, findes der for tiden ingen i disse egne, om end de indfødte ingenlunde længer savner kjendskab til brugen og bygningen af den slags baade.

To af den lille stammes læremestre paa baadbygningens omraade, de nu temmelig ærværdige familiefædre Kommonapek og Mektaschá, lever den dag idag og kan endnu med bevæget stemme berette om, hvorledes de udhungrede og næsten tomhændede omsider naaede en ukjendt stamme paa de grønlandske kyster, et godmodigt folk, der ikke nølede med at betragte dem som sine egne, og — kan jeg tilføie — blandt hvem de senere ved sine medbragte kundskaber om et sydligere folkefærds rigere kultur har kunnet virke til stort og varigt gavn.

Af hvad jeg ovenfor har sagt om kajakkens forholdsvis nylige indførelse blandt innuitterne i Nord-Grønland, vil man forstaa, at disse mennesker paa langt nær besidder den færdighed i brugen af dette redskab, som deres sydligere brødre gjennem aarhundreders øvelse har opnaaet. Heller ikke har deres baade den samme nette og elegante form som disse sidstes, og er derfor blandt andet mere stabile og mindre farlige at manøvrere. Alligevel maa man beundre, hvor megen øvelse de allerede har erhvervet sig paa søen i disse skrøbelige farkoster. Ikke sjelden har de saaledes i de senere aar vovet sig tversover Inglefieldgolfen ved indløbet til Bowdoinbugten, en strækning af omtrent 25 km., og hvor ofte pludselige, stærke østenvinde kan frembringe en yderst ubehagelig og krap søgang. Og dog er deres baade saagodtsom aabne, det vil sige forsynede med en langt rummeligere luge paa midten end nødvendig for roerens legeme uden samtidig at have nogen indretning, saaledes som syd-grønlændernes kajakker, i form af en vandtæt presenning af skind til at forhindre baaden fra at fyldes i høi sø. Den unge Kolotengva var i 1893 den første til at udføre dette vovestykke. Man vil kunne skjønne, hvilken yderlig grad af dristighed der skal til for med en slig skrøbelig farkost at foretage den slags reiser, især naar man husker paa, at en indfødt sikkerlig, om han nogensinde kantrede eller paa anden maade fik sin baad fyldt, saavel paa grund af vandets isnende temperatur som ved sit ubekjendtskab med den ædle svømmekunst, vilde gaa tilbunds som en sprukken gryde.

Narhvalfangsten drives som sagt i de senere aar hovedsagelig

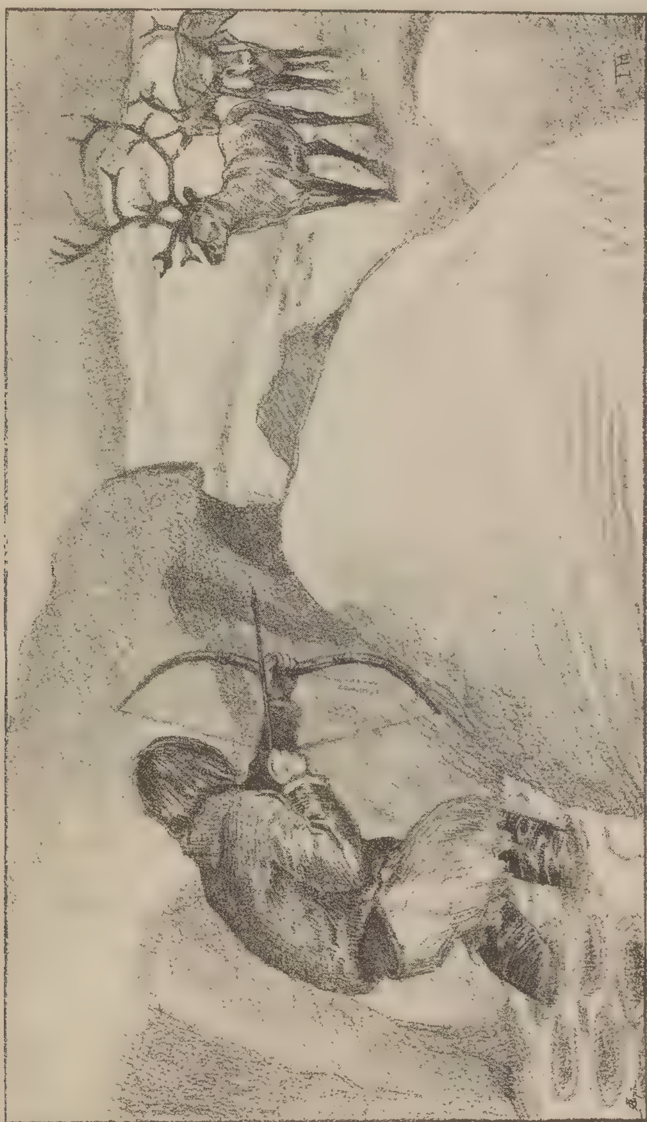
i kajak. Jægerne bruger herunder at holde sig i nærheden af hinanden, og saasnart en har sat sin harpun med tilhørende line, luftflaade og bremseramme fast i et dyr, iler de andre til hjælp for at dræbe det. Naar dette er skeet, bugseres dyret hjem af dem alle i forening, hvorefter enhver faar sin andel i byttet efter visse vedtægter. Den, der først angriber og saarer et dyr, det være sig narhval, bjørn, sæl, hvalros eller rensdyr, regnes dog altid som den egentlige drabsmand og gaar som følge deraf af med den rent overveiende del af æren for og udbyttet af den gjorte fangst.

Narhvalens kjød er seigt at tygge; men da de indfødte finder det baade nærende og velsmagende, og det tillige om sommeren erholdes i temmelig rigelig mængde, er det et særdeles skattet næringsmiddel. Af senerne langs ryggen erholdes, efterat de er tørrede, en meget anvendt sytraad, der i styrke langt overgaar den traad, der erholdes paa lignende maade af rensdyrets rygsener. Skindet, der er sort- og hvidspraglet samt bruskagtigt, spises med stort velbehag i raa tilstand, opskaaret i terninger, der ser ud som de fineste drops.

Vi skal nu befatte os med jagten efter landdyrene i Nord-Grønland og vil da begynde med rensdyrjagten, der jo uden sammenligning er den vigtigste.

I tidligere aar spillede rensdyrjagten uden tvil en temmelig ubetydelig rolle blandt den nord-grønlandske befolkning. Thi tiltrods for rensdyrenes forholdsvis rige forekomst i disse egne var det dog forbundet med store vanskeligheder at nedlægge dem, idet renjagten i de tider kun dreves med pil og bue. Det hele var derfor mere en yndet sport, som især dyrkedes om vaaren og sommeren, end egentlig nogen vigtigere betingelse for befolkningens livsophold eller beklædning. Derfor holdt ogsaa renbestanden sig i de tider ved et jevnt maximum, og alting var godt og vel. Men saa lærte de indfødte lidt efter lidt riflen og dens mange iøinefaldende fordele at kjende, flere og flere af stammens jægere kom efterhaanden under samkvemmet hovedsagelig med to Peary-expeditioner i besiddelse af dette vaaben, og snart blev rensdyrkjødet en hverdagskost, mens skindet kom paa moden i herrernes pelse. Ved vor ankomst første gang til disse kyster i 1891 dreves saaledes jagten endnu for størstedelen med pil og bue; ved vor afreise i 1894 derimod var disse redskaber lagt aldeles paa hylden, og i en nær fremtid vil de visselig alene være tilskue i nogle faa etnografiske samlingers glas-

skabe. Og af rensdyrene selv vil der neppe blive spor tilbage. Thi at dræbe dem iflæng under geværsalut, hvad enten de i øieblikket kan drage tilbørlig nytte af dem eller ikke,

Rensdyrjagt i Nord-Grønland.

er for slige jægernaturer en altfor kjær og fornøielig beskjæftigelse til, at de paa nogen maade skulde lade sig afholde fra at drive den, naar og hvor den tilbyder sig. De er øieblikkets

børn, der senere maa betale civilisationens overraskelser i dyre domme.

Hvorledes rensdyret lader sig skyde med kugler og krudt, behøver neppe nærmere at forklares. Man haler i aftrækkeren, og er man en god skytter, saa falder det, hvad enten det befinder sig paa 50 eller 300 meters afstand. Derimod er det ikke alle, som ved, at man med lidt taalmodighed og kunster nok ogsaa kan komme rensdyret paa nogle faa skridts afstand, saaledes at man kan dræbe det med pil og bue, ja ikke sjelden endog ved stenkast.

Er det paa vaarparten, mens sneen endnu ligger, at jægeren begiver sig ud efter renen, er han forsynet med lodne saaler, somoftest af bjørneskind, som han, saasnart han kommer ind paa jagtfelterne, binder fast under kamikkerne, forat han ikke skal gjøre støi, naar han bevæger sig henover skaren.

I et overordentlig smudsigt futeral af sælskind, som han bærer under armen, er saavel buen som de tilhørende pile omhyggelig opbevarede, de sidste i et særskilt, mindre rum. Paa ryggen har han, som vanlig under jagtture tilfods, sin kniv hængende i en tynd skindrem, der kommer op over skuldrene. Paa side 68 vil man under bogstavet a finde en illustration af nord-grønlandske buer og pile. De første gjøres i regelen af tre stykker rensdyrribben, der omdannes til et eneste stykke ved over og under skjødningsstederne at anbringe andre benstykker og surre det hele sammen med skindremme. For at forøge buens spændkraft udspændes der langs dens ryg talrige stærke narhvalsener. Buernes længde er ialmindelighed omkring 80 cm.

Pilene er for skaftets vedkommende af træ eller sjeldnere af ben. I den ene ende er det forstærket med et spinkelt stykke elfenben, i hvis spids selve odden, der er af jern, er anbragt. Ofte bestaar skaftet af flere smaa træstykker, der er omhyggelig sammensurrede, og udgjør da et noksaa betegnende billede paa disse kysters store fattigdom paa træ. Pilene er i regelen 50 til 60 cm. lange.

Med sit overordentlig skarpe blik er jægeren istand til at opdage rensdyrene allerede længe førend de befinder sig indenfor almindelige folks synsvidde. Med den største forsigtighed bevæger han sig derefter fremover, stadig søgende at forhindre, at dyrene, hvis de allerede har opdaget ham, atter skal faa glimt eller tæft af ham. Nu kommer hans fuldstændige kjendskab til rensdyrets natur og karakteristiske egenskaber samt ikke mindst hans store

taalmodighed og ihærdighed ham tilgode. For ham er tiden intet spørgsmaal, ei heller viger han tilbage for anstrengelser og savn. Skulde dyrene af en eller anden grund flygte, forfølger han dem gjerne hele den lyse foraarsnat igjennem, ja bruger ikke sjelden timevis til at tilbagelægge nogle faa hundrede fod, om han derved kan have udsigt til at sikre sig sit bytte.

Lykkes det ham at nedlægge mere end et dyr, maa han, om ingen kamerater er i nærheden, efterlade en del af kjødet paa stedet, idet han for at sikre det mod rævebesøg overdækker det omhyggelig med store stene, medens skindet, et par af bag-

Et nord-grønlandsk alkefjeld.

parterne samt mavesækkene med sit høit skattede vegetabilske indhold slænges paa ryggen og transporteres hjem til familiens forraadskammer. Resten af kjødet afhentes, saasnart leilighed gives.

Er terrænet paa enkelte steder, hvor rensdyrene jevnlig vanker, slig, at man kun meget vanskelig kan nærme sig dyrene uden at blive opdaget, vælger eskimoen ofte den modsatte fremgangsmaade: Han lader rensdyrene selv begive sig hen i sine angriberes nærhed. Han indfinder sig nemlig kun paa stedet, hvor han venter at gjøre sin fangst, førend dyrene endnu har vist sig, hober sammen nogle løse stene, bag hvilke han kan skjule sig, og opnaar saa ikke sjelden, om end ofte først efter

mange timers forløb, at de intet anende dyr rolig kommer græssende hen i hans nærhed.

Forøvrigt driver eskimoen rensdyrjagten med mangehaande underlige variationer. Vor ven Kaschu var saaledes engang paa høstkanten ude efter renen. Omsider fik han øie paa et dyr; men stedet, paa hvilket det opholdt sig, var uheldigvis umuligt at nærme sig useet uden netop fra vindsiden. Nu er det ikke frit for, at det dufter temmelig stramt af esimoernes skindklæder, og denne duft kan de forsigtige rensdyr ikke taale. De forsvinder simpelthen, saasnart de mærker den. Da nu Kaschu alligevel ønskede at komme dyret paa skudhold, maatte han gribe til en egen, vistnok af ham selv opfundet metode, der bestod i, at han kastede klæderne og i en stor bue begyndte at nærme sig stedet, ene og alene iført sin nye mundladningsrifle. Det lykkedes ham virkelig ved denne krigslist at komme dyret paa skudhold uden at blive opdaget af dets fine næse, og renen blev nedlagt i et eneste skud. Men den blaafrosne hastighed, hvormed Kaschu, straks dyret var faldt, dansede henover det rimede landskab i retning af sine efterladte pelsklæder, skal have været ganske fabelagtig.

Harefangst drives i Nord-Grønland i stor udstrækning og foregaar ved hjælp af rendesnarer, fæstede tæt indpaa hinanden til lange skindremme, der spændes udover sneen i trange fjeldskar eller paa andre særlig beleilige steder. I de aller sidste aar skydes dog ogsaa en god del harer med rifle.

Rypen er mærkelig nok ikke gjenstand for nogen regelmæssig jagt inden stammen. Dette har vistnok for en stor del sin grund i overtro, da dens kjød er udmærket.

Af fangsten efter søfugle er den, der drives efter alker og alkekonger, den eneste, der spiller nogen rolle i de indfødtes huslige økonomi. Den foregaar ved hjælp af et til en lang stang befæstet net, der findes fremstillet paa hosstaaende tegning.

Fuglefangernet.

Ofte kan denne fangst, der om sommeren drives i stor udstrækning af de familier, der har opslaaet sine telte i nærheden af fuglebjergene, være forbunden med adskillig fare; thi den foregaar i regelen alene langs de steileste og mest utilgjængelige dele af kysten. Jeg har ovenfor forsøgt at gjengive et af disse

mægtige alkefjelde, om hvis udseende mine læsere muligens af samme vil kunne danne sig en ide. De kjendes let paa afstand ved sine lyse, afstikkende flekker af guano nedover de mørke fjeldvægge.

Det er ikke mange aar siden, at en ældre familiefader under alkefangst ved sydvestpynten af Saunders ø, der paa grund af sin overordentlige rigdom paa alker af de indfødte har faaet navnet Akpan (Alke-ø), forulykkede paa en styg maade. Sammen med en halvtulling ved navn Aningana (Maane), der forøvrigt nyder den ære at være Kaschu's kjødelige broder, var han en sommerdag vandret op paa det omkring 700 meter høie plateau, der kroner øen i saagodtsom hele dens længde.

Kommen ned paa det aller laveste punkt af skrænten ret ovenfor en af alkekolonierne, skulde fangeren rolig af Aningana lade sig fire ned langs den lodrette fjeldvæg for at naa de smale afsatser, hvor fuglene om sommeren har sine reder. Til denne fremgangsmaade anvender alkejægerne nogle af de fangremme, der ellers benyttes under hvalrosjagten, og — hvad der er mere bemærkningsværdigt — betænker sig ikke, selv om afgrunden er noksaa svimlende dyb, paa at betro hele sin vægt til en enkelt person paa fjeldets top. Men neppe havde den stakkels fjolling, Aningana, i dette tilfælde begyndt at fire sin kamerat ned, førend hans ringe kræfter begyndte at svigte ham; han kunde ikke længer staa imod, og forskrækket slipper han den ulykkelige mand, der med voldsom fart seiler ned i dybet. Senere blev han gjenfunden nede ved fjeldets fremspringende fod, men kun som en blodig og lemlæstet masse. Jeg har engang sammen med Kolotengva paa hundeslæde passeret lige nedenfor det sted, hvor denne begivenhed hændte, og som jeg sad der og stirrede opover den graa, umaadelige klippevæg, forekom det mig næsten ufatteligt, at mennesker havde kunnet udvise denne uhyre dristighed blot for nogle faa egs eller fugles skyld.

En anden gang hændte det, at en eskimo under alkekongefangst fik sit ene ben knust opi en af de svære stenrøser, der kan iagttages mangesteds ved foden af klippevæggene, og hvor de smaa alkekonger fortrinsvis holder til. Besvime kunde den stakkels mand ikke, thi det vidste han ikke hvad var, hvorfor han straks gav sig ifærd med at slæbe sig hjem. Her blev benet kort efter ifølge kloge mænds og koners raad amputeret. Ikke længe efter var manden atter frisk og rask, ja morede endog sig selv og kolonien kostelig med sit afstumpede lem.

Hvorledes denne og lignende ben- eller armehistorier har kunnet løbe heldig af, er ikke godt at forstaa, naar man betænker, hvilke instrumenter de herrer eskimo-kirurger under saadanne omstændigheder maa betjene sig af: En smudsig kniv og nogle tilspækkede sælskindsstrimler. Men naturen synes at komme dem saa meget kraftigere tilhjælp netop paa dette omraade og heler saar og benbrud, der herhjemme vilde udkrævet den omhyggeligste pleie.

VI.

Eskimoernes slædereiser. Den nord-grønlandske hund.

Tænker vi os 250 mennesker spredte i smaagrupper paa et snes individer eller deromkring langs kyststrækningen mellem Christiania og Lindesnæs, saa har vi et nogenlunde korrekt billede af befolkningsforholdene i de nordligste innuitters land. Naar nu eskimodamerne i den ene ende af landet alligevel trods disse forholdsvis store afstande altid ved nøiagtig besked om de sidste huslige begivenheder og smaaskandaler blandt de fjerne frænder i den anden, saa kan dette alene foregaa ved hundeslædens hjælp.

Paa godt føre kan man nemlig med dette fremkomstmiddel tilbagelægge selv efter vore forholde meget betydelige dagsreiser. Saaledes hænder det ikke sjelden, at den over 300 km. lange strækning mellem den nordligste og sydligste koloni paa kysten befares i fire døgn med det samme hundespand, ja den har endog været tilbagelagt i tre.

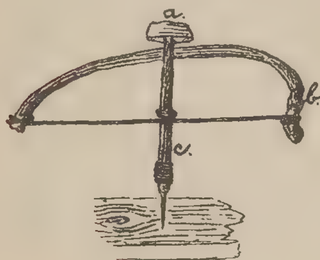
Men for eskimoerne er det i almindelighed kun af ringe betydning, om de paa slige reiser, hvorunder de ofte nok lever af det vildt, der jevnlig kommer i deres vei, rækker en dag før eller senere frem til sit bestemmelsessted, ja den egenskab, der kanske mest falder i øinene hos en hvid mand, naar han ledsager dem paa deres lange slædereiser, er deres fuldstændige ligegyldighed for alt, som heder tid. Slæden er jo i eskimoens

øine det mest komfortable kjøretøi, man kan ønske sig, kulden ofrer han neppe en tanke, da han kun sjelden lider under den, og vidderne, som han færdes over, gjør paa ham ikke det samme øde og forladte indtryk som paa os sydboere. Lad os følge ham en stund paa en af hans ture.

Paa pynten under det høie, blaalige forbjerg i nord bor gamle kjendinger, i hvis koselige hytter han snart skal nyde ubegrænset gjæstfrihed, og vender han sig mod syd, kan han endnu skimte rensdyrfjeldene bag en nær slægtnings hjem. Og akkurat her paa dette sted, hvor han i øieblikket befinder sig, — midt i trafiklinien for den lille, begrænsede verden, han færdes i —, her var det, at han for to aar siden dræbte den store ugsuk, hvis skind endnu yder ham materialer til saaler og fangremme.

Underveis kommer vi omsider kanske ind paa et knudret og uregelmæssigt isbælte, en skrabende lyd høres under den ene meie, og vi opdager, at et af skoningens elfenbensstykker er løsnet fra sin plads. Ti minutters stans vil det koste os, og det er ikke frit for, at vi ærgrer os en smule ved tanken paa dette uventede ophold. Endda værre bliver det, da den indfødte trøstende fortæller os, at surringen var gammel og skulde alligevel været fornyet en af dagene, og han derpaa begynder at synge paa en melodi, hvis komponist utvilsomt maa have været døvstum.

Forresten glemmer vi for et øieblik baade hunger og kulde ved at iagttage, hvorledes vor ven skaffer sig et nyt hul i træmeien, der hvor han ønsker at anbringe en extra surring. Fra slæden tager han en dril, der bestaar af tre dele, nemlig drillen selv (c), buen (b), der er lavet af et rensdyrribben og en skindrem, samt endelig en elfenbensklods (a), der paa undersiden er forsynet med et rundt hul, i hvilket den øverste, tapformede del af drillens træskaft passer ind. Drillens spids bestaar i regelen af en gammel spiger, kunstig tilspidset for sit nye øiemed. Det aflange elfenbensstykke putter han i munden, der for anledningen maa udvide sig i fire forskjellige retninger, og vi mærker til vor glæde, at han ikke længer kan fortsætte sin sang. Nu bøier han sig ned mod slæden, der ligger paa siden, anbringer drillens jernspids paa meien, stikker den tapformede

Dril.

del ind i mundstykkets fordybning og begynder saa med den høire haand fast omsluttet om buen ved b at føre denne frem og tilbage. Da buens streng har en tørn om drillen, kommer denne derved til at dreie sig hastig rundt, og i et øieblik er det forønskede arbeide udført. Ikke sjelden bliver drillens trætap ved denne hurtige omdreining ganske forbrændt.

Snart er slæden repareret, og vi kjører videre. Efterhaanden kommer vi atter ind paa jevn is; men overfladen er her dækket med fin, tør sne, tæt sammenpakket i faner, hvorover slæden glider tungt som paa sand. Igjen gjør den indfødte en stans, fylder munden med sne og vælter slæden rundt, saa meierne kommer i veiret. Saa væder han haanden godt med den i munden dannede vædske og stryger den bortover meiens polerede flade, hvor den øieblikkelig stivner. Atter væder han haanden og stryger den langs skoningen, og idet han stadig sluger og smelter mere sne, gjentager han den samme manøvre, helt indtil begge meier er overtrukne med et glat isdække af et par millimeters tykkelse. Nu glider slæden trods sneens sandagtige beskaffenhed, som om den befandt sig paa den blankeste isflade.

Sidder vi saa under den videre fart rolig hensunkne i vore egne betragtninger, saa kan det, ret som det er, hænde, at slæden gjør et pludseligt ryk, og hundene i vildt sprang farer ud af den rigtige kurs og henimod et bestemt sted paa isen. De stanser, og alle dyrenes snuder mødes om et fælles punkt, hvor tilsyneladende ingenting er at opdage. Men saa gaar eskimoen hen og stikker i sneen med svøbeskaftet, trykker foden mod overfladen, skaren giver efter, og vi faar se et af sælens runde pustehuller. Naar saa hundene har faaet snuset fra sig, trykker han dem tilside og bøier sig selv ned for at tage et ordentligt drag. Der staar nemlig en noksaa skarp lugt af disse huller, og denne lugt maa vist alle stammens jægere synes særdeles godt om. Sikkert er det ialfald, at de vanskelig kan passere et sælhul uden at skulle bort og lugte paa det.

Har vi endelig naaet det sted, paa hvilket vi ønsker at overnatte, og er dette ubeboet, saa kan det hænde, vi ikke er sene om at bygge os en snehytte. En snefane, som vinden har pakket passelig haard, udvælges, og med snekniven udhugger saa den indfødte talrige svære sneblokke. Blokkene lægges i en runding over hverandre paa en saadan maade, at de tilsidst danner en solid, hvælvet kuppel, stor nok til at rumme saamange, som selskabet maatte holde.

Man kunde kanske have lyst til at titte lidt ind i hyttens indre, efterat alle sprækker i vægge og tag er tættede med løs sne og tranlampen tændt. For at komme ind maa man krybe paa maven gjennem det lille hul paa læside, og hvis man tilhører den kaukasiske race, maa man vogte sig vel, at man ikke under denne akt nedriver dele af det nyopførte bygværk. Thi aabningen er kun beregnet paa smaafolk — landets egne børn.

Slædereisendes ankomst til en vinterkoloni. Ung moder i forgrunden.

Indenfor danner sig efterhaanden en forholdsvis høi temperatur, der faar sneen oppe i taget til at smelte noget, hvorved hytten imidlertid kun gjøres stærkere, idet de enkelte sneblokke herunder synker og fryser sammen til en eneste haard, paa indsiden skinnende glat iskuppel. Det vand, som lidt efter lidt dannes, rinder langsomt nedad hulens vægge, indtil det naar ned i gulvets nærhed, hvor blinkende istappe former sig. Om natten ophører dog denne smeltning, idet tranlampen paa den tid kun brænder med en svag flamme.

Paa sneforhøiningen i hyttens bagre halvdel anbringer jægerne sine skind, og ovenpaa disse strækker de sine mødige lemmer efter i regelen først at have kastet alle eller de fleste af sine klædningsstykker. Efter en lang dags kjørsel i den strenge kulde er det især fødderne, der har faaet kjøle sig. Men nu giver man dem deres mon igjen. Man putter dem ind paa hverandres maver! Jeg glemmer aldrig den første gang, jeg modtog en svart, men venlig jægers tilbud og kort efter fandt ham ligesaa varm om maven, som han var varmhjertet. Men saa fordrede sandelig fyren ogsaa til gjengjæld som en selvsagt ting at faa varme sig mod mig paa lignende maade. Dette kom uventet. Jeg skulede bort paa hans fødder og fandt, de var sorte som beg; thi han var en mand paa henimod de 25. At faa varmet dem kunde han dog godt trænge, og interessant kunde det jo ogsaa være at prøve metoden paa begge veie. Værsaagod sagde jeg paa godt eskimoisk, lukkede øinene og ventede urolig. Jeg har flere gange ramlet tilsjøs nær den 78de breddegrad, og jeg har taget snebad paa den grønlandske indlandsis; men det vil jeg sige, at et værre schock end det, jeg modtog, da jeg første gang følte et par menneskelige islabber paa maven, har jeg aldrig oplevet.

Udpaa aftenen, naar maden er expederet, kan man se en og anden jæger faa naal og traad frem og reparere sine klæder eller kamikker med en færdighed, der ofte synes at kunne maale sig med hans egen hustrus.

Det er kun om vinteren og tidlig paa foraaret, at eskimoen, naar han skal overnatte borte fra folk, bygger sig snehytter. Længere ud paa vaaren eller om sommeren sover han enten i skindtelt eller, som han staar og gaar, under aaben himmel. I sidste tilfælde slænger han sig kun hen paa en moseflek, trækker begge arme ud af trøieærmerne og ind paa brystet og sover snart snorkende den retfærdiges søvn.

Ikke sjelden maa eskimoen under sine slædereiser tage lange strækninger over land, f. ex. der, hvor søisen til sine tider er usikker eller ganske borte. Han udviser herunder en mærkelig færdighed i at manøvrere sit kjøretøi med det viltre forspand op og ned ad de steile fjeldskar eller farlige bræer og jøkler. Forresten er jeg engang sammen med Kolotengva kommen nedover en lang, brat bræhældning paa en ganske letvint maade. Vi havde været henved en maaneds tid borte paa vor slædereise i Melvillebugten og havde for at forkorte veien hjemover etsteds

taget veien over en bred landtunge, kronet med en mægtig snekuppel. Til vor nedfart valgte vi et dalføre, hvor en tunge af bræen strakte sig helt ned til sø-isen. Kolotengva længtede meget efter at gjense sin unge hustru og fandt det at være en altfor langsom og tungvint maade uafladelig at skulle bremse og holde igjen nedover den lange skraaning. Han slipper pludselig alle hundene løs, sætter sig skrævsover slæden og forsøger at faa mig til at gjøre det samme. Først havde jeg lidt betænkeligheder, men prøve det kunde dog være ganske morsomt, og saa satte jeg mig paa.

Det nytter ikke at forsøge at beskrive den fart, hvormed vi nu seilede nedover bræens blanke ispukler og gjennem de mange løse snefaner, der sendte skyer af fin støvsne tilveirs omkring os. Fornemmelsen var som den, en luftskipper maa føle, naar hans ballon pludselig exploderer, og han raskt og livlig piler ned mod hustagene i en by dybt nede. Vi befandt os maaske ligesaameget i luften den hele tid som paa slæden, idet vi kun nu og da dumpede ned paa denne «for at drage aande». Forresten opnaaede vi ingen tidsbesparelse ved denne færd. Thi da vi vel var stansede nede i sø-isens nærhed, maatte vi straks atter begive os opover den lange skraaning for at hente tabte gjenstande, saasom en kniv, en stengryde, en votte og nogle andre smaating.

Interessant er det at se, hvorledes eskimoen klarer sig selv og sit kjøretøi over vaager og kanaler i isen, naar disse er saa lange, at han enten aldeles ikke eller kun med stort bryderi kan komme rundt dem. Et eller andet drivende isstykke, som næsten altid er at opdage i nærheden, tjener ham da til farkost. Men er klaren ikke bredere, end at slæden kan naa fra den ene kant til den anden, lader han hundene først springe eller svømme over med slappe remme, hvorpaa de trækker hurtig til, og holdende i slædens styrearme skyder han sig raskt efter. Under disse manøvrer faar man undertiden se gode prøver paa eskimoernes haardførhed. Thi ofte falder de i vandet, og selv om dette sker ved vintertider, hvad dog er sjeldnere, da isen paa den aarstid paa de fleste steder er ganske solid, betragtes det ikke som nogen alvorligere hændelse.

En mand ved navn Tavenøe havde i februar 1892 paa en reise til vort vinterkvarter underveis været saa uheldig at falde i vandet. Af sin reisekamerat blev han straks halet op, men han var gjennemvaad til livet, og dagen var overordentlig kold.

Istedetfor at vende tilbage til sit hjem, der endnu var i sigte, fortsatte han imidlertid ganske rolig reisen, og da han endelig om

Gruppe af verdens nordligste hunde.

aftenen indtraf i vort vinterkvarter, var hans klæder allerede tørre paa indsiden og han selv lige smilende fornøiet som altid.

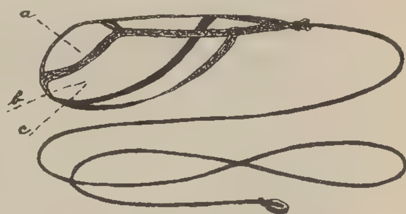
Men kan den nord-grønlandske eskimo selv siges at være i besiddelse af en beundringsværdig haardførhed og seighed, saa gjælder dette sandelig i en endnu høiere grad om hans trofaste hunde. Thi hvad de kan udholde af anstrengelser og savn, grænser ligefrem til det utrolige.

Deres udseende minder ikke lidet om vore elg- eller finnehunde. Dog er de mere langhaarede end disse, har desuden en spænstigere bygning samt gjennemgaaende vel ogsaa en smukkere og kjækkere holdning. Deres styrke er meget betydelig, og en enkelt person vil, om han ingen svøbe har ved haanden, paa jevn grund have den største vanskelighed med at holde to eller tre hunde tilbage, naar de først har sat sig i hovedet at ville rømme. De nord-grønlandske hunde er af forskjellig farve, men mest almindelig at se er de graa- og hvidspraglede samt de ensartet sorte pelse. Meget ofte har de over hvert øie en rund lys plet. Ganske hvide dyr ser man ogsaa mange af, og jeg tror, disse sidste, om man havde anledning til en sammenligning, neppe vilde kunne skjelnes fra de hvide arktiske ulve, der især holder til paa ølandene nordenfor Amerika. Rigtignok bærer eskimohunden i regelen i modsætning til ulven sin buskede hale net opkrøllet paa ryggen; men der findes dog ogsaa dem, der som ulven bærer den nedadbøiet. Der kan idetheletaget neppe være nogen tvil om, at den hundeart, vi her taler om, da den endnu befandt sig i vild tilstand i de store skove i den nordligste tempererede og arktiske zone, har været fuldstændig identisk med de større nulevende ulvearter, og at den heller ikke senere i tæmmet tilstand er bleven blandet med andre dyr.

Hvad vel i en væsentlig grad har bidraget til i legemlig henseende at bevare hos eskimohundene saagodtsom alle ulvens egenskaber, er den omstændighed, at de endnu ernæres af de samme stoffe og paa en maade lever paa den samme vilde vis som deres stamfædre ulvene. Deres føde bestaar saaledes udelukkende af raat kjød og blod, vekslende med spæk, hvalrosskind og alleslags indvolde. Vand faar de kun i den korte sommertid, mens snesmeltningen staar paa, idet rislende bække da kan paatræffes saagodtsom overalt langs de steile kyster. Om vinteren maa de derimod selv efter det mest anstrengende arbeide nøie sig med at slukke sin tørst med sneen fra marken. Sin føde faar de ikke regelmæssig hver dag eller flere gange om dagen, men gjennemsnitlig maaske hvert andet døgn. Findes der for en tid ved en koloni et overflødigt forraad af kjød, faar

de vel sagtens lov at forsyne sig efter behag, men til gjengjæld maa de ofte til andre tider, især om vinteren eller under slædereiser, gaa baade i tre og fire dage uden føde. Imidlertid lider de langt fra saa meget, som man skulde tro, under denne uregelmæssighed i fodringen, idet de ligesom visse andre dyrearter uden vanskelighed i et enkelt maaltid synes at kunne indtage føde for flere dage. Hele sit liv med undtagelse af de første uger efter fødselen tilbringer de under aaben himmel. Selv ikke i de strengeste vintertemperaturer eller i de voldsomste storme synes de at generes synderlig af ikke at have tag over hovedet.

Trods det vilde og uregelmæssige liv, eskimohunden fører, har den dog efterhaanden i menneskets tjeneste tilegnet sig flere af hushundens aandelige egenskaber, som f. eks. hengivenhed, lydighed og troskab overfor sin herre. Men saa omfatter ogsaa eskimoen til gjengjæld sine hunde med en næsten rørende kjærlighed, om han end kun sjelden lader sine følelser for dem komme tilsyne gjennem kjærtegn eller venlige ord. Tvertimod faar man virkelig heller ved de første iagttagelser af ham under hans kjøreture indtrykket af, at han godt kunde trænge en liden paamindelse om maaske at bruge svøben med lidt mindre iver, end han i regelen gjør. Men dette er altid kun i begyndelsen. Thi senere vil man snart forstaa, at en flittig brug af svøben er ligesaa nødvendig for den kjørende eskimo som anvendelsen af tømmer, pisk og sporer er for en rytter.

Sæletøi.
a. aabning for hovedet. *b* og *c.* aabning for forbenene.

Naar hundene trækker for slæden, er de gjerne befæstede til forenden af denne ved hjælp af remme af ugsuk-skind, der i straaleform løber ud fra en fælles hempe saaledes, at dyrene kommer til at løbe ved siden af hinanden. Selve sæletøiet er saa enkelt som muligt, samtidig som det paa en udmærket maade tjener sit formaal. Det er forarbeidet af sæl- eller bjørneskind. Den livligste af hundene faar gjerne en noget længere trækrem end de øvrige, hvorved den kommer til at springe som et lysende og opmuntrende eksempel lige foran de andres snuder, et hverv, hvis store ansvar den i regelen synes at have en tydelig følelse af.

I det hele mangler der ikke paa intelligens hos eskimohundene, noget, der især kommer for dagen under udøvelsen af deres hyppige tyverier. Det er udelukkende spiselige ting, de befatter sig med at stjæle; men da de under den nævnte kategori henregner saavel sit eget sæletøi som sin herres telt, hans bukser, kamikker og skjorter samt surringerne paa slæden og mangfoldige andre ting, der er lavet af skind, sættes hundeeierne jevnt og stadig paa taalmodighedsprøver, som de vistnok selv bestaar

En «April flyttedag». En familie paa veien fra sin vinterhytte til sommerens teltplads.

med glans, men som kunde bringe en hvilkensomhelst uøvet stakkar til at explodere af sinne. Jeg har seet en eskimo vaagne og finde haarene i sin renskindspels spredte for alle vinde udenfor sin hytte, medens det meste af pelsen var opspist; men al den vrede, han kunde præstere mod synderen, gik dog ikke videre end til at udstøde et ærgerligt: «Naav-ajo-tupilaleksjosjo-sinapadujo-takko!» eller omtrentlig: «Aanei, sku' du set slik en elendig tulling da!», hvorefter den «elendige tulling» atter blev fastgjort til den sten, hvorfra den havde slidt sig løs. Men jeg har ogsaa seet to sønner af den høiere civilisation vaagne og finde sine

votter istykkerrevne og halvfortærede paa sneen i nærheden af deres leie. Den ene valgte den bekjendte udvei at bande, saa det lysnede for øinene paa kameraterne; men den anden, der var altfor brav til, at han nogensinde skulde ville udtale nogen ed, greb sit tykke svøbeskaft, fik fat i den hund, han ansaa for den skyldige, og slog den saa grundig over dens magre rygrad, at vaabenet knækkedes i splinter baade paa kryds og tvers. Ja, hvor mange gange blev vi ikke, netop under behandlingen af dyrene, gjort tilskamme af de elskværdige eskimoer!

Men lidt juling foreslog jeg engang for en indfødt, at han dog burde anvende, da en af hans hunde lige for næsen paa husmoderen havde bortstjaalet den lille rest af lampespæk, hun eiede. Men jeg glemmer ikke det svar, jeg fik: Det var han, som skulde have juling, sagde han, fordi han ikke i det sidste havde kunnet skaffe hunden nok mad. Det er da ogsaa et faktum, at saalænge hundene faar tilstrækkelig føde, er de aldeles ikke tilbøielige til tyverier og ugagn, og bevarer man blot stedse denne kjendsgjerning i erindringen, vil man heller aldrig kunne nænne at straffe dem, fordi de en og anden gang selv søger at skaffe sig føde, naar ingen anden synes at ville give dem den.

Ofte fortærer hundene sine trækremme, og da disse er overordentlig seige at gnave istykker, gaar de som oftest ned i stykker af meget anseelig længde. Under vor sidste overvintring kom en af expeditionens medlemmer ud en mørk eftermiddag og fik straks efter øie paa en hund blandt de halvhundrede, vi dengang havde ved vort vinterkvarter, der var ifærd med at fortære sin trækrem. Han gik hen til den, og for at redde den lille stump, der endnu var tilbage, og som hunden netop var ifærd med at tygge paa, begyndte han at hale i den. Men det er ikke frit for, han blev en smule forbauset, da han efterhaanden halede den ene meter line ud af hundens svælg efter den anden, saa han tilsidst saa sig i besiddelse af en henved tre meter lang trækrem, der endnu var brugelig, om man end om dens udseende med fuld ret kunde sige, at den var som «tygget og spyttet ud igjen». Det siger sig selv, at den mærkelige rem maatte gaa fra mand til mand, da den kort efter blev forevist inde i vor lille hytte.

Naar mange sultne hunde er sammen, maa man, selv om de alle er bundne, holde stadig vagt over dem, hvis man vil undgaa at blive paa det skjændigste bestjaalet, ja ofte formelig udplyndret. Thi lægger man sig under saadanne omstændigheder

rolig til at sove, bliver der ikke sjelden en formelig konkurrance, især blandt de af vækst mindre hundyr, om hvem der kan komme hurtigst løs og udføre de dristigste tyverier. Nu er der imidlertid stadig en del hunde, især af handyrene, der aldrig nedværdiger sig til at gjøre forsøg paa at rømme; men derfor kan de dog ikke tilbageholde en voldsom jalousi, naar de først faar se sine mindre hæderlige kamerater gjøre forsøg paa at bryde sig ind i sine herrers forraadskamre. De hyler og knurrer uafbrudt paa en egen kort og støiende maade, der ikke er til at tage feil af, naar man engang har lært den at kjende. Ved siden af støien fra disse fromme kamerater fremkommer gjerne tillige et øredøvende spektakel som følge af de voldsomme slagsmaal, der opstaar blandt tyvene selv, naar en eller anden af dem mener at være bleven tilsidesat under indhøstningen af de forbudne frugter eller under de nødvendige forberedelser hertil. Herved røber de sig lettelig, og deres søvnige eiere kan maaske endnu komme tilstede, førend nogen større skade er gjort. Faar de derimod fremdeles fortsætte sine forbryderske operationer, kan man være sikker paa, at de ikke lader sig afspise med bagateller. Thi der existerer neppe den forhindring, en flok eskimohunde ikke kan komme forbi. Fra kjødforraadene vælter de med sine snuder stenene bort, naar disse blot ikke er altfor store, tilspigrede kasser aabner de ved at angribe dem med tænderne just paa de svageste steder, staaltraade slider de istykker, tauge gnaver de af, kort sagt, de rumsterer værre end mangen en tobenet forbryder. Kun naar de kommer over en tønde beskøiter, kan man være saa nogenlunde sikre for deres indbrud. Thi vistnok fortærer de støvlesaaler og alleslags indvolde med stor appetit, men at de derfor skulde synke saa dybt som til at bide i en af disse haarde og tørre tingester, som menneskene kalder skibskjex, kan de dog ikke gaa med paa.

Herhjemme pleier vi at anse en hunds lange hyl i nattens stilhed som et ufeilbarligt tegn paa, at den bærer sorg og bekymringer i sit hjerte; anderledes derimod i Nord-Grønland. Ved vort sidste vinterkvarter, hvor der ofte kunde være henimod hundrede hunde samlede paa en gang, fik vi de tydeligste bevis for, at disse hyl meget snarere var et udslag af glæde og livslyst, og at de for dem spillede omtrent den samme rolle som sangen for os mennesker. Det var især som korsangere, de brillierede, og sine konserter gav de gjerne tilbedste, naar de rigtig var i sit es, som f. eks. efter et rigeligt maaltid eller efter en god nats

hvile og søvn. For at det hele kor skulde begynde sin virksomhed var det kun nødvendigt, at en enkelt af forsamlingen, helst en ældre herre af anseelse og værdighed, istemte et langt: «o—au o—au—o—au—o—au—o—au—o—au—o—au—o—au!» Forsøgte derimod en yngre spretfyr at faa istand en konsert, gjorde den i regelen grundig fiasko. Den udstødte sine spæde hyl et par gange, hvorunder den i høiden opnaaede at faa svar fra en eller anden tilfældig nærværende af expeditionens medlemmer, hvorefter den, flau og slukøret, maatte opgive sit forsøg.

At høre et hundekor af en halvhundrede vel sammensungne røster eller deromkring kan ikke undlade at gjøre et imponerende og sympathisk indtryk paa den, der er blottet for ethvert spor af harmonisk gehør. Paa andre mere musikalske mennesker virker derimod den hele underholdning saa urkomisk, at man neppe vil kunne bare sig for at skoggerle lige ind i kapelmesterens høitidelige og alvorlige aasyn. Thi i den almindelige røre synes man at skjelne stemmer, snart fra gamle skolemestre eller hæse basser, snart fra ældre frøkner, oldinger eller hunde i stemmeskiftningen. Og naar jeg saa tillige kan forsikre, at minerne hos hver enkelt svarer til den klasse mennesker, hvis stemme han under sangen vækker minder om, vil man forstaa, at det hele er en ganske kostelig og original «opera comique».

Midt under en saadan konsert i august 1893, hvori over 80 hunde deltog, og hvorunder vore to store St. Bernhardshunde som vanlig var stumme og opmærksomme tilhørere, hændte det sig, af et af expeditionens fire dengang gjenlevende æsler pludselig uden vogter indfandt sig indenfor det spredte friluftskors enemærker og faldt ind med et skingrende hyl, saaledes som alene et æsel kan præstere det. Dette uventede trompetstød havde en magisk virkning, der neppe lader sig beskrive. Først et sekunds dødelig stilhed, saa lurveleven. Forestillingen indstilledes paa grund af uforudseede omstændigheder. Nu skulde da rigtig denne hovmodige afart af et rensdyr for stedse bringes til at forstumme. Og henimod det stakkels dyr styrtede sig i vild fart hver eneste hund — thi de var dengang alle løse —; æslet udstødte nok et kort, skjærende trompetstød, og afgaarde drog det hele tog med 30 mils fart, æslet foran, de 80 blodtørstige bagefter, og endnu længere tilbage i kjølvandet et par af os mennesker, der var blevne vidner til det hele optrin og nu skulde optræde som redningsmænd. Først ned en bakke foran huset, saa stenspruten stod, saa op en anden, nu og da afbrudt af et

kraftigt spark bagud fra æslet mod de mest nærgaaende hunde, saa over en jevn flade bag huset, saa ved en heldig idé, der ledsagedes af et tredie og sidste trompetstød, en sving nedover tilhøire og lige ind gjennem stalddøren. Et øieblik efter var det forfulgte dyr udenfor al fare.

En nat kort tid efter blev forresten et andet og mindre exemplar af vore langører saa rent skambidt af hundene, at vi var nødsaget til at skyde den straks efter.

Ganske morsomt er det at se eskimoen fodre sine hunde. Han skjærer kjødet op i stykker paa en næves størrelse, stabler det hele op paa et bret, stiller sig ret foran det sted, hvor dyrene er bundne, og først naar de roligt og med blikket stivt fæstet paa kjødbrettet er opstillede foran ham, tør han begynde fodringen, da han alene paa denne maade kan kontrollere, at enhver

. . . . «Æslet foran, de 80 blodtørstige bagefter» . . . .

faar sit, ogsaa blandt de svagere dyr. Kjødstykke efter kjødstykke fanges behændig i luften af de opmærksomme dyr, indtil hele beholdningen omsider er besørget. Er de forskjellige hunde i spandet gamle bekjendte og vel vante til at fodres sammen, kan det hele løbe noksaa fredelig af; er derimod det modsatte tilfældet, bliver hele maaltidet til et eneste sammenhængende og voldsomt slagsmaal. Idelheletaget er eskimohunden overordentlig hengiven til at slaas. Gode venner slaas paa moro, det vil sige de napper i høiden ganske fredelig nogle haardotter ud paa hinanden, hyler en stund, hvorefter det hele er over. Men anderledes er det, naar to fremmede hundespand ved en forsømmelse tillades at komme hinanden saa nær indpaa livet, at de kan faa et tandgemæng istand. Da fyger ikke alene haardotterne i luften, men talrige bloddraaber sætter snart sine røde mærker paa sneen mellem de kjæmpende par.

Noget, der er karakteristisk for eskimohunden, er, at hvert spand stedse har sin konge, der, om den end ikke altid er den stærkeste, ialfald er den mest øvede og uforfærdede slaaskjæmpe blandt dets medlemmer, og mod hvis tyranniske luner ingen tør mukke. Naar nu to for hinanden fremmede spand for kortere eller længere tid sættes sammen, kommer selvfølgelig en meget vigtig kamp til at foregaa mellem kongerne i de to spand. Men samtidig kjæmpes der ogsaa tappert i de lavere rækker for nøie at komme paa det rene med hver enkelts fremtidige rangstilling. Først naar udfaldet af alle disse kampe efterhaanden er afgjort, begynder ligevægt at indtræde inden det lille samfund. Men den overvundne konge er som en knækket mand. Dens hale, der før bares høit paa ryggen, hænger nu sørgmodig ned mellem benene, og det før saa løftede hoved er blevet ludende, medens øinene skjelende følger enhver bevægelse hos den forhadte seierherre. Denne derimod spankulerer nu omkring mellem sine undersaatter, færdig til at revne af hovmod.

Der herjer imellem en farsot blandt de grønlandske hunde, der fra aar til andet bortriver et stort antal af dem, ja, som flere gange efter de indfødtes eget udsagn skal have truet med ganske at udrydde dem. Hos det enkelte individ ytrer denne sygdom sig paa den maade, at dyret lidt efter lidt taber appetitten, det bliver mere og mere grættent, kan ofte bide sin egen herre, indtil det tilsidst ganske taber sin forstand. Hvad sygdommens egentlige aarsag er, er det neppe endnu lykkedes nogen lægekyndig at udfinde; men bemærkningsværdigt er det, at den alene indfinder sig i den kolde aarstid samt sjelden før vintersolhverv, naar mørket er paa sit værste, eller efter marts jevndøgn, naar solen begynder at sprede lys og varme udover de øde landskaber. Den skal ogsaa blandt rævene fra aar til andet kræve et temmelig stort antal ofre. At den paa en eller anden maade staar i forbindelse med vinterens langvarige mørke, den overordentlig strenge kulde, mangelen paa drikkevand samt den stadige fortæring af sne og frossent kjød, kan der vel neppe være nogen tvil om.

Det siger sig selv, at en sygdom, hvis symptomer havde en saavidt stor lighed med sydligere egnes hydrophobia eller vandskræk, blandt os hvide mennesker maatte foraarsage noksaa alvorlig bekymring, da et par tilfælder af sygdommen indtraf blandt hundene ved Redcliffe House. Dog gjorde vi snart den erfaring, hvad ogsaa de indfødte bekræftede, at det ingenlunde

medfører nogen fare for et menneske, om det bliver bidt af et angrebet dyr.

Da det selvfølgelig for mulig fremtidige polarexpeditioner, hvis planer helt eller delvis maatte være byggede paa anvendelsen af eskimohunde som trækdyr, vil være af stor vigtighed under en mulig overvintring at kunne undgaa den ovennævnte sygdom, tør jeg udtale som min overbevisning, at dette uden vanskelighed lader sig gjøre ved anvendelsen af elektrisk eller andet kunstigt lys i vintermaanederne, endvidere ved en smule beskyttelse for dyrene under de strengeste kuldeperioder, servering af alt kjød i smeltet istedetfor i frossen tilstand, samt endelig rigelig uddeling af drikkevand.

I Nord-Grønland gjælder et giftermaal mellem hunde ikke sjelden for livstid, noget, der kunde synes at fortjene efterligning blandt letsindige gadehunde hele verden over. Ved vort vinterkvarter havde saaledes et temmelig betydeligt antal af hundyrene titel af frue.

Naar en hund ved vintertider skal føde, faar den anvist et leie paa en af sidebrixerne inde i den varme hytte, nær ved, hvor lamperne staar, og her forbliver den gjerne med sine hvalpe, indtil den strengeste del af vinteren er over. Ret som det er forsvinder den dog ud i kulden og mørket for at slikke sne fra marken, da forbruget af vand under diegivningen jo ikke er saa ganske lidet.

Neppe nogensteds faar hvalpe en elskværdigere modtagelse ved sin indtrædelse i verden, eller behandles de under opvæksten med en mere rørende og oprigtig kjærlighed end den, de bliver tildel i den fattige eskimos jordhytte. Husfaderen leger med dem og giver dem navne, husmoderen syr vakre, hvide halsbaand af bjørneskind til alle de mørkhaarede i flokken, medens børnene klapper dem og dægger for dem dagen lang.

I slyngelalderen.

Udpaa vaaren er hvalpene maaske saa store, at deres eier kan begynde at tænke paa deres opdrætning til trækdyr, hvorfor han en vakker dag forsyner dem med hvert sit lille sæletøi, og

saa tager han en eller to ad gangen ud paa kortere kjøreture sammen med de ældre dyr. Snart har de gjort sig fortrolige med svøben og med betydningen af de forskjellige tilraab, og deres opdragelse er endt.

Og disse beundringsværdige dyr var det, som alene satte os istand til at udføre den reise, hvis detaljer jeg i det følgende skal gaa over til at skildre.

VII.

Nordover paa den grønlandske indlandsis.

Neppe havde solen om foraaret 1892, efter et fravær af henimod fire maaneder, sat havisen, snefjeldene og bræerne omkring vort lille vinterkvarter i brand, førend livet begyndte at røre sig udenfor den før saa øde hytte. Ude paa de haarde snefaner strævede pelsklædte snedkere med fuldførelsen af skierne, slæderne og de mange andre gjenstande, der trængtes til den planlagte slædereise gjennem landets indre.

Omsider begyndte alting at komme iorden for vor afreise, og i løbet af april kunde vi endelig begynde at transportere al den proviant og udrustning, vi trængte under reisen, fra vort vinterkvarter ind til bunden af Mac Cormick-bugten, en strækning af noget over 20 km. Dette transportarbeide udførte vi ved hjælp af de nylig hos de indfødte erholdte trækhunde samt et par af vore nylavede askeslæder. Da endelig de forskjellige artikler var samlede inde ved bunden af bugten, stod endnu tilbage at flytte det hele op til indlandsisen, hvis nærmeste punkt paa dette sted befandt sig i en høide af omkring 600 meter over havet og i en afstand fra kysten af henved 4 km.

Den 30te april begyndte Dr. Cook, Gibson og jeg i forening med 5 velvillige eskimoer dette arbeide, der var overordentlig anstrengende og slidsomt, idet veien laa snart gjennem dybe snefaner, snart opover bratte stenurer, og hver ladning blev derfor ikke stor. Tre dage senere havde vi dog formaaet at fuldføre den værste del deraf, og vore nu noget utaalmodige eskimovenner kunde vi derfor hjemsende. Vi havde da nemlig flyttet

det hele depot op gjennem en brat, af store skarpe stene og snedriver opfyldt fjeldkløft, ved hvis øverste ende det nu befandt sig, eller i en høide af noget over 300 meter over havet. Vi havde i denne tid tilbragt nætterne under aaben himmel, og saa vel var vi beskyttede i vore pelse, at de 18 til 20 graders kulde (C.) ikke i ringeste grad formaaede at genere os under søvnen.

Den 3die mai kom Peary ledsaget af Matt samt resten af hundene fra vinterkvarteret, og samme dag fandt vi til vor behagelige overraskelse, at det lange, ujevnt skraanende fjeldplateau, der endnu laa mellem os og indlandsisen, netop var dækket af tilstrækkelig sammenhængende snefaner til at vi der kunde benytte vore slæder.

Efter to dages yderligere slid, hvorunder vore tyve kraftige hunde allerede var os til overordentlig stor hjælp, havde vi omsider opnaaet at faa det hele trukket op til indlandsisens rand, om end dog ingenlunde dermed, som vi saa smaat havde haabet, alle gjenvordigheder skulde være tilende. Deroppe, nær ved en liden fremstikkende fjeldkam, byggede vi os en rummelig snehytte, da himmelen efterhaanden havde faaet et mere og mere truende udseende.

Efterhaanden sprang der ogsaa ganske rigtig en snestorm op, der dog i begyndelsen ikke var stærkere end at vi paa stedet kunde foretage en midlertidig fordeling af proviant og udstyr paa de forskjellige slæder samt endvidere bestemme, hvor mange og hvilke trækhunde hver mand skulde have. Under dette arbeide begyndte Matt, der tidligere paa vaaren slemt havde forfrosset sin ene, nu forresten gjengroede hæl, at beklage sig over smerter i samme, hvorfor Peary blev nødsaget til at opgive den tanke, han i det sidste havde næret, nemlig under den første del af reisen at medtage sin tjener, der i løbet af vaaren havde faaet god øvelse i at behandle de viltre hunde. Matt blev derfor sendt tilbage til Redcliffe House.

Med hensyn til vor udrustning saa var den i mange henseender forskjellig fra tidligere expeditioners. De fleste af de artikler, hvoraf den bestod, saasom slæder, ski, soveposer og skindklæder, havde vi, som allerede tidligere bemærket, selv arbeidet i løbet af vinteren og vaaren af raamaterialer, medbragte fra Amerika, og var resultatet af temmelig omfattende experimenter og praktiske forsøg.

Hvad der væsentlig var lagt an paa, var at faa enhver gjenstand saa let som muligt, uden samtidig at ofre for meget af dens styrke.

Af slæder havde vi forfærdiget ialt 8 af tilsammen 4 forskjellige typer, uagtet vi neppe havde ventet at faa brug for mere end det halve af dette antal. Vor hensigt hermed var kun at være forberedte ogsaa paa det tilfælde, at vaar- og sommerføret paa indlandsisen ikke var som vi havde beregnet. Saasnart vi imidlertid var paa det rene med, hvadslags føre vi ialmindelighed vilde komme til at have, efterlod vi de 4 slæder, hvoraf en fladbundet, en anden næsten helt og holdent af jernblik samt et par med elfenbens-skoning under meierne, som de mindst brugbare, medens de øvrige fire, der alle paa det nærmeste var af samme type, med flade askemeier uden nogetsomhelst beslag, beholdtes for den lange reise. Den største af disse var 13 fod lang* og 2 fod bred samt var langs meierne forsynet med 6 tommer høie opstandere, hvorpaa tverstykkerne, der sammen med nogle langsløbende aske- og bambusstænger dannede ladningens underlag, hvilede. Dens meier var 4 tommer brede. De noget brudte vinkler mellem opstandere og tverstykker var opstivede med knæer af rensdyrhorn, samt alle de forskjellige stykker i hele slæden sammenføiede ved hjælp af sælskindssurringer. Den veiede 48 ℔ og kunde uden vanskelighed bære en vægt af 1000 ℔.

En anden slæde var nøiagtig af samme konstruktion, kun med den forskjel, at den var 2 fod kortere samt meiernes bredde 3½ tomme. Den veiede 35 ℔ og var beregnet for en maximumsvægt af omkring 800 ℔.

En tredie slæde, som jeg havde forfærdiget, var 10 fod lang samt 16 tommer tversover. Endvidere var dens meier 3 tommer brede med opstandere 2 tommer høie. Den havde den overordentlig ringe vægt af 13 ℔, samtidig som den tiltrods herfor under en større del af reisen havde en ladning paa omkring 400 ℔. Denne slæde var den eneste, der nogensinde kom tilbage til sit udgangspunkt.

Som fremkomstmiddel under vor færd benyttede de tre amerikanere udelukkende kanadiske snesko med undtagelse af Peary, der for en kortere tid anvendte et par lette ski. For mit eget vedkommende brugte jeg et par 9 fod lange askeski af egen tilvirkning, der holdt udmærket under hele reisen, om de end paa slutten begyndte at blive saa temmelig modne til en halvsaaling. I begyndelsen førte vi ogsaa med os som reserve endel

* Under den følgende reisebeskrivelse er overalt eng. maal og vægt benyttet; alene veilængderne er angivne i kilometer.

lette furuski, men de fleste af disse blev snart benyttede i kogekunstens tjeneste.

Vore klæder var næsten udelukkende forarbeidede af skind og var paa det nærmeste af samme mønster som de indfødtes. Paa overkroppen bar vi en renskinds-«koletah» med hætte, eller i stille mildt veir en sælskinds-«netcha». Vore benklæder, der rak til knæerne, adskilte sig alle fra hinanden hvad materialet angaar. Pearys var af sort og hvidt hundeskind, idet nogle

Overfladen af en bræ i Robertsons bugt (Verhoeffs bræ).

saadanne kort før vor afreise tilfældigvis havde været at opdrive, og disse var slig sammenføiede, at hans ben forfra var hvide, bagfra derimod ravnsorte, alene med en oplivende hvid plakat over bagdelen.

Dr. Cook havde renskindsbukser, Gibson bukser af bjørneskind, medens mine var af sælskind. De sidste kunde derfor selvfølgelig ikke maale sig med de andres i varme.

Paa fødderne havde vi sælskindskamikker med indvendige strømper af renskind eller ogsaa af tyk uld.

Paa kroppen bar vi desuden under vore skindklæder uld-

undertøi, samt paa hænderne i regelen votter af uld med andre af sælskind udenpaa.

Til vor dragt hørte ogsaa nødvendigvis et par snebriller, som omtrentlig ikke var af os paa den hele færd, da solen generede øinene næsten ligesaa stærkt om natten som om dagen.

I disse dragter var vi fuldstændig beskyttede mod kulden, ja ikke engang isørkenens gjennemtrængende vinde formaaede i nogen større grad at besvære os. Og dog veiede ikke denne dragt, undertøiet medregnet, over 15 ℔.

Paa hovedet bares i stille veir gjerne en tynd strikket kalot, idet skindhætten da var nede. Selv gik jeg dog under saadanne omstændigheder næsten altid barhovedet, da mit haar efterhaanden havde vokset sig meget langt og derfor ydede mig al den beskyttelse, jeg behøvede paa dette sted. Men begyndte vinden først at stryge os, om end noksaa let, om ørene, var vi ikke sene om at faa hætten op over hovedet.

Vore soveposer, der var gjorte af renskind med pelssiden vendt indad, var vistnok de letteste og varmeste, der nogensinde er blevne benyttede paa en arktisk slædeexpedition. De veiede 10 til 11 ℔, var aabne i den ene ende, og naar man vel var inde i en af dem, kunde man selv indsnøre dem rundt halsen saaledes, at kun hovedet stak frem af den temmelig tætsluttende pose. Dette, der selvfølgelig under søvnen var dækket af renskindstrøiens varme hætte, behøvede man derefter blot at lægge til rette paa en sneblok, en thekande eller en lignende dertil egnet gjenstand for at nyde en behagelig nats hvile.

Soveposerne var forøvrigt af mindre betydning for os end vi havde ventet, da vi meget snart fandt, at vore dragter, alene suppleret af et par tykke sovesokker, var tilstrækkelig varme til at sove i. Denne enkle methode medførte en ganske betydelig fordel for os i den henseende, at vi, naar vi i leirtiden pludselig vækkedes af vor søvn ved at en af hundene var løs, ikke længer behøvede at krybe ud af den varme sovepose og møisommelig trække kamikkerne paa, men istedet blot kunde reise os op som vi stod og gik, for straks at kunne gaa igang med dyrets indfangning.

Noget telt medbragte vi ikke paa grund af vægten, og i klart veir samt naar vinden ikke var altfor stærk sov vi derfor saagodtsom eller ofte ogsaa ganske under aaben himmel. I storm eller sneveir havde vi beregnet at søge beskyttelse i snehytter, byggede paa eskimovis, men denne plan opgav vi snart. Det tog for lang tid at bygge dem, og vore marscher var desuden

saa anstrengende, at vi med glæde sov hvorsomhelst vi bare kunde ligge ned. Derimod fandt vi, som vi senere skal se, paa andre mere tidsbesparende om end ikke fuldt saa effektive maader at beskytte os mod storm og sneveir paa.

Af instrumenter medhavdes 1 theodolit, 1 lommesekstant med kunstig horisont, adskillige minimums- og maximums-spiritus-thermometre samt almindelige kviksølv- og svingthermometre, flere aneroidbarometre, 1 teleskop, 1 anemometer eller instrument for maaling af vindhastigheden, flere kompasser samt 3 lommekronometre. Flere af ovennævnte instrumenter var forarbeidede af aluminium. Endvidere 2 specielt forarbeidede øieblikslotografiapparater af den bekjendte «Kodak»-type.

Et hypsometer eller kogebarometer, der var arbeidet hos en af de første instrumentmagere i New-York, og som efter planen skulde været benyttet ved siden af aneroidbarometrene under høidemaalinger i det indre, viste sig under en prøve kort før vor slædereises begyndelse at være saa skjødesløst udført, at det desværre ikke lod sig benytte. Det blev derfor ikke engang medtaget paa færden.

Endvidere medbragtes en Winchester repeterrifle, endel ammunition, en liden æske med medicin, for det meste i fast form, flere tuber med vaselin, sysager, knive etc.

For distancemaaling under marschen benyttede vi et saakaldt odometer-hjul, et let konstrueret træhjul, 6 fod i omkreds, der var fæstet bagefter en af slæderne. Dettes axe var forsynet med et instrument, hvorpaa antallet af hjulets omdreininger kunde aflæses og den tilbagelagte distance saaledes med lethed udregnes. Vi fandt dette apparat yderst hensigtsmæssigt og nyttigt, og da det ikke tidligere er benyttet paa arktiske expeditioner, kan jeg med tryghed anbefale det paa fremtidige slædereiser.

Vor kogning udførte vi med en liden spirituslampe, paa hvilken vi i løbet af en times tid kunde lave ryghed ertesuppe eller the for fire mand.

Pemmikan, d. e. tørret og malet kjød blandet med smeltet talg, var under hele turen vor hovednæringsartikel. Ved siden heraf havde vi beskøiter, lidt smør, hvorfra saltet var fjernet, Knorrs ertemel, kondenseret melk samt for vore lunchmaaltider kjødpulverchokolade. Vi fandt en diæt, sammensat af disse artikler, fuldstændig tilfredsstillende og kom til at holde saa meget af den, at vi endogsaa efter vor tilbagekomst til vinterkvarteret med glæde kunde tage os et maaltid deraf.

I et par dage forblev vi ved den før omtalte snehytte, den første af vore leirpladse paa indlandsisen, dels beskjæftigede med fordelingen af proviant og udrustning paa de forskjellige slæder, dels ogsaa opholdte paa grund af den stærke storm, der efterhaanden var begyndt at feie nedover skraaningerne ved vor leir.

Den 8de april gjorde vi et forsøg paa at avancere. Men den steile stigning i forbindelse med det voldsomme snefyk ret i vore øine betog hundene modet, og vi var nødte til igjen at opgive

Udsigt fra vor anden leir paa indlandsisen.

det. Lidt senere, da vinden syntes at være noget svagere, forsøgte vi os atter, og det lykkedes os da virkelig ogsaa at flytte en del af provianten noget over en kilometers vei i skraa retning indover den første af de tre sammenhængende, svagt hvælvede snekupler, hvoraf den tunge af indlandsisen, vi dengang befandt os paa, bestod. Her opførte vi en ny snehytte netop som stormen stærkt tiltog. Sneen paa dette sted var imidlertid lidet skikket for hyttebygning, og vort bygværk blev derfor nødvendigvis saa lidet, at det kun kunde rumme to af os, hvorfor Peary og Gibson straks vendte tilbage til vor gamle iglu (esk. for snehytte) længere

nede. Nu fulgte 36 lange timer, hvorunder vi paa hver vor kant holdtes fuldstændig fangne af den rasende storm i vore smaa celler.

Baade doktoren og jeg sov som stene de første 10 timer af vort fangenskab, og i løbet af den tid havde vinden arbeidet og filet saa længe paa vor skrøbelige hytte, at den paa flere steder i sammenføiningerne begyndte at «lække». Og ind gjennem disse lækager stod der en røg af fin støvsne, der langsomt og forræderisk lagde sig i et stedse voksende lag henover vore trætte lemmer. Da vi vaagnede, var vi halvt nedsneede, hvorfor vi senere stadig maatte flytte og vrikke paa os for at holde os paa overfladen.

Men da vi efter stormens ophør omsider kom udenfor, mødte der os et trist syn. Vore slæder var næsten begravede under de mægtige, haarde snefaner. Et par større blikkasser, der indeholdt beskøiter, var forsvundne, idet de af vinden var blevne feiede ud for den steile skraaning og ned i en dyb, utilgjængelig bræsænkning. Et halvt snes af vore hunde havde, rastløse som disse dyr altid er under snestorm, gnavet af sine sæletøier eller trækremme og derved kommet løs, medens tre af de øvrige var stærkt angrebne af den allerede før omtalte vandskræklignende sygdom (esk. pøblakto) og nu allerede var døende. Dette saa selvfølgelig høist betænkelig ud for os, da vi jo maatte være forberedte paa, at da ogsaa de øvrige kunde blive angrebne. I saa tilfælde skulde vor reise neppe have faaet den længde, den i virkeligheden fik. Sultne som de løse hunde naturligvis var blevne i den lange fastetid, havde de fortæret alt spiseligt, der endnu ikke var begravet under sneen. Heldigvis var dog dette en ubetydelighed, da al vor proviant var pakket i hermetiske og for hundetænder temmelig uangribelige blikkasser. Men indfangningen af de løse dyr, af hvilke de fleste endnu langtfra havde vænnet sig til sine nye herrer, var forbundet med vanskeligheder og taalmodighedsprøvelser, der bragte vort ellers saa freidige mod til at synke temmelig langt ned imod nulpunktet.

Vor sædvanlige methode var at lokke dem hen til os ved at kaste ganske smaa stykker af pemmikan henover paa sneen. I et gunstigt øieblik gjaldt det saa at gjøre et ilsomt greb mod dens nakke, holde den godt fast og trykke dens hoved ned i sneen, indtil en anden kunde sætte dens sæletøi paa eller bringe det iorden. «Naar dette gjordes med den øvelse, som en ofte gjentagen praksis hurtig gav os», siger Løitnant Peary i en kortere

beskrivelse af færden, der i 1892 offentliggjordes i New-Yorker-bladet «The Sun», «kunde det som regel løbe af, uden at man blev bidt mere end to eller tre gange.» Med to af vore hunde var det imidlertid ved denne anledning en anden sag. Disse var det nødvendigt at fange med dobbelte lassoer, og først naar de to liner strammedes en fra hver side samt en mand holdt dyret med et kraftigt tag i nakken, blev det muligt for en fjerde person at sætte den i en ny sæle eller reparere den gamle.

Da de løse dyr atter var under kontrol og de øvriges fast indsneede trækremme var udgravne, kunde vi igjen begynde at tænke paa vor fremrykning. Først maatte den resterende del af udrustningen afhentes nede ved den første iglu, og da dette ikke uden besvær var udført, gik vi igang med at bringe det hele videre fremover, dog fremdeles i flere vendinger.

Med dette langsomme og særdeles nedtrykkende arbeide fortsatte vi nu i flere dage, indtil vi endelig den 14de mai havde passeret alle sænkninger og steile modbakker, der dog heldigvis uden undtagelse var fri for sprækker eller større ujevnheder, og fra nu af laa indlandsisen mægtig og jevnt skraanende opover mod nordost, skinnende intenst i det stærke solglar.

Fra dette tidspunkt af begyndte vi regelmæssig at reise om natten, naar solstraalernes reflex fra sneen generede øinene mindst, hvorimod den betydelig varmere dag blev viet til søvnens samt the- og ertesuppe-kogekunstens guder.

Vi befandt os da i en høide over havet af omkring 3500 fod og ca. 20 km. fjernede fra bunden af Mac Cormick-bugten. Fire af vore hunde var i de foregaaende dage døde af «pøl.lakto», saa vi nu kun havde 16 tilbage af de oprindelige 20. De kasserede slæder samt alle artikler, som paa nogen maade kunde ansees for overflødige, blev her efterladte, og sent om aftenen den samme dag drog vi afgaarde med hele vor udrustning, der dengang, slæderne iberegnet, veiede omtrent 1800 ℔.

Det lykkedes os i løbet af natten at tilbagelægge en strækning af 8 km., med hvilket vi, under hensyn til den endnu temmelig seige stigning, var særdeles fornøiede. Udpaa morgenkvisten blæste der op en noksaa stærk vind, der fik sneen til at staa i røg omkring. Men at genere os i vor søvn formaaede den dog ikke.

Jeg vil fra nu af for en stor del citere mine dagbogsoptegnelser fra denne tid, da de visselig i al sin korthed vil give et klart indtryk af de mange karakteristiske sider ved den følgende reise i ørkenen.

Mandag morgen den 16de mai 1892.

Vi kom først afsted ved 11-tiden igaaraftes. Tykt veir og tungt føre i de første par timer. Himmelen klarnede derefter op, saa vi snart havde straalende solskinsveir. Slog leir kl. 7 imorges efter at have avanceret 11 km. Før vi tørnede ind i soveposerne havde vi et muntert aftensmaaltid, eller om man vil, en frokost, bestaaende foruden af den sædvanlige kop med ertesuppe samt et stykke pemmikan, af en stor portion rygende kjødpulverchokolade, en sjelden ret, som jeg trygt tør anbefale enhver i sandhed trængende.

Tirsdag morgen den 17de mai.

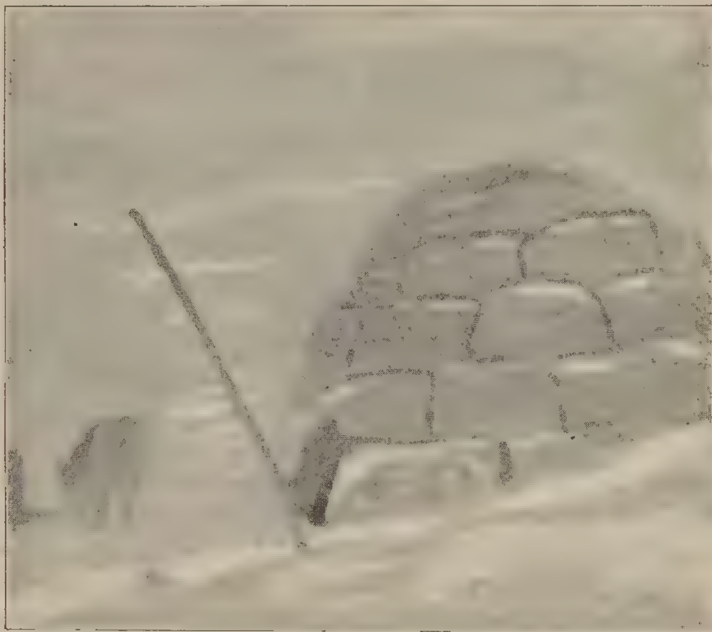
Ogsaa igaaraftes først afsted ved 11-tiden. Marschen gik for en stor del gjennem løs nysne, der i forbindelse med temmelig stærk stigning gjorde, at slæderne gled tungt. Ved midnatstider tabte vi de sidste blaalige reflexer af landet i syd af sigte. North Humberlandøens fjerne snekupler, bølgende urolig langs de sitrende sneskavler i vor nærhed, var den sidste landkjending, vi saa. Kl. 7 morgen efter 16 km.s avanceren slog vi leir. Vi er nu tilsyneladende paa det høieste punkt mellem Inglefield Golf og Kane Basin, og foran os skraaner indlandsisen langsomt, næsten umærkeligt nedover mod nord og nordost.

Kl. er nu ½9 om morgenen, hvilket svarer til kl. 2 middag i Christiania, og frihedsstemningen er nu paa sit høieste der hjemme i fædrelandet. Men ogsaa heroppe paa de snehvide skraaninger, hvor vort lille følge tilsammen kun danner en sort prik, neppe synlig paa nogle faa kilometers afstand, ogsaa heroppe rinder den norske frihedsdag os i minde. Ofte nok har jeg i vinterens løb fortalt mine kamerater om den, og Dr. Cook, hvis heldige vuggegave det er at kunne lave gode og nyttige ting af en ubekvem materie, foreslog straks, efterat vi havde slaaet leir, at benytte en brukken granski til en flammende kogeild; hvorefter han, som han sagde, skulde lave os en ret, som kunde sætte os i humør.

Og han holdt ord; thi sjelden har vel nogen af os fortæret et maaltid med tilfredsere miner eller med større velbehag end hin 17de mai morgen. Jeg tilføier ligesaagodt opskriften paa doktorens nyopfundne ret: Man kommer udi en liter varm ertesuppe nogle knause pemmikan. Er pemmikanen haardfrossen, ophugges den med en øks i mindre partier, hvorved disse smelter hurtigere. Det hele omrøres over en ild, indtil en tyk grød

erholdes, der er velsmagende samtidig som den ogsaa, nydt med maade, er forholdsvis let fordøielig.

Den 18de og 19de mai gjorde vi for første gang noget længere marscher, idet vi paa begge disse dage tilbagelagde henved 35 kilometer. Den 20de nødsagedes vi derimod til at slaa leir tidlig, efter kun 18 kilometers avanceren, idet vi under marschen blev overfaldne af en heftig sydøstlig vind med snetykke, der tvang os til at stanse. Vi gik straks igang med bygningen af en snehytte. Men sligt kræver sin tid, og imidlertid

Vor snehytte nær Humbolt-bræen under stormen den 20de—22de mai.

tiltog vinden til en rygende snestorm. Det var derfor paa høie tid, da vi omsider fik os indlogerede indenfor hyttens lune vægge. Kogeapparatet kom igang og tungen paa glid, og under lun passiar fortærede vi vort aftensmaaltid. Omsider sank dog samtalen hen, og søvnen forsøgte at vugge os i sine lykkelige drømmerier. Halvt slumrende lyttede vi til stormens brusen udenfor, idet den snart hævede sig som til en tordnende tale, snart sænkede sig til en sagte hvisken.

I to dage holdt stormen os bundne i vor hytte. Dette ufrivillige ophold vilde vi vistnok sat mere pris paa, hvis vi dengang havde tænkt, at der skulde hengaa halvtredie maaned, inden vi næste gang kom under tag.

Først søndag den 22de mai stilnede vinden saa meget, at vi kunde tænke paa at røre paa os. Under udgravningen af vore nedsneede slæder fandt vi til vor ærgrelse, at 6 af vore 10 smaa syltetøipakker, den eneste luxus i expeditionens proviantforraad, var sporløst forsvundne. Forklaringen dertil fik vi snart. Hundene havde under stormen som vanligt benyttet mangelen paa tilsyn til at gnave sine remme over og derefter at aflægge vore slæder et besøg og saa kastet sig over det første det bedste spiselige, som da var syltetøiet. Men de stakkels syndere fik jo ogsaa lide derfor; thi den uvante lækkerbisken bekom dem, efter alle ydre kjendetegn at dømme, ikke videre vel.

Stormen havde imidlertid gjort sneens overflade glat som porcelæn, saa vi trods ujevnhederne snart kunde indvinde det forsømte. De to følgende dage tilbagelagde vi tilsammen over 70 kilometer og benyttede herunder hverken snesko eller ski.

Om morgenen den 24de mai var vi naaede ret østenfor Humbolt-bræen og var da i 210 km.s afstand fra Mac Cormickbugtens bredder.

Straks efter endt maaltid meddelte Peary os, at det tidspunkt nu var kommet, da vort lille selskab, i overensstemmelse med planen, maatte dele sig, og to af dets medlemmer vende tilbage til Redcliffe House. Sagen var, at den reise, der laa foran os, maatte antages at blive af mere end almindelig udstrækning, om dens formaal — bestemmelsen af det grønlandske fastlands udstrækning nordover — skulde kunne opnaaes. Det gjaldt derfor for os saavel at kunne reise hurtig som ogsaa at kunne medføre proviant for et længere tidsrum.

Da nu en hund paa indlandsisen under nogenlunde gunstige omstændigheder kan trække op til 125 eng. ℔ og selv kun fortærer 1 ℔ pemmikan pr. dag, var det det ønskeligste for os at have det størst mulige antal hunde i forening med de færrest mulige personer. Thi derved vilde man ikke alene blive istand til at medtage proviant for saa meget længere tid, men ogsaa et fuldstændigere udstyr af videnskabelige instrumenter. Vor hundestyrke bestod paa den tid af 16 dyr, et antal, der med den øvelse, vi allerede havde opnaaet, nok kunde greies af to personer, hvorfor at fortsætte længer for os alle maatte ansees for forkasteligt. Tre kunde rigtignok været baade behageligere og sikrere i tilfælde af uheld under reisen, men dette tal var udelukket, idet det ikke kunde ansees for raadeligt at sende en mand alene hjem til vinterkvarteret fra det afsides liggende sted, hvor vi befandt os.

Løitnant Peary bad nu den af os, der maatte være villig til at følge ham paa den videre færd nordover, om at melde sig, og det viste sig, at hertil var vi alle villige. Saa udvalgte han mig til sin ledsager, og dermed var, for mit vedkommende, det forløbige maal naaet, som jeg havde sat mig allerede den dag, jeg i Philadelphia havde meldt mig som deltager i expeditionen.

Vi sov nu for sidste gang i leir sammen, indtil vi udpaa eftermiddagen tørnede ud, for straks at begynde de nødvendige forberedelser før skilsmissen. Gibson og doktoren fik en af de mindre slæder og to af hundene samt proviant for 12 dage til hjemreisen. Selv overtog vi alle de øvrige hunde, ialt 14, samt resten af slæderne, som vi fæstede bag hinanden i tauge. De indeholdt tilsammen en proviantbeholdning af omkring 1200 ℔.

Slæderne blev nu surrede og hundene forspændt, og snart var vi færdige til at sætte os i bevægelse. Saa fulgte nogle gjensidige haandtryk, svøberne knaldede, og vi befandt os atter underveis, Gibson og Dr. Cook sydover mod Redcliffe House, vi andre nordøstover til det fjerne ukjendte maal ved Grønlands Nordkap. Det var noget vist høitideligt over denne adskillelsens time, og sent vil vi nok alle glemme det øieblik, da vi ved midnatstider langsomt tabte hinanden af sigte midt ude i den ensomme sneørken. Fra nu af afhang expeditionens udfald kun af to menneskers skjæbne.

Vi opnaaede kun at tilbagelægge omkring 6 km. den nat, og for første gang slog vi udpaa morgensiden vor leir alene.

Torsdag morgen den 26de mai.

Vi tilbagelagde inat kun 16 km. Grunden til, at vi ikke opnaaede mere, var at den ene af de to større slæder ved 11-tiden sprang istykker langs hele den ene side, idet alle de 5 egetræs opstandere knækkedes ved at slæden voldsomt slingrede nedover en haard snefane, indtil meien tørnede braat mod en ujevnhed. Vi havde selvfølgelig intet andet at gjøre end hurtigst muligt at forsøge at udbedre skaden. Vore reserveliner maatte frem og votterne af, og i tre timer var vi derefter beskjæftigede med at surre vore to større slæder sammen til en, der paa denne maade kom til at have tre meier, idet den løsslaaede meie og de andre vragstumper simpelthen havde maattet fjernes.

Under hele operationen blæste der en bidende kold vind, der uophørlig tvang os til at putte vore forfrosne hænder ind paa maven. Omsider var vi dog færdige til at fortsætte, og fornøiede var

vi, for ved midnatstider er ikke indlandsisen netop det sted, hvor det er nogen behagelighed at sidde i timevis og pusle med finere haandarbeide.

I tre nætter havde vi nu temmelig ringe fremgang, nemlig respektive 24, 8 og 6 kilometer, idet sneen var dyb og løs og føret tungt.

Den 28de mai skjød vi den første hund. Eftersom proviantbeholdningen lidt efter lidt mindskedes og slæderne derved gjordes lettere, kunde vi nemlig af og til tillade os at indskrænke vort hundehold. Derved opnaaede vi ikke alene en besparelse i proviantforbruget, men ved at benytte de slagtede hunde som foder for de øvrige erholdt vi samtidig et tillæg af friskt kjød, der for os var af ikke ringe betydning. Vi fik efterhaanden en stor øvelse i at flaa og partere hunde; dog forblev det altid vor ubehageligste beskjæftigelse paa indlandsisen, og det var med saart hjerte, at vi lidt efter lidt skiltes fra disse dyr, der efterhaanden var blevne os saa kjære. I begyndelsen var der meget faa af dem, der havde nogen appetit paa kjødet af sine faldne kamerater; men senere, da hungeren blev mere følelig, lærte de snart at sætte pris paa det.

Mandag morgen den 30te mai.

Vi har fremdeles løs sne og tungt føre, men da vi inat tillige havde en svag heldning nedover i vor kurs, viste odometret efter 10 timers marsch til vor glædelige overraskelse 24 km. Land fik vi isigte kl. 4 imorges til nordvest. Vi har nu klart solskin, men samtidig som vanlig en skarp bris fra det indre, der faar den fine støvsne til at hvirvle høit omkring os. Ubehagelig er den, da den trænger sig ind overalt paa os og smelter ved legemets varme.

Tirsdag morgen den 31te mai.

Dagen blev en stor sukces, idet vi noget over midnat fik fint føre med haard pakket sne, og da vi ved 6-tiden stoppede, havde vi tilbagelagt hele 32 km. Veiret er fremdeles klart med skarp vind. Nedover mod nord og nord-nordost sees i det fjerne snedækte fjeldplateauer. Det er sandsynligvis egnene om Petermannfjorden.

Onsdag morgen den 1ste juni.

Vi havde kun marscheret en ganske kort strækning efter opbruddet fra vor sidste leirplads, da vi med et opnaaede en vid

og udmærket udsigt over Petermann-fjorden i hele dens udstrækning. I baggrunden kan vi i den overordentlig klare luft gjennem dens munding, der med de høie lodrette fjelde paa siderne danner ligesom en mægtig port, se lige ud i Hall Basin eller betydelig nordenfor den 81de breddegrad. Længer mod nord ser vi indlandsisen fremdeles strække sig saa langt, øiet kan række i midnatssolens matte straaler.

Passage over kjæmpesprækker nær Sherard Osborne-fjord.

Allerede tidlig stansede vi, da vi paa grund af mægtige revner i isen foran os ikke længer kunde fortsætte i vor kurs. Fra vor leir er vi nu beskjæftiget med at tage peilinger til de landstrækninger, der er isigte, samt endel astronomiske stedsobservationer. Temperaturen er i middagssolen + 25° C., i skyggen samtidig ÷ 5°, og ikke et vindpust rører sig.

Torsdag morgen den 2den juni.

Forlod «Camp Petermann» inat, men maatte for at undgaa de omtalte revner, af hvilke flere var af en enorm bredde, forandre vor kurs fra nordost til ret øst, hvilken retning vi holdt under hele vor sidste marsch, ialt 16 km.

Fredag morgen den 3die juni.

Begyndte marschen kl. 6 igaaraftes og holdt os paa farten uafbrudt i $10^1/_2$ time med undtagelse af en kort hvil ved midnatstider. Ialt tilbagelagde vi ifølge vort odometer næsten nøiagtig 34 km. Veiret er fremdeles glimrende. Vi slagtede en anden hund idag og delte den ud mellem de øvrige. I nogle faa minutter var den fortæret. Vi har nu 12 tilbage.

Natten til den 4de havde vi tungt føre med dyb løs sne, saa vi opnaaede kun at tilbagelægge noget over 16 km. Under den følgende marsch bedrede det sig dog noget, saa vi tiltrods for en stigning af 700 fod fra marschens begyndelse, indtil vi stansede, alligevel kunde regne yderligere 24 km. til vor favør. Vi var da ifølge vore aneroidbarometre i en høide af 5 500 fod over havet. Under den første halvdel af den næste marsch steg vi nu yderligere, saa vi ved midnatstider havde naaet en høide af 6 000 fod, hvorefter vi atter jevnt og langsomt begyndte at gaa nedover. Vi tilbagelagde under denne marsch 28 km. Den følgende reise blev meget kort, nemlig kun noget over 16 km., idet vi blev opholdt i længere tid ved den foregaaende dags leirplads for at tage observationer.

Den næste nat bar det fremdeles nedover, og da vi desuden underveis fik en stærk sydlig vind i ryggen, lykkedes det os i mindre end 10 timer at tilbagelægge 32 km. Under den derpaa følgende marsch paa 34 km., der gjordes under de samme terræn- og veirforholde som den foregaaende, kom de grønlandske kystfjelde paa ny isigte, efterat vi nu i henimod en uge havde befundet os «i rum sø». Den sidste del af marschen havde tildels gaaet over blanke isflader, samtidig som terrænet havde skraanet betænkelig brat nedover mod nord og nordost. Da vi stansede den morgen, var vi i virkeligheden gaaet i en fælde, som det skulde koste os adskillige dages anstrengelser atter at komme ud af.

Om natten mellem den 9de og 10de juni var den sydlige vind øget til stærk storm med voldsomt snefyg, saa vi intet andet havde at gjøre end at holde os taalmodig under en let oljepresenning, vi havde medbragt, og som vi paa midten havde hævet noget ved hjælp af et par snesko. Men tæt var denne improviserede sovesalon paa langt nær ikke. Gjentagende gange maatte vi derfor sope sneen i masser bort fra vore pelse og vort lille kjøkkenstel.

Om aftenen den 10de juni var veiret atter straalende vakkert, saa vi efter nogle observationer straks besluttede os til at fort-

sætte reisen. Men vi havde neppe avanceret en halv time efter vor start, førend vi fandt vor nordostkurs afskaaret af mægtige sænkninger i isen, løbende østover ind i landet fra bræerne ved bunden af en fjord til nordvest af os, som vi dengang antog at være Sherard Osborne-fjord, men som senere viste sig at være St. George's. Isen var nede i disse brede sænkninger ganske skinnende blaa og blottet for sne, samt overalt gjennemskaaret af mægtige mørke revner. Vi skjønte nu, at vi var kommet for nær et af kyststrækningernes mægtige brækomplexer, og at vi befandt os paa skraaningen nedover mod en farlig gryde, som det hurtigst muligt gjaldt at komme bort fra.

«Det tog to hele dage,» skriver Peary, «af det haardeste og mest nedslaaende arbeide under den hele færd igjen at komme op paa de jevne snedækkede skraaninger længere mod øst. Og i disse to dage tabte vi omkring 25 km. af den fremrykning mod nord, som vi saa surt havde opnaaet. Bratte, isede skraaninger, som vi maatte arbeide os opover mod den rasende vind, tog haardt paa vore slæder og trættede vore hunde, samtidig som Astrup og jeg plagedes af idelige fald paa de glatte isflader.»

Under dette arbeide fik Nalegaksuak, vor bedste hund og kongen for hele flokken, forstrukket en sene i et af sine ben, saa den blev arbeidsudygtig. Saa lod vi den gaa løs bag slæden en dags tid, men herunder forsvandt den. Rimeligvis er det stakkels dyr blevet saa udmattet underveis, at det ikke længer har kunnet fortsætte.

I en af disse dage mistede vi tillige i en sprække vort udmærkede teleskop, ligesom vi ogsaa engang var nærved at tabe en af vore bedste hunde paa lignende maade. Pludselig forsvandt nemlig Lion, som den hed, fra sneens overflade, og da vi forsigtig nærmede os op til stedet, fandtes den hængende ca. 3 meter nedenunder, svævende over et dybt svælg, men til al lykke udenfor fare; thi trækremmen, som forbandt dens sæletøi til slæden, havde holdt. I en fart fik vi den op igjen, og med halen mellem benene blev den atter placeret mellem sine mere letbenede kamerater.

Selv efter at vi atter naaede op i en høide af 6 000 fod paatraf vi uafladelig mægtige revner i isen, der tvang os ud af vor nordostlige kurs. Først natten til den 15de juni kunde vi igjen optage denne og tilbagelagde under den følgende marsch i 9 timer noget over 21 km. Grunden til denne korte strækning var det uhyre tunge føre, vi havde i den dybe løse sne. Hele

dagen blæste der en stærk syd-sydvestlig vind med fygsne. Det tunge føre, vi havde, tydede paa, at vi var ifærd med at komme for langt ind i det indre, hvor sneen gjennemgaaende er løsere end ved kysten, hvorfor Peary den følgende nat satte kursen ret nordover, for igjen at komme noget lavere ned. Thi vi var da i den temmelig anseelige høide af 6 300 fod. Vi riggede op seil under denne marsch, uden at vinden dog havde styrke nok til at hjælpe os synderlig fremover. Lige efter vor start brak vor store slæde atter istykker, hvilket forsinkede os tre timer med reparationsarbeide. Da vi derfor endelig slog leir, havde vi kun tilbagelagt en meget ringe strækning, specielt da vi under den sidste del af marschen paa grund af det slette føre havde maattet bringe vore slæder frem i to vendinger. Vi slagtede samme dag atter en hund, hvorefter vi kun havde 10 tilbage.

Ogsaa under den følgende marsch maatte vi tage slæderne frem i to vendinger, hvorved vi kom til at tilbagelægge en tre gange saa lang veilængde som den, vi i virkeligheden avancerede, eller 30 km. istedetfor 10. Samme nat iagttog vi en falk, der kom flyvende vestenfra, svævende tæt forbi vor leir, for derefter temmelig snart at forsvinde i øst. Vi kunde ikke undlade at betragte dette som et tegn paa, at Grønland ved den bredde, hvorpaa vi dengang befandt os, neppe kunde have nogen betydeligere vidde fra vestkyst til østkyst.

Lørdag morgen den 18de juni.

Vi kom ingen vei idag. Sydveststorm med snefyg og for første gang en luft saa mild, at sneen kladdede under meier og ski. Vore hunde negtede tilslut at arbeide, efterat vi i henimod en time forgjæves havde søgt at faa slæderne igang. Vi har senere fordrevet tiden, saa godt vi har kunnet, med at sove, smaasnakke og spise under vor presenning, men hver eneste traad, vi har paa kroppen, er vaad, saa det ikke har været saa overvættes koseligt, som en kunde tro.

Ogsaa den følgende nat mislykkedes vort forsøg paa at fortsætte reisen, hvorfor vi taalmodig maatte afvente koldere veir og bedre føre. I mellemtiden benyttede vi tiden til at losse og omlade vore slæder, hvorunder enhver, selv den mindste artikel, der ikke absolut maatte ansees som uundværlig, lodes tilbage. Blandt disse var foruden en af vore to soveposer ogsaa vor medicinbox, der neppe veiede mere end et par pund. Men paa denne maade opnaaede vi dog idethele at blive kvit omkring 75 pund.

Mandag morgen den 20de juni.

Vi havde inat klart veir med 8 til 10 graders kulde, men maatte ikke destomindre tage vore slæder frem i to vendinger, og det uagtet vi ingenlunde sparede vore egne kræfter under trækningen. Vi avancerede derfor ialt neppe 10 km.

Tungt føre nær den 82de breddegrad.

Den følgende nat var føret langt bedre, men neppe var vi komne vel underveis, førend vi paany fik land isigte, dennegang ret foran os, nemlig den virkelige Sherard Osborne-fjords kyster. Vi blev altsaa endnu engang nødt til at afvige fra vor kurs og sætte østover. Da vi om morgenen, efter 26 km.s avanceren, stoppede, blæste der, som sædvanlig saa nær kysten, en voldsom vind fra det indre, der førte fygsneen ind gjennem selv de fineste aabninger i vore dragter.

Onsdag morgen den 22de juni.

Neppe havde vi tilbagelagt 13 km. fra vor sidste leir, førend vi befandt os inde i en saadan labyrinth af kjæmpesprækker, at vi ikke længer kunde fortsætte gaarsdagens østlige kurs. Heller ikke var vi tilbøielige til at ville gaa den samme vei tilbage igjen, som vi var komne, hvorfor vi straks gav os ifærd med at undersøge styrken af de snebroer, der hist og her forbandt de modsatte sider af de mægtige revner, og ad hvilke vi muligens kunde komme over dem.

De befandtes at være mere end solide nok for øiemedet, men vi maatte til gjengjæld nøie os med en sydøstlig kurs. Mange af de revner, vi den nat passerede, var over 30 meter i bredden og neppe nogen under 15 meter. Hundene syntes ligesom at ane, at der var en

smule risiko forbundet med passagen af dem, idet de i regelen nølede, førend de indlod sig derpaa. Men saasnart de skjønte, at der ingen anden udvei var og at de maatte gaa, satte de gjerne i sligt jag, at vi havde vanskeligt for at følge dem.

Forresten hændte der os et par uheld under denne marsch, der dog heldigvis ikke var af en alvorligere art. Engang faldt nemlig to af vore hunde ned i en spræk, en anden gang den bagerste slæde, der indeholdt alt vort skibsbrød samt et betydeligt kvantum pemmikan. Alene en fremstaaende isafsats nær randen af sprækken, der for et øieblik holdt slæden oppe, indtil løitnant Peary og jeg kunde ile til og faa den halet op, reddede den fra uundgaaeligt at forsvinde i dybet.

Paa grund af de mange hindringer, som passagen af revnerne lagde os iveien, var vor fremgang kun langsom, men ved at fortsætte marschen i hele 11½ time opnaaede vi dog, at odometeret om morgenen udviste en tilbagelagt distance af 27 km.

Under den følgende marsch, som omfattede en strækning af 30 km., kunde vi atter slaa ind paa vor gamle nordostkurs, i hvilken vi fremdeles fortsatte under de to næste marscher paa resp. 28 og 33 km.

Vi var nu i en jevn høide af 6000 fod og havde et glimrende solskinsveir med saagodtsom ingen vind. Udsigterne til at naa vort maal var lysere end nogensinde; thi ikke alene syntes alle vanskeligheder nu at være passerede, men vi var endnu i besiddelse af proviant nok for en betydelig forlængelse af vor reise, samtidig som vi selv og hundene alle var i den bedste kondition.

Intet under, at vi var i et ypperligt humør i disse dage. Under marschen kunde jeg endog af og til høre Peary plystre, uagtet jeg kan forsikre, han tilhører de mindre musikalske individer i samfundet, medens jeg selv efter fattig evne sang norske viser, saa hundene, ret som det var, maatte vende sine hoveder med de kloge, spørgende øine rundt for at forvisse sig om, at det dog var et menneske, de fremdeles var i følge med.

Natten til den 26de tilbagelagde vi atter over 32 km. Den følgende dag var søndag. Jeg blev oppe indtil middag for at tage en breddeobservation, da jeg var meget spændt paa at vide, hvor langt nord de sidste seige marscher havde bragt os.

Resultatet var 81° 58′, hvilket jeg straks meddelte løitnant Peary. Der blev ikke sagt mange overflødige ord af nogen af os paa indlandsisen; vi nøiede os i regelen med at tænke hver for os, og det er ikke frit for, at jeg den dag, før jeg sovnede,

lod tankerne faa vinger at flyve med. Nordover fløi de forbi de nærmeste breddegrader, indtil de naaede op imod den 85de parallel, hvor jeg i fantasien havde udmalet mig, at det grønlandske fastlands nordligste spids var beliggende. En uge mere, og intet i verden skulde forhindre os fra at være der. «Bare indlandsisen ikke slaar klik, — — bare den ikke stanser. — — Hvorfor gik vi saa raskt nedad bakke idag?» — — «Var det ikke, fordi det lider paa det sidste med den «keiserlige høivei», som Peary har døbt den?» — — «Skal vi virkelig opleve at komme længere nord end noget andet menneske, — lige hen i polens umiddelbare nærhed, — — og med saa simple midler?» — «Her er kræfter og begeistring nok, — — bare den forbistrede indlandsisen nu ikke braastanser.» Saaledes laa jeg længe og fantaserede, førend jeg sovnede. Det var den blandt polarforskerne saa kjendte «arktiske feber», der omsider for alvor var kommen over mig.

Men livet er fuldt af bitre skuffelser. Neppe var vi underveis nordostover den samme aften, førend vi fik land isigte ret i vor kurs. I nord-nordvest kunde vi tydelig følge indløbet til en betydelig fjord mellem de høie, mørke kystfjelde, og det var denne fjord, hvis fortsættelse vi nu saa i nordostlig retning. Altsaa atter en forhindring at arbeide sig rundt. Endnu engang blev kursen forandret til ret østover, men da veiret efterhaanden var blevet overskyet med snetykke, saa vi ikke længer kunde se land, samtidig som vi hurtig begyndte at gaa nedad bakke, fandt Peary det raadeligst at stanse og afvente klarere veir.

I de følgende 4 døgn gik vor kurs helt sydøstlig, fremdeles paa grund af den nævnte fjord — Victoria Inlet —, der aldrig syntes at ville tage nogen ende, saa vor mistanke om, at den muligens strakte sig som en kanal mellem vest- og østkysten, med hver dag blev stærkere. Vi tilbagelagde i disse 4 døgn ubetydeligt over 70 km.

Endelig natten mellem den 1ste og den 2den juli saa vi en aabning i de høie fjelde til nordost af os, og da denne aabning ikke kunde sees at være andet end en fortsættelse af den fjordarm fra vestkysten, der i de sidste dage havde tvunget os ud af vor kurs, begyndte vi nu at føle vished for, at vi her stod ligeoverfor en kanal, der skilte de nordenfor liggende vilde fjeldlandskaber fra det egentlige grønlandske fastland, hvorpaa vi befandt os.

Der var ingen tid længer at spilde med at reise mod sydost,

hovedsagen var nu at faa vide, om den brede kløft, vi saa, mundede ud i det arktiske ocean paa Grønlands østkyst, eller om det blot var en tilsyneladende aabning, en i det fjerne lukket fjord fra vestkysten. Dette maatte straks undersøges, hvorfor kursen sattes paa nærmeste land. Vi var dengang i en høide af 5000 fod over havet, men kom i den nye retning hurtig nedover i lavere trakter, idet skraaningerne stadig blev steilere, alt eftersom vi nærmede os den hemmelighedsfulde kyst med sine underlige rødbrune fjeldformationer.

Efter nogle timers hastig marsch, hvorunder Peary, der i den sidste tid oftere havde øvet sig i at bruge sine medbragte ski, var saa uheldig at brække den ene af disse, blev isens skraaning saa steil, at vi maatte stige diagonalt nedad den, forat slæderne ikke skulde løbe fra os.

Saa skuffende var afstandene i disse nye omgivelser og i den vidunderlig klare luft, at vi begge, da vi endnu befandt os i omtrent 3 km.s afstand fra kystlandet, sikkert skulde have svævet i den vildfarelse, at vi naarsomhelst kunde have naaet det med et stenkast, om vi ikke allerede fra tidligere erfaringer havde kjendt dette overraskende fænomen.

Snart kunde vi nede ved snemassernes rand skimte smaasøerne med sit grønne isvand og bræelvene med sine fossefald, hvis dæmpede brusen blødt og behageligt naaede op til vore lyttende ører.

Nærmere og nærmere kom vi den mørke moræne, der strakte sig op gjennem ismasserne imod os, og som vi foreløbig havde sat os som maal, indtil det mindeværdige øieblik omsider indtraf, da vi efter to maaneders uafbrudt ski- og sneskoløbning atter kunde sætte foden paa snefrit land.

———————

VIII.

Paa vandring mod nye kyster.

Det var omkring midnatstider, at vi naaede ned til morænen, der laa i en høide af næsten 4 000 fod over havet. Et par snespurve kvidrede os muntert en velkomsthilsen imøde, og mellem de store runde stene, der overalt bedækkede grunden, hørte vi den indbydende lyd af rindende kildevand.

Og vi lod os ikke længe nøde. Forsigtig lagde vi os ned og stillede vor tørst af hjertens lyst. Aldrig havde livet forekommet os skjønnere.

Næsten straks drog Peary afsted paa en rekognosceringstur henover fjeldstrækningerne nærmest indlandsisen, for om muligt at opnaa en fri udsigt over kysten. 15 timer senere vendte han tilbage uden at have opnaaet sin hensigt. Men underveis havde han opdaget noget, som fik jægerblodet i vore aarer til at løbe hurtigere end vanlig: friske spor efter moskusokser.

Da vi derfor den følgende morgen, søndag den 3die juli, gjorde os istand til en fire dages reise tilfods indover landet, var der ingen fare for, at vi skulde glemme riflen og patrontasken. Forøvrigt bestod vort udstyr af theodoliten, nogle thermometre og barometre, fotografi- og kogeapparat samt proviant for fire dage. Saa slængte vi hver vor pakke paa ryggen og drog afgaarde, Peary foran og jeg bagefter med hundeflokken, ialt 7 dyr. Slæderne og den øvrige udrustning maatte vi selvfølgelig efterlade deroppe ved de mørke stenrøser.

Den allerførste del af færden eller noget over en kilometers vei gik nedover en jevn sneskraaning, dækket af en vaad «sørpe», gjennemfuret af talrige bække. Saa drog vi tversover en ny

moræne og agede med en rivende fart nedover en 60 til 70 meter lang og meget steil isbakke, hvorefter vi ved foden af samme vadede over en strid bræelv, og vi befandt os endelig paa selve kystlandet, et klippeland, overalt dækket af løse, skarpe stenblokke, strøede udover i den vildeste uorden.

Op og ned, over dale og fjeldtoppe, langsmed rivende strømme og mørke smaasøer marscherede vi nu hele den lange dag, førend vi stoppede. Og overalt fandt vi den samme uendelige masse af løse, skarpe stene, der gjorde marschen i vore tyndsaalede sælskindskamikker til en uafbrudt lidelse. Vi forsøgte rigtignok at rette paa dette ved mellem vore fødder og støvlesaalerne at stoppe ind de forunderligste ting, saasom en strikket kalot, alle vore votter, adskilligt mos og senere moskusokseskind, uden at det dog hjalp stort. Vi opnaaede kun, at vore vaade og elastiske kamikker udvidede sig til uformelige skindposer, medens vore fødder antog dimensioner, der mindede om hvalrossens luffer.

Pearys kamikker.

Vi samlede under marschen adskillige mineraler samt ogsaa en del blomster, røde, gule og hvide, der hist og her oplivede det golde landskab. Vi passerede ogsaa flere gange temmelig friske spor efter moskuskvæg. Om aftenen, efter 12 timers marsch, stansede vi omsider, og saarbenede og udmattede som vi var havde vi neppe fortæret vort simple maaltid af pemmikan og beskøiter, førend vi faldt i en velgjørende søvn mellem stenene.

Den næste dag, den 4de juli, amerikanernes frihedsdag, var en rigtig festdag for os. Omtrent en time efterat vi havde sat ud om morgenen kom vi ud paa en brat, ca. 4 000 fod høi bjergknaus, og herfra var det, at vi langt ude i nordost først skimtede havet, dækket af et skinnende hvidt tæppe. Østkysten havde vi naaet. Men vi havde kun faaet et glimt af, hvad vi ønskede at se i en større udstrækning, og vi maatte derfor videre fremover. Vi fortsatte nu udover nogle bratte stenurer i et par timers tid, men saa blev der pludselig slut med marschen for den dag. Thi ret foran os, omtrent en kilometers vei borte, saa vi noget, som straks lagde beslag paa al vor opmærksomhed.

Et udbrud af glad overraskelse fulgte samtidig fra os begge, idet vi pegede fremover paa to sorte punkter, der bevægede sig

henover nogle mægtige stenrøser. Det var moskusokser. Nu fulgte en liden pantomimescene, hvoraf resultatet blev, at Peary skulde gaa efter dem med riflen, medens jeg i en hast skulde finde et skjulested for vore 7 hunde, som jo ikke maatte faa tæften af vort dyrebare vildt.

Snart forsvandt Peary langs den ene side af et dybt bækkeleie, medens jeg blev tilbage paa et sted, hvor dette gjorde en skarp sving. Her satte jeg mig ned i spænding og lyttede, og snart hørte jeg ogsaa fire skarpe knald fra riflen, der imidlertid kun forøgede min utaalmodighed.

Endelig kom Pearys høie skikkelse tilsyne oppe paa skrænten over mig. Han vinkede og gestikulerede og lo, saa jeg straks skjønte, hvad der var paafærde: Ferskt kjød!

I et par sprang var jeg oppe, hvor han stod, og hundene med mig, og saa bar det afsted i ilmarsch til stedet, hvor vort bytte laa. Dette var en slags myr, dækket af mindre stene, hvor der hist og her voksede lidt mos og græs og nogle faa blomster. Dyrene var netop i færd med at græsse her, da Peary overraskede dem.

Det var to voksne kjør og to unger. De tre af disse havde han fældet, medens den mindste af ungerne, en liden langbenet kalv, endnu var ilive og med sine spæde bræg forgjæves søgte at formaa den livløse moder til at yde sin beskyttelse. Hastig nærmede vi os op til de mørke, langhaarede og vildt udseende dyr efter først at have fortøiet vore hunde forsvarlig til nogle store stene i nærheden. De to voksne dyr havde en størrelse omtrent som en toaarsgammel ko og var bedækkede af langt, sort haar, der, naar de stod opreiste, næsten berørte marken; hovedet var uforholdsmæssigt stort, og dette, i forbindelse med de tykke, bøiede horn og det af den lange man halvt tilslørede ansigt gav dem et frygtelig vildt og uhyggeligt udseende.

Det første, vi gjorde, var at fotografere dem fra forskjellige kanter og i forskjellige stillinger.

Dernæst gik vi igang med flaaningen. Da vi efter nogle timers arbeide var færdige hermed og skulde se til vor lille spædkalv, fandt vi denne i nærheden ved nogle store stene; men skrækken havde allerede taget livet af den stakkels skabning.

Det var en selvfølge, at der nu vilde blive stort festmaaltid i anledning af dagen, saavel for os selv som for vore hunde, og forberedelserne tog straks sin begyndelse. Medens den ene af os fik sat kogeapparatet igang paa en passende liden lun plads,

skar den anden op et sandt utal af store appetitlige skiver af raat kalvekjød. Disse blev serverede paa en vældig flad sandsten, som vi valgte ud af et større lager i nærheden.

Resten af dagen tilbragte vi med spisning. Vi begyndte at riste det raa kjød over vor lille spirituslampe; men da dette viste sig at tage lovlig lang tid, gik vi temmelig snart over til at fortære det i raa tilstand. Det var vel fordi vi var vante til den drøie og mægtige pemmikan, at vi ikke kunde blive mætte paa ferskt kjød den aften.

Udpaa natten stoppede vi dog for sikkerheds skyld, da vi begyndte at blive ængstelige for os selv, og vi desuden høiligen trængte lidt søvn. Nogle kopper the med en tilsætning af melk, som vi havde erholdt fra et af de skudte dyr, dannede afslutningen paa dette vort mindeværdige maaltid.

Imidlertid havde vi heller ingenlunde glemt at sørge for vore hundes bespisning. Denne, der foregik allerede om eftermiddagen, beskrives af løitnant Peary i følgende ord: «Saasnart bagparten af det ene dyr var flaaet og skaaret løs fra den øvrige del, greb jeg den og løb hen til det sted, hvor hundene befandt sig. Da jeg fik øie paa dem, sov de alle, udmattede som de var af den uvante hede og reisens strabadser.

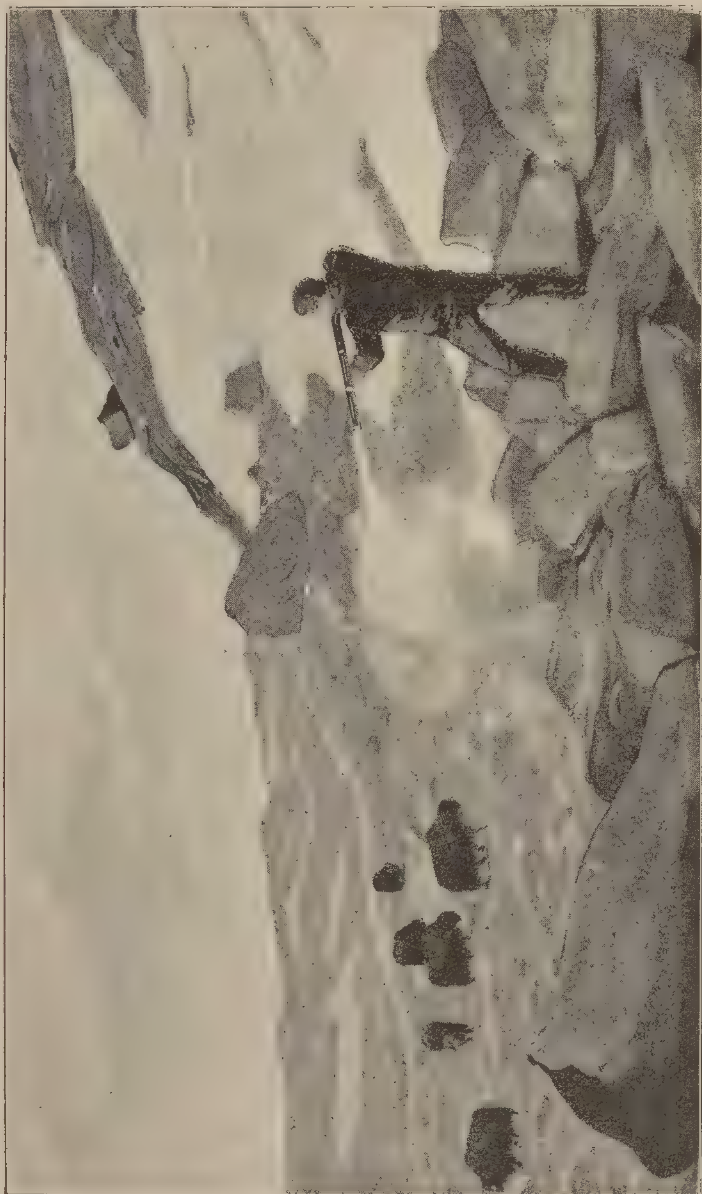
«Miss Tavenøe» var den første, der saa mig, idet hun som vanlig viste sig som den mest aarvaagne i flokken. Hun hilsede min ankomst med et kort glædeshyl, der straks bragte den adstadige «Lion» paa benene og vækkede alle de øvrige. Saasnart det gik op for dem, at det var kjød, friskt, blodigt kjød, jeg var ifærd med at bringe dem, fyldtes luften med forventningens glade hyl. Selv Pau (den nye konge siden tabet af den første), selv han, der i de sidste to dage havde vist tydelige tegn paa stærkt ildebefindende, indtog sin vanlige udfordrende stilling og trængte sig frem til fronten for at sikre sig det første og største stykke. Nogle øieblikke senere var alene to knokler tilbage, den ene i Pau's besiddelse, den anden strengt bevogtet af Lion.

Jeg gik nu tilbage for at hjælpe Astrup med at fuldende flaaningen. Et par timer efter, da dette arbeide var udført, tog vi den ene af skrottene imellem os og bar den ned til hundene.

Igjen den samme vilde ophidselse som før. Nær ved stansede vi og gav det svære legeme et sving, saa det havnede midt inde i flokken.

Da de nogen tid derefter havde endt sit maaltid, var kun benene tilbage af det svære dyr.»

Det blev langt paa nat, førend vi kom til ro den aften. Da vi omsider, trætte efter dagens skiftende oplevelser, tullede os

Endelig bestemte jeg mig for en med et par vældige nordiske drikkehorn paa hovedet . . . og fyrede.

ind for natten i hvert vort langraggede skind af en moskusko, randt Robinson Crusoe og hans eventyr os uvilkaarlig i minde.

Snart laa vi blidelig i søvnens arme, medens en raakold nattetaage sagte listede sig op fra den mægtige bræ dybt under os i øst og bredte sig som et tæppe over det forladte landskab. Alene midnatssolen vaagede i den kjølige sommernat. Rød og straalende streifede den langs henad fjeldplateauerne i nord, kastende det vilde landskabs lange, kolde skygger henover indlandsisens glødende snevidder, der høinede sig mægtig mod den dybblaa himmel i syd.

Allerede tidlig om morgenen den næste dag begyndte nattetaagen at forsvinde, og udsigterne for dagen var lovende. Netop som vi holdt paa at stelle til vor frokost, fik jeg øie paa endel græssende moskuskvæg lige i nærheden, denne gang i et større antal, idet der nu var 6 af dem sammen. Nu var det min tur til at bruge riflen, og afgaarde drog jeg.

Da vi imidlertid ikke kunde gjøre anvendelse af kjødet af mere end et dyr til, og da jeg selvfølgelig ikke ønskede at foretage noget unødigt slagteri, besluttede jeg underveis om muligt at udvælge en okse som maal, hvad selvfølgelig vilde være det mest interessante, idet de to af Peary den foregaaende dag fældede voksne dyr havde været kjør.

Og det gik som jeg havde planlagt. Saasnart jeg var kommen dem paa skudhold, bestemte jeg mig for et af dyrene med et par prægtige nordiske drikkehorn paa hovedet; det var tydeligvis en af herrerne i selskabet, og saa fyrede jeg. De øvrige 5 flygtede et par hundrede fod ved lyden af skuddet, hvorefter de igjen rolig gav sig til at græsse, medens den sjette faldt, dødelig truffen, til marken.

Nu skyndte jeg mig tilbage til leiren, idet jeg ikke for øieblikket havde tid til at tage byttet nærmere i øiesyn. Det var nemlig vor plan i løbet af dagen at naa et 7 til 8 km. bortliggende fjeld, fra hvis top vi ventede at erholde udmærkede observationer og fotografier af kysten, og saa vende tilbage til leiren før aften. Vi tog derfor kun med os proviant for et maaltid, et fotografiapparat, theodoliten, kronometrene samt vore hunde.

Ved 9-tiden om formiddagen havde vi naaet den omtalte fjeldtop, og fra en høide af 3 800 fod havde vi her en storartet og uforglemmelig udsigt. Selve fjeldet, hvorpaa vi befandt os, og som af Peary fik navnet Navy Cliff, endte mod nord i en overordentlig brat fjeldvæg, der med kun faa afbrydelser fortsatte lige ned til søisen.

Og der nede ved fjeldets fod laa en mægtig bugt vidende sig

ud østover og omgivet af høie, steile klippevægge. Hvor dybt ind i landet denne bugt eller fjord skjærer sig, var det os umuligt med sikkerhed at afgjøre, idet foranliggende fjelde stængte os udsigten nordvestover. Men sandsynligheden taler for, at den staar direkte i forbindelse med den dybe indskjæring paa vestkysten, der bærer navnet Victoria Inlet, og sammen med denne

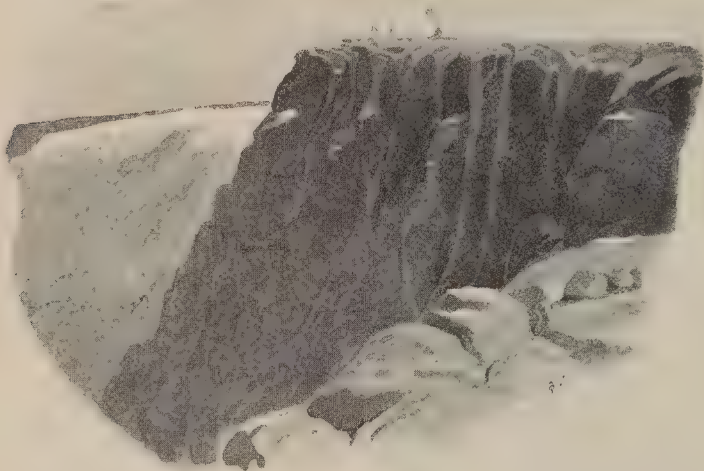
Moskusko med kalv.

danner en kanal, der afskjærer de nordenfor den 82de breddegrad beliggende landstrækninger fra det egentlige grønlandske fastland.

Et faktum er det ialfald, at der mellem begge disse fjorde existerer en sammenhængende, af flere tusend fod høie fjeldvægge begrænset bred kløft, og det er alene, om bunden i denne sænkning langs dens midterste parti er beliggende over eller under havets niveau, at der foreløbig kan herske nogen uvished. Geologisk seet maa dog det sidste alternativ ubetinget ansees

som det mest sandsynlige. At endvidere de omtalte nordligst beliggende landstrækninger er gjennemskaarne af kanaler i forskjellige retninger, eller med andre ord, at de bestaar af flere adskilte øer, tør vi vel med sikkerhed antage.

Lige under os tilhøire skraanede en mægtig, henimod 20 km. bred isbræ nedover til søisen, hvor den mundede ud i en næsten regelmæssig vifteform. Paa den anden side af denne vældige isstrøm hævede der sig et andet lodret fjeld, betydelig høiere end det, hvorpaa vi befandt os, eller vel neppe meget under de 5000 fod. Dette fjeldplateau, der var kronet af en

Navy-klippen.

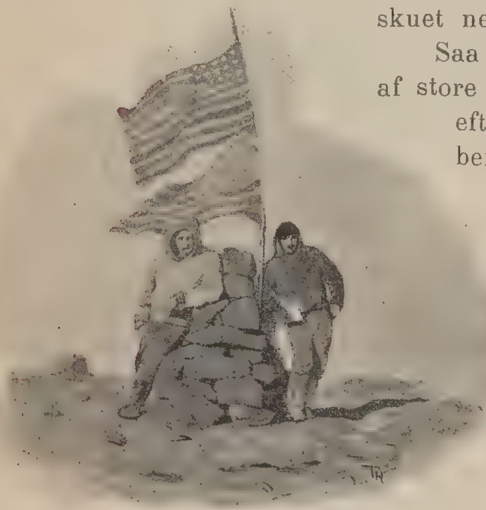
fremspringende tunge af indlandsisen, endte i et steilt og overordentlig iøinefaldende forbjerg, beliggende til nordost af os og i en afstand fra Navy Cliff af henimod 25 km. I nordvest strakte der sig lange regelmæssige kystfjelde af en rødbrun farve, øverst ganske steile, længer nede fladt skraanende udover mod søisen. Vi fandt en ikke ringe lighed mellem disse kystfjelde og fjeldskrænterne paa den østre side af Mac Cormick-bugten, nær Redcliffe House. Kun en enkelt ensom snekuppel kronede det midterste parti af disse fjelde. De øvrige derimod var snefri. Fra disse og nordostover, saalangt øiet kunde række, strakte sig regelmæssige, mod søen ganske steile kystplateauer, antageligvis af et par tusend fods høide og fuldstændig snefri saavel paa topperne som ud mod havet.

Med hensyn til aarsagen, hvorfor de grønlandske landstrækninger længst nordpaa ikke, i lighed med landet søndenfor den 82de breddegrad, er skjult under evige sne- og ismasser, saa er det endnu for tidligt herom at danne sig nogen bestemt mening. Men høist sandsynligt er det, at der her foreligger en kombination af aarsager, saasom stærk aftagen af nedbøren nordover i disse dele af polaregnene, landstrækningernes forholdvis ringe høide over havet o. s. v.

Da vi foreløbig havde stirret os mætte paa det vidunderlige og storslagne natursceneri, der laa udbredt for vore blikke, fik vi theodoliten og de øvrige instrumenter frem. Nu tog vi en række astronomiske observationer for stedsbestemmelse (korresponderende høider fra 3 timer før lokal middag til 3 timer efter) samt talrige peilinger til de omliggende fjelde og landmærker, hvorefter fotografiapparatet kom frem for flittig at benyttes sammen med skitse- og dagbøger.

Omsider var vi færdige med den alvorligere del af arbeidet, og efterat have plukket nogle blomster og samlet nogle faa mineraler, satte vi os hyggelig ned i solstegen ude paa fjeldets afsats og fortærede den medbragte niste. Herunder fik Peary frem en liden sølvflaske, der indeholdt whisky, som han havde medbragt for muligt sygdomstilfælde, og af denne tog vi os hver en slurk, samtidig som Peary døbte den nyopdagede bugt Independence Bay til ære for De forenede Staters uafhængighedsdag, den 4de juli, den dag, da vi først havde skuet ned i den.

Saa byggede vi paa stedet en høi varde af store kampestene, og i midten af denne efterlod vi i en liden flaske en kortfattet beretning om vore oplevelser paa turen nordover. To medbragte silkeflag vaiede ogsaa en stund i den friske sommerbris fra en mellem stenene fæstet tynd bambusstang.

Ved varden paa Navy-klippen.

Udpaa eftermiddagen pakkede vi atter sammen de faa sager, vi havde bragt med os, og vi var færdige til at begynde hjemreisen. Men endnu engang maatte vi kaste et af-

skedsblik udover de ukjendte og dragende kyster, der laa foran os.

Isen, der dækkede den mægtige bugt, var tilsyneladende ganske jevn. Langt ude mod dens midte kunde vi øine mørke schatteringer, der utvilsomt skyldtes de talrige vandpytter, der om sommeren danner sig paa ethvert isdække der, hvor dette er ifærd med at smelte. Talrige isbjerge, spredte udover fladen, saa langt vi kunde øine, vidnede om, at søen selv paa disse høie bredder fra aar til andet maa være aaben for en kortere tid af sommeren.

Mon der langs disse kyster fandtes menneskelige væsener, der her havde opslaaet sine spredte boliger og førte sin nøisomme tilværelse længer nord endog end vore venner paa den anden side af den isdækte kjæmpeø? Nogen umulighed var det ikke. Og at de muntre eskimoer engang har passeret disse kyster med sine brogede karavaner af slæder og hunde paa veien til den endnu beboede østkyst, derom har jeg for min del ikke den ringeste tvil. Visselig vilde man hist og her, om man søgte, kunne finde de forfaldne levninger af de fordums jordhytter, hvori disse mærkelige mennesker havde trodset polarvinterens frygtelige kulde og langvarige mørke!

Men for os var desværre saadanne interessante forskninger nede i søisens nærhed ganske udelukkede. Dertil var afstanden mellem vort proviantdepot ved indlandsisens rand og kystisen altfor betydelig og fremkomsten over landet for besværlig og farefuld. En anden sag havde det været, om vi havde naaet disse kyster tidligere paa aaret, medens sneen endnu fyldte bækkeleierne og gjorde dem til nogenlunde fremkommelige veie for slæde og hundespand.

Vi skulde da have naaet kystisen med et

Den fældede okse.

rigeligt proviantforraad og uden vanskeligheder have udstrakt vor reise nordover over denne.

Nu derimod var det kun under farer og med det yderste besvær, at det var lykkedes os at naa de 40 km. ned til Navyklippens udsigt, og endnu var utvilsomt den værste del af veien — nedstigningen fra en høide af 4 000 fod til havets overflade — tilbage. Friskt kjød havde vi rigtignok skaffet os underveis, og mere kunde vi have erholdt, havde vi ønsket. Men hvorledes nyttiggjøre dette til en reise paa søisen? I en dag alene vilde vi sammen med vore hunde fortære omkring 30 ℔ kjød, og til kysten var fra jagtfeltet neppe under to dages reise. Som man ser, et noksaa baabløst problem.

Og med tungt hjerte maatte vi vende ryggen til disse kyster netop nu, da vi befandt os paa tærskelen til de hemmelighedsfulde egne, der udgjør jordklodens nordligste areal. Men en trøst havde vi under vore vemodige betragtninger: Vore planer var gjennemførte, vort maal naaet, og expeditionens langvarige bestræbelser kronede med sukces!

Ud paa aftenen var vi atter tilbage ved vor leir, hvor vi efter et solid maaltid begav os bort i nærheden for at se paa morgenens jagtudbytte. Dette var en stor okse. Med en pennekniv lykkedes det mig med meget besvær at afsage dens vakre horn, som det var min hensigt som trofæer at bringe med hjem til civilisationen. Umagen med at sage dem af kunde jeg imidlertid have sparet mig. For de blev ved en senere anledning efterglemt paa indlandsisen og befinder sig endnu i dette øieblik nordenfor den 81de breddegrad.

Den næste morgen, før vi begav os paa tilbageveien til indlandsisen, slap vi de endnu ikke ganske mætte hunde løs paa resterne af de forgaaende dages jagtudbytte, og først da deres glubende appetit var tilfredsstillet saa grundig, at de ikke kunde mere, begav vi os afsted. Paa veien opover passerede vi skelettet af en moskusokse. Den omstændighed, at de fleste af dettes ribben var brukne og spredte omkring paa stedet, samt visse efterladenskaber, som vi fandt i nærheden, bragte os til den slutning, at det var høist sandsynligt, at der fandtes ulve i egnene deromkring. Imidlertid har vi intet absolut bevis for, at dette er tilfældet; men i ethvert fald tror jeg med sikkerhed at kunne paastaa, at det ikke har været polarræven.

Underveis saa vi ogsaa spor efter hare og ræv, ligesom vi observerede to ravne og flere strandsnepper, ja endog humler, sommerfugle og fluer.

Tilbagereisen opover til moræenen ved indlandsisen var ikke mindre besværlig end nedturen havde været. Thi baade løitnant Peary og jeg havde fyldt vore renskindstrøier vel med kjødstykker, før vi rullede dem sammen og slængte dem paa ryggen. De fire stærkeste af hundene bar ogsaa hver ca. 20 ℔ kjød paa kløvhestmaner. Under almindelige omstændigheder vilde dette experiment aldrig ladet sig udføre. Men de gode dyr var nu saa fuldproppede med føde, at de delikate kjødstykker, der hang og dinglede dem om skuldrene, ikke længer formaaede at øve den ringeste tiltrækning paa dem.

To dage tog det os at naa tilbage til vore slæder, og ved ankomsten did var baade vi og hundene saa saarbente, at det ikke kunde være tale om straks at begynde færden hjemover. Et døgns hvile vilde ialfald først være nødvendigt. Herunder udførte vi de faa forberedelser, der udkrævedes til reisen. Saaledes reducerede vi blandt andet den store tremeiede slæde til sine oprindelige dimensioner samt fornyede de fleste af dens surringer.

Saa reparerede vi vore temmelig medtagne pelse og benklæder, lappede vore kamikker, eftersaa stropper og paabindinger paa ski og snesko, og vi var atter engang færdige til at gjennemkrydse indlandets snevidder og trodse dets storme.

IX.

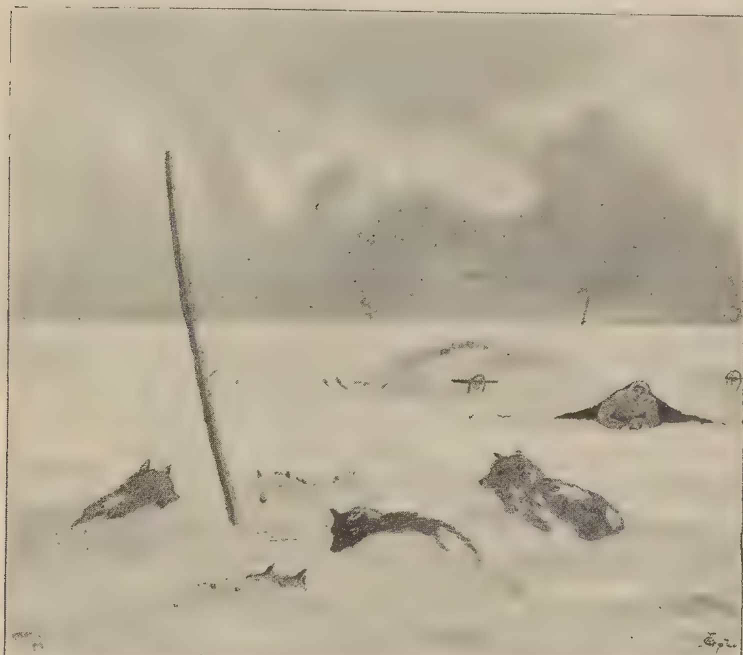
Hjemover gjennem skyerne.

Det var om aftenen den 8de juli, at vor hjemreise begyndte, og med underlige følelser var det, at vi for sidste gang kastede blikket tilbage paa disse øde og mystiske egne, hvor vi i 6 dage havde ført en eiendommelig og mindeværdig tilværelse. Aldrig havde tidligere nogen hvid mands fod betraadt disse ensomme fjeldplateauer og disse mørke, tause dale, og ikke vidste vi, hvormange aar der vilde hengaa, førend de igjen skulde besøges af menneskelige væsener.

Da vi stansede den følgende morgen, havde vi, trods en stigning af 1000 fod, allerede tilbagelagt en strækning af 17 km. i sydvestlig retning. Føret var udmærket, og i løbet af den følgende marsch forbedrede vi betydelig vor første rekord, idet odometret denne gang om morgenen viste 34½ km. og barometrene en stigning af 1300 fod! Den derpaa følgende nat atter henved 1000 fod paa lidt over 33 km., hvorefter endelig 600 fod paa 32 km. Efter denne sidste marsch skjød vi den svageste af vore gjenlevende 7 hunde. — At vi tilslut maatte ende i skyerne, var klart. Thi vor høide var allerede dengang 7 300 fod, og endnu skraanede snefladen jevnt opover i vor kurs. Mærkelig nok var skraaningen nedover mod øst fra vor leirplads i disse dage betydelig stærkere end mod nord, hvoraf vi sluttede, at vi befandt os paa østsiden af det efter længden af den grønlandske indlandsis løbende høideplateau.

Under de netop nævnte fire første marscher af hjemturen havde vi stedse været begunstigede af det deiligste klarveir. Men

nu skulde det for lange tider blive slut paa den herlighed. Om aftenen den 12te juli vaagnede vi til en begyndelse i den mest forrygende snestorm, vi endnu havde oplevet siden opholdet ved Humbolt-bræen. At tørne ud og fortsætte reisen kunde der ikke være tale om, hvorfor vi foreløbig maatte blive liggende, hvor vi var, Peary i ly af «kjøkkenet», det vil sige nogle sneblokke, dækket af et lidet lærredsraaseil, jeg under oljepresenningen, og begge halvt nedsneede. Nogen konversation kunde

. . . . . . Vi tørnede ud kl. 7, netop som uveiret syntes at trække bort . . . . . .

der ikke være tale om, vi fik os i høiden en lur en gang imellem og fordrev forøvrigt tiden med at lytte til den hylende storm, som med voldsomhed styrtede sig fra det indre plateau nedover skraaningerne mod den vilde østkyst.

I to døgn holdt veiret os bundne, men da stormen fremdeles syntes at ville fortsætte, besluttede vi at trodse den. Thi at ligge længer uvirksomme blev os uudholdeligt, vante som vi var til vor daglige 10 à 12 timers marsch. Vi tørnede ud kl. 7 aften, netop som uveiret til alt held syntes at trække bort, og medens

Peary gik igang med at udgrave de nedsneede slæder, var jeg bekjæftiget med at løse den sammenfrosne gordiske knude, som hundene havde frembragt paa trækremmene ved sin rastløshed under stormen.

Kl. 8 kom vi afsted, og da føret sletikke var af det værste, lykkedes det os at tilbagelægge gode 32 km., før vi stansede. Men stormen var under marschen atter begyndt at rase med sin gamle styrke.

Vi lagde denne nat mærke til, at vi paa grund af vor temmelig betydelige høide over havet stedse befandt os midt oppe i de forbidrivende skymasser.

Mørke og uhyggelige feiede de svære banker henover snefladen imod os, nu og da indhyllende os i en tæt taage.

Saa lysnede det atter lidt for en tid, men aldrig mere, end at vi hvert øieblik maatte stanse for at raadspørge kompasset om vor retning.

Peary karakteriserer denne marsch som en af de mest nedtrykkende paa hele reisen.

«Efter vor stans ved lunchtider,» skriver han, «blev jeg nødt til at bytte plads med Astrup, saaledes at jeg selv overtog styringen af hundene, for derved at faa noget at optage tankerne med. Thi ensformigheden ved uafladelig at vandre fremad mod intet, var ikke længer til at udholde.»

Fra den dag af byttede vi jevnlig pladse, saaledes at jeg oftere kom til at gaa foran og sætte kursen, medens Peary gik ved siden af slæden og opmuntrede hundene, naar det en sjelden gang kunde være nødvendigt. Jeg er tilbøielig til at tro, at denne lille afveksling i vort daglige liv under hjemturen reddede os fra efterhaanden at hensynke i en mental slaphedstilstand, der lettelig kunde have medført alvorlige følger.

Lad mig skildre et døgn af vort liv paa indlandsisen, saaledes som det artede sig maaned efter maaned med en aldrig svigtende regelmæssighed:

Klokken kunde være omkring 5 om eftermiddagen, da vi efter en styrkende søvn begyndte at røre paa os og veksle nogle ord om veiret, klokkeslettet og lignende. Naar saa tiden var inde til at tænke paa frokosten, gik den af os, hvis tur det var til at koge, igang med at tænde den lille spirituslampe og lave vor the. Først smeltedes sne nok til vandet, og naar dette omsider kogte, slap vi den lille terning af presset the ned i det dampende kar. Saa tilsattes hermetisk melk, der tillige ved sit temmelig betyde-

lige procentindhold af sukker tjente istedetfor dette stof, og frokosten kunde serveres.

Den anden, der under kogningen vanlig benyttede tiden til en sidste lur, blev nu vækket, og snart var maaltidet i fuld gang. Det bestod foruden af 2 blikkoppe med the til mands, 6 beskøiter, ¼ til ½ ℔ pemmikan samt en liden frossen klump af usaltet smør; desuden i regelen som dessert en hel eller halv kop vand, om lampens spiritusbeholdning tillod en saadan luksus.

Naar saa frokosten var tilende, overtog jeg pakningen af slæden, medens Peary løste hundene fra den i sneen i nærheden nedrammede askestav, ordnede deres trækremme og fæstede dem til slæden. Herunder var det dog ikke muligt at forhindre dem i først at styrte sig i vildt kapløb bort til den lille fordybning i sneen, hvor kjøkkenet havde ligget, efter levninger. Disse bestod gjerne af nogle udkogte theblade samt endel papir, der havde været om smørret. Morsomt var det at se Pearys lange skikkelse med syvmilsskridt blive trukket bortover til stedet, hvor et voldsomt slagsmaal opstod. Aften efter aften gjentog dette kapløb sig, uagtet resultatet paa forhaand var afgjort. Den lille Miss Tavenøe, hvis trækrem var den længste, fik thebladene, den fromme Panipka papiret, men resten af flokken fik juling af Pau, hvis kongelige vrede over stadig at blive snydt for de nævnte delikatesser med rette var optændt.

Var vi endelig ved 7-tiden færdige til at sætte os i bevægelse, blev endnu barometerhøiden og temperaturen tagen samt odometret aflæst, hvorefter Peary sprang et stykke foran slæden, lokkende paa hundene. Herunder svang jeg svøben, indtil i et gunstigt øieblik alle trækremme strammedes. Et raskt spændtag i sneen, efterfulgt af et passeligt seigt ryk i slædens forstevn, satte i samme øieblik det henimod 1000 ℔ tunge læs i langsom bevægelse. Lidt efter strammedes linen, hvortil den lette bagre slæde var fæstet, svøben knaldede atter, og karavanen var under fremrykning.

Nogle minutter før midnat stansede vi for at sammenligne kronometrene, ligesom ogsaa temperaturen og barometerhøiden paanyt blev tagen og odometret aflæst. Samtidig indtog vi gjerne vort enkle lunchmaaltid, der bestod enten slet og ret af et stykke pemmikan eller af nogle smaa plader kjødpulver-chokolade. Saa stellede vi lidt paa hundenes trækremme, snakkede sammen om et eller andet nærliggende emne, som slæden, hundene eller føret, indtil nattevinden fra det indre begyndte at svi i næse og kinder,

medens fødderne blev svalere end behageligt, og vi satte os igjen i bevægelse. Ialt varede vor stans ikke over en halv time.

Marschen før midnat var kjedelig nok, men efterpaa blev den sandelig ikke bedre. Tale sammen kunde der ikke være tanke paa, dertil var afstanden mellem os for stor. Vi maatte nøie os med at tænke og udviklede os snart til rene filosofer. Alle spørgsmaal, der havde været brændende inden menneskeheden før vor afreise fra civilisationen, blev omhyggelig veiede og om mulig straks afgjorte. Fremtidsplaner undfangedes, luftkasteller blev byggede. Forlængst henrundne aar af ens liv passerede revue, begivenheder i hjemmet opfriskedes, og skoletiden stod igjen lys levende for en. Døde folk blev trukne op af sine grave, forat man med dem kunde fornye halvt forglemte bekjendtskaber, vakre melodier maltrakteredes, medens alle de unge damer, man maatte have følt sig tiltrukket af fra 7 aars alderen og opover, fik danse alfedanse foran en paa sneen.

Men tilslut sagde hjernen pas. Den nægtede at præstere nye tanker, materialerne var opbrugte. Saa fik vi bruge det gamle repertoire, noget der jo ogsaa gik bra i en tid. Men saa tilsidst var det, at tomhedens trykkende mare for alvor begyndte at sænke sig ned over os. Især blev hjemturens dræbende ensformighed os en næsten uudholdelig pine. Thi paa veien nordover var vi med hver dag komne længere ind over nye og ukjendte trakter, og forventningen om, hvad fremtiden vilde bringe, og spændingen om, hvor vi tilsidst kunde ende, stimulerede os saa stærkt, at vi ganske glemte reisens besværligheder. Nu derimod var det en anden sag. Vi vidste kun, at veien hjem var lang og gik over en kold og livløs slette, hvor vi i ugevis maatte anstrenge os til det yderste for at komme velbeholdne over.

En ikke ubetydelig aarsag til ensformigheden deroppe havde vi i den komplette mangel paa variation i lysmængden døgnet rundt. Thi vi havde jo ikke engang den afveksling, som skiftningen mellem dag og nat her paa vore breddegrader frembyder. Det hele var en uendelig ensformig og lang dag, hvorunder solen langsomt og uafladelig vandrede rundt paa himmelen, kun af og til skjult af fantastisk formede skyer, der gjennem de blaa snebriller fik et underligt tungt og dystert udseende.

Det indtryk, indlandsisen paa en smuk solskinsdag gjør paa beskueren, er storslagent og imponerende. Dette af kun to hovedfarver sammensatte billede, nemlig den uendelige hvide sneflade og ovenover den dybe blaa himmelhvælving, er noget saa uvant

og simpelt og dog saa straalende skjønt, at man vanskelig senere i livet kan glemme det. Men i længden virker det naturligvis trættende ved sin fuldstændige mangel paa liv, og jeg husker endnu, med hvilket usigeligt velbehag jeg efter fremkomsten til østkysten lod øinene glide henover de mørke og vildt udseende fjeldrækker, der i det øieblik forekom mig som smilende landskaber.

Vore marscher strakte sig i regelen over et tidsrum af 10 til 11 timer, og var saaledes en marsch begyndt ved 7-tiden om aftenen, endte den gjerne først henved 6-tiden den følgende morgen.

Da vi nu gjennemsnitlig pr. time under normale omstændigheder tilbagelagde en ubetydelighed over 3 kilometer, kom marschlængden i regelen til at gaa op i noget over 30 kilometer. Særlig følte vi en betydelig tilfredsstillelse, naar vi kunde bringe den op i 32 km. (20 eng. mile), der netop svarede til 20 000 omdreininger af vort odometerhjul.

Saasnart det var bestemt at gjøre leir, begyndte Peary, der som regel kunde være et par hundrede meter foran mig og hundeflokken, at stikke hist og her i sneen med den tynde bambusstang, han altid bar i haanden, og med dette drev han paa, indtil han fandt en plads, hvor sneen var fast nok for udhugning af sneblokke. Saasnart dette var opnaaet, stoppede han, plantede bambusstaven ved sin side og raabte «Teima» (esk. for: «Det er nok») af al kraft henimod os. Da glemte hundene af glæde sin træthed, og i livligt firsprang satte de afsted, til de naaede Peary, i hvis nærhed de snart leirede sig for i mag at strække sine mødige lemmer.

Saa aflæstes atter alle instrumenter, og surringerne om slædens ladning løsnedes. Derefter bandt Peary hundene til askestaven, som han nedrammede i sneen et snes meter i læ af vor slæde, hvorefter han fodrede dyrene hver med 1 ℔ pemmikan. Medens han var beskjæftiget paa denne maade udførte jeg ved hjælp af en lang kniv murværket til vort kjøkken.

Dettes konstruktion var følgende: En fordybning i sneen 1½ fod høi, 8 × 3 fod i firkant; de sneblokke, der erholdtes fra samme, benyttedes til bygningen af en mur, der strakte sig tversover langs fordybningens ene endevæg og halvveis nedover de to langvægge. Over murene lagdes en eller to ski, herover straktes igjen et lidet seil af bomuldslærred, holdt nede ved hjælp af sneblokke. I den inderste ende af dette halvdækkede skur placeredes den saakaldte «kjøkkenkasse», der indeholdt dagens

rationer af melk, the, ertemel, Liebigs extrakt, beskøiter og pemmikan samt to blikkopper, to theskeer, en større ske, en kniv, spirituslampen og en æske fyrstikker indpakket i vandtæt papir.

Øieblikkelig kjøkkenet var færdigt, tændte dagens kok lampen og tilberedte ertesuppen, medens den anden gjerne gjorde sine dagbogsoptegnelser samt indsmurte sit sprukne ansigt grundig med vaselin. Var dette gjort, sovnede han vanligvis paa stedet, men kun for et øieblik efter at blive vækket med en duftende kop ertesuppe. Med en stille følelse af lykke fortæredes nu denne sammen med et halvt pund pemmikan. I mellemtiden producerede lampen thevand, der snart bragtes til kogepunktet. Vor værste hunger var ved denne tid stillet, og var vi ikke altfor trætte efter marschens besværligheder, talte vi gjerne sammen under resten af maaltidet, der bestod af 6 beskøiter og halvanden kop the til mands. Dermed var døgnets hovedmaaltid tilende, og vi følte dette ubeskrivelige velvære, som enhver friluftsmand vil have kjendt efter en anstrengt dag.

Nu trak kokken sig tilbage til sit hi, medens den anden forsvandt under oliepresenningen, og snart laa hele leiren i dyb søvn.

En ting havde jeg forresten at udføre, førend jeg tørned ind, nemlig at ombinde alle hundenes snuder med hver sin snorende for derved at forhindre dem i at afgnave sine trækremme, et kneb, eskimoerne i vinterens løb havde lært os. Lykkedes det alligevel en hund at komme løs, medens vi sov, var det stedse kokkens pligt at tørne ud og indfange den.

Dette var vort daglige liv i denne tid, og saadan forløb søndag som hverdag i ugevis uden afveksling. Tobak benyttede vi aldrig under færden, da ingen af os var røgere. Af søvn fik vi stedse et minimum, hvis gjennemsnit ikke overskred 7 timer, noget vi oftere alvorligt forsøgte at rette paa, men uden resultat. Vore marscher kunde vi ikke uden til skade for den hele færd forkorte, varm the og ertesuppe vilde vi heller ikke give afkald paa til vore to leirmaaltider, hundene maatte nødvendigvis stelles og mulige reparationer udføres, vore astronomiske observationer kunde heller ikke forsømmes, og saa blev da resultatet, at vi fik bøde derfor med en del af den under omstændighederne saa kostbare søvn.

Da vi vaagnede om aftenen den 15de juli, var det til en forandring straalende klart veir med 12 graders kulde. I en fart fik vi slæderne udgravne efter det sidste snefald med storm, og hundene forspændte. Men kun altfor kort skulde det vakre solskinsveir

være. Thi allerede ved 1-tiden trak det igjen op til storm, og da vi efter 32 km.s avanceren endelig stansede, sneede og blæste det heftigt, medens de drivende skymasser fra tid til anden indhyllede os i en tæt taage, afsættende paa os selv, slæden og hundene et lag af de fineste iskrystaller.

Natten til den 17de forsinkedes vi af flere uheld. Efter endt marsch paa 25½ km. slagtede vi en hund, som vi haabede, for sidste gang. Vi havde derefter 5 tilbage, der alle var i udmærket kondition, saa vi neppe kunde tvile om, at disse endnu engang

. . . . Udpaa morgensiden var vinden løiet, men seilet stod dog fyldt, til vi stoppede . . . . . .

skulde gjense sine hjem, medmindre, som Peary eftertænksomt bemærkede, en eller anden yderlig usandsynlig hændelse skulde tvinge os til at spise dem.

Vi var nu naaede op i en høide af 8000 fod, og føret var efterhaanden bleven saa løst og tungt, at det kun var ved opbydelsen af alle vore kræfter i forening med hundene, at vi kunde vedblive at gjøre nogen fremgang.

Natten til den 18de blev den tilbagelagte distance kun 16 km. Vi fandt det nu ønskeligt saa snart som muligt at komme ned i lavere trakter. Den følgende marsch gik derfor ret vestover,

og da vi ved begyndelsen til samme blev overfaldte af en stærk sydostlig snestorm, riggede vi seil op paa den forreste af de to slæder, og for en halv slør gled de nu begge henover det endeløse, af snerøgen halvt skjulte plateau, medens hundene kun nu og da behøvede at trække i sine remme.

Ved midnatstider klarnede det en stund, saa solen tittede venligt hen paa os fra sin plads nær horisonten i nord, medens vinden imidlertid endnu længe fortsatte. Temperaturen var ved midnat ÷ 16° C. Udpaa morgensiden var vinden løiet, men seilet stod dog fyldt, til vi stoppede.

Under den næste marsch rasede der atter en stærk storm med snefald, dennegang fra vest. Det var kun med vanskelighed, at vi kunde arbeide os frem imod vinden, og distancen blev derfor bare 17 km.

Torsdag morgen den 21de juli.

Det lader til, at juli er en temmelig urolig maaned heroppe paa det indre isplateau. Efter en overskyet nat med opholdsveir er det atter trukket op til uveir, saa det nu sner og blæser voldsomt. Fik dog i løbet af $11^1/_2$ time tilbagelagt de reglementerede 32 km.

Fredag morgen den 22de juli.

Tykt veir, da vi igaaraftes drog afsted, og inden midnat piskede en rasende snestorm fra vest os i ansigtet. Føret blev efterhaanden saa tungt, at vi maatte stanse, og 14 km. blev derfor det hele resultat.

Lørdag morgen den 23de juli.

Føret fremdeles løst og tungt. Odometret viste efter endt marsch $25^1/_2$ km. Reisen fremdeles vestover, uden dog endnu at være kommet lavere ned. Solskinsveir næsten i hele nat til en forandring.

Søndag morgen den 24de juli.

Overskyet veir med stærk modvind. Vor kurs er fremdeles næsten ret vestlig, da vi endnu befinder os i den samme høide som for en uge siden og ønsker at komme ned paa skraaningerne nærmere kysten, hvor føret er haardere og bedre. Efterlod ved leiren igaaraftes den store slæde og haaber at klare os under resten af hjemturen med den lille, der kun veier 13 ℔. Tilbagelagde $28^1/_2$ km.

Hele den følgende nat var vi uafbrudt indhyllede i tætte skymasser, og da sneen var jevn og løs samt med saa svage vindmærker, at de i taagen ikke kunde opdages, og da vi desuden ikke havde det mindste luftdrag at rette os efter, var det os ikke muligt at holde vor kurs uden ved hvert øieblik at stanse og se paa kompasset. Efter et par forgjæves forsøg paa at avancere havde vi selvfølgelig ikke andet at gjøre end at slaa leir og afvente klarere veir.

Det er isandhed en underlig fornemmelse at reise i timevis over en sneflade, der er indhyllet i et tæt slør af skyer. Under flere af de foregaaende marscher havde dette ofte været tilfældet, og det var alene ved at benytte den stærke vind til rettesnor, at vi under saadanne omstændigheder havde kunnet fortsætte reisen.

Det er, som vi befinder os i et uendeligt graahvidt rum. Ingen gjenstand findes, paa hvilken man kan lade det trætte øie hvile, ingen skygger, ingen synlig kilde til det stærke lysskjær. Kun de mørke ski, der lydløst, en for en, glider frem over et fast, men dog for øiet skuffende bundløst felt, aftegner sig skarpt mod dette blændende intet. Det uvante gjøglespil virker udmattende paa vore nerver.

Om eftermiddagen den 25de juli begyndte en lang periode af deiligt klart solskinsveir, der, om end oftere ledsaget af bidende sydostlige vinde, var os høilig velkomment efter de to foregaaende ugers triste skyvandring. Luftens vrede guder havde længe gjort alt for at hindre vor fremgang. Nu angrede de øiensynlig; stormene drev for stedse bort, og solen fik atter lov at lyse for os, lige indtil hjemmet var naaet.

Samtidig med det gode veir kom vi ogsaa udpaa skraaningerne mod vestkysten, saa vi hurtig naaede ned i lavere regioner, hvor føret blev fastere og dagsmarscherne lange og jevne. 5 dage senere var vi allerede 160 km. nærmere vort maal, og barometrene viste nu den langt fordelagtigere høide af 5800 fod. Kursen holdt vi i denne tid uden kompas, blot ved stadig at iagttage vinkelen mellem marschretningen og vore skygger paa den solbelyste sne foran os.

Provianten begyndte nu at minke raskt; vore delikatesser som smør og kjødpulver-chokolade maatte vi efterhaanden sige farvel til, hvoraf følgen var, at indlandsisen blev os om muligt et endnu mindre tillokkende opholdssted end før.

Heldigvis skulde vor reise dog i en nær fremtid være tilende, thi vi nærmede os daglig hjemmet med stærke skridt.

Med grund kunde vi være fornøiede med turens heldige forløb. Havde alle vore hundes kræfter svigtet under reisen langs nordostkysten, saaledes som tilfældet jo var med flere af dem, eller havde ulykke eller sygdom rammet en af os, skulde vi neppe have gjenseet vor reises udgangspunkt.

Temperaturforholdene under reisen havde ikke været særlig strenge. Aarsagen hertil er, at solen i disse egne i sommermaanederne skinner baade nat og dag og luften saaledes vedvarende opvarmes af denne. Derimod er det sikkert, at indlandsisens indre høideplateau mellem den 70de og 80de breddegrad om vinteren, naar solen i maanedsvis staar langt under horisonten, er en af de koldeste, for ikke at sige den absolut koldeste egn, jordens nordlige halvkugle kan opvise.

Vi blev under den sidste del af reisen enige om at benytte den glimrende træning, vi og vore hunde efterhaanden var komne i, til en elegant slutningsspurt og ende vor færd paa en maade, som vi i egenskab af gamle sportsmænd kunde være bekjendt af for enhver. Natten til den 31te juli begyndte vi saa smaat med 48 km. Efter endt marsch toges observationer, og vi fandt da, at vi allerede godt og vel var søndenfor Petermann-fjorden. Vor høide over havet var samtidig 5000 fod. Vor kurs sattes nu mere sydlig, og i de følgende 5 nætter drev vi derpaa marscherne op til respektive 50, 52, 54, 48 og 60 km. Under den næstsidste af disse reiser øinede vi de pragtfuldeste luftspeilinger af kysterne om Inglefield-golfen, hvis virkelige konturer vi først nogen tid senere opdagede. Høiest ragede North Humberland-øen med sine lange skinnende snekupler i syd, lavere og langt nærmere derimod laa de kjendte landmærker rundt Mac Cormick-bugtens gryde. Land havde vi da ikke seet, siden vi forlod Independence-bugten.

Det kunde være omkring midnatstider under vor sidste møisommelige vandring over snevidderne, at vi, netop som vi befandt os paa toppen af en af de mægtige snebølger nær ved, hvor vor reise var begyndt, pludselig i omkring 3 km.s afstand foran os fik øie paa nogle mørke punkter, der bevægede sig, snart samlede i en enkelt gruppe, snart atter adskilte. At det var mennesker, kunde der ikke være tvil om. Men hvem? Var det doktoren og Gibson med en flok eskimoer, der var oppe for at speide efter os? Umuligt. — Det maatte være medlemmer af den forventede undsætningsexpedition, der var ude for at tage udkanterne af de mægtige ismasser i øiesyn. Det skib, hvormed de var komne,

laa maaske i dette øieblik nede i Mac Cormick-bugten og ventede paa os.

Kort efter lod det ukjendte følge til at have opdaget os, ialfald troede vi at høre fjerne hurraraab og lidt senere den svage lyd af et bøsseskud. Vi svarede øieblikkelig med to skud fra vor rifle.

Uvilkaarlig paaskyndede vi vore skridt, og des nærmere vi kom hinanden, des sikrere blev vi i vor formodning.

Vi tog ikke feil. I spidsen for den lille, i moderne turistdragter antrukne og med blinkende alpestave og isøkser udstyrede skare gik den bekjendte amerikanske geolog, prof. Heilprinn fra Philadelphia, vor gamle ven fra opreisen det foregaaende aar og undsætningsexpeditionens leder. De øvrige 7 var alle anseede mænd fra Philadelphia, deriblandt 4 videnskabsmænd, en ingeniør, en kunstner og en journalist. Det hele følge var uden snesko eller ski, og da nattekulden ikke havde formaaet at danne nogen skare paa den dybe og vaade sne her nede i kystens nærhed, vadede hver mand i «puddersukker» til langt over knæerne, stundom til hoften! Saa meget mere beundringsværdig var derfor disse sportsmænds ufortrødenhed og udholdenhed, idet de, da vi mødte dem, allerede havde tilbagelagt omkring 8 km. over dette umulige føre.

Dr. Fredrick A. Cook.

Komne i en afstand af henimod hundrede meter begyndte man paa begge sider at «beskyde» hinanden med de bekjendte amerikanske øiebliks-fotografiapparater, hvis korte, dæmpede smeld virkelig gav vort møde et vist krigersk anstrøg. I sandhed, en fin de siecle infanteriild!

Snart var vi kun nogle faa skridt borte, da pludselig et rungende 9-dobbelt hurra klang os imøde gjennem den tynde høisletteluft. Saa veksledes haandtryk og begeistrede hilsener med disse hædersmænd, der med sælfangeren «Kite» var komne for at hente os tilbage til det civiliserede samfund.

Uforglemmeligt var dette vort første møde med medmennesker efter 72 dages ensomhed paa en livløs snemark. Og med hvilken intens nydelse var det ikke, vore hjerner modtog de første interessante nyheder om verdens begivenheder i det forløbne aar!

Langsomt og under den livligste passiar begav vi os nu nedover mod det nærliggende land, hvorhen vi kort efter naaede. — Vor reise var tilende.

Mere end 90 dage havde vi tilbragt paa den grønlandske indlandsis, og herunder var tilbagelagt henimod 2000 km.

Udstrækningen nordover af det mægtige grønlandske isdække havde vi paa det nøieste bestemt, ligesom vi ogsaa med overveiende sandsynlighed havde godtgjort den sammenhængende grønlandske landmasses begrænsning mod nord. Endvidere var bragt paa det rene, at de grønlandske kyster hurtig løber sammen ovenfor den 78de breddegrad, ligesom ogsaa, at der efter al sandsynlighed eksisterer (nordenfor samme adskilte) isfrie landmasser af mindre udstrækning. Endelig havde vi ogsaa opnaaet i en ikke ubetydelig grad at øge vort kjendskab saavel til de meteorologiske som høideforholdene paa de nordligste dele af den grønlandske indlandsis.

Komne ned paa det lavere fjeldplateau, der hvor vi tre maaneder i forveien havde strævet og slidt med transporten af vor proviant, fik vi pludselig fri udsigt over fjorden under os. Vi to langveisfarende var da alene, idet vi var komne noget foran de øvrige. Uvilkaarlig stansede vi og blev et øieblik staaende i stum beundring. Jeg tror, en taare listede sig frem i hvert øie, der vi stod og stirrede frem for os. Thi fagrere syn havde vi aldrig seet.

Grøn og blank laa fjorden i den tidlige sommermorgen, og paa dens mørke flade svømmede de skinnende isfjelde lig vældige svaner. Rundt om det hele stod de lodrette fjeldvægge med de mange kulørte striber og brogede farver, speilende sig vidunderlig klart i det mørke vand. Og inde i en af fjordens lune hjørner laa et lidet tremastet skib tilankers med dampen oppe, medens fra dets skorsten røgen hævede sig tæt og mørk, dannende kunstige skyer i den stille luft. Nu og da naaede en forbifarende alkefloks livlige snadrende skrig op til os paa klippeskrænten, hvor vi stod. Længere nede hoppede to snehvide harer muntert frem mellem stenene i et brusende bækkeleie. — Fra en kold og uddøet ørken var vi komne tilbage til en verden fuld af liv og skjønhed.

En time senere, og vi befandt os med vore 5 trofaste hunde ombord paa den lille sælfangers dæk, hvor kjendte sømænd rakte os sine ærlige, barkede næver med lykønskning til vor fuldbragte færd.

Jeg behøver vel ikke at tilføie, at en af de første ting, vi foretog os, efterat vi var komne ombord, var at faa os en grundig storvask og rent tøi paa kroppen. Saa var vi fremme paa bakken, hvor en menneskekjærlig matros skilte os af med adskillige pund lange, sammenfiltrede haarlokker. Nu saa vi nogenlunde skikkelige ud og kunde gaa tilbords. — Der blev vi for det første.

Da vi to dage senere havde faaet alle vore sager ombord, dampede «Kite» afsted til vort vinterkvarter ved mundingen af bugten. Her blev vi modtaget med jubel af de øvrige medlemmer af expeditionen, doktoren, Gibson og Verhoeff samt Pearys tjener Matt, der alle kom os imøde nede ved strandbredden.

Og bag dem stod en skare af vore kjære indfødte venner, der forlængst havde tabt troen paa, at vi nogensinde skulde vende tilbage fra vor reise paa «den store bræ» (sørmoksuak). Derfor lyste ogsaa deres ansigter af lutter henrykkelse, da de saa os, og mændene lyttede i aandeløs spænding, da jeg senere gav dem en detaljeret skildring af vort møde med moskuskvæget paa den fjerne østkyst. Mange var de spørgsmaal, jeg derefter maatte besvare angaaende landets udseende, kystliniens beboelighed og meget andet, og med sin vanlige intelligens gav de sig ikke tiltaals, førend jeg paa et stykke papir nøiagtig havde aftegnet vor rute over den store bræ og kysterne udenom samme.

X.

Eskimoernes levevis, skikke, karakter, moral og sociale forhold.

Underligt er i vore øine innuitternes husligge liv. Vinteren tilbringer de i lave, smaa hytter byggede af sten og mos. Disse lægges altid i havets umiddelbare nærhed.

Hyttens længde og bredde er neppe 4 meter paa hver kant og taget ikke høiere, end at en mand maa staa bøiet under det. Ikke sjelden ser man ogsaa to hytter byggede saa tæt til hinanden, at de ved en bred aabning i den fælles midtre væg er forenede til en, der dog altid huser to familier.

Hyttens indre naar man gjennem en lang og trang husgang, ligeledes af sten.

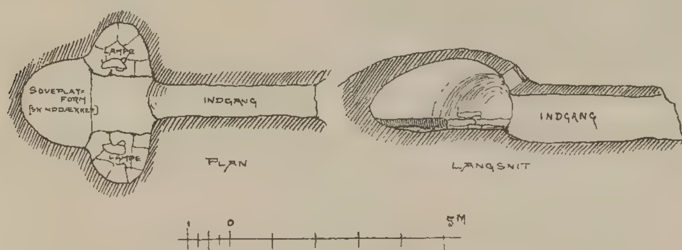
Denne gang maa man passere gaaende paa hug, indtil man omsider gjennem en trang firkantet aabning i den øverste del af endevæggen kommer op i selve beboelsesrummet. Ret over indgangen er en firkantet vinduesaabning, overspændt med et, som regel af tyk rim belagt, tarmskind. Midt i tarmskindsruden er der et hul af nogle faa centimeters gjennemsnit, hvorigjennem den ophedede og kvalme luft oppe under taget strømmer ud i vinterkulden som en tyk dampstraale. Hullet tjener forøvrigt ogsaa som kigehul, hver gang der høres stemmer eller støi udenfor.

Familien sover i baggrunden paa en platform af sten, der er hævet omtrent en halv meter over gulvfladen og er dækket af bjørne- eller rensdyrfælder. I høide med soveplatformen befinder

sig ogsaa paa en af de to sidebrixer den skaalformede lampe af vek-sten, over hvilken et aflangt firkantet kogekar af samme materiale er anbragt, hængende fra taget i snorer.

Det er ved lampens lange, klare flamme, der underholdes ved tran og fint opsmuldret torv, at det lille rum oplyses og holdes varmt. Dette sidste skal der ikke meget til, idet vægge og tag er fuldstændig tætte, ligesom rummet i nogen afstand fra væggene er klædt med en paneling af sælskind. Al generende træk gjennem det næsten stadig aabne dørhul er desuden forhindret ved, at det kommer ind fra neden, og den kolde ydre luft derved ved sin tyngde er forhindret fra at stige op i husets indre.

Gaar spækflammen af og til paa grund af manglende tilsyn ud, hvad særlig om natten kan indtræffe, skaffer de sig atter

Plan og længdesnit af en nord-grønlandsk vinterhytte.

ild ved at slaa gnister fra et stykke flint eller magnetjernsten hen paa nogle overordentlig fine og tørre torvtrevler.

I vinterhytternes umiddelbare nærhed er der i regelen opbygget smaa stenkammere, halvt over, halvt under jorden, og her opbevarer husmødrene sin beholdning af færdiggarvede skind og lignende værdifulde raamaterialer samt jægerne sine vinterpelse. Kjødforraadene er gjerne i noget større afstand fra husene og dækkede af sammenhobede stene.

Udpaa vaaren, naar dagene bliver lange og lyse, og solens straaler begynder at sprede en smule varme over landskabet, forlader eskimoen det kvalme og mørke vinterhus, pakker familiens sælskindstelt paa slæden og begiver sig afsted, for paa et eller andet snebart sted i naboskabet at opslaa sin enkle sommerbolig. Som oftest river de da taget af husene, før de forlader dem, forat de i sommerens løb kan blive godt udluftede. For et snes aar siden, da de endnu var uden kajakker, trak de sig

gjerne ind i fjordene med sine telte om sommeren, for herinde, hvor isen altid ligger længer end andetsteds, i ro at kunne fortsætte sin sæljagt.

Teltet er syet af sælskind, der som regel først er blevne afhaarede. Det breder sig nederst i en slags halvrund form, medens det foroven ret over den flade, næsten lodrette frontvæg ender i et skarpt, meget kort møne. Dets indre skelet, der holder det hele oppe, bestaar dels af narhvalhorn, dels af træstænger. Døren, der er paa den flade side, lukkes ved et forhæng af

Vinterhytter.

tarmskind. I baggrunden indenfor er der, som i husene, indrettet en soveplatform belagt med skind.

I disse telte bor de gjerne fra begyndelsen af mai til et stykke ind i september, hvorefter de atter flytter i hus, men kun sjelden paa samme sted, hvor de den foregaaende vinter havde tilhold. Thi «forandring fryder» mener ogsaa eskimoen, og for denne lyst giver han stedse efter.

Det er husmoderen, der saavel i hytten om vinteren som i teltet passer lampen og tilser, at spækstykkerne paa dens ene side, eftersom de smelter, fornyes, samt at flammen ikke oser.

Desuden udføres de vigtigste under husholdningen hørende hverv af hende, saasom kogningen og snesmeltningen.

At det huslige stel ikke just er af det appetitligste, kan i betragtning af eskimoernes før omtalte mangel paa renlighedssans ikke forundre os. Saaledes er baade stengryden, de flade kar og drikkekoppe samt brixen, hvorpaa madvarerne ligger, bedækkede af et tykt lag af smuds, spæk og gammelt blod, der ved sin temmelig modbydelige stank i førstningen kan betage en hvid mand appetiten.

Men, efter en lang dags vandring over uveisomme snemarker og i arktiske temperaturer, naar musklernes energi er slappet, og cellerne i ens legeme blot synes at forene sig i et eneste skrig efter vand og næring, da gad jeg se den civilisationens søn, der, om hans egen sirlige nistepose var bleven tom, ikke med glæde og tak vilde spise af de elskværdige eskimoeres simple retter og drikke af deres spæksmurte kar.

De retter, som den eskimoiske husmoder til forskjellige aarstider formaar at byde sin familie eller sine gjæster, er ikke mange og heller ikke meget komplicerede. Kjødet af hvalros, sæl, narhval, bjørn, rensdyr, hare, alker eller en sjelden gang laksørret, samt forskjellige sorter blod danner saaledes grundlaget for hele hendes madlavning. Krydder, salt eller nogen anden tilsætning kjender hun ikke. Spæk fortæres der ogsaa en del af, men det meste af dette gaar dog til belysningsstof.

Kjødet koger de som regel, men spiser det ogsaa jevnligt raat, især i frossen tilstand. Som en delikatesse regnes det, naar det er rigtig bedærvet, i hvilken tilstand det minder meget om ældre gammelost.

Ogsaa visse dele af indvoldene sættes der stor pris paa, saasom leveren af flere dyr, tarmene paa sælen samt indholdet af mavesækken hos rensdyret.

Denne sidste ret, der jo bestaar næsten udelukkende af vegetabilske stoffe, er forøvrigt en saa sjelden delikatesse, at man trygt kan sige, at kjød og atter kjød er, hvad eskimoerne der nordpaa er henvist til at ernære sig af.

Hundekjød spises ikke sjelden, dog ikke egentlig under normale forholde. Kun i den yderste forlegenhed for føde griber nemlig den indfødte til at slagte nogen af de voksne trækdyr, og heller ikke synes han at sætte nogen større pris paa deres kjød, særlig hvis de ved slagtningen har været i en mere eller mindre udmagret tilstand. Hvalpekjød holder de derimod for en meget god ret, og deri kan jeg være enig.

Ved Kap York-kolonien er jeg bleven beværtet med frossent, raat hvalpekjød, som jeg, skrubsulten som jeg var, fandt særdeles velsmagende. Det smagte fuldstændig som isbjørnkjød, der igjen smager som meloner. Det vil sige, dette er mit personlige indtryk og behøver derfor ikke at gjælde for alle.

Til drikke benytter de udelukkende vand. Da vi i førstningen bød dem the eller kaffe, sendte de det uden videre ud igjen. Senere kom dog de fleste af dem til at synes godt om disse sager, naar det af og til hændte, at de blev trakterede dermed. Ogsaa beskøiter lærte de meget snart at sætte pris paa, noget man jo ikke kan forundre sig over, naar man erindrer, at de i ordets egentligste forstand er et «brødløst» folk. Brændevin og tobak kjendte de, som rimeligt kunde være, ingenting til, hvorfor vi jo ogsaa vogtede os vel for at give dem det. Mærkeligt var det imidlertid, at de heller ikke kjendte eller benyttede nogetsomhelst andet kunstig sansepirrende eller stimulerende middel. De befinder sig med andre ord i den henseende endnu i den oprindelige «uskyldigheds-tilstand», som ingen anden af jordens folkestammer synes at have kunnet bevare.

Maaltiderne indendørs indtager de paa en meget enkel og letvindt maade. Husmoderen lægger de kogte kjødstykker hen i et kar, hvor familiens øvrige medlemmer, alle mere eller mindre nøgne, tager dem med hænderne, eftersom de trænger dem. Selve fortæringen af et af disse større kjødstykker foregaar paa den maade, at den spisende med venstre haand fører det til munden, hvorpaa han med en skarp kniv, som holdes i den høire, en for en afskjærer saftige mundfulde tæt ind til læberne. Jeg forsøgte et par gange at spise paa denne maade, men uagtet jeg gik saa forsigtig tilværks, at alle de mørke skøiere omkring mig satte i en vældig latter, maatte jeg dog prise mig lykkelig, at jeg fik beholde min næse hel og «ubeskaaret».

Ude i friluft paa slædereiser eller jagtture, naar maaltiderne meget ofte alene bestaar af frossent raat kjød, foregaar fortæringen som regel paa den maade, at hver person med sin kniv «spikker fliser» af et større, fælles kjødstykke.

Hvor ofte de spiser hver dag, kommer meget an paa, om dagen tilbringes hjemme ved hytten eller teltet, eller paa reise. I første tilfælde indtager de gjerne sine 4 à 5 maaltider, der vel ikke sjelden efter forudgaaende, særlig anstrengende dage kan trække ud i en eneste lang spisescene fra morgen til aften, — i sidste tilfælde derimod indskrænker maaltiderne sig som regel

til en lettere, kold frokost samt en varm, betydelig mægtigere aften.

Man vil uden tvil allerede have opfattet, at ægteskaberne blandt innuitterne ved Smiths sund indgaaes for livstid som hos os. Forholdet mellem mand og kone er gjennemgaaende udmærket, om der end en sjelden gang forekommer skilsmisser blandt dem. Saaledes satte for aar tilbage Agna, Kolotengvas mor, en skilsmisse igjennem med Kaochu, sammes fader, under foregivende af, at Kaochu nu virkelig var bleven saa gammel, at han ikke længere passede for hende. Og saa slog hun sig en tid efter sammen med den gemytlige, middelaldrende, fedtglinsende enkemand Kala, med hvem hun for tiden lever sammen i tilfredshed.

Til undskyldning for denne i mange henseender prægtige dame maa det forresten siges, at livet virkelig havde taget en smule haardere paa den stakkels Kaochu end de fleste andre. Thi egentlig gammel i aar er han endnu ikke, men hans gang er vaklende, hans ene ben er kroget af gigt, hans ansigt skakt og grinende og fuldt af smudsige rynker, hans næse og kinder blaasprængte af veir og vind, øinene rødkantede, og haaret — ja haaret — lad os stanse her. Og dog har denne haltende pusling et humør, der daglig skaffer hans naboer mangen en god latter. Nogen nød lider han da forøvrigt heller ikke, derfor sørger hans medmennesker og ikke mindst hans tro pleiedatter, der styrer hans hus.

Flerkoneri findes, ialfald for tiden, ikke iblandt dem, endskjønt de nok har tilbøieligheder i den retning, hvorfor en og anden af dem muligens under gunstigere livsbetingelser ikke vilde være sene om at indføre det. Derimod er konebytning meget almindelig, især paa reiser. Disse bytninger kan ogsaa gjælde for længere tid, især mellem saadanne mere modne par, hvis to halvdele lider af den svaghed af og til at blive en smule kjede af hverandre. Naar saa hustru og mand efter nogle ugers forløb atter faar hinanden tilbage, er de som regel saa grundig kurerede, at det hele blot har virket til at bestyrke dem i rigtigheden af det engang i tiden trufne gjensidige valg. Blandt de ugifte gutter og piger hersker der gjennemgaaende streng kyskhed.

Kvindens stilling i ægteskabet er, tiltrods for at hun vistnok i alle vigtigere tvistepunkter maa underordne sig sin ægtefælle, neppe mindre værdig end mandens, samtidig som livets byrder er særdeles ligelig fordelt imellem dem. Fordelingen er da ogsaa

netop saadan, som man herhjemme finder naturlig, idet manden underholder familien med sin jagt og pusler i hjemmet med vaaben og fangstredskaber, medens kvinderne koger, steller med børnene, bereder skind og syr klæder og kamikker med en beundringsværdig flid og udholdenhed.

Forholdet mellem forældre og børn er det samme kjærlige og myrsneppeagtige som overalt ellers paa jorden. Børnene er gjennemgaaende meget vakre, saalænge de er smaa, men taber sig betydelig senere. Ved fødselen faar de af forældrene sine

Hytte-interiør. I forgrunden mænd, paa platformen i baggrunden kvinder.

navne, som oftest et enkelt, der betegner navnet paa én gjenstand, et dyr e. l., men ikke sjelden ogsaa to saadanne.

At tugte dem er der saagodtsom aldrig tale om og er heller ikke nødvendigt, thi af naturen skikkeligere børn skal man vanskelig kunne finde. Rørende søde kan disse smaarollinger være, naar de f. ex. leger sammen ude i friluft, saaledes blandt andet en leg, der omtrent svarer til vor «Sidsten». Eller naar de ager kjælkebakke med de nette smaa slæder, som kjærlige fædre har arbeidet til dem. Aldrig slaas de; trætte gjør de kun i den mildeste form, skjældsord eier de ikke; de er som en flok skidne englebørn.

Ogsaa de voksne morer sig af og til med at age kjælkebakke, men ellers maa man sige, at eskimoerne idetheletaget ikke er meget anlagt for lege eller fornøielser. Selve livet er fornøielse nok for dem, endskjønt det kanske ogsaa er rigere paa alvor end de flestes.

Passiar og uskyldig skjæmt er det sædvanligste tidsfordriv om aftnerne, naar mændene er komne hjem fra jagten, nu og da afbrudt af underlige, monotone sange, der enten synges af en enkelt mand eller ældre kvinde eller af alle de tilstedeværende i forening. De ledsager stedse disse sange med regelmæssige dumpe slag paa en af en benring og et over samme udspændt tarmskind bestaaende tromme.

Ægteskaberne indgaaes i en efter vore forholde temmelig tidlig alder, saaledes for mændenes vedkommende saasnart de nogenlunde tror at kunne ernære sig selv og kone, det vil sige i 16—20 aars alderen, medens pigerne ansees som fuldstændig giftefærdige allerede naar de er omkring 14 aar gamle. I regelen er det kjærlighed, der danner grundvolden i ethvert ægteskab. At tage nogen for pengene eller anden verdslig vinding, er man ialfald saa temmelig undskyldt for.

I den nye stand indtræder det unge par uden nogensomhelst ceremonier, men dog saagodtsom altid først efter en temmelig langvarig forlovelse. Antallet af børn i deres ægteskab er som oftest 3 eller 4 og kun meget sjelden saa høit som 5 eller 6.

Naar en besøgende eskimo en vakker dag kommer langveisfra til en koloni, siger han ikke «goddag», ligesaalidt som nogen saadan hilsen lyder ham imøde fra koloniens mænd og kvinder. Et undseligt smil er alt hvad han til en begyndelse har at byde paa, hvilket pligtskyldigst besvares paa lignende maade. Saa gjør en af de ældre en dæmpet bemærkning eller et spørgsmaal, og samtalen kommer lidt efter lidt igang. Naar den besøgende atter skal reise, gjentager det samme sig, han siger intet farvel, men forspænder sine hunde i stilhed og reiser maaske afsted til et flere hundrede kilometer bortliggende sted uden saameget som at ymte et ord derom til sine værtsfolk. De lægger idetheletaget stedse i deres opførsel en despotisk uafhængighed for dagen, der maa forbause enhver europæer, der kommer i berøring med dem.

Før de drager afgaarde paa slige længere slædereiser, sørger de altid først for at fylde sig op til svælget, saaatsige, med vand, selv om de ikke i øieblikket er tørste, i den hensigt nemlig, mest mulig at beskytte sig mod den frygtelige tørst, man under

den strabatiøse reise i den overordentlig tørre arktiske luft ellers skulde være udsat for. Jeg havde selv anledning til, mod forventning, at overbevise mig om den heldige virkning af dette middel.

En omstændighed, der gjør, at eskimoerne ved Smiths sund kan faa den henved fire maaneder lange vinternat til at forløbe forholdsvis hurtig, er den herunder udfoldede selskabelighed. Især de yngre familier tilbringer saaledes som regel en langt større del af mørketiden paa reiser og besøg omkring hos forældre, svigerforældre, tanter, onkler og andre slægtninge og bekjendte, end hjemme hos sig selv, og er de en kort tid hjemme, sker det sjelden uden i forveien at have sikret sig gjæster.

I december og januar maaneder er det forøvrigt saa mørkt hele døgnet rundt, at alle længere reiser maa forlægges til de dage, da der er maane. Og naar maanen hver fjerde uge kommer, bliver den gaaende og vandre rundt paa himmelhvælvingen i henimod en uge uden at forsvinde, og afgiver herunder, som man kan skjønne, det prægtigste lys for de reiselystne innuitter.

Jeg vil gjennem et uddrag af min dagbog for den 21de december 1893 forsøge at meddele læseren mine indtryk under en saadan slædereise i maaneskin, en reise, hvorunder jeg alene var ledsaget af en gammel ordknap eskimo:

«Iklædte vore varme pelsklæder og siddende saagodtsom tause paa den lave slæde, havde vi god tid til at betragte det vidunderlige sceneri omkring os. Man vil neppe kunne tænke sig noget mere uddøet og forladt end det landskab, vi saa. Det var som vi ikke længere befandt os paa vor egen planet, men pludselig var bleven hensat til overfladen af en mystisk og fremmed klode i verdensrummet, saa usigeligt øde og saa usigeligt langt fjernede fra alt menneskeligt syntes vore omgivelser at være.

Et par gange stansede vi for at bringe orden i hundenes trækremme.

Dødens stilhed rugede over egnen. Kun nu og da naaede mægtige suk fra de mørke fjeldvægge nærved os ud til vore øren. Det var isstykker, der leirede sig paa klippepynter og afsatser under tidevandets fald. Den hvide, ofte ujevne flade omkring os, spøgelseagtig belyst af den blege, tause maane, mindede om en kirkegaard ved vintertider; thi de talløse isblokke havde en uhyggelig lighed med sneklædte gravstene og vældige monumenter.

Langs de lodrette, kjæmpehøie kyster nær ved os i nord, hvor isfladen stødte op til det faste land, saaes et baand som af

skinnende sølv, frembragt ved klippernes overisning efter høivande. Men langt mod syd strakte sig den mørke stribe af en fjern kyst, paa hvis fjeldplateauer tronede de luftige kupler af evig sne og is, fortonende sig indover til landets indre som en hvid, svagt rullende havflade. Og over denne fjerne kyst flagrede det hemmelighedsfulde nordlys, snart flammende i rødt, snart skinnende i alle regnbuens farver.

Atmosfærens klarhed var vidunderlig. Fjeldenes former, deres kløfter og skar, udhævede ved de skarpe skygger, kunde tydelig skjelnes i en afstand af op til 70 km.»

Lidt senere heder det: — — — — «Men hvor forskjelligt fra det nysbeskrevne billede var ikke det, der mødte os indenfor den lille eskimohyttes sodede vægge. Snakkende og spisende mænd og kvinder, skrigende unger og veirbidte kjærringer, tæt sammenstuvede, alle mere eller mindre nøgne, og mange tydelig mærkede af decenniers smuds.

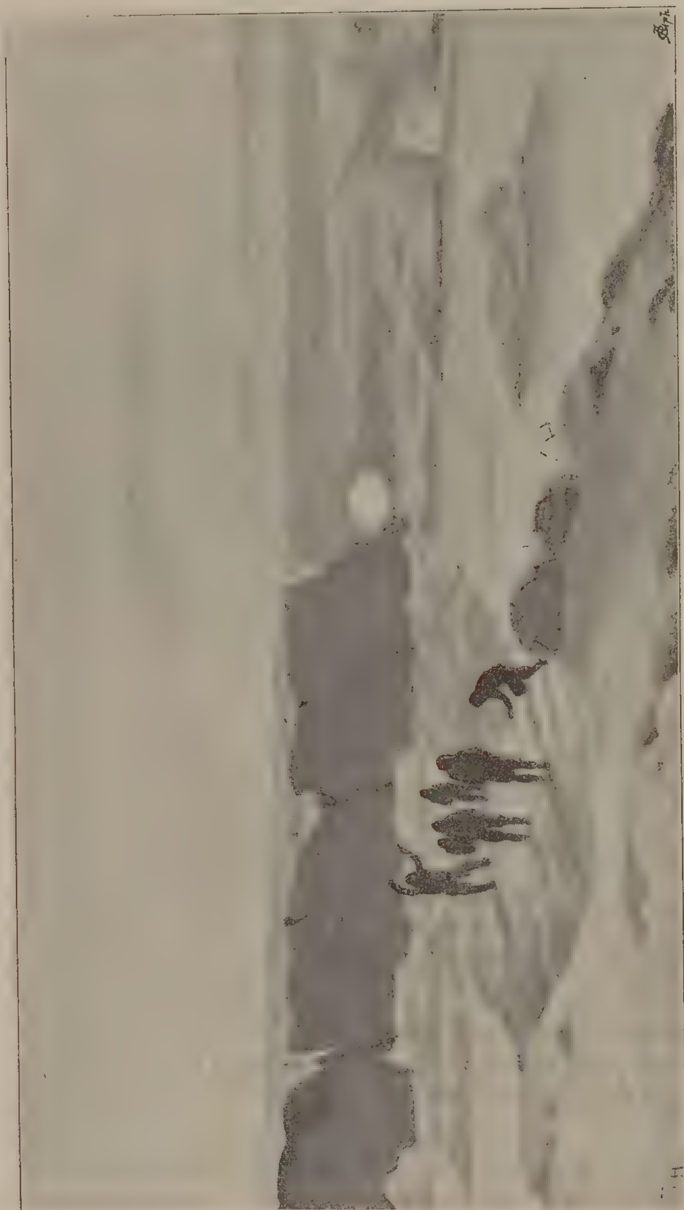
Den hytte, jeg befinder mig i, tilhører den unge Aunolka, han, der mistede sin kone ifjor, men atter er gift med en enke med tre børn. Der hersker en usædvanlig urenslighed herinde, og skindfælderne er fulde af liv. Jeg vil derfor ikke nægte for, at jeg befinder mig noget uvel, i stærk modsætning til den hygge og det velbefindende, jeg har følt i mange andre eskimoers hytter.

Aunolka har dog den undskyldning, at hans hus ligger lige i ruten mellem vort vinterkvarter og talrige eskimokolonier, hvorfor det for tiden nærmest maa gjøre tjeneste som «privathotel» eller «logis for reisende».

Jeg har allerede tidligere en gang været under dette tag. Der var da 21 mennesker herinde, og for at forene det nyttige med det behagelige brugte jeg en liden gut til hovedpude og 4 andre unger, der laa tversover mig, til dyne. Den næste morgen betalte jeg forresten værten rigelig, hvad dog ingenlunde havde været nødvendigt. Betalingen var — en gammel tandbørste, som samtlige tilstedeværende naturligvis straks maatte prøve!»

Der lyser glæde og livslyst ud af de brede, lidt gustne ansigter, naar efter vinterens trykkende mørke solen i februar maaned begynder at klæde skylagene nærmest horisonten i sit gyldne skrud. Og naar endelig for første gang solskiven selv, fladtrykt gjennem luftlagene og vidunderlig vakker, viser sig over den sydlige horisont, da kjender glæden ingen grænser. Da flokker mænd og kvinder, gamle og unge sig sammen paa fjeldknauserne bag koloniens hytter, der, hvor udsigten er friest, og

hilser den tilbagevendende lysets hersker med taknemmelige blikke og glade udraab.

. . . . «Da hilser de den tilbagevendende lysets hersker med taknemmelige blikke og glade udraab» . . . .

Nogen nøiagtig tidsregning har eskimoerne ved Smiths sund ikke. Skal de angive et vist punkt paa dagen, benytter de solens

eller stjernernes stilling paa himmelen paa den tid. Er det derimod en bestemt aarstid, de ønsker at betegne, saa findes der i deres sprog saavel navne for vore fire aarstider, som passende betegnelser for alle aarets vigtigste begivenheder, saasom «de dage, da de flytter i telte», eller «da alkekongerne kommer sydfra», «de dage, da solen forlader os», o. s. v., o. s. v.

Man skulde nærmest antage, at et folk som det eskimoiske, der fører en saa haard kamp for tilværelsen, og som ofte ikke kan være sikre paa, om de imorgen vil lide nød eller ikke, skulde have et sind, fuldt af alvor, og et syn paa livet, som om det hele var en langvarig lidelse, de af en eller anden grund maatte gjennemgaa, og hvorfra døden alene vilde fri dem. Men hvor langt fra virkeligheden ligger ikke en saadan antagelse. Naar man hører deres lystige latter eller forstaar nok af deres sprog til at opfatte deres eiendommelige og morsomme vittigheder og indfald, eller naar man paa jagten hører deres nynnende sange og friske skjæmt, saa kan man ikke komme til nogen anden slutning, end at disse folk maa være usædvanlig tilfredse med sin livsskjæbne.

Og i virkeligheden er dette fænomen, naar man ser lidt nøiere paa sagen, ikke saa rent uforklarligt, som man fra først af skulde tro.

Først og fremst maa vi nemlig erindre os deres udmærkede helbred. Sjelden saa man vel sundere folk end disse ublandede og af civilisationen uberørte eskimoer. Lidt gigt faar jo en og anden af dem i mere fremskreden alder, men dette er ogsaa omtrent den eneste mere almindelige plage, de hjemsøges af. Thi de lettere øienbetændelser — sneblindhed —, som ikke sjelden forekommer blandt mændene hver vaar, naar solstraalernes reflex fra sneen bliver uudholdelig for det ubeskyttede øie, kan neppe regnes som nogen alvorligere plage.

Dernæst maa, og ikke mindst, den omstændighed tages i betragtning, at det lille eskimosamfund, vi her taler om, helt igjennem er bygget paa lighedens principer, det er et samfund, hvori penge er en ukjendt ting og næstekjærlighed en grundregel for enhver. Det maa derfor ogsaa af denne grund indeholde ganske overordentlige betingelser for dets medlemmers lykke og tilfredshed. Et samfund, hvori frihed, lighed og broderskab ikke er et fjernt og haabløst ønske blot, men den ægte, sande virkelighed!

At dette overhovedet kan være muligt, er ene og alene paa grund af de livsvilkaar, hvorunder de lever. Eskimoerne er gode, fordi de ingen interesse har af at være anderledes.

Er en jæger dygtigere end alle andre, saaledes at han kanske i løbet af en sommer har samlet sig et langt større kjødforraad, end han og hans familie i vinterens løb kan fortære, skulde han saa gaa hen og nedgrave den del deraf, han ikke kunde benytte, forat det i aarenes løb skulde forvandle sig til støv? Eller forsøge at sælge det der, hvor ingen kjøbere findes!

Nei. — Med glæde og stolthed vil han dele sit forraad med dem, hvis øie er mindre øvet, eller hvis arme er svagere end hans.

Men, vil man maaske indvende, vil ikke de jægere, der ved sin overlegne dygtighed i forholdsvis kort tid er istand til at fylde sine vinterforraad, være mere tilbøielige til at benytte de indsparede uger til dovenskab og tediggang, end til at fortsætte jagten i fremmedes interesse? Dertil maa der imidlertid svares, at saalænge den enkeltes ærgjerrighed staar paa den høide, som den nu gjør, er der, selv om deres gode hjertelag ikke tages med i beregningen, neppe nogen fare for tilbøieligheder i den retning.

I fuld overensstemmelse med det ovenfor fortalte hersker der da ogsaa den regel iblandt dem, at hvad en fanger ikke transporterer hjem af sit bytte, men f. ex. efterlader dækket af stene paa nærmeste land til mulig fremtidig afbenyttelse, med fuld ret og uden indhentet tilladelse kan benyttes af andre, hvad der ogsaa meget hyppig sker. De danner ligesom tilsammen en eneste familie, for hvis fælles bedste de alle uden undtagelse vier sit livs arbeide.

Det er derfor en umulighed iblandt dem, at nogle skulde kunne leve høit, medens andre sultede. Thi livets glæder saavelsom dets lidelser tager de i fællesskab. Nogen virkelig hungersnød er heldigvis af megen sjelden forekomst inden denne stamme, idet de, tvert imod hvad andre forfattere har hævdet, er meget forsynlige og som regel gaar overvintringens besværligheder imøde med fyldte forraad.

En udpræget kjærlighed til næsten synes at beherske dem alle, hvad jo forøvrigt ikke kan synes mærkværdigt, naar man samtidig erindrer, hvor nær i slægt med hinanden disse halvtredie hundrede, gjennem aarrækker isolerede mennesker maa være. Det var rørende ængstelse, kan jeg huske, beboerne af en koloni, hvor jeg engang i nogle dage opholdt mig, viste for en af pladsens yngre fangere, fordi han en dag var bleven noget længere borte fra jagten end han pleiede. Og hvorofte har jeg ikke været tilstede ved den trætte renjægers ankomst til sit hjemsted, belastet

med rensdyrets liflige kjød. Beholde det for sig selv og sin egen husholdning, det kunde der for ham ikke være tale om. Gilde skulde der være, og alle baade store og smaa rigelig beværtes.

Det er en overordentlig sjeldenhed at se to eskimoer trætte, og hænder det en enkelt gang, gaar det meget lempelig for sig, idet de hverken bliver høirøstede eller bruger skjældsord. Voksne mænd trætter overhovedet ikke. Bliver de uenige, og føler den ene sig paa nogen maade tilsidesat af den anden, forlader han simpelthen stedet. De tilhører idetheletaget en udpræget sagt-

En jæger, der forsyner sig af et offentligt kjøddepot.

modig race, der hader splid og ufred, af hvilken grund de ikke sjelden endog gjør de mennesker tjenester, som de i sit indre har imod.

Eskimoerne dør ifølge de mangelfulde oplysninger, vi herom var istand til at skaffe os, gjennemsnitlig i en alder af henimod 60 aar af alderdomssvaghed, der gjerne faar sit udslag i en kortvarig lungebetændelse.

Deres ærlighed sig imellem er beundringsværdig, og tyverier indbyrdes er, ikke mindst paa grund af den omtalte socialistiske samfundsorden, fuldstændig udelukket. Men netop af samme

grund forsynte de sig i begyndelsen ikke saa sjelden med en og anden bagatel fra den første Peary-expeditions beholdninger, naar de dertil havde anledning, noget de efter deres egne regler jo nærmest maatte anse sig berettigede til, da vi jo umulig selv kunde have brug for alle de i deres øine saa overflødige forraad.

Gjort opmærksomme paa, at vi misbilligede denne fremgangsmaade, kunde vi senere næsten altid stole paa deres ubetingede ærlighed, og det uagtet de med sin skarpe intelligents nok saa det uretfærdige i, at vi uden vederlag og uden deres tilladelse havde taget deres land i besiddelse, for derefter systematisk at rense dal og høifjeld paa lange strækninger for de for dem saa værdifulde rensdyr.

Løgn gjorde de sig kun sjelden skyldig i ligeoverfor os, og da vistnok mere af en slags trang til rigtig at holde os hvide mænd, der altid troede os saa kloge, for nar, end egentlig af vane eller ondskab. At de nogensinde lyver for alvor indbyrdes, er ikke tænkeligt, da de jo ganske maa mangle motiver for en saadan fremgangsmaade. Derimod er det dem meget imod at maatte fortælle en mand en sandhed, der kan tænkes at være ham ubehagelig, hvorfor de under saadanne omstændigheder helst forsøger at omgaa den ved allehaande udflugter.

Deres moral er i det hele taget, som man vil have seet, i de fleste retninger fuldt overensstemmende med kristendommens ideelle grundsætninger. Men medens vi, der lever under forholde, der daglig forleder os til at sætte os udover disse grundsætninger, desværre oftest maa nøie os med at beundre dem som vidunderlig skjønne og ophøiede, saa formaar de fattige innuitter lettere at efterleve dem, fordi de er født under enklere og sundere livsvilkaar.

Eskimoens gode humør er uudtømmeligt. Især kommer deres overgivne lystighed tilsyne der, hvor der er mange tilstede samtidig, hvad saaledes flere gange var tilfældet ved Peary-expeditionens huse. At forsøge at beskrive de cirkusscener, der her foregik, f. ex. da et halvt dusin mandlige innuitter for første gang i sit liv fik øie paa et æsel, vilde lidet nytte. Slige scener kan alene opleves. Deres jubel kjendte ingen grænser. Men notabene, ikke den uskyldige, barnslige jubel, man alene skulde ventet fra disse «formørkede hedninger», men en regn af vittige og skarpe bemærkninger, snart om dets lange ører eller trinde hængemave, snart igjen om den altfor nøgne hale, som de mente kunde blive et prægtigt svøbeskaft, naar blot kulden om en tid kom i veiret.

En af stammens mere anerkjendte komikere var den lille tykke ægtemand Ekva. I timevis kunde han sidde midt i en liden kreds og smaasnakke og sladre og herunder fremkalde sine tilhøreres stadige munterhed. Jeg ser ham endnu i erindringen, saaledes som han engang pludselig viste sig for os en af de første dage, vi var sammen, roende paa fangst i sin kajak, kun iført sine bjørneskinds-bukser og en gammel manchetskjorte. Men under lystighedens hylster bankede et varmt faderhjerte. Aldrig glemte han under sine besøg hos os at putte en del af hver af de beskøiter, vi gav ham at spise, ned i en liden skidden sælskindspose. Det var til at glæde den lille to-aarige Annedor med, naar han kom hjem.

I eskimostammen ved Smiths sund findes ingen høvdinger eller personer med myndighed over andre. Enhver er fuldstændig sin egen herre og blander sig aldrig i en andens affærer. Dog synes de ældre mænd, der enten tidligere har været eller endnu er i besiddelse af usædvanlig dygtighed som fangere, at have en vis autoritet over de øvrige beboere ved en koloni.

Men det kan man alligevel sige, at frihed hersker mellem disse glade borgere, ikke den frihed, der er begrænset af en lovbogs strenge bud, men friheden, saa fuldkommen som man overhovedet kan haabe at faa den her i verden!

XI.

Intelligents og kunstnerisk begavelse. Religiøse forestillinger, skikke etc.

At eskimoerne ved Smiths sund i lighed med deres brødre længere sydpaa er intelligente og begavede folk, kan man allerede slutte sig til af deres mange sindrige vaaben og fangstmetoder.

Men særlig har de i de senere aar under sit samkvem med de to Peary-expeditioners medlemmer havt anledning til at lægge disse egenskaber paa en langt tydeligere maade for dagen.

Saaledes forbausede de os ofte ved den lethed og hurtighed, hvormed de tilegnede sig brugen af skydevaaben, samt ved den færdighed, hvormed de manøvrerede vore hvalbaade efter neppe nogle timers øvelse. Men endnu mærkeligere var den sjeldne opfatningsevne, de viste, saavel under mundtlige skildringer som under fremvisning af billeder fra fjerne civiliserede lande.

En af de mest begavede i stammen, ialfald af de yngre, anser jeg Kolotengva for at være. Han er henimod 25 aar, liden af vækst, men tætbygget med muskler af staal og i besiddelse af usædvanlige legemskræfter. Hans øine er smaa, men livlige, og han ser med dem gjenstande, der er langt udenfor almindelige folks synskreds. Hans lange sorte haar er af naturen svagt kruset og danner en vakker ramme om det djærve ansigt.

Ellers minder han mig i mange henseender om høvdingerne, som man kan læse om i de populære indianerfortællinger. Ingen i den hele stamme kunde være stoltere end Kolotengva,

ingen mere fri og uafhængig, ingen trofastere i venskab, koldblodigere i farens stund, eller kløgtigere under jagten.

Tungvingva hed hans kone, et rødkindet, smilende barn med mørke øine og kridhvide tænder.

Disse to havde ofte et tidsfordriv sammen, som neppe nogen anden i stammen forstod at sætte pris paa, eller idetmindste ikke vovede sig ikast med.

De tegnede. Snart var det «Kablunakkernes» (de hvide mænds) skibe, de forevigede, snart mennesker, snart dyr, snart hytter og telte, snart kajakroere og jægere. Blyant og papir

kunde jeg uden vanskelighed holde dem forsynede med, da jeg heldigvis havde medbragt mere end tilstrækkeligt for eget behov.

Mange af disse deres tegninger var i høi grad interessante, ligesom de alle uden undtagelse tydede paa en meget skarp iagttagelsesevne. Jeg hidsætter ligesaa godt et par prøver af dem, der er nøiagtige gjengivelser efter originalerne i en af mine skitsebøger, forat læseren selv skal kunne bedømme dem.

Det første billede, der er tegnet af Kolotengva, forestiller en jagtscene. To jægere, en eskimo med pil og bue og en kablunak med rifle, er komne med slæde og hunde over søisen, indtil de har faaet øie paa to rensdyr inde paa en odde. Nær denne er de stansede, har forladt slæden og hundene, og man ser dem

paa billedet ifærd med at nærme sig sit bytte ad forskjellige veie.

Naar undtages, at kablunakken tilvenstre kanske er noget vel tyndklæd samt desuden synlig beruset, er tegningen virkelig meget instruktiv.

Det andet billede forestiller dampsælfangeren «Kite». Det blev tegnet efter hukommelsen af Tungvingva en af de første gange, hun havde blyant i sin haand.

Den tredie tegning er ogsaa af Tungvingva. Den forestiller to hvide mænd! Da kablunakkerne holder sit haar snauklippet, har hun uden videre fremstillet dem som skaldede, hvorved ørerne er kommet til at spille en meget fremtrædende rolle paa de vakre buster.

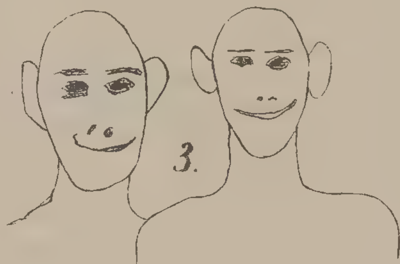
Kolotengva nærede stor beundring for kablunakkens mange opfindelser, hans skarphed og hans uoverskuelige kundskaber, og han tog villig efter, naar han hos os fandt en eller anden nyttig skik eller mode, der lod sig gjennemføre i praksis ogsaa blandt hans landsmænd. Han var saaledes den første til at anskaffe sig lommer i sin sælskindsnetcha, og snart fulgte mange af de øvrige unge mænd efter.

Kolotengva havde en kamerat, som han holdt mere af end de fleste andre. Det var den jevnaldrende Kudla. Jeg ved ikke nogen bedre fælles betegnelse for disse to end ordet «hurragutter». Thi overalt var de paafærde, overalt udførte de bedrifter i den ene eller anden retning, og overalt førte de sit uudtømmelige humor med sig.

Jeg var tilfældigvis tilstede engang, som Kolotengva og

Kudla kom hjem fra en rensdyrjagt i juli maaned 1894. Da jeg saa skulde give mig i snak med dem, fik jeg se, at Kolotengvas ansigt, hænder og øverste parti af den bekjendte kjødfulde del bogstavelig talt var dækket af myggestik, saaledes at han nærmest saa ud, som han var koparret, mens Kudla derimod var gaaet fuldstændig fri.

Da Kudla saa, at jeg skulde til at gjøre en bemærkning herom, kom han mig i forkjøbet og forklarede med en paataget overlegen og alvorlig mine, at myggene desværre havde plaget «lille» Kolotengva svært, mens de sov om nætterne. Men ham, tilføiede han, med en endnu mere overlegen mine, idet han samtidig pegede paa sig selv, ham turde myggene aldrig røre. «Og hvorfor ikke?» fortsatte straks Kolotengva, «jo fordi selv myggene forsmaar det elendige stof, der flyder i dine aarer!» Som man ser, er der baade satirisk humor og svar paa rede haand hos disse karle.

En om muligt endnu mere udpræget hurragut end de to nævnte var den sprellende livlige Kaschu. Han kunde vel være en smule over de tredive. Hans ansigt var bredt og rundt og saa ud som det var skaaret i træ i stort hastværk af en tømmermand. Naar han var rigtig glad, lo han saa mundvigerne trak sig opover mod baghovedet, og lukkede dertil begge øine, i livsfare derimod altid kun det ene.

Vel var han en tyv og en løgner under visse undskyldende omstændigheder, men — for et gjennemprægtigt menneske alligevel. En mere freidig og energisk ledsager paa reiser skulde man vanskelig kunne finde. Hans fysiske udholdenhed maa nærmest betegnes som ubegrænset.

Kaschu havde længe sit telt opslaaet nær den anden Peary-expeditions vinterkvarter, og hver morgen regelmæssig kunde man se ham, selv efterat kulden var kommet i veiret, tage sig en tur udenfor teltet uden en traad paa kroppen, for at tage de meteorologiske observationer for dagen.

Naar der var nogen morro paa færde mellem os kablunakker, maatte Kaschu altid være med, saaledes stedse, naar vi stod paa ski i bakkerne bagenfor huset. Han blev da ogsaa efterhaanden

en baade ivrig og forholdsvis øvet skiløber. Elegant blev han dog aldrig. Han var af de bredsporede, og skar desuden altid de frygteligste ansigter, saasnart han fik en smule fart. Blev hastigheden meget stor, lukkede han det ene øie, og ansaa sig da vistnok stedt i den alvorligste fare.

Siden jeg nu er kommen ind paa de biografiske skildringers omraade, vil jeg ligesaa godt med det samme omtale et par andre af stammens mere typiske medlemmer.

Af meget gamle folk kan nævnes Kaschus forældre, Arodoksua og Migibsungua. Som bevis paa, at den gamle mand forstaar sig en smule paa fornuftig sundhedspleie, kan anføres, at da han forlængst er ophørt at fange og saaledes ikke længer paa denne maade faar sig nogen motion, tager han sig regelmæssig hver formiddag en lang spasertur udover søisen, skyvende sin tomme slæde foran sig. Han plages forøvrigt af og til i de senere aar af gigt. Hans kone derimod er ganske frisk, og hendes snakketøi er da ogsaa i den livligste virksomhed fra den tidlige morgen til langt paa nat. Er der fremmede tilstede, er det stedse sin uforlignelige søn Kaschu, hun skildrer, den anden, halvtullingen Aningana, nævner hun derimod sjeldnere. Kaschu, — ja det er vel gut det! Men naar hun kommer til beskrivelsen af, hvor vakker han er, og en mindes træfjæset med den store mund og de halvaabne øine, da skal der beherskelse til for at bevare en alvorlig mine.

Et af de værdigste ægtepar i hele stammen er Ingapaddu og Ituschaksui. De er Tungvingvas forældre og har ialt 6 børn, det største antal, der endnu i mands minde er forekommet i nogen familie. De er begge udprægede pligtmennesker, retskafne og ærlige, og dertil elskværdige og medfølende som faa.

Særlig er Ituschaksui et pragtexemplar af en moder. Engang saa jeg hende springe ud paa isen til et par af sine smaarollinger, der var ude og legte henimod 2 km. fra land, blot for at sige dem, at de endelig maatte tage votter paa nu, det var begyndt at blæse saa surt.

Ituschaksui's fader er den gamle Kommonapek, en af dem, der i sin tid indvandrede vestenfra over Smiths sund. Ituschaksui var dengang en ganske ung pige, nu derimod er hun en rund og trivelig matrone. Hun har to yngre brødre, der begge er gifte, nemlig Aseio og Panikpa. Saavel disse to som søsteren maa alle siges at være usædvanlig begavede eskimoer.

Særlig har den noget sygelige Aseio med sit blege, smale

ansigt og de store, tankefulde øine geniets karakteristiske ydre, med hvilket da ogsaa hans overmaade klare forstand og hans lynsnare opfatningsevne staar i den nøieste overensstemmelse.

Paa grund af hans nævnte sygelighed har hans unge, livlige kone Anavi ikke saa sjelden maattet udføre forskjellige arbeider, der egentlig henhører under mandens pligter, hvorved der omsider er kommet noget vist amazonmæssigt over hende. Saaledes kan hun drive et slædespand med forbausende færdighed og svinger svøben med ligesaa stor udholdenhed og kraft som nogen mand.

Aseio's broder, Panikpa, er af en mere tilbagetrukken og filosofisk natur. Han liker bedst at have sit telt eller vinterhus staaende paa afsides steder, hvor folk ikke til daglig vanker, og hvor han med sin kone og sine smaabørn kan nyde en rolig og uforstyrret familielykke.

Jeg har ofte havt lange samtaler med Panikpa, der altid har benyttet anledningen til med stort begjær at søge oplysninger om fremmede lande. Hans tillid til kablunakkerne er overmaade stor, og han har en brændende lyst til at se deres lande og byer, jernbaner, heste og andre dyr, alt ting, som han hidtil alene har maattet nøie sig med at se paa billeder. Men om han nogensinde faar dette sit ønske opfyldt, er vel tvilsomt. Imidlertid er allerede nu hans horisont videre end mangen civiliseret bondes, og et helt væld af tanker er det ofte, der røber sig bag mange af hans simple og ligefremme spørgsmaal.

Der findes i eskimostammen ved Smiths sund blandt andet fire brødre — den femte er død —, hvoraf idetmindste tre er af mere end almindelige dimensioner. Det er Miuk, Kayegvitto og Otonia. Saavel den første som den sidste er to saa bra og jevne mennesker, at deres biografi allerede er tilstrækkelig skildret i disse to ord.

Med Kayegvitto forholder det sig imidlertid til en vis grad anderledes. Ogsaa han er en snil og godmodig fyr, men han har en komisk feil, idet han er aldeles umulig indbildsk. Dette at han er nogle tommer høiere end alle sine kamerater, og at han vel ogsaa er stærkere end dem, har efterhaanden faaet en saadan magt over ham, at han nu lever i den faste overbevisning, at han i virkeligheden er stammens første mand og vel ogsaa i det ydre burde anerkjendes som saadan. At denne tanke idethele er vaagnet hos ham, skriver sig vistnok fra efter den tid, vore expeditioner kom til landet, idet han da, ved at lægge mærke

til, at en enkelt af amerikanerne vistes ubetinget respekt og lydighed af alle de øvrige, formodentlig har faaet lyst til at spille en lignende rolle blandt sine landsmænd.

Denne forfængelighed falder saa meget mere i øinene, som den ganske savnes hos de øvrige mænd i stammen, hvorfor den da ogsaa hos Kayegvitto bedømmes efter fortjeneste. De smiler lunt og siger omtrentlig saa meget som: «Kayegvitto — ja, han er gal han, stakkar».

Men for os blev engang Kayegvittos forfængelighed til ikke ringe nytte. Det var nemlig omtrent ved midtvinterstider under den anden Peary-expedition, at vi begyndte at mangle foder til vore mange hunde hjemme ved vinterkvarteret.

Nu havde vi hørt, at Kayegvitto sad inde med betydelige kjødforraad ved kolonien Nachsa paa sydsiden af Whale sund. Dette blev det bestemt, at jeg skulde reise over og undersøge, og da jeg den følgende dag i maaneskin naaede kolonien, blev jeg mødt nede ved stranden af alle dens mandlige beboere, bvoriblandt da ogsaa ganske rigtig Kayegvitto befandt sig. Men ikke før havde han seet, at det var en kablunak, der kom paa besøg, før han atter som en pil forsvandt ind i sin hytte, for straks efter at komme tilbage, iført en gammel tyndslidt frak, som han den foregaaende høst havde tilhandlet sig af en af expeditionens medlemmer. Først nu saa han efter sin egen mening slig ud, at han paa en værdig maade kunde repræsentere sine «undersaatter».

Nu gik jeg hurtig frem imod ham og greb hans haand, som jeg rystede kraftig mange gange, en ceremoni, der vistnok ikke bruges blandt eskimoerne indbyrdes, men som de dog havde lært at fatte betydningen af, og som i dette tilfælde smigrede Kayegvitto i høi grad. Saa forklarede jeg ham mit ærinde: Peary, den store herre (nalegaksuak) fra de fjerne lande, manglede kjød til sine sultne hunde. Nu kom jeg for at bede Kayegvitto, innuitternes store herre, at hjælpe ham. Han havde meget kjød, ingen fangede saa meget som han, han alene var innuitternes nalegaksuak. Denne sidste sætning faldt i den grad i Kayegvittos smag, at han gjentog den i det uendelige, indtil han omsider indbød mig til at overnatte i sit hus, hvad jeg selvfølgelig modtog.

Det var først den følgende morgen, at vor egentlige konference fandt sted. Ikke før havde jeg paanyt et par gange kaldt den forholdsvis svære, grovlemmede mand for innuitternes nalegaksuak, før han med en ubeskrivelig komisk overlegenhed kommanderede de omkringstaaende syndere at fylde min slæde med

kjød. Herunder assisterede han selv nu og da meget naadig med et spark efter de tungeste kjødstykker. Men de eskimoer, som

Kommonapek. Kayegvitto.

Gruppe af Smithssund eskimoer. I baggrunden sees toppen af et telt.

for anledningen frivillig havde nedværdiget sig til at være Kaye gvitto's undersaatter, morede sig kostelig over det hele komedie-

spil, ikke mindst over dennes naragtighed, og var godmodige nok til at spille det hele tilende.

Saa fik Kayegvitto en passende present, hvad han tilsyneladende aldeles ikke havde ventet, og jeg forlod den store mand, der han stod i maaneskinnet, fremdeles iført sin tynde frakke, skjønt temperaturen ikke var langt fra ÷ 40 ° C.

Der findes en liden forældreløs gut i stammen, Kadluktu er hans navn. Han var en vakker og meget opvakt liden fyr, som vi, som rimeligt kunde være, tog os en smule af under vor overvintring. Saaledes boede han i lang tid i vort hus, under Matt's køie, hvor han blev rigelig gjødet med levningerne fra vore maaltider. Særlig tog Matt sig faderlig af den lille femaaring. Først vaskede han ham ordentlig over hele kroppen, saa satte han et par gamle kjærringer til at rense hans klæder for smuds og utøi, noget der viste sig yderlig paakrævet, hvorefter han klippede ham snau som en sæl over hele hovedet, og dermed var Kadluktu civiliseret.

Kadluktu civiliseret.
(Se side 21, Kadluktu uciviliseret.)

Ellers har denne lille fyr ikke noget fast hjem, idet han bor snart i den ene, snart i den anden familie; men han behandles dog gjennemgaaende kjærligt overalt.

Ka-oni heder en mærkværdig dot med 4 børn og en temmelig svær hustru. Jeg har en mistanke om, at denne mand er en smule under tøffelen.

Ved de kolonier, hvor Kaoni holder til, der har beboerne altid morro — men paa hans bekostning desværre. Han er nemlig saa sørgelig klodset i næsten alt, hvad han foretager sig, samtidig som han har den utilgivelige feil, at han stammer, og dette tilsammen bevirker uundgaaeligt, at han spiller hovedrollen i næsten alle de anekdoter, der jevnlig udgaar fra hans boplads.

Et par fangere fra to nabokolonier møder hinanden. «Nukta fik en narhval iforgaars og Angodlu og Mahotia hver en ugsuk igaar.» — «Jasaa, Akkomodingva og jeg fik ogsaa to sæl igaar. Kaoni skulde været med os, men kajakken, som han havde laant,

kantrede, netop som han var kommet nogle aaretag ud fra land, og saa blev han hjemme.» — Lang og stille latter fra begge. — «Hvad sagde Kaoni, da han vel var paa land igjen?» — «Ka—ka—ka—ka—ka—ka—ka—ka—jak er noe hærk! Ka—ka—ka—ka—ka—oni ogsaa, lagde vi til.» Igjen langvarig og stille latter fra dem begge.

Vi medbragte under den sidste expedition en Edisons fonograf, som vi oftere lod eskimoerne lytte til. Mærkelig var den fordomsfrihed, hvormed de allerede fra første stund af tog del i dette tidsfordriv. De syntes ingenlunde at sætte dette for dem saa uforklarlige apparat i forbindelse med noget overnaturligt, men lo og morede sig over de skjulte stemmer som over et legetøi, de havde kjendt i mange aar.

Og dog, — hvor nær vilde det ikke have ligget for dem at antage disse stemmer for aanderøster, der i deres religiøse forestillinger spiller en saa fremtrædende rolle. Men med sin skarpe fornuft fastslog de straks, at ponograpi-mut i lighed med de mangfoldige øvrige mærkværdigheder, kablunakken var i besiddelse af, kun var et vidunderlig kompliceret, men forresten ganske naturligt produkt af menneskelige hænders og hjerners arbeide.

De fleste af eskimoerne tæller med lethed til 20, og det uagtet de sjelden eller aldrig har brug for et saa høit tal i det praktiske liv. Thi gaar antallet af noget over 4 eller 5, betegner de det som oftest med «mange» eller et lignende ord. Men naar de i de lange vinteraftener sidder inde i sine lave huler og udskjærer kunstfærdige smaa elfenbens-mennesker og dyr eller andre rariteter, da kan de nok stundom til tidsfordriv finde paa at tælle dem, hvorunder de jo driver det op i baade 30 og 40. De tæller vanligvis paa fingrene, 1 atasuk, 2 magluk, 3 pingarsut, 4 sissami, 5 tedlumet. Skal de videre til 6, kalder de dette den første finger paa den anden haand, eller igluane atasuk (i regelen forkortet til igluane), 7 endvidere den anden finger paa den anden haand, igluane magluk o. s. v.

Er de omsider kommen til 10, og de ingen flere fingre har tilbage, fortsætter de fleste vistnok at tælle paa fingrene nok engang, men benævnelsen gjælder fra nu af tæerne. 13 er saaledes 3 tæer paa den ene fod, 17 to tæer paa den anden o. s. v. Skal han over 20, som han kalder et helt menneske til ende, siger han for 21 en paa det andet menneske (innuit aipachsjani atasuk).

Eskimoernes tekniske begavelse og opfindsomhed er beundringsværdig. Særlig kommer disse deres egenskaber for dagen, naar

de skal reparere sine bøsser eller andre fra civilisationen stammende redskaber, noget, hvortil de som oftest savner endog det aller nødvendigste værktøi. Værst er det, naar f. ex. hovedfjæren i geværlaasen brækker. Da gaar der som oftest lange stunder hen, ja der kan gaa maaneder, førend geværets eiermand eller nogen af hans venner hitter paa raad. Men saa en vakker dag optræder atter den bolde skytter med vaabenet i brugbar stand.

Den gamle laas har han imidlertid maattet forlade, og fjæren er kanske ikke længer af staal, men dannet af et langt, til kolben i den ene ende fastsurret stykke elfenben, der samtidig maa gjøre tjeneste som hane. Denne er spændt, naar et lidet træstykke befinder sig indunder den elastiske elfenbensstok; naar dette træstykke derimod hastig trækkes tilside, slaar den improviserede hane et kraftigt slag mod tændstemplet, og skuddet gaar dundrende af.

Der findes østenfor Kap York flere store meteorstene, som løitnant Peary vaaren 1894 blandt andet nærmere undersøgte. Dele af disse jernstykker skal de indfødte paa den tid, da den engelske polarforsker Sir John Ross i begyndelsen af aarhundredet opdagede dem, delvis have benyttet til pile- og harpunodder. Hvorledes de imidlertid uden at gløde jernet, en metode, de først under samkvemmet med os lærte at kjende, har kunnet udhamre det til harpunspidser etc., er ikke godt at forstaa. Sandsynligvis er det kun i ringe udstrækning, at de har kunnet drage sig disse stene til nytte, idet det uden tvil kun kan have været nogle faa, af naturen fladformede splinter, de har kunnet anvende.

Et ganske sindrigt træk fra eskimoernes daglige liv er den maade, hvorpaa de om vaaren beskytter hundenes labber mod at beskadiges af den haarde isskare, der danner sig paa sneens overflade paa den tid af aaret. De forsyner dem nemlig med sokker af ugsukskind, der fastsurres til benene lige ved det nederste led, og saaledes udstyrede er dyrene fuldstændig beskyttede mod al saarbenethed.

At eskimoerne gjør forskjel paa haarde og bløde træsorter, ja endog kjender gran fra furu og eg fra ask, vil vistnok mange synes mærkeligt, naar man erindrer, at de aldrig har kunnet glæde sig ved synet af et virkeligt levende, blomstrende træ. Hvor vilde de ikke juble og deres sind fyldes af fryd og begeistring, om de pludselig kunde faa skue et af de mægtige susende egetræer eller en af de mørkegrønne furuer og graner, hvorfra de beskedne stykker i deres slæder oprindelig er komne!

Musikalsk sans findes der meget af blandt eskimoerne. Men den staar endnu paa et saa lavt trin, at de f. ex. ikke kan opfatte korrekt endog vore mest enkle og ligefremme melodier. Undtagelser er der dog. Saaledes lykkedes det den før nævnte Ituschaksui at lære at synge flere af vore mere populære melodier fuldstændig korrekt, blandt andet Ta-ra-ra-bom-dieh, som de øvrige næsten uden undtagelse sang skjærende falskt.

Men saa kunde de sine egne sange saa meget bedre udenad, og aldrig hørte man f. ex. under deres korsange, at en enkelt tone skar sig ud fra de øvrige.

Jeg hidsætter nedenfor en af deres melodier, der, naar den synges af flere personer, stedse foredrages uden ord, medens solosangerne i regelen tilsætter en tekst paa staaende fod.

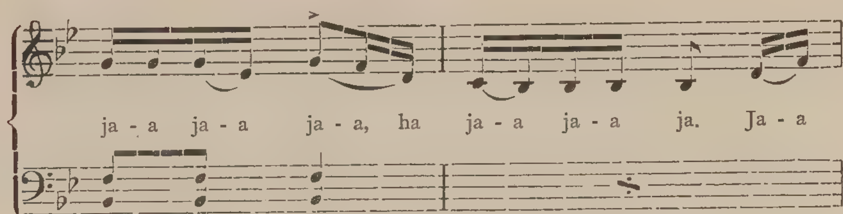
p

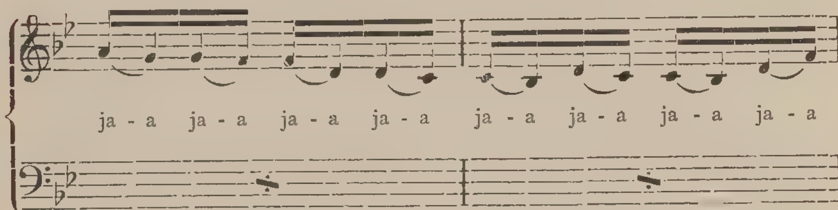
Ja-a ja-a ja-a ja-a ja-a ja-a ja-a ja-a ja-a

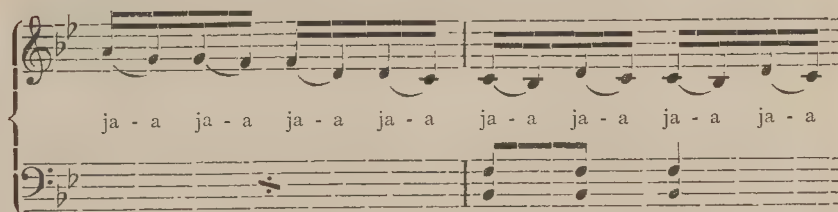
ja-a ja-a ja-a ja-a ja-a ja-a ja-a. Ha

ja-a ja-a ja-a, ha ja-a ja-a ja-a, ha

ja-a ja-a ja. Ha ja-a ja-a ja-a, ha

Eskimoerne er fortrinlige karttegnere, idet de har en overordentlig stærkt udviklet stedsans. Som astronomer staar de heller ikke paa et saa ganske lavt standpunkt, om det end ikke, da vi først mødte dem, var lykkedes dem at adskille fixstjernerne fra planeterne, hvilke sidste de simpelthen ansaa for store stjerner. Muligens skriver dette sig fra den omstændighed, at stjernehimmelen i disse egne alene kan observeres i adskillig mindre end den halve del af aaret.

Karlsvognen er, fortæller sagnet, en flok rensdyr; Pleiaderne er et hundespand, der forfølger en bjørn; Cassiopeia's stjerner danner fødderne til en mægtig stenlampe; Orionsbeltets tre glimrende sole er trin, som en eskimo har udhugget i en brat sne-

skraaning for at naa dens top; Kastor og Pollux i Tvillingernes stjernebillede er sidestenene i indgangen til en iglu. Arcturus og Aldebaran er to fangere, medens planeten Jupiter er solens moder. Solen er en ung pige, maanen hendes elsker, der forfølger hende rundt paa himmelhvælvingen. At det er maanen, der foraarsager flod og ebbe, har de forlængst fastslaaet.

Innuitternes religiøse forestillinger staar paa et lavt, men derfor ikke mindre interessant udviklingstrin. Thi hos denne lille skare mennesker gjenfinder vi i nutiden et billede af vore

Sommerdag langt fra land.

forfædres religiøse tro eller famlen mod en tro, saaledes som den i sine hovedformer maa have artet sig aartusender tilbage i tiden. Ja, vi staar i virkeligheden her ligeoverfor et folk, der netop er i begreb med at forlade stenalderen, et urfolk med svundne tiders ærværdige præg. Hvilken værdifuld overlevering for granskere af menneskeslægtens udvikling og historie!

Vor tids religioner har alle antaget faste og bestemte former og kan hver især sammenfattes i nogle faa, korte troesartikler.

Anderledes derimod med eskimoernes religion, eller, for at undgaa denne maaske uberettigede betegnelse, deres religiøse forestillinger. Disse er vaklende og ubestemte, ja ofte ret indi-

viduelle, og deres lære vilde utvilsomt, om man forsøgte nærmere at detaljere den, komme til at indeholde en mangfoldighed af troesartikler, hvis den da idetheletaget lod sig sammenfatte.

En forklaring til denne usikkerhed i deres begreber om livets og naturens mysterier ligger maaske ikke saa fjernt, som man skulde tro. Thi i de store samfund stoler gjerne den enkelte, som rimeligt kan være, blindt hen paa sandheden af den lære, millionerne omkring ham hylder. Men naar, som blandt eskimoerne, den offentlige mening eller dom i sin mest imponerende skikkelse neppe repræsenterer over et par hundrede individer, da maa, synes det mig, for den enkelte tilbøieligheden til ikke at turde stole fuldt ud paa nogetsomhelst blive meget naturlig.

Jeg har ogsaa faaet en slags bestyrkelse i denne min opfatning ved de religiøse samtaler, jeg oftere søgte at istandbringe med enkelte af de indfødte.

«Mener innuitterne, der er et liv efter døden?» var et af de første spørgsmaal, jeg rettede til Kolotengva, efterat jeg langsomt og efterhaanden havde vundet hans fortrolighed paa et omraade, som naturfolkene gjennemgaaende sidst af alt er tilbøielige til at lægge aabent for nysgjerriges blikke. «Ja, naar en innuit dør, saa vandrer vist sjælen (egentl. skyggen) til et land under os, hvor der er god jagt, meget solskin og godt at være. Men andre mener, at sjælen gaar til et land høit oppe i luften, og ingen er vis paa, hvad som er rigtigt. Vi innuitter er saa faatallige, men kablunakkerne er der mange af, og I ved alle ting. Sig os, hvorledes det er med dette.»

Hvad jeg svarede, hører ikke hjemme her. I Hans Egede's aand var det vel neppe, endskjønt jeg gik saa vidt som til at love ham et evigt liv langt lykkeligere end det jordiske. Og større trøst kan man vel ikke skjænke et menneske, der ræddes ved tanken om engang at skulle dø.

Naar kulturmennesket i livets tunge timer lider under sine sorgers mangfoldighed, naar hans sjæl er syg og nedstemt, og han føler sig forladt og ulykkelig ved jordlivets trøtesløse tomhed, da vender han sig i bøn til en almægtig og barmhjertig Gud og finder herunder den lindring og trøst, han saa haardt trænger.

En slags erstatning herfor har eskimoerne i sine eiendommelige aandekonferencer. Endel mægtige, men usynlige aander indtager Guds plads i deres begreber, og disse aander mener de, deres angekok'er eller aandebesværgere kan paavirke saaledes,

at de staar dem bi i det daglige liv, helbreder sygdomme, skaffer dem god jagtlykke etc.

Saavel mænd som kvinder kan blive angekok'er, men ikke alle er lige godt skikkede for dette hverv. Behændighed, kløgt og skuespillertalent kan alene sikre et menneske virkelig anseelse som aandebesværger. De ældre angekok'er oplærer de unge, der maatte føle sig særlig skikkede for eller tiltrukne af angekok'ernes mystiske virksomhed. Læretiden strækker sig gjennem adskillige aar og er forbunden med mangehaande hemmelighedsfulde ceremonier.

Den betydeligste af de aander, eskimoerne kjender, er Tornahuksuak (oversat egentl.: den kjæmpestore skygge). Den kan gjøre dem saavel skade som gavn og antages vistnok i Nord-Grønland udelukkende at holde til paa land og skal ifølge angekok'ernes udsagn have menneskeskikkelse af overnaturlige dimensioner.

Naar der en stille sommerdag ved en koloni pludselig høres et stenras eller en lignende tilfældig støi i nærheden, udbryder gjerne flere af beboerne samtidig i en ængstelig, dæmpet tone: «Tornahuksua! Tornahuksua!» Da mener de, det er ham, der er ude og vandrer langs de mørke fjeldskrænter.

En anden aand, der efter beskrivelsen lever i havet og har lange sorte fangarme, benævnes Kokvoia. Mange andre aander og mystiske væsener findes der foruden disse, men de er alle af en mere underordnet art. Der gives idetheletaget en sand rigdom paa overtro, men det meste er, som allerede før antydet, gjennemgaaende løst og vaklende og retter sig altfor meget efter de enkelte individer til at jeg skulde ville forsøge at samle det hele her, saameget mere som disse naive produkter af enkeltmænds vilde fantasi neppe heller fortjener for megen opmærksomhed.

Hvor mange angekok'er der for tiden findes blandt de 250 innuitter ved Smiths sund, er ikke godt at sige, idet der synes at herske afvigende meninger blandt stammens medlemmer om, hvem der er berettigede til angekoktitelen. Selv er jeg mest tilbøielig til ikke at trække nogen skarp grænse mellem aandebesværgere og ikke-aandebesværgere, idet jeg har faaet det indtryk, at alle de, der blot kan lægge en smule følelse og mystik for dagen i sine sange, fusker i faget ved enhver leilighed, der tilbyder sig.

En ting er imidlertid at kunne kalde sig og blive kaldt en angekok, hvad de fleste vistnok tragter efter, en anden ting er

virkelig at være en person med indflydelse og respekt, en der kan indgyde sine medmennesker ærefrygt. Af disse findes der neppe over et halvt dusin i stammen, hvoraf igjen maaske to er ældre kvinder, de øvrige mænd.

Den yngste af disse fire mandlige angekok'er og tillige den mest respekterede af dem alle er Kayapaddu. Han kan være omkring de 35 aar, er smilende og tyk og har et ansigt saa jovialt, at han blot behøver at tage paa sig de blaa snebriller, han engang har faaet af Peary, for fuldstændig at se ud som en god gammeldags præstemand.

Naar han holdt sine spiritistiske seancer, dæmpedes lyset fra tranlamperne saa meget, at man kun med møie kunde skimte hinanden, hvorefter Kayapaddu med tarmskindstrommen i den ene haand og en trommestikke af ben i den anden gik frem paa gulvet og begyndte at synge og tromme.

I begyndelsen var hans sang dæmpet og nogenlunde rolig, men senere blev den mere og mere ophidset, han slængte kroppen i bugtninger fra høire til venstre, saa det lange haar flagrede vildt i luften, medens ansigtet fik et udtryk, som om han led alle verdens kvaler.

Efter et par timers forløb haglede sveden af ham, han trykkede sig med hænderne for panden, skreg, ynkede sig, brød saa, ret som det var, ud i en dæmonisk skrattende latter, hvorefter han tilsidst opnaaede at faa en eller flere af de usynlige aander, der tjente ham som sendebud til mægtigere væsener, til at indfinde sig.

Nu forandrede han hyppig sin stemme, idet den snart var hans egen, snart skulde forestille aandernes røst; han blev mere og mere støiende og fik ved alle disse ceremonier tilsidst bragt forsamlingen i en saa ophidset og nervøs sindsstemning, at de skalv af bevægelse, samtidig som mange af de ældre begyndte at ynke sig omkap med ham.

Gjaldt det at uddrive en sygdom eller frelse en døende, kunde han vedblive med disse manøvrer i mangfoldige timer, idet han sjelden gav sig, før hans patient var stokdød eller paa bedringens vei. I første tilfælde hed det sig naturligvis, at redning under enhver omstændighed havde været umulig, da en eller anden fiendtlig aand paa forhaand havde stjaalet den syges sjæl e. l., i det andet tilfælde derimod steg hans anseelse i en overordentlig grad.

At tilhørerne under disse forestillinger tror, at aanderne virkelig indfinder sig og underhandler med vedkommende angekok,

er en selvfølge, og for min del tør jeg heller ikke paa nogen maade betvile, at angekok'erne selv er i god tro. Thi der er et ord, som siger, at man kan lyve saa længe, til man selv tror det.

Den over hele verden saa stærkt udbredte tro paa amuletter eller gjenstande, der tillægges magt til at beskytte sin eiermand mod fare eller mod skade af aanderne, gjenfinder vi ogsaa hos Smithsund eskimoerne. De bestaar som oftest af smale armbaand af sort afhaaret sælskind eller hos kvinderne tillige af skindhalsbaand med smaa skindtagger paa forsiden; endvidere af smaa elfenbensfigurer, forestillende mennesker eller dyr, stykker af afdødes skindklæder o. s. v. Amuletterne indvies gjerne ved over dem at synge tryllesange, sange med forvanskede ord og meninger, og i regelen er det de ældre, der bestemmer eller ialfald foreslaar, hvilke gjenstande børnene og de unge folk bør udvælge sig dertil.

Naar en eskimo dør, har de gjenlevende af familien mangehaande skikke at iagttage for ikke at fornærme den afdødes sjæl. Saaledes maa hans navn ikke nævnes, de maa hyle og sørge en vis tid efter dødsfaldet, ligesom de, der har rørt ved den døde eller nogen af hans eiendele, i længere tid maa iagttage visse regler for diæt og klædedragt.

Liget iføres, før det bringes udenfor, fuld reisedragt og hales gjerne efter en fangrem ud gjennem husgangen, hvorefter det i nogen afstand fra husene og gjerne noget længere inde fra strandbredden tildækkes vel med stene. Ofte bøier de liget sammen, saa knæerne kommer op imod brystet, og tuller det ind i skind. Thi da kan graven gjøres saa meget mindre. Huset, hvor dødsfaldet indtræffer, rømmer de straks efter, og hvis det overhovedet igjen tages i brug, sker det ialfald ikke før efter lang tids forløb.

Alle de af den dødes eiendele, som han kan antages at trænge paa sin lange vandring til sjælenes land, lægges i gravens umiddelbare nærhed, og det er disse gjenstandes «sjæle», der alene herunder vil blive benyttede af den afdøde.

Og medens menneskesjælen drager mod fjerne, sollyse jagtmarker, sover det døde hylster sin evige søvn. Kun nordenvindens isnende pust suser i de mørke vinternætter ind mellem stenene og stryger sig hen gjennem ligets blegede skindpels.

XII.

Reise til Melville-bugten.

Det er som en afslutning paa disse blade, at jeg i det følgende vil give en beskrivelse af den før omtalte slædereise til Melville-bugtens ukjendte kyster, en reise, som jeg vaaren 1894, udelukkende i selskab med innuitter, havde anledning til at foretage, og som læseren nu, efterat han har lært landet og dets befolkning at kjende, vistnok vil kunne følge med betydelig mere interesse, end det ellers havde været ham muligt.

I de første dage af april foretog jeg de for færden nødvendige forberedelser, der af mange grunde blev baade faa og simple. Med hensyn til min kjødforsyning, saa vilde jeg i denne retning blive nødsaget til helt og holdent at stole paa det jagtudbytte, der kunde være at erholde underveis. Det var derfor af høieste vigtighed for mig at sikre mig en dygtig indfødt jæger som ledsager, og en saadan fandt jeg i vor ven Kolotengva.

Min udrustning var ellers simpel nok. Af instrumenter havde jeg en theodolit, et thermometer, et uhr, et kompas, en kikkert samt karter, tabeller etc. Af fødevarer lidt the, sukker, ertemel, skibsbrød og flesk. Desuden 2 rifler, 50 patroner, en liden tranlampe af sten for kogning med sælspæk, nogle rensdyrskind, en økse samt nogle ekstra skindstrømper og kamikker.

Af hunde fik jeg laant og tiltusket mig ialt 8, medens vor slæde blev lavet af Kolotengva og mig kort før vor afreise og var af de indfødtes model med elfenbensko under meierne.

Om morgenen den 6te april var alt færdigt til afreise, og skjønt veiret var lidt tvilsomt med en overskyet himmel og luften

meteorologisk talt ildevarslende mild (÷ 17° C.), drog vi dog afgaarde ud paa formiddagen. Mellem de mørke, næsten lodrette fjeldvægge ude i fjorden hang taagen tung og blygraa, og længere inde ved vort vinterkvarter feiede en barsk nordostvind nedover de nøgne høie og udover isen. Paa slæden skiftedes vi om at sidde, medens en af os sprang bag og holdt fast i dens oprетstaaende styrearme.

Det gik i et ustanseligt trav over den skarebelagte is, og alt imedens klarnede veiret. Solen kommer ikke høit paa himmelen saa tidlig om vaaren paa disse breddegrader, saa nogen varme kunde vi neppe føle, at vi modtog fra den; men saa blev den til gjengjæld saa længe oppe paa himmelen, at vi aldrig skulde kunne klage.

Men en lang dag behøvede vi sandelig ogsaa, thi veien til den nærmeste eskimokoloni i vor kurs var utrolig drøi eller ikke mindre end 55 kvartmil (102 km.), og til folk maatte og skulde vi den dag, da vort aftensmaaltids soliditet var særdeles afhængig af de indfødtes gjæstfrihed.

Det var netop midnat med let tusmørke, da vi naaede sydostnæsset paa Herbertøen, hvor vore venner boede. Stedet hed Oloschynni og bestod af 5 sneklædte stenhytter, hvoraf paa den tid forresten kun to var beboede.

Her traf vi Akpallia, som netop da var returneret fra en flere ugers bjørnejagt sydpaa ved Kap York, og i hans hus tog vi ind.

Før vi gik til hvile, havde vi bjørnekjød, kogt flesk og skibsbrød til aftens. Det første var i frossen tilstand.

Hele natten var to gamle elskværdige kjærringer ifærd med at sy mig et par nye sælskindskamikker, da de paa ingen maade vilde, at jeg skulde drage paa langtur med de gamle støvler, jeg havde, hvor tæerne truede med at løbe løbsk. For dette arbeide gav jeg dem en gaffel, af hvis fire tænder der kun var to tilbage, samt 35 fyrstikker.

Den næste morgen havde vi tyk taage, og da vor kurs herfra skulde gaa tvers over aabningen af Whale Sound til nogle hytter paa dettes sydside, var jeg først af den formening, at vi fik afvente klarveir, da nogen kompaskurs ikke kunde tages fra kartet, der her som allesteds var unøiagtigt, og vi saaledes kunde komme til at famle længe omkring paa sundets sydside, om vi først skulde bomme lidt paa vildspor. Men Kolotengva bare smilte lunt og mente, at det var en noget drøi beskyldning at komme med, at ikke han skulde vide veien i sit eget land, selv

i taagen, og da min tillid til ham som naturbarnet i saadanne sager selvfølgelig var ubegrænset, satte vi straks afgaarde mod Netchilumi, den næste beboede flek, som maal.

I mange timer reiste vi nu i taagen, og selv sneen under os kunde vi neppe se, men alligevel lykkedes det Kolotengva at beskrive en rét linie lige til det forønskede punkt paa sydsiden af det brede sund.

Nogle vil vel sige, han var ledet i den rigtige retning af sit dyriske instinkt, men saa fornærmelig maa vi ikke tale om vore gode eskimovenner. Nei, den menneskelige hjerne synes i hovedsagen at være sig selv lig, hvad enten den residerer i en eskimoskalle i Nordgrønland eller i en af de afrikanske pygmæers kantede kranier, og manden kunde alene udføre, hvad han gjorde, ved sine udmærkede praktisk-geometriske begreber.

Vindens retning har nemlig langs disse kyster som oftest en sjelden regelmæssighed, og er vinden lidt stærk, faar den den løse finsne til at fyge som sand. Herunder flyttes hvert lidet snefnug efter de samme fysikens love og grupperer sig under sin fremfærd i forskjellige former og figurer med en saadan regelmæssighed, at lange parallele striber derved som oftest danner sig paa sneens overflade. Ved at paase, at vinkelen mellem disse striber og ens forønskede marschretning stadig forbliver den samme, kan man jo uden vanskelighed holde sin bestemte kurs, og det var denne metode, Kolotengva i nærværende tilfælde fulgte.

Under vor reise over den grønlandske indlandsis vænnede løitnant Peary og jeg os ogsaa til i tykt veir at benytte os af disse vindmærker, som deroppe i stormenes rige har et langt stærkere og mere karakteristisk præg. Ja ofte har overfladen endog en betydelig lighed med en oprørt havflade, der pludselig har mistet sit liv og forvandlet sig til en kold og ubevægelig ismasse.

Udpaa eftermiddagen ankom vi til Netchilumi, hvor vi blev hjerteligt modtagne af stedets indvaanere og tog ind i den ældste fanger Terrikottis hus. Denne mand har et vist fornemt ydre, d. v. s. han er saa fornem, som en mand med fillede bjørneskindsbukser og distingverede ansigtstræk overhovedet kan være. Hos ham havde vi det rigtig hyggeligt den aften.

Hans gode gamle hustru stegte flesk og lavede the for os, uden at nogen speciel veiledning var nødvendig, medens Kolotengva sang aandeviser i tranlampens dæmpede lys. Samtidig lyttede husherren og hans besøgende venner til en improviseret undervisning i geografi under medvirkning af et polarkart samt

en opblæst tarmskindsblære, der benyttedes under forklaringen af jordens kugleform. Men da vi kom til konsekvenserne af denne sidste paastand, nemlig at menneskene paa de to forskjellige halvkugler gaar med benene mod hinanden, saa holdt undervisningen paa at maatte afbrydes, da ingen syntes at kunne deltage i flugten ud paa disse vidder. Forgjæves demonstreredes jordens tiltrækning ved hjælp af faldende gjenstande, indtil der pludselig syntes at gaa et lys op for en ung halvvoksen gut. Tungen løsnede rigtig paa ham, og han pludrede ivei til sine landsmænd, indtil der neppe var en af de tilstedeværende, der ikke blev en tilhænger af den nye theori.

Taagen var tykkere end nogensinde, da vi den følgende dag kom udenfor, og da der desuden blæste en stærk sydlig vind, blev vi liggende veirfaste ved pladsen til den følgende morgen. I mellemtiden saa vi os lidt omkring paa hustomterne, samlede mineralier samt satte 4 kvinder i arbeide med at sy os nye benklæder af unge bjørneskind. Dette var en ny forøgelse i vor garderobe, der forvandlede os til veritable nordgrønlandske sprader.

Først den følgende morgen kom vi, som sagt, igjen afsted. Veiret var da spragende koldt med klart solskin. Til vor behagelige overraskelse meddelte vor vært os kort før vor afreise, at han vilde ledsage os ned til Kap York, en strækning af ca. 150 kvartmile (277.5 km.), da han havde forretninger paa disse kanter.

Hans søn havde nemlig høsten iforveien efterladt sin kajak dernede, og denne skulde han nu ned for at hente, førend isen begyndte at brække op. Hans reise var forresten paaskyndet ved den pludselige anledning, der tilbød sig til at faa følge med en kablunaksuak og nyde de deraf flydende fordele i form af fleskesvorer og andet affald ved maaltiderne. Terrikotti tog sin hustru med, idet han betragtede den forestaaende tur ligesaa meget som en rekreations- og forlystelsesreise som et simpelt forretningsærinde.

Han havde 7 store kraftige hunde, der rendte lystelig over isen og var, som vanlig er tilfældet blandt dem, saa udmærket dresserede, at kun et tilraab fra deres herre var nødvendigt for at faa dem til at gaa enten til høire eller venstre, stanse braat eller øge farten, speide efter sæl eller snuse langs skaren efter bjørnespor eller andet tegn til vildt.

Turen blev baade livligere og mere interessant ved denne uventede forøgelse af vort lille reiseselskab, thi de indfødte var jo nu i afgjort majoritet, og da er der ingen tilbageholdenhed ved dem. De fulgte sine gamle skikke og reisevaner og røbede

mange af sine religiøse sæder og forestillinger, idet de betragtede kablunakken som en af deres egne.

I løbet af dagen passerede vi en landtunge, der løber ud mellem Whale Sound og Booth Inlet, endende i Kap Parry, der paa den tid var omgivet af aabent vand og derfor var impassabelt for slædereisende som os. Vi maatte derfor tage vor tilflugt til land, og herunder naaede vi op i en høide over havet af ca. 1 000 fod.

I denne høide var veirforholdene uden tvil paa grund af det nære hav i den grad forskjellige fra de lavere regioners, at vi neppe kunde bane os vei gjennem den tætte snedrift og taage og mod den bidende vind, der formelig stak i vore ansigter deroppe. Men det stod ikke længe paa; thi saasnart vi var naaede forbi det høieste punkt af den snekuppel, der dækkede den plateauformede landtunge, fik vi vinden med os, og strygende med voldsom fart nedigjennem en smal, dyb dalsænkning kom vi snart igjen ned til solbelyste bræer og isbjerge; men langt udenfor isbjergene og den blændende hvide flade af øde snemarker laa havet mørkeblaat og vidunderlig vakkert, hist og her glitrende og spillende, hvor solstraalerne reflekteredes fra dets lange krusede dønninger.

Hvilket betagende indtryk det uvilkaarlig gjorde paa en, der gik med en kun daarlig døvet hjemve i sit hjerte. Minderne om det fjerne havomkransede fædreland traadte altfor strærkt frem og satte sindet i en drømmende melankolsk, men forresten i disse egne afgjort forkastelig stemning.

Da jeg stansede og stirrede udover mod den blaa horisont, spurgte mine indfødte ledsagere, hvad jeg speidede efter, men det var ikke let at forklare dem, hvad jeg saa eller tænkte. Dog opfangede disse følelsesfulde mennesker uden vanskelighed meningen af mine ord, og den gamle mand udbrød gjentagende med dæmpet stemme ayonai: hvor sørgeligt, hvor trist.

Komne ned fra vor landoverfart fortsatte vi langs det temmelig flade kystland i Booth Inlet og passerede den mærkelige Fitz Clarence Rock, en liden, men ca. 1000 fod høi ø i terrasseform.

De af væde og frost gjennem aartusender løssprængte klippestykker har ophobet sig i en saadan mængde og med en saadan regelmæssighed rundt den hele ø, at den hæver sig over de flade ismarker som en mørk, umaadelig kegle, hvoraf kun i midten de lodrette sider af den solide klippe rager frem.

Lige søndenfor denne ø maatte vi tage vor tilflugt til det

faste land, da isen under de voldsomme jevndøgnsstorme et par uger iforveien var brudt op og drevet langt ud i den delvis aabne Baffinsbugt. Heldigvis var landet her, i stærk modsætning til de steile kyster søndenfor og nordenfor, forholdsvis fladt, saa vi uden vanskelighed kunde fortsætte reisen over dette, omend de skarpe stene, der hist og her stak frem gjennem skaren, sled og skrabede uhyggelig i slædemeiernes polerede elfenbens-skoning.

Lidt over middagstider kom vi lige ind i friske rensdyrspor, og en hel hjord maatte det have været, for overalt omkring os var sporene talrige.

Vi havde intet kjød hverken til vort aftensmaaltid eller til foder for de to sultne hundespand, saa det vilde jo være noksaa koseligt, om vi nu kunde slumpe til at faa fat i en ren eller to. De indfødte blev aldeles vilde efter at sætte afgaarde, saa jeg gav dem hver en af vore to rifler, medens jeg selv begav mig bort til nogle hvide, kvartsholdige bergknauser i nærheden for at lede efter mineralier.

Terrikottis kone blev tilbage for at passe paa hundene, der under saadanne omstændigheder ikke tør lades alene. Thi neppe vilde sammenhængende trevler blive tilbage af slæderne og vor bagage, om disse dresserede ulve først skulde faa tæften af vildt og faa lov til at lægge ivei opigjennem urer og fjeldkløfter.

Neppe 10 minutter efter knaldede et rifleskud lige i nærheden og straks efter fik jeg øie paa Kolotengvas lille firskaarne skikkelse* paa toppen af en lav aas, raabende, at vi skulde komme derop med slæderne. I et øieblik var vi deroppe og fik snart øie paa en renko liggende død lige ved. Et maaltid paafulgte, hvori fire mennesker og femten hunde deltog uden stands anseelse, blot med den forskjel, at vi mennesker forstod at tilegne os alle de bedste stykker af kjødet.

Kun en liden steg blev tilbage, og den slængte vi paa slæden sammen med rensdyrmaven, som de to arctici ikke kunde nænne at lægge igjen, — den er jo engang deres delikatesse.

Vi reiste ikke meget længer den dag, og efter at have været 13 timer ustanselig paa farten stoppede vi ved 7-tiden om aftenen, fremdeles paa nordsiden af Whalstenholm sund, hvor vi byggede vor koselige lille snehytte i en passende, vindpakket snefane.

Snart er kogningen indenfor i fuld gang, og under de smaa

* Kolotengva var henved 160 cm. høi. Smiths-sund eskimoernes middelhøide er forøvrigt for mændenes vedkommende 157,4 cm., for kvindernes vedkommende 144,7 cm.

stenkar er flammerne gjort saa lange, som de skaalformede lamper med mosevægerne og spækstykkerne tillader. Paa den ophøiede platform i hyttens bagre halvdel optages pladsen paa venstre side af Kolotengva og mig, medens paa den anden side den gamle mand og hans hustru residerer. Alle er vi særdeles let antrukne, da det jo vilde være meningsløst at sove i de ubekvemme og fugtige skindklæder, naar man har anledning til at kaste disse væk og krybe ind under bløde, varme rensdyrhuder.

Snehytten paa Thom-øen.

Den gamle kone passer det meste af kogningen, og for at finde ud, om thevandet er begyndt at blive varmt, stikker hun af og til den flade haand ned i kogekarret, en methode at tage grydetemperaturer paa, som jeg i begyndelsen havde lidt vanskeligt for at forsone mig med, men ved at filosofere over sagen kom jeg til det resultat, at dette ikke var slemmere end at haandtere de kjødstykker, en anden skal spise; jeg fandt mig derfor rolig i hendes methode.

Den næste morgen var veiret fremdeles straalende, og kl. $7^1/_2$ var vi igjen afgaarde. Vor vei laa nu tversover det brede Whalstenholm Sound. Saunders ø, som ligger omtrent midtveis

i sundet, vilde vi først gaa udenom, paa vestsiden, da dette blev det korteste for os, men da vi naaede øens vestre ende, stansedes vi af aabent vand og maatte gaa østover for at komme rundt paa indersiden. Vi undlod dog ikke først at prøve den nye staalis lige indunder de lodrette, over 2000 fod høie fjeldvægge for om muligt at spare os den lange omvei, men — til ingen nytte. Isen var for svag, og jeg kan ikke negte for, at jeg følte mig noksaa lettet ved denne opdagelse. Thi mine tidligere erfaringer paa nyisen havde, som man vil erindre, været alt andet end behagelige.

Som vi passerede østsiden af Saunders ø, kom vi lige op i friske spor efter 3 bjørne, han, hun og en unge. Vi fulgte dem længe paa kryds og paa tvers over den brede, ensformige fjordis, indtil solskiven stor og glødende tilsidst tangerede den snehvide horisont i nordvest — for derefter langsomt at begrave sig bag de fjerne isbjerge. Forgjæves rettede de indfødte min kikkert, hvis mærkværdige egenskaber begeistrede dem, udover det hvide lagen — intet levende viste sig indenfor deres synskreds. Vi maatte da opgive forfølgelsen og igjen optage vor gamle kurs langs landet søndenfor den brede fjordaabning.

Lidt senere passerede vi Kap Atholl, hvor isen begyndte at blive saa godt som snefri, hvorved vi kunde avancere betydelig hurtigere. Ved midnatstid, efter 16 timers uafbrudt reise, stoppede vi endelig ved et sted, kaldet Igluduhugni. Under hele den lange marsch havde vore hunde været i raskt løb, og den distance, vi havde tilbagelagt i dagens løb, bjørneforfølgelsen iberegnet, var kun ubetydelig under 60 kvartmile, hvilket altsaa svarer til længden af en breddegrad eller 110 km.

Vi havde ventet at finde indfødte ved vort nye stoppested, men alt, hvad vi i midnatsstundens tusmørke kunde opdage, var en længst forladt og halvt nedfalden snehytte, der grinede os uhyggeligt imøde med sine store sorte huller i de paa indsiden sodede vægge. Hyttens reparation blev straks taget fat paa af Kolotengva og mig, medens den gamle mand og hans kone begyndte at grave i skaren indunder en vældig vandreblok i nærheden, idet de nok mente, at der, efter gammel regel, skulde findes noget spæk der til almindelig afbenyttelse for veifarende folk. Dybt og længe grov de, og spæk fandt de ogsaa tilsidst, og det i betydelige mængder. Manden skar endel op i smaastykker til hundefoder, medens konen samtidig tilberedte noget af det samme stof for vore lamper, idet hun herunder gjorde stykkerne bløde

og saftige ved at knaske dem lidt mellem tænderne for derefter at lægge dem tilrette paa lampeskaalerne.

Inden kort tid sad vi atter hyggelig indlogerede under et lunt snetag, medens vi, under munter passiar om dagens begivenheder, fortærede resterne af gaarsdagens rensdyrsteg.

Forresten havde vi nær faaet rævesteg den aften; thi lige før vi naaede vort nattekvarter, havde vi en spændende og ganske fornøielig jagt efter et par arktiske mikkeler, der kun med nød og neppe undslap os. Den hele tildragelse mindede meget om de fashionable engelske rævejagter, som jeg mindst ventede at opleve et sidestykke til heroppe i det høie nord. Forskjellen bestod kun i, at medens lorderne er tilhest, maatte vi forfølge pr. slæde. I de lyse nætter tager de smaa polarræve sig ofte en lang vandring udover den tause søis for at søge levninger fra bjørnenes maaltider, døde sælunger eller lignende, og det var to slige nattevandrere, vi mødte.

Ikke før havde vore hunde faaet øie paa de to mørke prikker, — det var nemlig saakaldte blaaræve, der bevægede sig foran os, — før de satte afsted med en saadan fart, at vi netop saavidt fik tid til at slænge os paa slæderne og være med paa moroen. Rævene foran og hundespandene efter; men vi halede neppe ind paa dem, da slæderne sinkede vore hunde saa betydeligt, at det endog lykkedes den ene ræv, der klogeligen havde sat kursen mod land, straks at undkomme. Den anden derimod var lige foran os, men syntes at øge sit forsprang. Men hvad gjør saa mine «sportsvenner», der i den yderste spænding har fulgt dette livlige kapløb og nu mærker, at jagtens udfald begynder at blive meget tvilsomt! Hurtig som tanken griber Kolotengva sin kniv, strækker sig forover og afskjærer med et snit trækremmen til den hurtigste af vore hunde. Næsten i samme nu følger vor konkurrent paa den anden slæde exemplet, og frem skyder pilsnart de to dyr, nærmende sig ræven med strygende fart. Vor hund synes imidlertid at faa et lidet forsprang for den anden, og ikke fornøiet hermed sender vor medbeiler nok en lang stribet graatas i marken, øieblikkelig efterfulgt af en lignende fra vor slæde. Nu følger opmuntrende tilraab til hundene og en leende, pludrende, skrigende disput mellem eierne om dyrenes chancer. Vor hund vandt i kapløbet, men den lille forskræmte mikkel, der løb for livet, reddede sig tilslut oppe paa den flade top af et mægtigt isbjerg, hvor vi hverken kunde naa den eller faa skud paa den.

Den næste morgen var veiret fremdeles straalende, og solen blev omkring middagstider saa varm, at hist og her en enslig sæl lokkedes op af sit lille pustehul i isen for at bade sig i vaarsolens livvækkende straaler. Det blev midnat før vi naaede Kap York; atter havde vi været paa farten i 15½ time og tilbagelagt en strækning af 90 km. siden samme dags morgen.

Kun et par af de største stjerner tindrede paa den sydlige himmel, og de lyse sommernætter kunde saaledes hilses velkommen. Men at vi derfor var i nogen speciel sommerstemning, da vi stansede foran koloniens stenhytter den nat, vil jeg ikke paastaa. Kviksølvet stod ved — 31° C., og saa skrubsultne som vi alle var føltes kulden og nattesnoen dobbelt skarp. De indfødte paa stedet tog imidlertid imod os med sin vanlige aabne gjæstfrihed. Søvn og hvile var det vi trængte mest, og efter et solid maaltid for os og vore dyr faldt vi øieblikkelig i søvn, for først at vaagne langt ud paa formiddagen den næste dag.

Denne dag saavelsom de to følgende, den 13de og 14de april, forblev vi ved kolonien, dels for ved dette ophold at give vore hunde anledning til at udhvile sig efter de lange marscher, dels for at afvente forandring i det pludselig indtraadte stormende veir.

Det er ikke frit for, at vi kjedede os lidt i disse dage; de nordgrønlandske hytter bliver temmelig trange og smaa for «bedremands-barn», naar man af storm og uveir holdes indestængt i længere tid. Om dagen gik passiaren livlig, og mange var de spørgsmaal, der gjensidig fremsattes og besvaredes, saavel om de indfødtes skikke, sagn og traditioner som om de fjerne sydlige lande med de mange forskjellige folkeslag.

Særlig tror jeg eskimoerne ved Kap York fik gode tanker om vort eget gamle klippeland med sine susende skove og grønne bakker og herlige klima. Atter og atter maatte jeg fortælle dem om Norge.

Ganske interessante var de musikalske soiréer, der holdtes om aftenen i den ene eller anden hytte, og hvor gjerne hele befolkningen var samlet. Der var tarmskindstrommen i fuld gang, hysteriske hekse og hemmelighedsfulde gamle mænd afløste hinanden med monotone, halvt skrigende sange og aandebesværgelser.

Tidlig om morgenen den 15de april fortsatte vi endelig i klart veir reisen østover, og med et lettelsens suk tabte vi kolonien af sigte; thi de smaa polarparasiter havde været mere end almindelig rovlystne og slemme den sidste nat. Vor kurs gik nu direkte mod øerne i Melville-bugten, hvorfra jeg haabede at faa en god

udsigt over de ukjendte kyster indenfor, i tilfælde det skulde vise sig ugjørligt paa grund af isforholdene at naa samme.

Kolotengva og jeg var nu atter alene, da det gamle par, der i de foregaaende dage havde fulgt os, forblev ved Kap York, der var deres reises maal.

Om formiddagen passerede vi Bushmanøen, der ligger ca. 12 kvartmile østenfor Kap York. Endnu før jeg naaede denne, blev jeg var, at kysten lige nordenfor os ikke tilhørte fastlandet, men derimod to temmelig betydelige, hidtil ukjendte øer, som saaledes blev førstegrøden af den forholdsvis rige «geografiske høst», som de følgende dages reise bragte mig. Udpaa eftermiddagen, eftersom vi naaede længer østover, fik vi snart isigte mægtige isbræer, hvilke jeg ogsaa altid havde tænkt mig at existere langs Melville-bugtens nordøstlige kyster. Ja, i virkeligheden fandt jeg kystlinien lige fra Kap York og østover, saalangt øiet kunde naa, uafladelig afbrudt af betydelige og aktive isbræer.

Ved 6-tiden om eftermiddagen gjorde vi holdt, efter at have tilbagelagt over 40 kvartmile, og byggede vor vanlige snehytte for natten. Vi var da omtrent ret søndenfor Kap Melville og neppe over 8 kvartmile fra land. Den is, som vi befarede under denne første marsch fra Kap York, var særdeles jevn og helt forskjellig fra, hvad jeg havde ventet. Med undtagelse af et isbælte ca. 1 mil bredt, hvis overflade udgjorde et rent kaos af uregelmæssige, kantede og vildt sammenpressede isblokke, ofte af en høide af 6 til 8 fod, var hele den øvrige del af veien fuldstændig jevn og flad. Dette tror jeg forresten for en stor del havde sin aarsag i Kalotengvas intime kjendskab til isnavigationens hemmeligheder; thi altid syntes vi at have en sand overflod af voldsomt sammenskruet og næsten ufremkommelig is paa siderne af vor bane, medens farvandet forud i regelen var ganske klart.

Efter en nats velgjørende hvile i den lille hytte fortsatte vi den følgende morgen kl. 8 reisen i stille, men noget disigt veir. Ved middagstider kunde landet utydelig sees i nordøst, men om eftermiddagen var alt igjen skjult i en tæt, ugjennemtrængelig taage. Vi stoppede atter kl. 5 eftermiddag, efter at have tilbagelagt omtrent 30 kvartmile; det sneede da stærkt. Ogsaa under hele denne marsch havde vi havt jevn is; men slæden gled ikke længer saa let gjennem den sandlignende sne, vi nu efterhaanden var komne ind i.

Igjen tilbragte vi en god og styrkende nat og fandt den næste

morgen nogle tommer nysne udenfor, men fremdeles den samme tætte taage, saa intet land kunde sigtes. Men omkring middagstider, netop som alt saa mest haabløst og trist ud, løftede pludselig taagen sig som et mægtigt forhæng og afslørede derved et i sandhed storslagent og imponerende sceneri: Høie, mørke kystfjelde, gigantiske isbræer og luftige, blaalige snetinder, alt betagende belyst af middagssolens spillende straaleglans, laa spredt udover den snehvide flade, i vild uorden, tilsammen dannende det dragende billede af en forhen useet og ubekjendt kyst.

Ved at fortsætte den øst-sydøstlige kurs, som vi fra morgenen af var slaaede ind paa, naaede vi ved 6-tiden en liden ensomt beliggende ø, hvor jeg bestemte mig til at stoppe en dag eller to for at gjøre observationer. Øen, der forøvrigt allerede før har været sigtet af engelske hvalfangere, havde i sit centrum en konisk formet, 3 til 400 fod høi klippe, der vilde afgive en prægtig plads for optagelse af en række peilinger til kystlandets bræer og forbjerge. Vi overnattede derfor i vor vanlige snehytte, som vi byggede i bunden af en lang klippekløft paa sydsiden af øen, og fandt den næste morgen til vor tilfredshed veiret udmærket skikket for vort forehavende. Luften var ualmindelig klar, idet de fjerneste fjelde kunde sees mærkværdig tydelig.

Jeg fik en observation af solens middagshøide tilligemed alle forønskede peilinger til kystlandet. Øen befandtes at være beliggende paa n. b. 75° 41′ 44″ samt kompasvariationen $88^1/_2$° vestlig. Jeg tegnede ogsaa profiler af den hele kystlinie, indesluttende adskillige nye og betydelige øer.

Medens jeg var beskjæftiget paa denne maade iland, var min indfødte ledsager ude paa sæljagt; baade vi og hundene trængte nemlig høiligen til kjød, ligesom vi ogsaa var ganske uden spæk for vore lamper. Det lykkedes ham efter en knap times jagt at dræbe en middels stor sæl. Jeg iagttog ham fra min udsigt gjennem kikkerten, netop som han paa maven forsigtig og lydløst krøb eller rettere trak sig henimod den søvnige sæl.

For mine øine saa det ud som om han tilsidst var saa nær, at han kunde berøre den med haanden, men stadig ventede og ventede jeg paa det afgjørende skud. Endelig steg en liden røgsky op i den klare luft, og næsten i samme nu havde Kolotengva med sin kniv sikret sig sit bytte, som i et par dage skulde befri os for næringssorger.

Af de ca. 130 kvartmile kystland, begrænset i NV. af Kap Melville, i SO. af Red Head, som jeg kunde overskue fra toppen

af den lille fjeldafsats paa Thom-øen, udgjorde mere end 90 kvartmile større og mindre bræfaçader. Disse bræer kan vistnok uden undtagelse henregnes til de mere aktive og hurtig fremadskridende isstrømme. Ialfald synes deres kløftede og høist uregelmæssige udseende samt det enorme antal isbjerge, der overalt fandtes spredte langs kysten, at tale stærkt for en saadan slutning.

Naar til de isbræer, som jeg netop har omtalt, og som jeg kunde se fra Thom-øen, lægges de bræer, som jeg fandt mellem Kap Melville og Kap York, samt den kolossale isstrøm, hvis nordlige side saavidt kunde skimtes søndenfor Red Head, og som sandsynligvis strækker sig ned til egnene om «Devils Thumb», danner dette store antal isstrømme tilsammen en brævidde af mere end 150 kvartmile eller henimod 300 kilometer. De danner et mægtigt udløb for det indre lands ismasser og er selvfølgelig af høieste betydning for isdækkets økonomi.

Melville-bugtens isbræer udgjør i virkeligheden uden sammenligning det største bræ-komplex, der hidtil er iagttaget paa den grønlandske kyst.

De fleste af disse bræer befinder sig særdeles tæt indpaa hinanden, ja for nogle af de større bræers vedkommende, som f. ex. Kong Oscars, Pearys og Rinks bræer eller Nansens og Nordenskiölds bræer, er landafbrydelserne, der skiller deres grænser, saa forholdsvis rent ubetydelige, at man i virkeligheden ligesaa godt kunde betragte dem som to umaadelige kjæmpebræer.

Med hensyn til den geologiske karakter af selve kystlandet, der hist og her kommer frem gjennem brædækket, enten som dominerende forbjerge og næs eller som ensomme «nunatakker» længere tilbage fra kysten, kunde intet af usædvanlig interesse opdages. Eruptiver af mørk farve i stærk kontrast med de hvide snekupler, der kronede deres plateauformede toppe, var tilsyneladende af hyppig forekomst.

De lodrette fjeldvægge nærmest søisen havde i regelen en høide af et par tusend fod, medens landet bagenfor, hvor saadant fandtes, hævede sig til betydelig større høider; saaledes havde den øverste snekuppel paa Kap Walker en antagelig høide af noget over 3 000 fod, medens en luftig og skinnende snetop, som jeg gav navnet «Haffner fjeld», og som ligger ca. 20 km. tilbage fra kysten paa nordsiden af bugten, uden tvil har en høide af omkring 5 000 fod.

Ved Kap Melville var der en forholdsvis stor strækning lavt land; men af hvad natur dette var, kunde jeg umulig paa afstand afgjøre.

Da jeg var færdig med observationerne paa øen, byggede jeg paa toppen en liden varde og placerede i midten af denne en blikæske, indeholdende en kort notis om vort ophold der.

Lige før vi tørnede ind om aftenen, overraskedes vi ved synet af sæsonens første snespurv, hvilket gav os anledning til ved vort aftensmaaltid, bestaaende af beskøiter og fersk sællever, gjentagende at forsikre hinanden om sommerens snarlige komme.

Da vi kigede ud paa veiret den næste morgen, fandt vi, at det komplet havde forandret sig i løbet af natten, idet der nu blæste en storm af sydost, der fyldte luften med fin fygsne. Vi maatte derfor tilbringe dagen inden huse, hvilket for mig kunde have været kjedeligt nok, om ikke min medlogerende havde faaet tiden til at ile ved sine naive historier, hentede fra hans eget liv, og som paa en slaaende maade illustrerede dette lille folkefærds beundringsværdige seighed, styrke og mod i kampen for tilværelsen.

Blandt andre ting fortalte han mig, at stammens bjørnejægere ofte paa sine udflugter naaede over til østkysten af Melville-bugten, og ligeledes, at de nuværende isforhold sammesteds ikke var undtagelsesvis gunstige.

Af interesse for mange kan maaske et kort uddrag af mine dagbogsoptegnelser denne aften være:

«Kolotengva har i løbet af dagen fortalt mig mange mærkelige ting om innuitternes slædereiser, og jeg er herunder bleven fuldstændig bestyrket i min tidligere opfatning, — at der i disse egne simpelthen ikke existerer den forhindring, der nogensinde skulde kunne stanse en slædereisende eskimo i hans fremtrængen langs de kyster, han maatte ønske at befare. Det er derfor mindre rigtigt, naar visse arktiske forfattere har ment, at eskimostammeu ved Smiths-sund paa grund af forholdsvis nylig og raskt opstaaede bræer i Melville-bugten efterhaanden i aarenes løb skulde være bleven afskaaret enhver forbindelse med sine sydligere brødre.

I overensstemmelse hermed er da ogsaa min mening, med hensyn til hvilken vei eskimoerne oprindelig er komne fra Smithssundet til de sydligere dele af Grønland, absolut den, at endel af dem er vandrede nordenfor landet og nedover langs østkysten, andre — maaske de fleste af dem — derimod er dragne sydover over Melville-bugten og videre langs vestkysten.»*

* Da det ikke tidligere her i bogen har været nævnt, skal jeg endvidere fremholde som min bestemte mening, at den eskimoiske race er af

Den næste dag var den 20de april, og en stærk sydlig vind blæste endnu. Vi var nu igjen saagodtsom uden kjød og spæk, saa vi kunde kun daarlig forsvare at fjerne os længere fra Kap York, hvad vi nok forresten vilde have gjort, om veiret havde været gunstigere. Nu satte vi istedet kursen hen mod det nordøstre og fuldstændig ukjendte hjørne af Melville-bugten, hvor jeg utvilsomt baade vilde finde meget af interesse, og hvor vi samtidig haabede at finde gode jagtfelter.

Vi reiste afsted kl. 7 om morgenen med kursen ret paa den steile klippekam, som jeg ifølge kartets svage antydning maatte anse at være Kap Murdoch. Eftersom vi kom nærmere, opdagede vi imidlertid, at denne fjeldkam ikke dannede nogen fremspringende pynt i kystlinien, men tvertimod laa langt bagenfor denne og kun udgjorde en ensom «nunatak» inde i den svære bræ, hvis høie, lodrette isfaçade tilsidst ganske stængte os veien.

Vi stansede kl. ½2 ved en liden ø, der paa indsiden næsten berørte isvæggen, og her besluttede vi at stoppe for resten af dagen og natten med.

Kolotengva gav sig ifærd med at opføre den uundværlige snehytte, medens jeg kløv op paa den nogle hundrede fod høie klippeø for at tage endel peilinger. Efter en stunds forløb kom ogsaa min kamerat derop, for han syntes nok, det kunde være rart at faa en rigtig god udsigt over dette forladte hjørne af kysten, som aldrig eskimoernes muntre karavaner nogensinde havde naaet.

Selv for den nøisomme indfødte, der stod ved min side, syntes stedet at være uden nogensomhelst tiltrækning, og han rystede blot paa hovedet og sagde med overbevisningens fylde: «Pujungitoksua nuna manni,» ɔ: «Landet heromkring duer ikke.»

Da jeg var færdig med observationerne, samlede vi sammen de løse stene, der kunde findes i nærheden, i en liden, lav varde, hvorefter vi vendte tilbage til hytten. Nogle faa meter fra denne var der, lige ind under den bratte væg af et isbjerg, et par dybe huller i sneen, hvor en bjørn kort tid i forveien havde gravet efter sælhuller. Den samme bjørn eller en anden havde ogsaa

mongolsk og dermed ogsaa af asiatisk oprindelse. Beringstrædet maa da have været veien, ad hvilken de først er komne. Imidlertid er der ogsaa dem, der helder til den opfatning, at de er komne til Grønland og de amerikanske polarlande over selve Nordpolen, idet de i saa tilfælde skulde have arbeidet sig frem fra de nysibiriske øer over talrige formodede øgrupper længer nord.

mærkelig nok efterladt sig spor oppe paa toppen af øen, hvor selv vi havde havt møie med at komme op. Kolotengva mente, at den havde været iland for at lede efter græs eller mos, da bjørnene efter de indfødtes udsagn sætter pris paa et vist kvantum vegetabilsk føde i sin diæt.

Da vi lidt senere i taushed var ifærd med at fortære vor aftensmad, blev vi pludselig opmærksomme paa en dæmpet gjøen fra hundene udenfor. Vi indbildte os straks, at det var foraarsaget ved en sig nærmende fiende; men da vi et øieblik efter stod udenfor lyttende og speidende, var det os umuligt at opdage nogetsomhelst mistænkeligt. Da vi vendte blikket tilbage mod hytten, fandt vi, at en af os i farten havde nedrevet over halvdelen af huset, saa nu fik vi det travelt med at restaurere vort nylig fuldførte bygværk samt trække levningerne af vort maaltid frem af ruinerne.

Den følgende morgen ved 7-tiden fortsatte vi reisen i stille, disigt veir. Vi havde neppe reist i 2 timer, før vi, ved at svinge om en odde, pludselig faar øie paa en vældig hvidbjørn ca. 800 meter foran os. Men nu fik hundene dampen op. Med rasende fart strøg vi henover den haarde sne; men bjørnen betænkte sig ikke længe paa, hvordan den i dette tilfælde skulde gribe sagen an; det vil sige, den besluttede aldeles ikke at gribe an, men heller søge hurtigst muligt at fortrække.

Dog var vi snart nær indpaa den, Kolotengva overskar hastigt den line, der holdt de 8 hundes trækremme samme, slæden stansede, og de befriede hunde fór med dobbelt fart op mod den lodne kjæmpe, der nu tilsidst gjorde helt om for at sætte sig til modværge.

I den korte tid, der medgik for min ledsager og mig til at naa op til kamppladsen, havde jeg god anledning til at iagttage hundenes glimrende taktik. Saasnart de havde indhentet bjørnen, spredte de sig nemlig i en halvcirkel lige foran sin fiende og anfaldt den med lette glæfs i dens lange rag og udviste herunder en saadan færdighed, at jeg sluttede, at de tydeligvis var i klar forstaaelse af, at frokost eller ikke frokost afhang af jagtens udfald. Hver gang bjørnen løftede sine vældige poter for at knuse en af sine angribere, lykkedes det altid denne ved et hastigt sprang at redde sig, og samtidig saa hundene paa den anden side sit snit til med forøget nærgaaenhed at angribe den paa dette hold.

Et par velrettede skud fra vore Winchester-karabiner endte

snart kampen, og en time efter havde vi det store, vakre bjørneskind tilligemed et større kvantum kjød vel pakket paa vor slæde. Hundene fik desuden sin rige belønning i form af et kraftigt maaltid, som de høilig trængte, hvorefter vi igjen fortsatte vor reise.

Vor kurs laa nu lige mod en ø, 10 kvartmil VSV for den foregaaende dags leirplads. Vi naaede den lige før middag og forblev nogle timer paa stedet for at tage en breddeobservation samt nogle peilinger, thi veiret var nu atter blevet fuldstændig

. . . . Saasnart hundene havde naaet bjørnen, spredte de sig i en halvcirkel foran den . . . . .

klart. Om eftermiddagen fortsatte vi igjen vor marsch og stansede endelig for natten kl. $5^1/_2$ efter en interessant, men ogsaa meget slidsom dag. Vi tilbagelagde under denne marsch en mindre strækning end vanlig eller omtrent 25 kvartmil (45 kilometer), da sneen havde været dyb og blød og føret tungt.

I løbet af de to følgende dage, den 22de og 23de april, i hvilke vi var særdeles heldige saavel med veiret som med føret, naaede vi godt og vel tilbage til kolonien ved Kap York, hvor vi ankom om aftenen den 23de. Vi besluttede at forblive her de to følgende dage for at lade vore hunde hvile, ikke netop fordi

dette var nogen tvingende nødvendighed, men mere fordi vi syntes, de trofaste dyr havde fortjent en saadan paaskjønnelse efter de foregaaende 8 dages haarde og stadige arbeide. Den næste dag var straalende klar og næsten sommerlig, saa alle koloniens store og smaa indvaanere tilbragte mesteparten af sin tid ude i solskinnet nedenfor husene, paa en liden aaben plads, hvor grunden var tæt bestrøet med afgnavede knokler og andet affald.

Luften var vistnok ikke meget varm, men i ly af en mod fjeldsnoen opbygget skjærm af sne og med solen skinnende ned paa vore rødmussede ansigter, kunde vi, vel opklædte i skind, som vi var, uden ulemper fryde os ved foraarets komme.

I midten af den livlige gruppe laa et stort stykke hvalroskjød, hvis temmelig stramme lugt vidnede om dets antike karakter. Lige ved siden af laa en økse, der benyttedes, hvergang en af de spisende mænd eller kvinder ønskede at forsyne sig med et nyt stykke. Kjødet var nemlig haardfrossent og var derfor vanskeligt at partere. Ved siden af kjødstykket var opstillet et vældigt krystalklart stykke is. Fra dette erholdt forsamlingen sin vandforsyning. I isblokkens ene sidevæg var nemlig udhugget en liden hule. Paa bunden af denne var anbragt en sten af en næves størrelse, og ovenpaa denne sten brændte med lystig flamme et med spæk gjennemtrukket stykke mose. Eftersom nu isen smeltede paa fordybningens inderside, samlede vandet sig paa bunden af samme i et klart lidet bassin, og herfra opsugedes det atter af de mange tørstige munde ved hjælp af rensdyrknokler, der var omdannede til sugerør ved at udtage den iværende marv. Hele selskabet var vedvarende i feststemning, og om end ingen taler holdtes eller skaaler tømtes, saa var der dog en livlighed i konversationen og en munterhed blandt store og smaa, der ikke kunde undlade at give mig et nyt og bekræftende bevis paa disse menneskers store tilfredshed med sine livsforhold.

Den næste dag foretog de indfødte, for at more mig, en fingeret bjørnejagt. Et bjørneskind transporteredes i al stilhed af to halvvoksne gutter ud bagenfor et nærliggende isbjerg. Den ene af gutterne kom straks tilbage, medens den anden efter en stunds forløb, indhyllet i sit svære skind, kommer frem af sit skjul, paa afstand tagende sig aldeles ud som en virkelig bjørn, i hvis gulglinsende skind solen spillede ved de skiftende bevægelser. Nu gjøres allarm fra en af de ældre mænd, og med stort skuespillertalent viser straks de øvrige jægere almindelig ophidselse ved synet af den nærgaaende bjørn. Flere af hundene op-

dager nu ogsaa denne, et halvt dusin slæder forspændes, og med stærk fart farer de samtlige kjøretøier ud mod fienden, som klogeligen aabenbarer sig i sin virkelige skikkelse allerede adskillige sekunder, førend de ophidsede hunde har naaet op til ham.

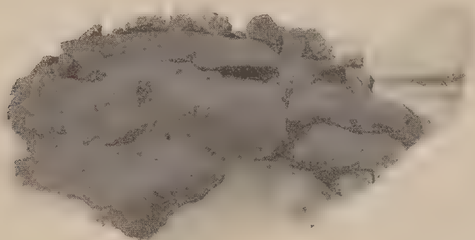
Tidlig den følgende morgen skulde min ledsager og jeg endelig sige farvel til stedet og dets gjæstfrie indvaanere. I sidste øieblik overraskedes vi imidlertid af den mærkelige nyhed, at alle de derværende familier havde besluttet at gjøre os følgeskab paa veien. En uimodstaaelig reiselyst havde pludselig overfaldt disse frie og ubundne mennesker, og hvorfor ikke ligesaa godt straks tilfredsstille denne lyst. Bestemmelsen var i et øieblik tagen, og neppe var en halv time hengaaet, førend den hele koloni befandt sig paa feltfod, medførende alt sit udstyr af skind, harpuner, lamper, pattebørn, spæk og kjødstykker paa deres vel pakkede slæder. Slædernes antal udgjorde, vor egen iberegnet, 9, der tilsammen blev trukne af 53 store og kraftige hunde. Den hele karavane frembød et broget og malerisk skue og stod i en slaaende modsætning til den omgivende ramme af ren og høitidelig natur. Længe fik vi ikke glæde os ved vor indfødte eskorte; thi i løbet af den samme og den paafølgende dag forlod de os efterhaanden, for at sprede sig langs kysten i sine skindtelte, der nu med det kommende foraar skulde afløse den lange vinters triste huler.

Den første aften, efterat vi havde forladt Kap York, stansede vi ved bunden af en liden bugt, hvor vi tilbragte natten og det meste af den følgende dag, der var sur og stormende. Vi opslog vort paulun i nogle gamle hytteruiner, som vi udbedrede ved hjælp af et par skistave og nogle sælskind. Først udpaa aftenen bedredes veiret, og da netop den nat solen for første gang skulde forblive uden afbrydelse over horisonten, besluttede vi at gjøre nat til dag ved straks at fortsætte reisen.

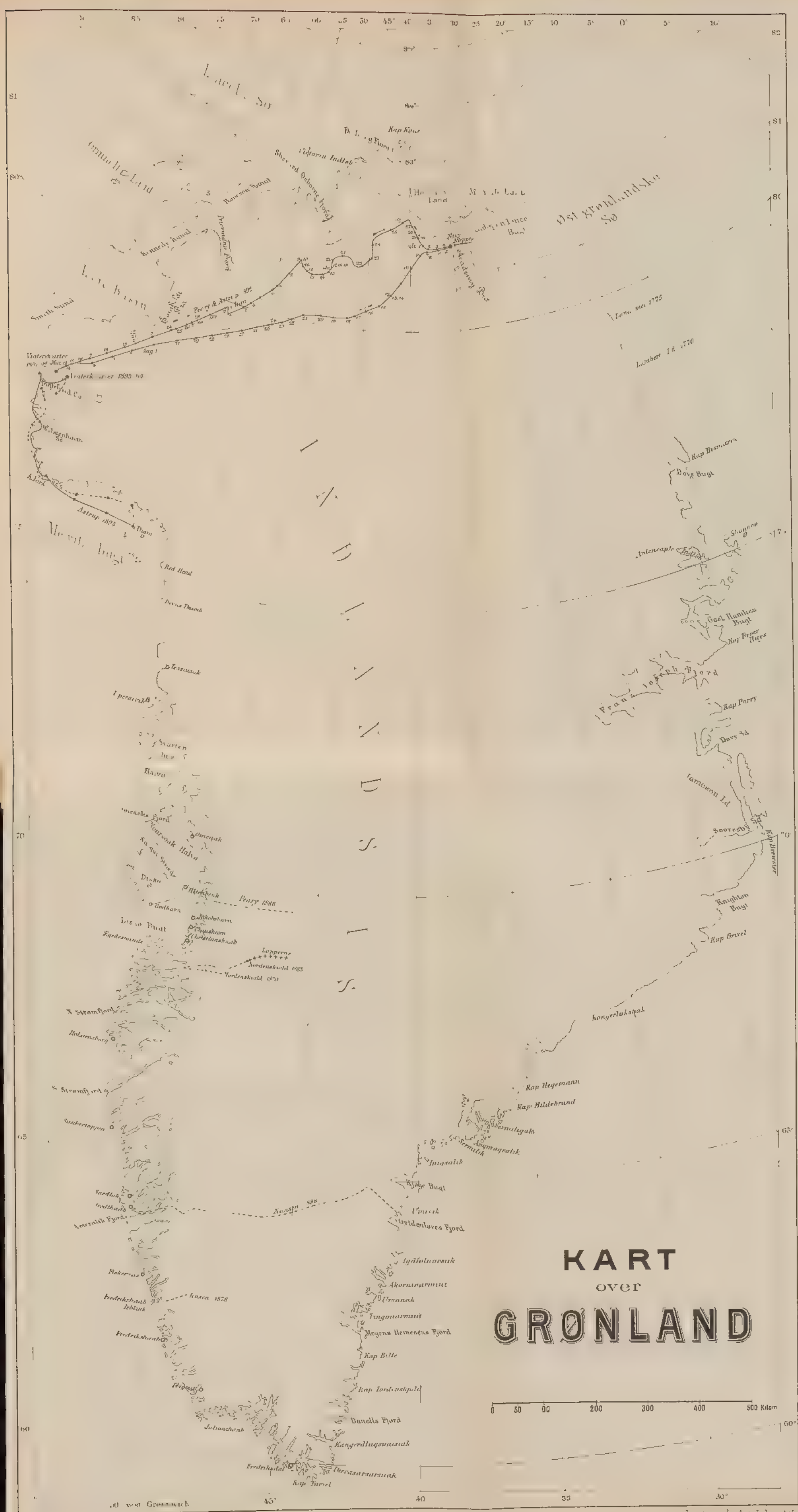
Føret var godt, og vi avancerede hurtigt, naaende den vestre ende af Sounders ø kl. 4 om morgenen. Her sov vi i en mærkelig grotte, der løb ind under den henved 1000 fod høie, lodrette fjeldvæg som en vældig hal, hvis gulv laa i en høide af neppe en fod over høivandsmærke. Underveis havde vi passeret den paa samme øs sydvestlige side beliggende koloni «Akpan», der forresten paa den tid var ubeboet. Jeg omtaler alligevel stedet, fordi der sammesteds saavelsom paa fastlandet lige søndenfor findes levninger af stenhytter, der nu befinder sig under havets overflade ved høit vande. De indfødte har derfor paa disse steder

maattet bygge sig nye hytter bagenfor de gamle, af havet langsomt erobrede bopæle. Lignende vidnesbyrd om en synken af landet langs disse kyster blev i sin tid iagttagne noget længere sydpaa af den bekjendte amerikanske polarforsker, Dr. Kane.

Om aftenen ved 9-tiden den 29de forlod vi Sounders-øen i straalende veir. Vi besluttede igjen at tage over land til Whalesundet for at undgaa reisen om Kap Parry. Underveis lykkedes det os at dræbe en hare, der med sin hvide pels oppe i en mørk stenrøs udgjorde en ypperlig blink for vore rifler. Jeg vil ikke her udmale, hvor fornøiede vi var over dette bytte. Nok er det at sige, at vi ofte i de dage levede fra haanden til munden, og at vor nisteskræppe denne gang havde været tynd i et længere tidsrum end egentlig behageligt. Vi havde ved vor afreise om aftenen bestemt os til at forsøge at naa over til sydsiden af Whalesundet, før vi igjen stoppede, og dette opnaaede vi ogsaa, men først efter 20 timers anstrengende reise. For sidste gang tændte vi atter tranlampen, kogte resten af vor hare og nød derefter en god lang søvn under en ubeboet stenhyttes rimede og halvt sammenstyrtede tag. Endnu befandt vi os i ca. 30 kvartmiles afstand fra expeditionens vinterkvarter, men vi naaede dog dette uden vanskelighed i løbet af den følgende dag, den 30te april. Vor lille reise var saaledes tilende, og var end dens geografiske resultater ikke af nogen vidtrækkende betydning, saa kan den dog muligens tjene til at vise vor tids glacialforskere veien til et af de gunstigste steder paa jordens overflade for nøiagtige studier af kjæmpebræerne, deres bevægelses love og de mange øvrige fænomener, der ledsager dem.

En eskimoisk grav.

KART
over
GRØNLAND
0 50 100 200 300 400 500 Kilom
Smith Sund
Peary & Astrup 1892
Kap Bismarck
Dove Bugt
Shannon Ø
Gael Hamkes Bugt
Franz Joseph Fjord
Kap Parry
Scoresby Sd
Knighton Bugt
Kap Hegemann
Kap Hildebrand
Angmagsalik
Kjøge Bugt
Nansen 1888
Kap Bille
Danells Fjord
Kangerdlugsuatsiak
Kap Farvel
Julianehaab
Jensen 1878
Holstensborg
Sukkertoppen
Peary 1886
Nordenskiold 1883
Nordenskiold 1870
Lopperne
Red Head
West Greenwich

